

అంకితము

భావోన్నత్యముఁ గాంచి సత్కవులునఁ భావింపగామున్ను, 'వాఁడేవీ' డన్నవలన్ రచించి కృతిగా • నేనిచ్చితిన్ దండ్రీ, కాపై, వాక్యార్థ రసప్రసిద్ధికి బుధ • వ్రాతంబు మెప్పుండ 'నేనే' వాసింగను గ్రంథమొండు గృతిగా నే • నిచ్చితిన్ దల్లి, కాశీవిన్ చిత్రవిచిత్ర కావ్యరసపుష్టిక • మీతె సం చెల్లుటక లోపహన్! యనినన్ను మెచ్చుకొనఁ 'గా • లూరాయి' భాషానతీ గ్రీవాలంకృతిగా రచించి, నుజనుల్ • ప్రీతిన్ విలోకించి, సంభావింపన్ గృతిగా నొసంగఁదగదే • మాయ త్తకున్ మామకున్.

చ. కరమనుర క్తిమీయనుగుఁ • గన్నియనేనుభరించినాడ; నాకరణినినేడు నాదుకృతి • కన్యక మీరుభరింపఁబోలు; మీకరుణవహించి నాదుకృతి • కన్యక మీవరకీర్తి కన్యతో వజరుచు, మీసహాయమున • వర్ధిలుఁగాక జగత్ప్రసిద్ధిగన్.

దేవరాజు వేంకట కృష్ణారావు

కొలూరాయి

నూ చ న

‘అన్నా ! ఆరంభం అయినదే !’

‘ఓహో ! ఎంతగుండె నిబ్బరము !’

‘నంతకము కూడా చేసినాడే !’

“జుమీలియా పూల్ సాహేబులు ఏలాగో గతించి నారుకదా ! ఇక దొంగ నాణెములు తయారు చేయుచున్న ఒక్క కొలూరాయి మాత్రమే మిగిలి యున్నాడు. వీనిని వట్టెడు పని నానెత్తిమీద నొక భారమై యున్న దనుకుంటే వీడొకడా ? ఇప్పటికి ఉన్నవాళ్లు చాలకనా ? అంతా దోపిడి గాండ్ర మయమైన ట్లున్నదే !” అని అరీందమ్ సాశ్వర్యముగా బలికెను.

అనాటి సాయంకాల మైదుగంటలకు పోలీసు స్టేషనులో తన యభిమాన పత్రికయగు కేసరి చదువుకొనుచు నిష్టా గోష్ఠిగా నరీందమ్ సర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరుతో మాట్లాడుచుండగా ఇన్ స్పెక్టరుగారి పేర విలాసము వేయబడి యుండిన యొక కవరు ఉత్తరము దీసికొని యొక పోష్టు బంట్లోతు వచ్చి సర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరు గారి కీయ వారది చదువుకొని అరీందమ్ ఖాబున కీయ నాయనయు సద్దానిని చదువుకొని “* * *

సంతకము కూడా చేసినాడే—ఇది యింగ్లీషు డెబ్బలాగుండే ఈ మాటు రసజ్ఞులతో గాబోలు సరసము! ఐనా యిది దొంగపేరేమో” యని సాశ్వర్యముగ బలికెను.

“కావచ్చును. అదేదో నేను కనుక్కోగలను. ప్రస్తుతం మీరు చెయ్యవలసిన పనులు రెండు—అందు మొదటిది; యిప్పుడు మన యెదుట నిలచియున్న ఈ ప్రయాణీకుల దోపిడి కేను; రెండవది; దొంగనాణెములు తయారు చేయుచున్న కాళూరాయిని పట్టుట; ఇవి ముఖ్యమైన పనులు” అని సర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరుగా రనిరి.

“మీరు చెప్పినది సరిగానే ఉన్నది; కాని చాలదు. ప్రస్తుతము మీపేర వచ్చిన యీ జాబునుగూర్చి మీరు ఆలోచిస్తూ మీనమేషాలు లెక్కిస్తూ కూర్చుంటే కాదు. చూచారా, ఉత్తరంలో ఏమి వ్రాసినాడో చూదినారా? ఈ రాత్రేనట.”

“ఔనండీ అయితే యిందును గూర్చి మీ నలభా యేమిటి?”

“ముందుగా యిప్పుడీవు త్వరం ప్రకటించోరీ కాబోయ్ లాల్ చంద్ గారి యిల్లు కాపలాకి తెలివైన ఘాటు వుంచి, ముంగిల్లినున్నా, మరొక సబ్ యిన్ స్పెక్టరున్నా ఉంటే. నేనున్నా సుమాథు 12 గంటలకు అక్కడికి వెళ్ళి సబ్ యిన్

స్పెక్టర్లను రిలీవు చేస్తాను. ఈ ప్రకారం అరేంజి చేయండి. ప్రస్తుతం చేయవలసిన పని యింతే.”

ఆ సమీపమున నున్న 778 నెంబరు కాన్ స్టేబిల్ వీరిరువురి వద్దనున్నా శలవుగై కొని పోబోవుచుండ ‘సీవు మాత్రము వేగం భోజనం చేసుకుని త్వరగా రావాలి సుమా’ అని సర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరుగారు చెప్పిరి.

‘చిత్తం—తమరు కటాక్షించి ఈరాత్రికి మాత్రము నాకు శలవు యిప్పించమని నా ప్రార్థన. నా భార్యకు ఒంట్లో బాగులేదు. కొంచెం మందూ మాకూ చూడాలి. ఇంతకీ నా కీరాత్రి బీటుకూడా లేదు. నా కీరాత్రి ఆఫ్ డ్యూటీ కూడాను’ అని 778 సవినయముగ బలికెను.

‘సరే’ అని ఇన్ స్పెక్టరుగారు వలుక, 778 శలవుగై కొని యటసుండి వెడలిపోయెను.

కొలూరాయి

ప్రథమ ఖండము

మొదటి ప్రకరణము

తప్పుల తమాషా

లాల్ చంద్ గారింట 10.30 అయినది. వ్యవహార సంబంధమయిన ఖజానాధికారియు తన కార్యాలయము మూసి వేసి 10 గంటలకే తన బసకు పోవు నపుడు తన మామూలు ప్రకారము, ఆఫీసు కావలి వారికిని, ఖజానా కావలి వారికిని, పెట్టెలు, తాళములు వేసినకప్పులు, శీఘ్ర మొదలగునవి యన్ని తనిఖీయిచ్చి మరీ నెడలి పోయెను. లాల్ చంద్ గారును 10.30 తరువాత బయటకు వచ్చి కావలి వారికి హుషారు చెప్పి, 'మీరు నేటిరాత్రి మిక్కిలి జాగ్రత్తగా నుండవలె' నని తానును లోనికి పరుండబోయెను. ఎలెక్ట్రిక్ దీపము లార్పి వేయబడినవి. ఎలెక్ట్రిక్ ఫాన్సు (విద్యుద్దీపనలు) మాత్రము ఎంతయో యోపికగల నౌఖరుల కన్న నేను మడుంగు లధిక భయభక్తులతో వినుగులేక విసరుచున్నవి. లాల్ చంద్ గారు

గాఢనిద్రలో నున్నారు. గడియారము 11 గం. 30 మి.కు యెంతో మీటరును వెలియజేయుచున్నది.

సబ్ యిన్ స్పెక్టరు మంగల్నేనున్నా, బ్రాకేట్ దొర గారున్నా, మిక్కిలి యప్రమత్తులై వీధివైపు కావలియున్నారు.

బాఁ—బాఁ—యని యరచుచు నొక టూ సీటర్ మిక్కిలి వేగముతో, మంగల్నేన్ బ్రాకేటులు నిలచియున్న తావు నకువచ్చి నిలువ, నానమిషముననే యుండిన పదునార్గురు రక్షకభటులును సెల్యూట్ (వందనాచరణము) చేసిరి. వీరి వందనాచరణము గమనించియు నిర్లక్ష్యముననో, గమనించకనో, గాని వారి వందనాచరణ మందుకొనకయే ఆ టూసీటరు నుండి ఆజాను బాహుడగు నొక వ్యక్తికి దిగిరా బ్రాకేట్ మంగల్నేను లేదురుగా బోయి, 'గుడ్ నైట్ బాబూ' యని యన, నాయనయును వీరి సమస్కార మందుకొని, 'ఇదుగో, ఇప్పుడు 12 గంటలు సమీపించుచున్నది. ఇక మీరు భద్రముగా నుండవలసిన దిప్పటినుండియే. నేనీభవనపు దక్షిణ ద్వారమువైపు కావలియుండును. మీరీదిక్కున సప్రమత్తులై యుండవలెను' అని వారికి హెచ్చరిక గొలిపి, మరల తన కార్ నధిరోహించి, శరవేగమున నా కార్ ను పోనిచ్చి, ఆ భవనపు దక్షిణ ద్వారముదెస బోయెను.

‘ఏ దేలాగుననున్నను లాల్ చంద్ గారి యింటివద్దతగిన బండోబున్ను చేసుకున్నాను కనుకనున్నా, మన మిప్పుడు వీరిని గూర్చి తగినంత భోగట్టా తీసుకున్నాము కనుకనున్నా, వీరిని ఇప్పటిమట్టుకు పంపివేసి, మనము కేసరీ లాల్ రోడ్డు చిచ్చిత్రములను గూర్చి ఆలోచించడము చాలా జరూరని తలంచుచున్నాను’ అనుచు సర్కిల్ యిన్స్పెక్టరుగారు ఆ ప్రయోజనముల నంపివేసిరి.

‘ఓను. సరే గాని, కేసరీలాల్ రోడ్డుమీద యెండలో నడిచేవాళ్లు చాలామంది ఒక మేడ సమీపానికి వచ్చేసరికి వాళ్ళ శరీరం యావత్తున్న కాలిపోయిన ట్టుంటుం దని చాలామంది అనుకుంటున్నారు. ఆనంగతి విన్నారా?’

‘ఓను. విన్నాను గాని; అన్నీ చిత్రాలే. ఏదిచూచినా తలా తోకా అందకుండానే వుండిగాని, సామాన్యంగా ఏదీ కనపడదు. కారణం ఆలోచించినారా?’

‘ఆలోచించడమా: వెళ్ళిచూచి, పరీక్షించి, పోల్చి, సంశయనివారణ చేసుకున్నాను. ఏస్థలంలో అలాంటి మంటలు వుడుతున్నాయో, ఆస్థలము, ఆప్రాంతము, ఆచుట్టుప్రక్కల, అంతా చూచి, రోడ్డుమీద సరిగా యెంతమేల యామంటలు కలుగుచున్నవో ఆమండల మంతా పరీక్షించి, ఆమండలాంత

రృద్ధ్య రేఖస్థిత కోణీకృత ప్రాంతమున, బింబానులోమవిలోమ ముల ననుసరించి Lenses arranged in an angular direction] యుంచిన యేర్పాటులవలన కలుగుచున్న దీక్షాతయని పోల్చినాను. ఆ మండలాంత రృద్ధ్యరేఖను చిరకాలము నుండి నివాసా నర్హ మైన కేసరీలాల్ భవన మంతయు పరీక్షించి చూచితిని. ఆయింట నెవరును లేరు. ఆ యిల్లు చాలకాలము నుండియు పాడుపడి యుండుటచేతను, జననంచారము లేక యుండుట చేతను, ద్రోహజనమునకు పర్యాయమున తావై యున్నది. సరిగా ఆ మంటలు పుట్టినవేళకే ఆ భవనము ప్రవేశించి అన్ని దెసలును, స్తవశక్యగా పరీక్షించితిని. ప్రయోజనము లేకపోయెను. విషయము, కారణము, ఫలము, పోల్చి ద్రోహియొక్క బుద్ధిశుశలతకు మెచ్చుకున్నాను; కాని ఇందులో వానియొక్క అభిప్రాయమును, ఈస్థితమును తెలుసుకొనలేక పోయినాను. అదియును కొలదిలోనే నిర్నయించగల ననుకుంటూ యున్నాను.'

‘చాలాదుర్నయములు చేస్తూవున్న ఈద్రోహి మిక్కిలి చతురుడయి యుండవలెను.'

‘ద్రోహియో, ద్రోహులో అది మన మిపు డేలాగు నిర్నయించగలము?’ అని అరీందమ్ పలుకుచు తన పోలీ వాచీ చూచుకుని ‘అబ్బా! చాలా వేళయైనది. నేను టాల్ చంద్ గారి యింటికి వెళ్ళవలెను.’ అని యనెను.

‘ఉండండి తొందరేమిటి? అక్కడ బ్రాకేట్ మంగల్స్ నులు వున్నారా? ఒక చీటీ వ్రాసి వంపండి. ఇదేదో ఆలోచించి మరీ వెళ్ళవచ్చును.’ అని స్కిల్ యిన్స్పెక్టర నెను.

పెద్దవాడుగదా యనియో, ఇప్పుడు మాట్లాడవలసిన విషయపు ప్రాముఖ్యత నెరింగియుంటే తనోగాని, అరీందమ్ యొక చీటీ వ్రాసి పెల్లాకోద్వారా వంపివేసి, మరల, ‘మీ రెరుగరుగాని, ఈరకం ద్రోహులతో నాకు బాగా పరిచయంవుంది. వీళ్ళతో చాలాపాట్లు పడ్డాను’ అని యనుచు వీరిరువురును స్టేషనులో నొక గదిలోనికి బోయి యేమేమో రహస్యములు గాబోలు మాట్లాడుకొను చుండిరి.

చదువరులారా, వారు మాట్లాడుకొన బోవుచున్నది. రహస్యవిషయ మేదోయ్యి యుండవచ్చును కానిచో నెవరిని గూడ రాసీయవలదని చెప్పి, తామేల ప్రత్యేకముగ నొక గదిలోనికి బోవలెను? ఎవరినిగూడ రావల దనినప్పుడు మనము మాత్రమెటుల నచటికి పోగలము? పోనిచో వారివారి ప్రసంగవిషయాల దెలిసికొనుటెటుల? కావున వారి నిట విడచి, వారి ప్రసంగానంతరమున నైనను, మనకు దెలియరాకుండ నేమియు జేయజాలరు కావున, నావిషయము వారివారి చేతలవలన నైన దెలిసికొనగలము గనుక ఇప్పటికి వీరి నిటవీడి మనము లాల్ చంద్ గారి యింటికి పోవుదమా?

మూడవ ప్రకరణము

ఇప్పటికి రాత్రి నుమారు గం॥ 1 మి॥ 30 అయియుండును. పట్టణ మంతయు మాటుముడి నిశ్శబ్దముగా నున్నది; కాని ప్రాణావసర కారణములు గల కార్యములవల్ల దిరుగు నార్తజనములును, విషయవ్యసనలోలు రగు మహనీయులును, దిండికి లేకనో, పరధనాపేక్షయే వృత్తి గాగలుగుటనో, చరించు చోరజనములును, ఉప్పు తదితరుల కంతరాత్రి యపు డెటుకు బోవుటకును సర్వసామాన్యముగ నవసర ముండదు గదా ! ఇంతకును నెంతేని పనిబూని పోవునారు దక్క తదితరులు సంచరించరుగదా !

అప్పుట్టున నొక పోలీసు యుద్యోగస్థుడు బైసికిలుపై నెక్కి వచ్చి లాల్ చంద్ గారి యింటి వీధిదెస పహరా యిచ్చుచున్న బ్రాకేట్ దొరగారివేర విలాసము వేయబడిన యుత్తర మొకదానిని గొనివచ్చి, యాయనకిచ్చెను. ఆయనయు నాయుత్తరము జదువుకొని, నివ్వెరజెంది, రెండుమూడు నిమిషములవరకును మాటాడజాలక మిన్న కుండి తుదకు, 'ఏమిదీ, వింత ! మంగల్సేన్, ఇప్పుడు మనపద్ధతు వచ్చి, మాటలాడి, దక్షిణ ద్వారము యొద్ద కాచియుండు నని చెప్పిపోయిన అరీందమ్ బాబుగా రిప్పుడు అనగా ముమారు ఒక గంట విరాళు

కాలములోనే యీలాగున నీయుత్తరము వ్రాయుట కేమికారణము? చూడు, మంగళ్సేన్—ఇది చూడు' అని యాయుత్తర మాతినికి జదువ నిచ్చెను.

(నోటు) రుక్కా

“డియర్ మిస్టర్ బ్రాకేట్,

అనుకున్నట్లుముకి నేను మీవద్దకువచ్చి మిమ్మల్ని రిలీవు చేయలేకపోయినాను. ఇక్కడతాణాలో సర్కిల్ యిన్ స్పెక్టరుగాడితో అత్యంత అగత్యమగు విషయములను గూర్చి చర్చించుచున్నాను. ఇంకొక గంటలోగా రాగలను. కనుక ఈ షెల్లక్ గారిని మీవద్దనుండుమని చెప్పి, మీలో నొక్కొక్కరే విశ్రాంతి పొందవచ్చును. మీరు మిక్కిలి జాగరూకులై యుండవలెను.

కలంతాజా:—ఇతంలో నేనును రాగలను.

ఇట్లు,

విశ్వనాథాయుడు,

అరీందమ్”

మంగళ్సేన్ ఆ యుత్తరముచదువుకొని ‘మిస్టర్ షెల్లక్, చాలా వింతగానేయున్నది. అరీందమ్ బాబుగారు నుమాను 12 గంటలకు యిక్కడికి వచ్చి, తాము దక్షిణ ద్వారమువద్ద శాచియుండుమనినీ, మమ్ములను యిక్కడ జాగ్రత్తగానుండు

మనీన్ని చెప్పి, ఆయన దక్షిణ ద్వారముదెస పోయియుంటిరి గదా! ఇప్పుడు మరల నీయుత్తర మేమిటి? ' అని యనెను.

‘ఇప్పుడు అరీందమ్ బాబుగా రెక్కడ నున్నారు?’ అని బ్రాకేట్, షెల్లాక్ గారిని ప్రశ్నించెను.

‘స్తేవనులోనే ఉన్నారు నర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరుగారును అరీందమ్ బాబుగారు మాట్లాడుచున్నారు. కొందరు ప్రయాణస్తులు ఒక దోపిడికేసు రిపోర్టుచేసినారు. అందుచే గూర్చియే వారాలోచించుచున్నారు.’ అని షెల్లాక్ భోగట్లా యిచ్చెను.

‘ఏమిటోగాని యిదంతా యేదో గోల్మలోగావుంది మీరూ మేమూ కూడా కలిసి, దక్షిణద్వారమువద్దకు వెళ్ళి చూచివద్దాము. ఇక్కడ ఘాట్ వుండనేవుంటుంది గదా. నాకేమో చాలా సంశయంగానే ఉన్నది’ అని చెప్పి మంగల్నేను నచ్చటనే యుండు మని యని, బ్రాకేట్ దొరగారును షెల్లాక్ గారును దక్షిణద్వారపు దెస బోయి అక్కడ కార్నుగాని, అరీందమ్ బాబుగారిని గాని, గానక,

బ్రా—అలా!

షె—ఏమి వింత!

బ్రా—మేము పెద్దపూలుమే!

షె—కాల్చికింద కన్నం అంటే ఇదే.

బ్రా—అవును గాని మోటారు ఆగినచోట చూడండి.

మోటారు. అక్కడ నాగినట్లులనున్నా, కొంత కేర్సు

నాయిలు అక్కడ పడియున్న బాడలున్నూ వారు చూచిరి. ఎందుకై నను మంచిదని, లాల్ చంద్ గారినిలేపుటకు సింహద్వారముకడకు మరల పీఠిపురుసు పోవునరికి, అదివరకే లాల్ చంద్ గారు నిదురలేచి, తలుపులు దెరచికొని సింహద్వారము కడనున్న పోలీసువారితో మాట్లాడుచుండ, నింతలో షెల్లాక్ బ్రాకేట్లు పెరటితోవను గాజుచి, లాల్ చందు 'ఏమండో! కొంపముంచారు! అనుకున్నంతా అయిపోయింది. మీరింత మంది వుండినీ ఏమీ కార్యం లేకపోయింది. ఇందుకోసం ఇవాళ సాయంత్రంనుండినీ పెనుప్రళయమైనంత ప్రయత్నం చేసినీ, కొనకి తొమ్మిడుగురూకూడి డోలు చిరగ్గొట్టి నట్లయింది. ఇవామీరెందుకు?—'అనుచు నింకేమో చెప్పబోవుచుండగా బ్రాకెట్ ఆయనమాటల కడ్డువచ్చి 'జ్వేల్స్ డి డేమో మాకుకొంచెం బోధపడనివ్వండి.' అని యనెను.

'ఇంకా యేం కావాలి? కొంపే మునిగింది. నేను మామూలుగా యింతవేళకు లేవడం నాకు అలవాటు అదే ప్రకారంగా నేను లేచి పెరట్లోకి వెళ్ళేటప్పటికి పెరటితలుపులు యావత్తున్నూ తీసేవున్నాయి ఇదేమిరా అని నేను అన్ని తలుపులూ చూసేనరికీ అన్ని తలుపులూ పెరటిద్వారందాకా తీశేవున్నాయి. ఖజానాకొట్టుతాళంకూడా తీశేవుంది. అదిచూచి, ఏమీకోచక, కాభూచేతులూ అడక, మీరందరూ యేంచేస్తున్నారో చూదామని యిటాచ్చేనాకీ మీరిద్దరూ ఆత్రోవనే వస్తూవుండడం కూడా చూచినాను.'

[బ్రా—నరే—లోపలికిపడుడి చూదాము.

షెల్లక్ బ్రాకేట్లను మరికొంతమంది రక్షకభటులను, దీసికొని, లాలుచంద్ లోపలికి వెళ్ళెను. దక్షిణద్వారము కడ గూడ, నెందుకై నను మంచిదని గాజోలు, కొంతమందిజవానుల నుంచిరి. భవనాంతరము బ్రవేశించినది. మొదలు బ్రాకేట్ ప్రతిస్థలమును స్థనశల్యపరీక్షగా నూచుచుండెను లాలుచంద్ వీరిని ధనాగారమునకు దోడ్చుకొనిపోయి చూడ, నాగదితలు పులు దెరచియేయున్నవి అది చూచి అందరకును ననుమాన మినుమడించెను. లాలుచంద్ తన ఐరకాసేఫ్ సేఫ్ గానున్నదో లేదో చూచెదనని, దాని హోండ్లీలు (పిడి) లాగిచూడ నది నులభముగా తెరువబడెను అది డబుల్ లాక్ ఐరన్ సేఫ్. ఒక తాళము తనమొలలోనున్నది రెండవది తన ఖజానాగుమాస్తా వద్ద నున్నది. వీ రిరువురును కలిసి మొకకాలమును దానితాళ ము తీయవలెను; వేయవలెను అట్టిది యిపు డెవరి యవసర మును లేకుండిగనే తలుపులు తెరువబడియున్నవి. తలుపులు తెరువబడిన తోడనే చంద్ ఆ యిసుపమందనములో నేమియు లేకుండుట చూచి, తెలివితప్పి మూర్ఛిలెను.

అయ్యో ! లాల్ చంద్, నీవు మూర్ఛిలుట న్యాయమే; నీవెంత శ్రమపడి యార్జించితివో ! ఈ యార్జనయంతయు నీదియేగాని, నీతండ్రినిగాదు. ఏమందువో, నీతండ్రి మేమెరు గనివాడుగాడు. స్వల్ప వేతనముననుండి, జీవించుచు, దన

యవసానకాలమున, నీకొరకు మూడువేలు నిలువజేసి యీ యిలాతలమ్మున జీవసమ్మే పావభూయిష్టమ్ముని యెంచి గాబోలన శాశ్వతనిర్యాణము బొందినాడు గదా ! కావున నింతపితృమింత స్వల్పకాలములో న్యాయమార్గమున కష్టపడి, చెమ్మటలూర్చి, గడించుట యనముజనము. ఔగాక గాని నీయార్జన, నీయాస్తియు నెట్టిదైన మాకేమి; ఏదియెట్లు లున్నను, పాపము నీవిపుడు దైవోపహతుండవు గదా ! నీకొకింత నేడదేర్పవలసినదే.

పెల్లక్ బ్రాకేట్లు కొంత శైత్యోపచారములునేయ, నాతండును తెలిపిదెచ్చుకొననే గాని విచ్చియెత్తినవానివలె వాపోవుచుండ, బ్రాకేట్ ఆ యిరుపమందనములోనుండి ఒక కాగితము దీయుచుండగా చంద్ ఆ కాగితము నందుకొని, 'అయ్యా, ఇదేమిటో చూడండి; ఇదికూడా దొంగచేసిన పనే గాబోలు!' నని యనుచు నాకాగితమును మరల బ్రాకేట్ దొరగారి కీయ నాయనయు నగ దిట్లుండుట చూచెను:—
రూ 59,865—4—0 లకు రకీదు.

రాలచంద్ గారి వద్దనుండి నాకురావలసిన రూ 50,000 ల మింజామతె, యీరోజున చంద్ గారి యిరుప మందనము ద్వారా నాకు ముట్టిన మొత్తము ముప్పది తొమ్మిదివేల ఎనిమిది వందల అరువదియైదు రూపాయల పదునాల్గణాల ఆరు పైసలు మాత్రమే; గాక బాకీ రూ 10,134—1—6 పది

వేల నూతనమువ్వడినాల్గు రూపాయల ఒక అణా ఆరు పైసలును, రేపటిదినం వేగంగా పోలీసు సబ్ ఇన్ స్పెక్టరు పెల్లాక్ ద్వారా పంపినయెడల నాకు ఠేమంగా అందిపోతుంది. ఇందులో సేమాత్రము అసడ్డబరిగినా, ప్రచూదం ప్రత్యక్షము.

మకాం : ఇక్కడ

ఇట్లు

తేదీ—నడు

జి గొ మూర్

ఈచీటినిజూచి, బ్రాకేట్ పెల్లాకులు అవరిమిత మగు నాశ్చర్యమును, భయమును పొందిరి. చంద్ గారును సంశయాన్వితమనస్కులై, స్థంభించి నిలువబడిపోయిరి. పెల్లాక్ గారి మోమున నెత్తురు లేదు. రక్షకభటులుగదా యని, బ్రాకేట్ పెల్లాక్ గార్లతో నిస్సంశయముగా, సహాయముగోరు నభిమతముతో, చంద్ గారును మాటాడ లే కుండిరి. బ్రాకేట్ గారి కిదియంతయును మాయవలె గాన్పించుచుండ, పెల్లాక్ తోగాని చంద్ తోగాని నిరాఘాటముగా మాటలాడలేక యుండెను. కొంతతడ వటుల వీరు మువ్వరును తమతమ మనముల వితర్కించుచు తుదకు చోరీవిషయము అరీదమ్ బాబుగారికిని సర్కిలు ఇన్ స్పెక్టరుగారికిని తెలియజేయుటయే కర్తవ్యమని వీరి మువ్వరకును దోచినందున పోలీసు స్టేషనునకు చంద్ గారు బయలుదేరుచుండ, “అయ్యా, ఈగదికి తాళము వేయవలసిన” దని బ్రాకేట్ గారు సలహా నీయ, “బాక్కి గదికి యింకా తాళమెందుకు? ఇకముందుకు పోలీసువారు బాగ్ర తచేస్తారు

గాబోలు!” అని గొణుగుకొనచు తనకుగా నిష్టములేకున్నను, ఎట్టటులనో తాళమువేసి వీరు మువ్వరును స్టేషనునకు బోయిరి.

పోలీసుస్టేషనులో కొందఱు ప్రయాణికులు సర్కిలు ఇన్స్పెక్టరుగారితో తమకు త్రోవలో సంఘటించిన చోరీ విషయమయి చేసిన ఫిర్యాదునుగూర్చి యాలోచించుచుండగా చంద్ నేడుగా సర్కిలు ఇన్స్పెక్టరుగారిని సమీపించి తనయింట జరిగిన చోరీసంగతి చెప్పి, తనతో వచ్చిన బ్రాకేట్ షెల్లాక్ గార్లుకూడ తన ఖజానాగది చూచిరనిచెప్పి బ్రాకేట్ చేతిలో నున్న ఆ రసీదుచీటిని దీసికొని ఇన్స్పెక్టరుగారి కొసంగెను. ఇన్స్పెక్టరుగా రది చూచి నవ్వి, అరీందమ్ బాబుగారి కొసంగ నాయనయును దానినిచూచి, ఆశ్చర్యము నొంది— “మన మొకసారి చంద్ గారి యింటికి పోవలె” నని యన, వీరందఱును చంద్ గారి యింటిలోనికి పోయిరి. దాదాపు మూడుగంటల సమయ మైనది పాపము పోలీసువారింకను బహు జాగరూకులై పహారా యిచ్చుచునే యున్నారు!

లాలుచంద్ వీరందరిని లోనికి దీనుకొనిపోయి, తన ఖజానాగది తాళముదీసి తలుపు దెరచి, ఇనుపమందనము దెరచి చూపించెను. ఉత్తడియగు నా యినుపమందనమున నివుడు వీరేమి చూడగలరు!

పోలీసు ముఖ్యులు తమలోతాము విలరిక్కించుచుండ, లాలుచంద్, తత్తరపాటుతో, “ఆ—జ్ఞాపకము వచ్చినది;

అయ్యా, ఆ యిసుసమందనము లేలువు ప్రక్కమీట నొక్క చూడండి—” అన, నామీట నరీందంబాబు నొక్కగా అం దిమిడియున్న ఫోటోగ్రాఫ్ కెమేరాలో నున్న చిన్నఫోటో గ్రాఫును దీసి, చందు విద్యుద్దీప్తకాంతిలో పరీక్షించిచూచి, గుండెలు బాదుకొనుచు—“అబ్బా! ఇదంతా పోలీసు పితలాట కమే—ఇదంతా పోలీసుకుట్రే—నురేమీ సందేహం లేదు— అయ్యా, ఇది మీరుచూడండి!” అని ఫోటోగ్రాఫ్ సర్కి లిస్పెక్టరుగారి చేతికిచ్చి, అరీందమ్ షెల్లాకులవైపు క్రోధైక దృష్టులతో లాలు చూచుచుండెను ఇస్పెక్టరుగారును ఆ ఫోటోగ్రాఫును పరీక్షించి, మిక్కిలి ఆశ్చర్యమును నూచించు నవ్వు నవ్వెను.

చందు—అయ్యా, చెప్పకేమి; మీరొక్కరుమాత్రము యిందులో లేరని అనుకుంటున్నాను—మీరిందులో తగినవని చెయ్యకుంటే ఇక న్యాయం యిచ్చేవాళ్ళెవరు—?

ఇస్పెక్టరు—నరే బాగుంది. మీరు తొందరపడకండి. ఇందులో యింకా చాలాతమాషాలు వుంటాయిలెండి. మిస్టర్ బ్రాకేట్, ముందుగా నుమారు గం 13 కు అరీందమ్ బాబు గారు వచ్చి రన్నావుగదా! ఎవ రెవరు వచ్చారు? ఎలాగు వచ్చారు?

బ్రా—టూనీటర్ కార్; అందులో ఈయన, డ్రైవరు మాత్రమే యుండిరి.

ఇ—మితో యేమైనా మాట్లాడినారా?

బ్రా—మాటలకేమున్నది? మమ్మల్ని సింహద్వారం దగ్గరజాగ్రత్తగావుండుమని చెప్పి, తాను దక్షిణద్వారం దగ్గర కాపు వుంటానని చెప్పి, కారుతో వెళ్ళినారు

ఇ—కార్ దక్షిణద్వారమునకు వెళ్ళిన యెంతసేపటికి మీరు వెళ్ళియుంటిరి—అక్కడికి?

బ్రా—మీనద్దనుంచి షెల్లాకువచ్చి నాకు చీటి చూపించగనే సంశయం కలిగి, దక్షిణద్వారమునకు వెళ్ళిచూచినాము.

లా—ఇంకా యెందుకండీ ఈ సంశయాలు? కారులో అరీందమ్బాబు నచ్చారని యీయన చెప్పుచునే యున్నారు. ఆయన దక్షిణద్వారమునకు కాసలా వుంటానని వెళ్ళినట్టు కూడా చెప్పుచున్నారు. చోరీకూడా పెరటితోవనే జరిగింది. నేనులేచి వీధివైపు వచ్చేసరికి వీరిద్దరూ పెరటితోవనుంచే వస్తూయుండిరి. అన్నిటికీన్నీ మించిన సోదాగా యీ ఇకవ మందనలో అనుర్బబడియున్న ఫాటోగ్రాఫ్ కేమేరావల్ల చోరీచేసిన మన అరీందమ్బాబుగారి ఫాటోగ్రాఫే ఇందులో తయారై యుందిగదా! ఇంకా యింతకన్న యెక్కువ నిదర్శనాలు ఏమికావలెనండీ? సామ్యంతా దోచుకొని ఆమందనలో దొంగవుంచిన రసీదువల్ల, దొంగకు బాగా పరిచయము డున్నా, స్నేహితుడున్నా, అయిన షెల్లాకుగారికి కూడా ఇందులో కొంతవొంతు వుండనేవుంది. ఇంత అన్యాయమో!

ఇంతఘోరమా! ఎక్కడా చూడలేదండీ— పోలీసువాళ్ళే
యింతంతపనులు చెయ్యడము!

కాని నేను ఇనపమందనములో ఆ కేమేరా అమర్చి
యిండకపోతే, యీ కేసులో నాకేమిన్నీ భోగట్టాయే దొరకక
నానాఅవస్థలూ పడిపోయివుంటును గదా సాసం—కళ్ళుమూసు
కొని పాలుతాగి తన నెవరున్నూ చూడలేదుగదాయని యను
కొనుచున్న పిల్లవలె రామ—రామ—అరీందమ్ ఎంతపని చేసి
నాడు! ఇంత ఘోరమైన కార్యంచేస్తాడని అరీందంగూర్చి
ఒక్కనాడైనా అనుకోలేదు రక్షింపవలసిన మనిషే భక్తి నే
ఇక మావంటివాళ్ళు బ్రతకడం యెలాగు?

ఇ—నరే లెండి ఇప్పుడీమాటలతో నేమికార్యం?
ఇంకా మనకు కావలసినభోగట్టా చాలావుంది. తొందరపడ
కండి. ఫోటోగ్రాఫు, రసీదు మూత్రం జ్యూగ్లెగ్రాఫుంచండి.
మీస్టర్ బ్రాకేట్, మీరు దక్షిణద్వారానికి వెళ్ళితి మంటిరే!
అక్కడ మోటారు లేకుంటే పోనీగాని, మోటారు జాడలే
మైనా మీరు చూచినారా?

బ్రా—వదీ, వది చూచామన్నా, తొందరేగదూ—
మీరువచ్చి యిదంతా చూచేపరకున్నూ మాకు తహతహ
తప్ప మరేమీలేదు ఇప్పుడు చూదాము వదండి.

బ్రాకేట్, మెల్లొక్, అరీందమ్, లాలుచంద్, సర్కిలు
ఇన్స్పెక్టరు, కొందరు పోలీసుజవానులును కలిసి చంద్ గారి భవ

నవు దక్షణద్వారమువైపు పోయి, యాప్రాంతమంతయు కల
యజూచుచుండ, అరీందమ్ బాబుగారు ద్వారసమీపమున నేల
బాగుగా పరీక్షించి చూడ, అచ్చటచ్చట కెరసనాయిలు డాగు
లును, స్వచ్ఛముగా మోటారుజాడలును, కానవచ్చెను. ఆయాన
వాళ్ళుబాచి, యిన్నెస్పెక్టరుగారు తృప్తిపొంది, 'లాలుచంద్,
యీగురుతులు యెక్కడిదాకా పున్నవో చూదాము రా
గలరా?' అని యన, నాతండును వల్లెయని వీరందరును చేతి
లాంతర్ల వెలుగున నా మోటారుజాడల ననుసరించి, ఎన్నెన్నో
పండులు, గొందులు, రాచబాటలు దాటిదాటి తుద కెక్కడికి
తీసుకపోయినవి? అయ్యో! 'ఏమనివ్రాయను' ఏమి వ్రాయు
టకును చేతు లాడవే! కలము నడువదే! నరే—ఏమైతేనేమి?
తుదకు అరీందంబాబుగారి యింటికే!

లాలు—అయ్యో! చూచారా, ఇన్నెస్పెక్టరుగారూ!

సర్కిలిన్నెస్పెక్టరుగారు మాత్రము చిరునగవుతో, 'ఏ
మండీ చంద్ గారూ, ఏ మలా ఆశ్చర్యపడుతున్నారు?' అని
ప్రశ్నించెను.

'ఏమిటీ! ఆశ్చర్యాని కేముంది? అంతా జరిగింది
జరిగినట్టు, పట్టిచ్చినట్టు, ఎంతవద్దన్నా తనకు దానుగా అనా
హూయంగా, వస్త్రావున్న భోగట్టాయావత్తున్నూ చూచి,
విని, తెలుసుకునినీ, నేరస్తులను నిర్ణయించి, నిరూపించి, పట్టు
కోకుండా మీరింకా యిలాగ ఆలోచిస్తూ వూరుకోవడం

అంతాచూస్తే, చెప్పకేంమీరు నాకు న్యాయం ఇస్తారా, యియ్యారా, అని అనుమానం కలుగుతూవున్నది. మీరు నిజమైన రక్షకభటశాఖవార మనిపించుకొని, మావంటి కుటుంబస్తులను రక్షించి, పేదప్రభావులు పోంది, మావల్ల తగిన యినాములు వుచ్చుకోవాలిగాని, మీవాళ్ళని, ఇదివరకెప్పుడో, యెక్కడో, యేలాగో, పెరుపొందినవాళ్ళని, ఆలోచిస్తూ, కాలహరణం చేస్తే యేమీ న్యాయంకాదు. అది మీవంటి అధికార్లకు తగదు. ఇంతంత ఘోరాలు చెప్పిచెప్పి, చేస్తూ, అన్ని దాఖలాల్లా కనపడుతూవుంటే యింకా మీరు వెనుకముందులు ఆలోచిస్తూ వుండడం చూస్తే, తుదకు మీరు చెడ్డవేరు పొందేటట్టే కానవస్తూవుంది. ఆపైని మీరు వుండగాని—

‘చందుగారూ, మీరేమిటి భ్రమపడుతున్నారు ! ఇందులో చిక్కులు చాలా వున్నవి. అరీందమ్ పెల్లాకులు ఇందులో ద్రోహులని మీరు నిర్ధారణ పరుస్తున్నారు. ఇదంతా తప్పు అభిప్రాయం. దొంగ చేసిన తమాషా చూచి మీరు భ్రమపడుతున్నారు. కాస్త నూత్నదృష్టితో మీరు ఆలోచించండి. కంటి కేది కనబడితే అదల్లా నిజమని నమ్మి దురభిప్రాయం వడడం సర్వసామాన్యంగా పామురజన లక్షణంకదా ! ఇప్పుడు ఇందులో మనం చూడవలసినది దొంగయొక్క తెలివి తేటలున్నా — దిట్టతనమున్నా. అంతేకాని మీ యినవ మందనము ఫాటోగ్రాఫునుబట్టి అరీందమ్ బాబు దొంగకాదు;

రసీదునుపట్టి షెల్లాక్ నహాయకుడున్నా కాదు. రామ ! రామ ! సాయంత్రం 7 గంటలు మొదలు యిప్పటిదాకా అరీందమ్ బాబుని నేను విడిచి పెట్టనేలేదు. బాటసారులకు జరిగిన చోరీనేరమును గూర్చి మే మిద్దఱుమున్నూ ఆలోచిస్తూ వున్నాము. అరీందమ్ బాబుగారు మీ యింటివద్ద కాపలాకి వచ్చేసరికి యింకా మరోగంట ఆలస్యం జౌతుందని బ్రాకేట్ తో చెప్పవలసిందని చీటియిచ్చి షెల్లాక్ ని అంతా ఒక గంట క్రిందటనే నేను వింటూవుండగానే అరీందమ్ బాబు పంపించినారు. ఇదంతా ఒక గంటక్రిందటే సంగతు లన్నీ యిలా వుంటూ వుంటే మీ రేమో భ్రమపడి అరీందమ్ షెల్లాకుల మీద చాలా అపోహం పడుతున్నారు !'

‘ఓహో, మీరైతే చదరంగపెత్తులు వేస్తున్నారుగాని, నేనుమాత్రం యిందులో పూరుకోవలసినవాడిను కాను మీ రేమో పెద్దమనుష్యు లనిన్నీ, దైవభీతి కలవారనిన్నీ, పిల్లల వాళ్ళుగదా, అని అనుకుంటున్నానుగాని, మీహుమారీ లేకుండా యీపని జరిగివుండదని నేనిక నూహించవలసి వస్తుంది. మీ రిందులో తగినంతదఖలు పుచ్చుకోకున్నా, నేరస్తులైన అరీందం షెల్లాక్ లను కాపాడవలెనని ప్రయత్నంచేసినా, నేను నాస్వంత పూచీమీద నూవరెంటుగారికి తెలిగ్రాం యివ్వకమానను.’

‘నరే, మీ యిష్టంవచ్చినట్లు మీరు చేసుకోవచ్చును కాని మా యెంకై గ్గరీ మేము చెయ్యక తప్పదుకదా ! అయితే

మీరుమాత్రం యీతప్పుల తమాషాల్లోపడి గాభరావపోయి, ఊరికేనే నిరవరాధులను అవరాధులుగా భావించి, నిందించుచున్నారు.”

‘ఓనాను. పోలీసువారే—అందులో పెద్ద ఉద్యోగస్తులే యిలాంటివనులు చెయ్యడం తప్పులుకావా? ఇదంతా మీకు తమాషాకాదా?—ఊ—మీతో అట్టే వాగ్వాదం యెందుకూ! మీకూ మాకూ కూడా న్యాయం యిచ్చేవారు నూపరెంటుగారుగదా! ఇదిగో; నేను పెలిగ్రాం పంపిస్తాను ఇప్పుడప్పుడే తెల్లవారుతూనేవుంది. 4 గంటలు కావచ్చినది’ అనుచు క్రోథోద్రేకముతో తొందరగా పెలిగ్రాపు ఆఫీసుకు పోయెను.

178 తన మామూలువేళకు డ్యూటీనిమిత్తము లేచి తాణాకు పో బయలుదేరి, తంతిఆఫీసుకు పోవుచున్న లాలు చందుతో నాతని కోర్కెప్రకారము సహాయముగా పోయెను.

నాల్గవ ప్రకరణము

గుడ్ మార్నింగ్, మిస్టర్ అరీందమ్—అండ్ సర్కిల్ ఇన్స్పెక్టర్—, వాట్సదిమేటర్? లాల్చంద్ వైర్— అర్జెంట్ వైర్ పంపినాడు—

‘లాల్ చంద్ గారి యింట్లో నుమారు సలభై వేలదాకా చోరీజరిగినది. డిపార్టిమెంటల్ గా మేము 6-80 గంటలకు తమకు తెలిగ్రాం యిచ్చేవున్నాము. ఆయన తొందరపడి 4 గంటల చిల్లరికు తమకు తెలిగ్రాం వేసివున్నారు.’

‘సరే, మీరేమైనా ఎంక్వైరీ చేశారా? ఏదైనా ఒక కంక్లూజనుకు వచ్చినారా?’

‘ఇంకా ఎంక్వైరీ, కంక్లూజన్, యిన్ని కావాలా? తమ కెవ్వరికీ యెట్టియిబ్బ దిన్నీ, యెట్టిశ్రమయున్నూ అక్కర లేకుండానే అగడిపండు విప్పిపెట్టినట్టు భోగట్టా యావత్తున్నూ, తనంతట తానే, యన కళ్ళయెదుటకు వచ్చినది ఇంకా తమ కెవ్వరికిన్నీ యెట్టి సంశయమున్నూ అక్కరలేదు. శలవై తే మనవిచేస్తాను.’

‘జరిగినచరిత్ర యావత్తున్నూ ఉన్నదివున్నట్లు నాకు బోధపడేటట్టు చెప్పండి—లాల్ చంద్ గారూ?’

‘ముందుగా ఈ పుత్రరం యావత్తున్నూ తమరు చిత్త గించాలి’ అని సర్కిల్ యిన్స్పెక్టరు నిన్న సాయంత్రము తన పేర విలాసము వేయబడి వచ్చిన ‘జగోమార్’ పుత్రరము యిచ్చెను. అది చూచుకుని పోలీసు సూపరింటెండెంటుగారు, లాలు చంద్ గారివైపు తిరిగి, ‘—ఆ—ఏమి జరిగింది?’ అని యగిగెను.

‘చిత్తం—నిన్న సాయంత్రం యేమో ఆపుత్రరం లందిందట! అందుపైని వీరు మాయంటినదొ పోలీసుఘాటు

వుంచినారు. మేమున్నూ మామూలుగా 10 గంటల తరువాత ఆఫీసు మూసుకుని పడుకున్నాము. మంచిరా త్రవ్వడు సిద్ధలేవడం నాకు అలవాటు ఆ అలవాటునకారం నేను లేచే సరికి పెరటితలుపులు తీసివున్నవి. ఇదేమిరా అచుకుని నేను నాలుగుతలుపులు చూచేసరికి అన్నితలుపులూ తీసే ఉన్నవి. ఏదో అసాయం జరిగేవుంటుందని భయపడి వీధి తలుపులు తెరచి పోలీసువారితో చెప్పవలె నని వచ్చేసరికి, పెరటితోవ పైపు నుండి, ఇదుగో యీ యిద్దరున్నూ (షెల్లాకు గారనిన్నీ, బ్రాకెట్ గారినిన్నీ తన ప్రేమితో చూపుచు) అప్పుడే వచ్చు చుండుట చూచితిని. వారితో జరిగిన సంగతి చెప్పగా, నాతో యింట్లోకివచ్చి అన్నిభాగములున్నూ చూచినారు. తరువాత మరికొన్ని సోదాలు చూచికుని, స్త్రీషుకు వచ్చి, రిపోర్టుచేసి, సర్కిలు యిన్నెక్స్టరుగారితో చెప్పి, వారినిన్నీ అరీందమ్ బాబుగారినిన్నీ తోడ్చుకొని వెళ్ళినాము. చూచే సరికి, నా ఐరన్ సేఫ్ లో చిరకాలమునుండి అమర్పబడియున్న ఇన్ స్టాగ్రేనియం కెమేరాలో యీ అరీందమ్ గారి ఫోటోవుండి; ఇంతేగాక ఆ ఐరన్ సేఫ్ లో నుండిన రసీదు యిదుగో—ఇది చిత్తగించండి— అని ఆజిగోమార్ దొరగారి గనీదు నిచ్చెను.

‘ఔను—చూచినాను. చాలా వింతగానేవుంది!’

‘చిత్తం—ఇదిగో ఫోటో గాఫ!’

‘ఆ—అయ్యో! అరీందమ్ బాబే! అబ్బా! వింత

పని !!’

‘చిత్రం మొదట కొంతర్వాతస్పదు అరీందమ్బాబు గారు కారులోవచ్చి, మాయిటివద్దనున్న ఘాటుతో బాగ్రత్రయని చెప్పి, తాను పెరటివైపు వెళ్ళివుంటానని చెప్పినాడట! ఆయన మరి తిరిగి రాలేదట! మే మందరమున్నూ చోరీ జరిగినతర్వాత వెళ్ళి కారుబాడలు చూచాము. ఆ బాడలు మా పెరటివైపునుండి నమంగా అరీందమ్బాబు గారి గాడిఖానా లోనికి ఉన్నవి. అక్కడే కారువుంది. దాని బాడలున్నూ, దీని బాడలున్నూ ఒకేరీతిగావున్నవి. ఇంతకన్న యేమిమావంటి కుటుంబస్తులున్నూ, వ్యవహారస్తులున్నూ చెప్పకోగలము! న్యాయమూర్తులున్నూ, దీనజనరక్షణ దీక్షాదక్షులున్నూ, అయిన తమరు యీకేసులో తగినంత దఖలు వుచ్చుకోకపోతే యీపోలీసువారి ఫోరాలకు ఆగలేము. మిక్కిలి ఆతురతతో తమపేర తెలిగ్రాం యిచ్చుకున్నాను. అపైని తమధర్మము; నాకర్థము.’

‘వీరు చెప్పినదంతా సరిగా వున్నదా?’

‘ఔను’—

‘సరే, వెనుకనుండి తగినచర్య చేసుకోవచ్చును; గాని ప్రస్తుతం అరీందమ్ పెల్లాకులను రిమాండులోనుంచవలసినది.’ అని నర్కీలు ఇన్స్పెక్టరుగారితో దృఢముగాచెప్పి, తాను తన కారులో కూరుచుండి, ‘లాల్, మనమిద్దరమున్నూ మీయింటికి వెళ్ళి నేరము జరిగినచోటు చూడవలెను గనుక నాతో వస్తారా?’ అని యడిగెను.

లాలుగారు. 'మఖ్యముగా చూడవలసినదే——' అని కాదులోయెక్కిరి.

అంతట నర్కిలు యిన్నెక్కురుగారి నుద్దేశించి, 'డిపార్టు మెంటులుగా నాకు వైరిచ్చినారుకదా?' అని నూపరింటెం డెంటుగారు అడుగగా, 'చిత్తం——ఒక గంటక్రింద అనగా లాలుచంద్ గారి పెల్లిగాం తరువాత ఒక గంటకు మీకు తంతి నంపినాను' అని నర్కిలు యిన్నెక్కురుగారు చెప్పిరి.

'సరే, నాకది అందలేదు కాని, ఈవాటికి ఆఫీసుకు అందేవుంటింది.'

'చిత్తం, ఇప్పుడు వీరి డిమాండుయెర్రెస్తును గూర్చి, తమ రిటెన్ ఆర్డర్సు (నాత మూలముగు ఆజ్ఞ) కావలెను.'

'ఐ నో యిట్. తరువాత యిస్తాను.' అని యనుచు త్వరగమినుడై తన కాదును వేగముగా పోనిచ్చెను.

అయిదవ ప్రకరణము

కాదులో మాత్రము లాలు స్థిమితమనన్ముడై యుండ గలడా? పోలీసు నూపరింటెం డెంటుగారు తనయింటికి వచ్చి బరిగిన నేరమును గూర్చి తగినచర్చచేసి, చర్యనడిపిస్తారనే ధైర్య మైతే కలదుగాని, ద్రోహులను గూర్చి తన అభిప్రాయము

అతో దొంగ రేకేభ-చితురో, లేదో, యను తహతహ తన
మనమున ముమ్మిరిగా నున్నందున దొరగారి నిట్లు కదిపి
చూచెను—

‘చిత్తం, అయితే ఈకేసులో ద్రోహులను గూర్చి
తమ అభిప్రాయ మేమిటి?’

‘ఏమిటో—వదీ సిద్ధారణ పర్చలేము. అంతా అను
మానుంమీద పనిజరిపించి చూడాలి; అరీందమ్ మిక్కిలి సత్రు
వర్తకుడు! మాలెన్ లో యింత సమర్థుడు మరొకడు లేడని
పించుకున్నాడు! పరస్త్రి, పరధనావేక్షలు లేనివాడు ఇతనుతప్ప
మరిలే డనిపించుకున్నాడు. పెల్లాకోమాత్రం యేం తక్కువ
వాడా! కాని సొమ్ముఅంటే ఎవడి కక్కల్లేదు! మనిషియొక్క-
గుణము మేనిముహనికి యేలాగువుంటుందో యెవరు చెప్పగలడు?
ఇంతకీ మీ ఐరన్ సేపులో వుంచిన కెమెరావల్ల మా పని
చాలాసుభువై బోయింది—’ అని యింకేమో చెప్పబోవుచుండ
గనే లాలుచంద్ యిల్లు సమీపించిరి. వారు కారునుండి దిగి
చందుగారి యింటిలోనికి బోయి, లాలు తన భవనమంతయును
దొరగారికి చూపుచుండ, అయనమును అన్ని భాగములును
మిక్కిలి పరీక్షా దృష్టులతో చూచుచు, నేరముజరిగిన గదికూడా
పరీక్షించి, దొరగారు, ‘లాలు, ఈగదికి తాళం వేస్తున్నాను.
నేరము స్థిరపడేవరకున్నా, ముద్దాయి దొరికేవరకున్నా, ఈ
తలుపులు యెవరున్నా తెరవకూడదు. ఇప్పుడు 10 గంటల

15 నిమిషములు అయినది. నేను పోతాను. అవసరము ననుసరించి మళ్ళి వస్తాను. స్టేషనుకు వెళ్ళి నర్కిలు యిన్స్పెక్టరుతో మాట్లాడి, నేను 'వెళ్తాను' అని చెప్పుచు ఆ గదికి తాళము వేసి, చివచివ తన కారు నెక్కి చందుగారు తనను వీడ్కొలుప దొరగారు వెడలిరి.

ఆరవ ప్రకరణము

అయ్యో! జగద్విఖ్యాతయశోభరితుండగు అరీందమ్ యును, సాత్వికుండును నత్రనర్తకుండునునగు షెల్లాక్ గారును, కారులో వచ్చిన సూపరింటెండెంటుగారివలన అరెస్టు కాబడిరి కదా! సావము! నర్కిలు యిన్స్పెక్టరుగారు మాత్రము యేమి చేయగలరు? అరీందమ్ మిక్కిలి సమర్థుడు కావచ్చును. అప్రతీప్రతాపవంతుడు కావచ్చును తనకు ప్రాణన్నహితుడు కావచ్చును కాని నర్కిలు యిన్స్పెక్టరు యేమిచేయగలడు? దొరగారి ఆర్డరు నుల్లంఘించగలడా? షెల్లాక్ మాత్రము సామాన్యుడా? తనకు చిరకాల పరిచితుడు. ఎన్నెన్నో దుర్గమముగు స్థలములలో తిరిగి, దుర్భేద్యముగు కేసులలో పనిచేసి, జయముందిన ఘనుడు. ఐననేమి? దొర గారియాజ్ఞల నుల్లంఘనీయములుగదా! తన మనస్సున కిష్టములే కున్నను, సూపరింటెం

డెంటుగారు తగినంత ఆలోచన చేయకనే, అరీందమ్ పెల్లాకుల కురిమాండు ఆర్డరు చేసిరేయని తా దనమానసమున నూహించుచున్నను, తాబేవా రగు తా నానమయమున నే మనగలడు?

అయ్యయో; నేవకావృత్తి; తానెంత న్యాయైక్య వర్తనుడైనను, దైవభీతిగలవాడైనను, తనమనస్సున కిష్టములేకున్నను, న్యాయైక్యతరమైనను, ప్రజలకపాయ కరమైన దైనను, తన కపాయకరమైనదైనను, ప్రజావిప్లవ కారణమగున దైనను, దా నేవకుండగుట, తనయజమాని చిత్తము ననుసరించి, యాతని యాజ్ఞలెట్టివైనను, నాచరింప వలసినదే గదా; ఇదియేగదా నేవకునికిని, స్వచ్ఛంద వృత్తి నిర్వహించు వ్యవహారస్తునకును గల భేదము. కాకుండినచో, లాల్ చంద్ మాటలు ఫాటో గ్రాఫు, రళీదు చూచిన మాత్రమున తగిన చర్చజేయకనే అరీందమ్ పెల్లాకులకు రిమాండు ఆర్డరు చేసిన నూపరింటె డెంటు అని గాబోలు, పామా నర్కిల్ యిన్స్పెక్టరుగారు నెనుక ముందుల జూచుచు నేమియు చేయజాలక, నూపరింటె డెంటు గారి ఆజ్ఞలకు మారాడలేక, వారిని రిమాండుననుంచి తాను ముందుకు చేయగల కార్యముం గూర్చి ఆలోచించుచు న్నేమనులోనే పర్కిలు యిన్స్పెక్టరుగారు కూరుచుండిరి.

‘దొరగారు లాలుతో వెళ్లి అరగంటయైన అయియుండదా? ఇవొక తమాషా!’ అని పర్కిలు యిన్స్పెక్టరు నుద్దేశించి, అరీందమ్ పెల్లాకుతోననెను.

‘అయితే, ఈ సూపరింటెండెంటుగారున్నా ద్రోహ జనవిరచిత నాటకములో నొక పాత్రయే యనెదరా యేమి?’ అని ఇన్ స్పెక్టరుగారు అరీందమ్ను ప్రశ్నించెను.

‘కావచ్చును. ఇప్పటికి జరిగిన దాని ననువరించి చూడగా అంతా అలాగేవుంది. కాని మరికొంతసేపు చూడ వలసినదే. మీ పెల్లిగ్రాంకూడా వెళ్ళిందికదా?’

అని అరీందమ్ పలుకుచుండగానే, తంతివార్తావహు డొక డొక తంతివార్తను గొనితెచ్చి, నర్కిలు యిన్ స్పెక్టరుకు యిచ్చెను. అది విప్పి చూచుకొనిన పిమ్మట ఆయనకు ఆశ్చర్యమును, అనుమానమును, సిగ్గును, భయమును ఒక్కసారే దొంతర దొంతరలుగా కలిగెను. తక్షణమే కుర్చీనుండిలేచి, ఇన్ స్పెక్టరుగారు అరీందమునకు ఆ తంతివార్త నందిచ్చెను. ఆయనయును షెల్లాకుయును, ఆ సమాచారము చూచుకొని, ఆశ్చర్యమును, ఆనందమును దృష్టియు బొందిరి.

‘ఇప్పుడు తెలిసినదా!’

‘ఓనండీ—ఇదేచిత్రము. ఇప్పు డిప్పుడేకదూ మీరు ధ్వస్యరముగా మార్లాడిరారు. అదే నిజమయినది.’

‘నరేలిండి. ఇక చెయ్యవలసిన పనేమిటి?’

‘మఱి పనికేముంది. మనం తొందరగా లాలుచంద్ గా రింటికి ఈతంతి పట్టుకొని మరీవెళ్ళవలెను. మరిన్నీ రెండుజతలు బేడీలు కూడా తీసుకొనిపోదాము.’

‘మీకేం వెర్రా—పిచ్చా—మీ బేడీలు బరువుకిచేటు
గాని మరేమీకాదు. ఇంకా చంచుయింట్లో ఉంటాడనే అను
కోవడము ఒక పెద్దతప్పు—అక్కడేమీమీ తమాషాలు చేసి
పోయాడో? మీరింకా యీజిల్లాకి కొత్త. నేను ఈచిక్కులు
చాలా పడేడన్నాను. జమీలిగా వూల్ సాహేబులకాలము
తిరిగి జ్ఞాపకము దెచ్చి, వాళ్ళనే మంచియనిపించి, వాళ్ళ
గురువులాగ వున్నాడుగాని సామాన్యుడుగాలేడు. మీరేమో
వీడు అలపాలదొరికే బాపతుగా ఆలోచిస్తున్నారుగాబోలు!
అదంతా వట్టి భ్రమ. ఐతే నేం—పదండి. ఆ తమాషా
యేమిటో చూడదగినదే—చూదురుగాని—’ అని యనుచు
ఇక స్పెక్టరుగారును, అరీందమ్ బాబును, షెల్లాకదొరగారును
మోటారు నెక్కి లాలుయింటికి బోవుచుండిరి. కారులో
మాత్రము వీరు ప్రసంగ మావితేయుదురా?

పడవ ప్రకరణము

“అయితే ప్రొద్దున్నే దొరగారువచ్చి మాయిద్దరికిన్నీ
రిమాండు ఆర్డరుయిచ్చి, లాలుచంద్ తో అతనియింటికి వెళ్ళి,
యిప్పుడు యీలాగు తెలిగ్రాం యిస్తున్నా రేమిటి? దొంగగారి
స్వంతనంతకం వేరేగాని వేరేకాదే. అక్కడవో అర్జంటుపను
లున్నాయన్నీ. రేపు సాయంకాలంగాని యీలోగా రా జాల

నన్నీ పెళ్లిగాం యిస్తున్నారు గదా! ఇది కూడా ద్రోహముల మాయయేనా? ” అని షెల్లాక్ దొరగారు అరీందమ్ ను ప్రశ్నించుచుండ కార్చందుగారి యిల్లు నమీషింప నచ్చట నందరును అతిరిముతో దిగి చందుకు కబురంపిరి.

అప్పుడే 10-30 గంటలకు చాలాపైగా అయిసందున స్నానమునకు బోవుచు నాతండును నర్కిల్ ఇన్స్పెక్టరుగారి కబురంది వారినినందర్నింప హాలులోనికి వచ్చి, ఇన్స్పెక్టరుతో పాటు అరీందమ్ షెల్లాకులను గూడ చూచి కోపోద్రేకమున మండిపడి ఇన్స్పెక్టరు నేమియు ననలేక,

‘ ఏమండీ మళ్ళీ వచ్చినా రేమి బాబూ త్రిమూర్తులు నూ—ఇక్కడికి నృప్తి అంతా పూర్తి అయినట్లుంది—’ అని వ్యంగ్యముగా బలికెను.

‘ ఏమీ లేదు. దొరగారు వచ్చినారుగదా; మళ్ళీ స్టేషనుకు రాలేదే; ఎక్కడున్నారో. ఇక్కడికి వచ్చి ఏమి చేసినారో; మరేమైనా భోగట్టాలు దొరికిన వేమో కనుగొందమని నూహతో వచ్చినాము ’ అని నర్కిల్ ఇన్స్పెక్టరు జవాబు చెప్పెను.

‘ ఏం—స్టేషనుకు రాలేదూ? స్టేషనుకు వెళ్ళి మరీ వారి హెడ్ క్వార్టర్స్ కు పోదుమని నాతో చెప్పి ఈ గదికి తాళంవేసి ‘నేరం స్థిరపడి దొంగ దొరికేవరకూ యీ తాళం మరెవరూ తియ్యకూడ ’ దని కూడా చెప్పివెళ్ళినారు. ’

‘అన్నా ! ఎంత పన్నెంది !’ అని అరిందం అనెను.

‘ఏదీ ఆ తాళం చూదాము—’ అనుచు నర్కిలిస్సు క్షరుగారు ఆ గదివైపు పోబోవుచుండ చంద్ అడ్డుకొని ‘ఎందుకంటే మరక్కడికి—వారొచ్చినదాకా ఆతాళం పూసే మనకు వద్దు. ఆపని యిక వారిదే; ఇందులో మరి మీ రేమీ శ్రమ పడనక్కర్లేదు. ఐందేదో ఐంది. ఇక మీరు చెయ్యవలసిన పనేమియున్నది ? ఇంతకీ దొరగారు వచ్చే యీలోగా ఆతాళం తో మీకేం పని’ అని యనెను.

అరిందం నర్కిలిస్సుకర్లు పక్కన నవ్విరి. పెల్లాకు నిర్ఘాంతపోవుచుండెను. వీరిని చూచుచున్న కొలదిని చందుగారి మానన సముద్రము బడబాగ్నిచే వలె మండిపోవు చుండెను. కాని ఏమనగలడు !

న ఇ:—ఔనండీ ! గదికప్పతాళంచూచివ తప్పేమి ? మీ దొరగారు చెప్పినట్టు మేము తాళము తియ్యము డొరికే ఎట్టి తాళము వేసినారో చూదా మని అడుగుచున్నాము గాని మ రేమీ కాదు.

అరిందమయొక్క చిర్నగవుగల మోము చూచి లాలుచందు రుద్రుడగుచుండుట సహజముకాదా !

‘ఔనుగాని వీరిని ఎరెస్సులో నుండనివ్వకుండా మీరెందు కిక్కడికి తీసుకవచ్చారు ? ఇది మీమధర్మమేనా ?’

‘లేదండీ. వీరింకా అరెస్టులోలేరు. రిమాండులో నున్నారు. నేనున్నూ వీరితో వచ్చినాను. అయితే మీదొరగా

రిక్కడనే వుంటారు! వారిని కలిసి మాట్లాడవలెనని నేనున్నా ఏమో చెప్పుకోవలసియున్న దన్నందున వీరున్నా, కలిసివచ్చి నాము ఇ దులో తిప్పేమి?

‘మీ దొంగారు—మీదొరగారు, అని రెండు మార్లు వక్కాణించినారె! ఏమీ; మాదొరగారేగాని మీ దొరగారు కారాయేమి?’

‘అహహ—అది కా దది కాదు—ఇందాకా వచ్చి మీ అనుమానం ప్రకారం అరీందం పెల్లాకులను రిమాండుఆర్డరు చేసి మీతో మీయింటికివచ్చి, మీతోమాట్లాడి, మీ ఖజానాగదికి తాళం, వేసి, పోలీసు స్టేషనుకు వెళ్ళదనని మీతో చెప్పిన్నీ స్టేషనుకు రాకుండానే, ఆలాగే, పరస్పరంగా వెళ్ళిపోయినవారు మీదొరగారు, ఇదుగో ఇప్పుడిప్పుడే మాకీ తెలిగ్రాం యిచ్చినవారు మాదొరగారు,’ అనుచు నక్కిలిన్స్పెక్టరు తనచేతిలోనున్న ఆటెలిగ్రామును లాలుచందుగారి చేతికిచ్చెను.’ ఆయనయును ఆవార్తను చూచుకొని పారివలన సర్దము గ్రహించినంతనే తన యొక్కల్లలన మోమువెల్ల నయ్యెను.

‘ఏమండీ! ఇప్పుడు తెలిసిందా, మీ దొరగారంటే యెవరో, మా దొరగారంటే యెవరో? ఇదీ భేదం.’

లాలుచందుగారు స్తంభీభూతులై రాతిప్రతిమయై నిలచిరి.

‘ఏ మాలాగున నాలోచిస్తున్నారు?’ అని అరీందంబాబు బ్రశ్నించెను.

లాలుచందు మారుపలుక లేదు. పెల్లకుని కేమియు నిద మిద్దమ్మని దెలియకున్నది.

మఱికొంత నేపటికి ఇన్స్పెక్టరు సుద్దేశించి 'అయితే యిప్పుడీ పెల్లిగ్రాంచూచిన తర్వాత మీ రేమంటారు?' అని లాలుచందు అనినాడు.

'ఏమన్నా' మీరే అనాలి; మే మనవలసిన దిప్పటికేమీ లేదు.'

'ఏమో—ఇదంతా చూస్తే అదు గడుక్కి పోలీసు నాటకం—పోలీసు పితలాటకం—పోలీసు దగా—యేగదా ఇహ మా ప టివాల్కు బ్రతకడానికి మరేమీ మార్గం కానరా కుండా వుంది.'

'మీకేమీ బోధపడక, అంతా పోలీసు పోలీసు అంటూ మాట్లాడేస్తున్నారు. మీరు మిక్కిలి తప్పభివ్రాసయం పడుతున్నారు. నేనే బోధపర్చుకోలేక చాలా మోసపోయినాను గదా మీరు మోసపోతే ఆశ్చర్య మేమున్నది?'

'ఔనుగాని, అగదికిభావం యెందుకు వేళివుంటారు?'

'అన్నట్టు, అగదికి మీ దొరగారు వేసిన భావం చూడాలని వున్నది గనుక చూడాలని నేను వెళుతుంటే మీరు మర్యాదగా వొద్దన్న భావం కనపర్చారు. ఏం చెయ్యను.'

'ఆ అయ్యో, మీరుచూస్తే తప్పేమిటండీ? మా వంటి వ్యవహారస్తులకు ఏదియెలాగకనవడితే, అదే నిజం అను

కుంటాము. అడుగడుక్కి మోసమే ఐతే ఏలాగ బ్రతుకడం? నాకు కిళ్ళక్కట్టినట్టు కనపడుతూ వున్న పన్నీ అసంపర్శా లని మీరు అభిప్రాయపడి మాటాడుతున్నారు. అందుకు తోడు ఇప్పు డీ తెలిగ్రాం కూడా వచ్చింది. పోనీ యే దెలాగున్నా దొంగ దొరక్కుంటే మానిపోయెను గాని, మా సొమ్ము మాకు దొరికితే అంతేచాలు.’

అయ్యో, లాల్-చంద్, ఎంత బేలవు; నీ కంటికి కాన వచ్చిన దంతయు, నిజమని ఎంత భ్రమపడుచున్నావు! నీవు అనుకున్నట్లు, అరీందమ్ పెల్లాళ్లతో పాటు వర్తిలు ఇన్ స్పెక్టరుకూడా, యీ నేరములో నున్నాడని ఊహించికదా, పాపమాత్రమే, గది కేల దొరగారు తాళము వేసిరో, యెట్టి తాళము వేసిరో చూడబోవుచుండ తొలుద్దొల్త నాపినేసి, యిప్పు డాతడు దొరగారి తెలిగ్రాము జూప, నా దొరగారి వ్యక్తిని గూర్చియే నీ కనుమానము గలుగుట చేతకదా, నర్సిలో ఇన్ స్పెక్టరుగారు కోరినట్లుల నాగనియును, ఆతడు వైచిన తాళమును జూడనీయ వనుమతించి, పోను గాని, ఆ గదికి తాళం యెందుకు వేసియుంటారు ?’ అని కూడ నడుగు చున్నావు ? నీ అనుమానము ప్రకారము అరీందమ్ పెల్లాళ్ల నరుస్తు చేయవలెనా ? ఇప్పుడు నీకు గానపచ్చుచున్న విషయ ముల ననుసరించి, మరల పారిని గూర్చి యనుమానము దొలగించుకొనుచుండ నీతోపాటు మేమును గూడ ననుమాన

ముల బోదోలుకొని పూర్వోత్తర నందర్భముల నాలోచించవలెనా? నీ తొందరపాటుతో పాటు మమ్ములకు గూడ సవార్థము జేసికొనునటుల నిర్బంధించినావు. జరుగుచున్న వన్నియును దప్పలనియే మాకు గోచరమగుచుండ, ధనము గోలుపోయిన నీకుగల తత్తరపాటు, బుద్ధి మాంద్యములచే, మమ్ముల మాద్రోవ సూహింప నీయక, 'కానని వాని సూతగొని కాననివాడు విశేషవస్తువులే గాననిభంగి.....' అనునటుల నీ యొంటి దృక్పథమున మమ్మీక్కుకొని పోయి, పోయి యిప్పుడు దెలియుచున్న సూతన విషయములంబట్టి, నీ మనసు ద్రిష్టకొని, నీయభిప్రాయముల మార్పుకొనుచు, మమ్ముగూడ మార్పుకొను మనుచున్నావా? ఏమో పాపము, ధనమును గోల్పోయిన వాడవు; మా కథకు మూల కారణుని వలెనున్నావు; దేవోపవాతుండవుగదాయని నీ మనోవ్యధ జూడ జాలక, ఏమో సమంజసములు గాబోలు నీ యూహలు, నీ తర్కిములు, నీ యభిప్రాయములు, అని యనుకొని నీన్ననునరించి చరించుచున్న మాతెప్పు నిపుడు దిద్దుకొనుచున్నాము. ఇక నిన్ననునరింప జాలము.

‘నరేలండి. అవన్నీ వెనుకనుండి చూడవచ్చును. ముందుగా యిప్పుడు జరుగుచున్న వన్నియు మనము చక్కగా బోధపర్చుకుంటూ వుండవలెను—నదీ, పడండి; చూడాము.’

చందు ముందు నడువ, తక్కినవా రందరును వెనుక నుండి అగదిని సమీపింప బోవుచుండిరి.

అరీందమ్ చందుయొక్క ఆందోళనము వలన నాయనకు గలిగిన పరి పరి విధములగు ననుమానములచే నాతని మాటలకు జాలినదియో, ఇన్ స్పెక్టరుగారి యచూ యికత్వమునకు 'అయ్యో! పాపము' మని దోచియో, ఆతరు నలిగాని చేతలకు విస్మయ మందియో, జరిగిన తాడు మారు తమాషాలకు తన మానసమున గలిగిన వేడి తత్తరపాటునో గాక యింకే కారణముననో గాని, అరీందం నోట మాటాడ కయే, నాగది సీతండును నమీపించెను. అందరును అగదితాళ ము చూచిరి. ఎవ రెవ రేమేమి తమ తమ మనముల దలంచి రో, మనకు దెలియదు గాని అరీందం మాత్రము ఇన్ స్పెక్టరు గారితో 'అయ్యో! ఈ కప్పను తాళముతో దేరచినవానికి 1116 లు బహుమాన మిచ్చుటకు చందుగారు ఒప్పుకుందు రేమో వారినడిగితెలుసుకొనుడు' అని చిరునగవుతో బలికెను.

అహో! అరీందమ్, సీపువేయు ప్రతియెత్తును, కాళిదాసు కవిత్వమునకు 'అక్షరలక్ష' యుంబోలెయును, భర్తృహరి కవి త్వమున 'ప్రతిశ్లోక శిరఃకంప' నమన్విత మనునటుల సీప్రతి యెత్తును మాకు రోమాంకురములు గగుర్పొడువజేయుచున్నవి. ని న్ననునరించుటే మాకుల్లాన దాయకమగు చున్నది.

'ఓహో! ఇదొకటికూడానా? పోయిన సొమ్మున కిది వడ్డీగాబోలు! ఎందుకండీ అక్కర్లేని ఆలోచనలు—ఈ తాళం వేసినపారిని పోలీసునూప రెంటుగారనే నేను అనుకుంటున్నాను.

కాని ఈ బెలిగ్రాం వల్ల నాకున్నా అనుమానంగానే వుంది. ఇంచాకా వచ్చి ఈ గదికి తాళం వేసినవాడు నూపరెంటు కాడని మీకున్నా ముప్పాతికమువ్వీసాలా తోచినట్టయితే ఈ తాళం విరగగొట్టించెయ్యండి...ఎందుకండీ...అక్కర్లేనిఖర్చు! ఇప్పటికి పోయినసొమ్ము చాలకనా? ఇంతపాపం యెక్కడైనా వుందండీ! ఇంతఘోరం యెక్కడైనా, యెప్పుడైనా విన్నారండీ! కనపడ్డ రుజువులన్నీ సంశయా లైపోయెనా? వచ్చిన నూపరెంటు దగాకో రైపోయెనా? పోయినసొమ్ము పోగా, పైగా 116 లు జల్వఖర్చా?—పోనిస్తురూ. నాస్వామ్యే దొరకనే దొరుకుతుంది. నాది కాకపోతే మరి దొరకనే దొరకదు. ఈ మాత్రానికి మరెందుకండీ? ఈ తాళంవల్ల ప్రయోజనం లేదని మీకున్నా సోస్తే తాళం బద్దలకొట్టించెయ్యండి—మరెందుకండీ వెయ్యాలోచనలు?—'

‘అయ్యో! ప్రయోజనం లేకపోవడ మేమీ? దొరికితే ఈ కప్పతాళం మిషమీదనే దొంగ దొరకాలి...’ అని అరీందం అనుచు ఇన్నెక్సరుగారి నుద్దేశించి,

‘అయ్యో, పోలీసు రివార్డు ను 1000 లు అని అడ్వర్టయిజ్ చేయించండి. ఇలాగ మనం ఆలోచిస్తూవుంటే యెప్పటికైనా తేలుందా?’ అని సలహాగా పలికెను.

‘అయితే పోనీగాని, ఈ ప్రచురణము వల్లమనకేం ప్రయోజనం? ఎవడో ఒకడు వస్తాడు; కప్పతాళం తీస్తాడు.

అయితే వాడికి రూ. 1000 లో 1116 లో యిచ్చుకోవడమే మనకిదక్కట అంతేగాని ఇందువల్ల యీ కేసులో మనకు వుండే ప్రయోజనం చెప్పగలరా?

అయ్యో! లాల్, ఎంతబేలవు!

నీకు డబ్బున్నదన్న మాటేగాని, యింగిత మెక్కడ నుండి వచ్చును? బజారున కొనదగినది కాదుగాని, కానిచో నెన్నిమణుగులైనను నిర్లక్ష్యముగ కొనియే యుందువుగదా!

‘అరీందంగారి అభిప్రాయ మేమిటో మీకు తెలిసింది కాదుగదా! లావుగా సొమ్ము యిస్తామంటే అసలు ఈ తాళం వేసినవాడెవడో, వాడేనస్తాడు; తీస్తాడు; అప్పుడు మనం వానిని పట్టుకోవచ్చును గదా అని ఆయన అంటున్నారు.’

‘ఔనండీ ఇది టైములాకు. ఎన్నిగంటల ఎన్నినిముషాలకు ఇవాళ తాళంవేళాడో, రేపు లేక యెల్లుండి లేక మరియే నాడైనా మళ్ళీ అన్నిగంటల అన్నినిముషాలకే, ఆ తాళంతోనే, రావాలి; మరోవేళప్పుడురాదు మరోతాళంతో బొత్తిగారాదు. వెయ్యడానికి, తియ్యడానికి. 24 గంటల చొప్పున వ్యవధియుండవలెను. కనుక ఎవడు, ఏతాళంతో, ఎన్నిగంటల ఎన్నినిముషాలకు, వేళాడో, మళ్ళీ ఆతాళంతోనే, అంతవేళకే, నరిగా తియ్యవలెను. అలాగూతీనేవాడు ఇప్పుడీతాళం వేసిన వాడుగాని, వానితాలూకు మనిషిగాని, తప్పకుండా అయి వుంటాడు. అందువల్ల మనకు ప్రయోజనం యేమిటంటే, ఈ

తాళం వేసినవాడుగాని, వాని పార్టీవాళ్ళుగాని, మనకు తెలియ
డానికి వీలుంటుంది. ప్రజంటా—మనం యివ్వాలా; వాడు
పుచ్చుకోవాలా? కాని ఒక్కపనిమాత్రం యిందులో వుంది.
ఎవడు తాళం చెవితో ఈ కప్ప ఓపెన్ చేస్తాడో, వానినే, ఈ
గదిలో పెట్టి, గొళ్ళెం వేసి, మామూలురకం కప్పతాళం వేసి,
స్తేషనుకి కబురుమాత్రం చెప్పాలి. తర్వాత తమాషా చూడాలి;
అదీ చమత్కారం. అంతేగాని నిజంగా డబ్బు ఖర్చైపోతుం
దేమో అని భయపడనక్కరలేదు.’ అని అరీందం సాను
భూతిగా బలుకుచు, ‘అనలు ద్రోహుల జాడేమైనా కనుగొన
వలెనంటే యంతకన్న మంచిమార్గము మఱియొకటి నాకు యీ
కప్పతాళం సందర్భంలో యిప్పుటికి కానరాలేదు’ అని పలికెను.

‘అయ్యా! ఇక స్పెక్టరుగారూ, ఏదో మీరూ మీరూ
ఆలోచించుకుని, దొంగ దొరక్కపోయినా, సొమ్ము దొరికితే
అంతేచాలు. కార్యం చెడగొట్టకుండా, తరుణం మిగిలిపోకుండా,
వంగతు లన్నీ బాగా ఆలోచించి, తొందరపడకుండా సాను
కూల వర్పండి. నిజమయిన రక్షణభట శాఖవార మనిపించు
కోండి. అదీగొప్ప.’ అని లాలు పలుకుచు, ‘మీకు బాగుందని
తోచిన మార్గమే అవలంబించండి—ఇంతకన్న నేనేమీ చెప్ప
లేను. ఆపై ని మీచిత్తం’ అని యనెను.

‘పోలీసువా రందరును పోలీసు స్టేషనుకు పోయిరి.
అలాబుచందు తన కార్యముల నిర్వర్తించుకొనబోయెను.

అయ్యో, లాల్ ! నీవెంత వెర్రివాడవు ! 'దొంగ దొర
క్కపోయినా, సొమ్ము దొంగిలే అంతేచాలు' నని యనుచున్నా
వెంత యనుభవము లేనివాడవు ! పోలీ నన నీ వెరుగవుగాబోలు;
సాపము కడుపులో చల్ల కదలకుండా ఒకచోట గూరుచుండి
జమానిర్బులు వ్రాసుకొనుచు, చితా ఆవర్జాలు తయారు
చూచుకొనుచు, కావలసినవారికి బదు ధీచ్ఛుచు, కుటుంబా
లకు కుటుంబాలు నాశనం అయిపోయే వడ్డీలు వేస్తూ, వడ్డీలకు
వడ్డీలు కలిపి మతియు మతియు నవలును బెంచుచు, లోకుల
యాస్తుల గలుపుకొనుచు, స్థూలసూక్ష్మముల నెరుంగనొల్లక
గాలమువుచ్చు నీకు దొంగతనము ఒరిగినపిదప, మరల చోరీ
మాల్ దొరకునను నాన భ్రమయని బెలిసికొనజాలక, మిక్కిలి
పరిభ్రమించు నిన్నే మనియెదము ? పోలీసువారికి ఆస్తి దొరకు
టతో కార్యములేదు. పోయినవానిలో నొక చీపురువుడక
యైనను దొరికినచో ద్రోహిని పట్టెద మంతెగాని పోయినఆస్తి
యంతయునుగాని, కొంతగాని, హక్కుదారునికి దృష్టికలుగు
లాగున కనిపెట్టి పట్టియిచ్చెదమను నూహగాని, వంతముగాని,
అదియే పరమావధిగానుంటగాని, పోలీసువారిపని కాదునుమా.
సాపమది యెరుంగవు కాబోలు !

కొలూరాయి

ద్వితీయ ఖండము

స్వయం కృతావరాధము

మొదటి ప్రకరణము

రూ 1116 లు బహుమానము.

అరీం—ఔనండీ ద్రోహము లన్నియు వరుసగా జరుగుచుండగ నే రుజువును సాక్ష్యమును దొరకకుండ నేలాగున సాగుచున్నవో గమనించు చున్నారా ?

నాథ—ఇన్ని నేరములకును గ్రంథకర్త యొకిడా, ఇద్దరా అను సంశయము తీరనేలేదు

అరీం—ఒకడైతే నేమి ? ఇద్దరైతే నేమి ? ముందు జరుగ వలసిన పనికి ప్లాను వెయ్యండి. అది మనకు కర్తవ్యము.

నాథ—ఔను. ఈ రోజు ఉదయం యావత్తున్నా లాల్ చంద్ గారి కేసులో మనకు నరిపడి పోయినది గదా ! ఏదైనా ఇకను చెయ్యవలెను. మీరేమి ఆలోచించినారు ?

అరీం—వీటి యన్నింటికెని ఘండ మెంటల్సు ముందుగా నిర్ధారణ కావలెను. ఏదాని కై నను ముంచిదని యాలోచించి, నేనున్నా, షెల్లాక్, బ్రాకేట్ లును ఇందులో సంపూర్ణ మైన పని చేయుటకు నిశ్చయించినాము. ఇప్పుడు నుమారు మూడు గంట లయినదిగదా. ఈ రాత్రి మేము చెయ్యవలసినపని

చాలా యున్నది. ప్రొద్దుట ప్రయాణస్తుల దోపిడి, కేసును గూర్చి విచారించుటకై నను వీలు చిక్కనేలేదు, ఇదిగో యిప్పుడు.....

(అని ప్రయాణస్తుల నుద్దేశించి)

‘కొన్నెండి, మీదగ్గర వున్న ఆస్తి యావత్తున్నూ తీసుకున్నారా?’

‘లేదండి—బట్టలు, వెండి, బంగారం యావత్తున్నూ, విడిచిపెట్టి, కేవలం రొక్కంమాత్రమే తీసుకున్నాడు’ అని ప్రయాణస్తులు బ్రత్యుత్తర మొసంగిరి.

అరీం—ఎంతమంది వచ్చియుంటారు?

ప్రయా—నమంగా లెఖి చెప్పలేము, గాని 10 మంది కన్న యెక్కువగానే వుంటారని అనుకుంటాము. వాళ్ళో పెద్ద గొల్లు పెట్టుకొని కత్తులు, కఠార్లు పట్టుకునే వొస్తారు గదా! ఇంకేం చెయ్యడం?

అరీం—మీ దొక్క బండియేనా, మరెవరైనా మీకు తోడు వుండరా?

ప్రయా—మేమున్నూ వేరే మరొక మొగుడూ పెండ్లామున్నూ కలిసి వెళ్తుంటిమి. మమ్మల్ని పట్టి మా వద్ద నున్నది దోచుకుని మమ్మల్ని వొదిలేశాడు. వాళ్ళుదగ్గర యేమిన్నీ లేకుండా అని వాళ్ళను పట్టి, తీసుకొని పోయారు.

ఆ తర్వాత వాళ్ళ మాట మరేమిన్నీ తెలియక వాళ్ళనాళ్ళు ఎంతో అల్లాడిపోతూవున్నారు.

అరీం—వాళ్ళెవళ్ళో, యే వూరువాళ్ళో, తెలుసునా మీకు ?

ప్రయా—మాకు తెలియదు నుమండీ—

అరీం—నరే — మాకు ప్రస్తుతం శావలసినభోగట్టా తీసుకున్నాము. మేము కొంత ఎంక్వైరీ చేసిన పిమ్మట మిమ్మల్ని పిలిపిస్తాము. అప్పుడు మీరు మళ్ళీ రావలసివుంటుంది.

ప్రయా—ఓనండీ ఇహ నదేవని, మీరు పిలిపించినప్పుడల్లా రావడం—పోవడం—ఇదో కొన్నాళ్ళు జరగాలి. అసలు చోరీ చోరీలాగే వుంటుంది. మాసొమ్ము పోవడానికి తోడు ఈ శ్రమ దానికి వడ్డీ—ఇది పోలీసులకు మామూలే. మాకేం కొత్తకాదు. అలాగే వస్తాము. యిప్పుడు శేలపు పుచ్చుకుంటాము.

ప్రయాణీకులు వెడలిరి.

అంతట నొకడువచ్చి 'కేసరి' యను పత్రిక నొకదానిని గొనివచ్చి అరీందమ్ బాబుగారి కొనంగెను. ఆయనయును పత్రికను తొందర తొందరగా దిరుగవేయుచు చూచుచు, నందొకచోట గల ప్రకటనను తాను చూచి స్కిల్ ఇన్స్పెక్టరు గారికి చూడ నిచ్చెను. ఆయనయును ఆప్రకటననిట్లు చదివెను.

Look Here! తాళము తీయువానికి Look Here!

రూ 1116 బహుమానము

ఈ పురమున లాల్-చంద్ గారి యింత గదితాళము కాన వచ్చుటలేదు. అది యెవరు సరియైన తాళముతో తెరచెదరో వారికి రూ 1116 ల బహుమాన మొసంగబడును.

రక్షకభటు శాఖవారు, కలకత్తా.

లాల్-చంద్.

‘సరిగానే యున్నదండీ, ఇక దీని ఫలితము మనము చూడ వలెను.’

‘మనము చూడుట కేమియున్నది. ఆ గది తాళము నెవరు తెరచిన, వారిని ఆగదిలోనే యుంచి ఆగదితలుపు తాళం వేసి స్టేషనుకు కబురు చెప్పవలసినదని లాల్-చంద్ గారితో చెప్పనే చెప్పినాము. మరి యిక మన మిప్పటికి చెయ్యవలసినది గాని, చెప్పవలసినదిగాని, మరేమియు గానరాదు కాని అదిగో ఆప్రయాణస్థుల దారి దోపిడి కేసులో (High Way Robbery) కాస్త జల్దుకో వలసి యున్నది. ఇందు కొరకు ఇది మొదలుకొని, నేను, షెల్లాక్ బ్రాకేట్లు మాత్రము పనిచేడుము. మీకు అప్పుడప్పుడు భోగట్టా యిచ్చుచుందుము. ఫలోన్ముఖమునకు వచ్చిన తర్వాత మీకు తెలియజేతుము, రెండు మూడు రోజుల వరకును మే మెవ్వరమున్ను స్టేషనుకు రాలేము. మాకొరకు మీరు కబు రంపకండి. మేము దొరకము ప్రస్తుతము సెలవు తీసుకుంటాము.’

అని అరీందమ్ చెప్పి షెల్లాక్ బ్రాకేట్లతో వెడలి పోయెను.

రెండు ప్రకరణము

మార్గమున బాటసారులు

‘ఇప్పుడు చాలా రాత్రిగానే వుంది; ఏమి తోడు లేకుండా మన రెండుబళ్లే బయల్దేరాయి గదా : అనే జంకుతో కూడా బయల్దేరాము. దేవుడు మనలను కటాక్షించి అదుగో అదో బండికూడా వంపించాడు. ’

‘బొనాను—అయ్యో, ఏవూరండి—బండి? ’

‘మేమా—బేనిమాదేపూర్ వెళ్తున్నాం. మీ రెక్కడికి? ’

‘మేమున్నూ బేనిమాదేపూర్ వెళ్తున్నాం ’

‘నరే—మాకు మీరు, మీకు మేము సాయంగా వెళ్ళిపోదాము. మావి రెండుబళ్ళు, మీదొక బండి, మరి భయమేమిటి? మనం కాస్త మేలుకుంటే సరి. ఇదేనండి కొంచెం గడ్డయినతోట, సాధారణంగా ఈప్రాంతంలో మనం మేలుకుంటే మనకి మరేం భయం వుండదు. ’

‘భయ మేమిటండి? భయం—భయం అని అనడమే గాని—ఏభయం లేదండి—శివుని ఆజ్ఞ లేనే చీమనాకుట్టదు. మన పురాకృత కర్మ ననుసరించే అన్నీ జరుగుతూ వుంటాయి. మన మేమిటో జాగ్రత్తపెట్ట కుంటామని అనుకోవడమే గాని,

మనమేం జాగ్రత్త పెట్టుకోగలం ? ఆ రక్షకుడు రక్షించాలిగాని, మనం యెందుతో లెఖ ? కాపాడుకోవడం గాని, కాపాడడం గాని, మన చేతుల్లోనే వుంటే, లోకంలో యిన్ని ద్రోహాలు, యిన్ని నేరాలు, యిన్ని ఘోరాలు యెందుకు జరగాలి? ఏమిటో మనం అనుకుంటాం గాని, అంతా వొట్టిమాట—వొట్టి మాట.

ప్రయాణము సాగుచు నేయున్నది

‘ఔనండీ—నిజమైన మాటాడినాడు—మీ రిద్దరేనా యీ బండిలో—మీరిద్దరూ అన్నదమ్ములా ?’

‘ఔనండీ—మే మిద్దరమున్నా అన్నదమ్ములము—ఆ బండిలో తోటికోడల్లిద్దరున్నా నొఖరుమనిషిన్నీ.’

బండ్లు త్వరత్వరగా పోవుచు నేయున్నవి.

‘మేము ముగ్గురమే — నాభార్య, మరదలు, నేను మాత్రమే. బేసిమాడ్ పూర్లో మా ఆడవాళ్ళ పుట్టినిల్లు. అక్కడ నాగం రోజులుండి మళ్ళీ వెళ్దాం అని బయల్దేరాం’

‘అయ్యా, అన్నట్టు నిన్నటి కేసు విన్నారా ?’

బండి తోలువాండును మిక్కిలి చురుకుగానే యున్నాడు. గాఢాంధకారబంధుర మైన నా నడికేయికి కాలకాలుడు ప్రభుడై పరిపాలించు చున్నాడు.

‘ఔనండీ. ఏదో మా గ్రామంలో కూడా అనుకుంటూనే వున్నాడు. కాని పూర్తిగా విసలేడు. అయితే ఏదాని

కైనా ప్రయాణంలో మాత్రం రాత్రుళ్ళు బంటిబండి నడవ కూడదు. బళ్ళల్లో నిద్రపోకూడదు.’

అని వీ రనుకొనుచుండగానే ‘గొ’ ల్లను శబ్దముతో రేచుకుక్కలవలె పాతికముప్పదిమంది మనుష్యులు దండధరులై బర్వెత్తుకొనివచ్చి, మొదట బండ్రును దోలువారిని బండ్రునుండి దింపివేసి, వారిని దూరముగా గొందరు గొంచబోయిరి మరి గొందరు బండ్రలో దూరి, మూడుబండ్రలో నున్నవారినింగూడ నమాంతముగా వేరువేరు తావులకు నెత్తుకొనిపోయి, వారి వారి యాస్తులం జూపకున్న వారినిం జంపుదు మని వారి చేతులనున్న కత్తులను, జూప, వారును భయపడి, ఇద్దరన్నదమ్ములును వారి భార్యలునుగల కుటుంబమువారు, వారియొద్దనున్న స్వల్పమొత్తములనుదీసి యిచ్చివేసిరి. మూడవ బండిలో నున్న యజమాని, భార్య మరదలు గల కుటుంబమువారు, తమవద్ద నేమియు లే దనినందున, వారి బండి వెదకి, అందేమియు గానక, వారి కగడ్లకు గంతలు గట్టి, తమ యునికివెట్టుకు దోడ్కొనిపోయిరి. తక్కిన రెండు బండ్రవారును, తమత్రోవను దాము మొల్లగ బోయిరి.

మూడవ ప్రకరణము

ద్రోహులగుహ

వారి యాస్తులను జూపుమనిన జూపనందున ద్రోహుల గుహకు దోడ్కొనిపోబడిన కుటుంబమువారు భార్యభర్తలును

దాసియు గదా! తమ ఆస్తుల నొసంగవలసిన దని యెంత బాధించినను నేమియు లే దనినందున, వారిని విడిచిపెట్టుటకు బదులు ద్రోహులు, తమ గుహ కేల నీ కుటుంబమును దోడ్కొనిపోయిరో గదా! కేయియెల్ల వారి యాస్తిని జూపవలసిన దనియు, లేకున్న వారి యిండ్లెక్కడో, అందేమి యాస్తి కలదో, యీ మొదలగు సంశయముల నడుగుచు పాప మా మువ్వర నా ద్రోహు లెంత బీడించియుందురో గదా !

ఇక్కడికి తెల్లవారినది. ద్రోహులలో పెద్ద, ఒక వార్తాపత్రిక జూచుకొనుచు, నీ ప్రమాంసులలో మనవాని వద్దకు వచ్చి, 'ఏమి—నేను ఊళ్లోకి వెళుతున్నాను. ఆఖరు మాట చెప్పు నీ దేయూరు? నీ యిల్లెక్కడ? నీ ఆస్తి యెక్కడనున్నది?' యని హుంకరించుచు నడిగెను.

'మా దీదేశముకాదు. నాగపూర్ వానుడను. కలకత్తాలో నున్న బంధువులను చూచుకుని, ఈ సమీపగ్రామంలో వున్న మాబంధువులను చూచుకుని, తిరిగి, నాగపూర్ వెళ్ళిపోతానని బయల్దేరాము. మేము కర్రలు కొట్టుకొని, అవి అమ్ముకొని జీవనం చేస్తున్నాము. అంతేకాని కర్రల అడుతుల వ్యాపారస్తులం కూడా కాము. పూటభత్యం పుల్లవెలుగు మనుష్యులము. మాకు కూలి ఆడితే, కుండ ఆడుతుంది. మా జీవనం, మా బ్రతుకూ, యిలాంటిదికదా: మాకు ఆస్తి యెక్కడ దొరుకుతుంది నాయనా? మమ్మల్ని యెందుకు

బాధిస్తారు బాబూ మీరు? మాబోవని మమ్మల్ని పోషిస్తుంది. ఇంతకన్న మరే చెప్పకోగలం? మా ఆడవాళ్ళని కూడా యిక్కడ వుంచేకారు గదా — వాళ్ళు బెంగటిల్లిపోతారు నాయనా: రాత్రినుండి వాళ్ళు నేను చూడనైనా లేదు. ఏమైపోయినారో ఇప్పటికి నాకు తెలియదు గదా!’ అని వేడుకోలుగా బలికెను.

‘మీ ఆడవాళ్ళకేం భయంలేదు. మావాళ్ళదగ్గర వున్నారు. మీనంగ తంతా నిజం చెప్పేస్తే మీ రంతా కలిసి ఏకంగా వెళ్ళిపోవచ్చును.’

‘బాబో, మాకేం లేదు నాయనా! తిండికేలేదు — బండివాడు ధర్మానికి బండి కట్టాడు పుట్టించిన దేవుడు తిండికి లేకుండా యింకా యెన్నాళ్ళదాకా చంపెయ్యకుండా, యిలాగ బ్రతకనిస్తాడో గదా అనే దుఃఖముతో మేము జీవిస్తూ బ్రదికి వున్నాము. దొరక్క దొరక్క మేమే మీకు దొరకాలా! ఏంలాభం — మీదగ్గర కొచ్చాం. ఇవాళ యింత కడుపునిండా అన్నం తిన్నాంగదా అని సంతోషిస్తున్నాం. మీదగ్గరన్నాళ్ళుంటే అన్నాళ్ళు మాకు యింత అన్నం దొరుతుతుందిగదా అని ఆశపడుతున్నాం. మాబంధువుల్ని చూశి కాన్నాళ్ళయింజని వెళ్ళాలని వుండిగాని, అక్కడికి వెళ్తే మాత్రం మేవుండి — దిబ్బ? ఇక్కడ మీదగ్గి రుంటేనే నయంలాగవుంది నాయనా, గాని మా ఆడవాళ్ళ పూచీమాత్రం మీదే నునుండి బాబూ!’

‘మీ ఆడవాళ్ళకేం భయంలేదుగాని, మాదగ్గర మేము చెప్పిన వస్తు చేస్తావుంటానా—నీకూ, నీ కుటుంబానికీ, అన్నం బట్టా యిచ్చి చెప్పేమైనా రొక్కంకూడా యిస్తాము.’

‘ఓను బాబూ, ఇంతకన్నానా? వసియిచ్చి, అన్నం బట్టా యిచ్చే దాత లేనరు నాయనా ఈ కరువులోనూ?’

‘నరే. నాతో రా—ఇదుగో—చూడు. అల్లరుగో మీ ఆడవాళ్ళు — కనబడ్డారా? ఇహ భయం లేదుగదా? ఇవుగో ఈబట్టలు కట్టుకో! అని యచుచు నాతని కేదో వింత తీరగు దుస్తుల దొడుగు నిచ్చి, యాతని కన్నులకు గంతలుకట్టి, అగుహనుండి యావలికి దోడ్చుకొనిపోయి, నాలుగైదు మైళ్ళ దూరమువరకును, మోటారుపై సెక్కిలుమీద కొంతదూరమును, నవారీలో కొంతదూరమును తీసుకపోయి, పట్టణ పరీవాహము నకు రానిచ్చి. యాతని కన్నుల గంతలు పిప్పి, ‘రా—నాతో రా—డాబ్లోకి వెళ్ళిపద్దాము’ అని చెప్పి, కాల్నడకను వుర వీధుల వెంబడి బడి పోవుచుండెను.

నాలుగవ ప్రకరణము

తాళము పట్టుట

పోలీసు స్టేషనులో నర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరు, నబ్ ఇన్స్పెక్టరు, మంగల్సేక్ మొదలగువారు కూరుచుండి, ప్రయాణము

లు కొందరు తమకు జరిగిన చోరిని గూర్చి. దొంగల చహరా మొదలగు సంగతులు చెప్పుచుండగా వారిని వినుచు, వ్రాసుకొనుచుండిరి.

లాల్ చంద్ గా రింట పగలు ఘమారు పదిగంటలై నది నిన్నటి సాయంత్రము మొదలు యిప్పటి వరకును ఘమారు ఏబదినుండి యైనను ఆ తాళము దీయుటకు బ్రయత్నించియు, విఫలమనోరథులయి పోవుచుండిరి. ఎవరో యిద్దరు మనుష్యులు వచ్చి, 'అయ్యా, మేము తాళం తెరుస్తాము. ఆ బహుమతీ సొమ్ము మా కిస్తారా?' అని యాయరువురిలో నొక డడిగను. 'సొమ్ము యివ్వడాని కేమీ అభ్యంతరం లేదు—గాని మిమ్మల్ని మించిపోయినవాళ్ళు చాలామంది పెద్ద పెద్ద వాళ్ళు వచ్చి, చాలా కష్టపడి, తుడకి లాభంలేక వెళ్ళిపోయారు. మీ రేమిటో ఊరికే శ్రమపడతారేమో అని అనుకుంటాను' అని లాల్ చందు బదులిడెను.

'పోనియ్యండి, ప్రయత్నం చేసినంతమాత్రాన నష్టం యేవుంది? తాళం తెరిస్తేనే సొమ్మిస్తారుగాని, ముందుగా యిచ్చెయ్యరు గదా.'

'నరే అయితే చూడండి—రండి' అనుచు లాల్ చంద్ ఆ గదికి వేయబడిన తాళంకప్ప జూపెను.

వీ రిరువురిలో నొకడు రుబ్బురోళ్లు మొదలగు వానిని తయారుచేయుట—తిరగళ్ళకు, కల్వపాత్రములకు, గంట్లువే

యుట, మొదలగు రాతిపనియే వృత్తిగా గల నానివలెను, రెండవవాడు యినుపసామగ్రి తయారుచేయువానివలెను, గాన వచ్చుచుండిరి. ఒకడు వయసు మీరినవాడు, రెండవవాడు బ్రాహ్మణ వయసు ముదిరినవాడు.

పది గంటలు దాటినది, వీ రిరువురిలో నొకడు. తన చేతనున్న యొక తాళపుగుత్తి దీసి, అందొక తాళము నీ రెండవవాని కొనంగి, తన పోచీకాచీ జూచుకొనుచు తాళము దెరుపుమనెను. ఈ రెండవవా డేలకొ గాని, యొక్క ఊణకాలము మాత్ర మేమో యాలోచించు చున్నటుల గానుపించెనే గాని, ఆమొదటివాడు వీసిని మిక్కిలి తొందర పెట్టుచుండ, నాత డా తాళముతో నాతలుపు దెరచెను. లాల్ చంద్ గా రీతడు తాళము దీయు ననుకొనలేదు. ఇప్పుడు తాళము దెరువబడ గానే, చంద్ గారి శరీరము గంపింప జొచ్చెను. అట్లయ్యును తక్షణమే బహుమానముకై లోనికి బిలచి, కూర్చుండ నియమించి, తాళము దెరచిన యాతని నా గదిలోనే యుంచి, గొల్ఫము వేసి, తన స్వంత కప్పు తాళము వేసి, తన పరివారము లో గొంతమంది నట నుండుమని చెప్పి, తానును తొందర తొందరగా పోలీసు స్టేషనుకు బరువెత్తెను.

తాళము దీయవచ్చిన వారిలో తాళముతో తలుపు దెరచినవాడు గదిలో నుంచబడినాడు గదా. మరి యొకడు లాల్ చంద్ గారు పోలీసు స్టేషనుకు పోయినా రను సంగతి పసి

పట్టినతోడనే, తనకు రావలసిన బహుమానమును గూర్చి, చంద్ గారు మరలి వచ్చునంత దనుక నైన నట నుండక, త్వర గమనుడై వెడలిపోయినటుల గానవచ్చుచున్నది; కానిచో, చంద్ పోలీసు స్టేషనుకు వెళ్ళి నర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరుగారితో చెప్పగా, నాయనయును ఉత్సాహముతో, మంగల్ సేనుని దోడ్కొని, చంద్ గారి యింటికి వచ్చునరికి, ఆ మనిషి కాన రాకుండుటకు గారణ మేమై యుండును ?

‘ఏరండీ! ఇద్దరు వచ్చినారనిన్నీ, అందులో ఒకడు లోపల, ఒకడు పైన, వున్నాడని చెప్పినారే—వాడెడీ?’ అని నర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరుగా రడిగిరి.

‘ఏమో—ఎటుపోయాడో! అవత లెక్కడో వుంటే వుంటాడు. ఇంతకీ మనకి కావలసిన మనిషి గదిలోనే వున్నాడు గదా!’

‘అలాగా.....’

ఇన్ స్పెక్టరుగారి ముఖమున నేలొకో గాని లాలుచంద్ నకువలె సంతోషదిహ్నములు గానగాలేదు. లాల్ చంద్ గారు ఆ గది తలుపు తాళము దెరచి, గొండ్లము దీసి, తలుపులు దెరచెను. ఆ గదిలో నున్నవాని నందరును చూచిరి.

మంగల్సేన్—సునాయాసంగా ద్రోహి దొరికే ఉపాయం చేశారండీ.

ఇస్పెక్టరుగారు మాత్రం మారు పలుకక, తదేక ధ్యానముతో, నా గదిలో నిలచియున్న వానిపై నెగా దిగ జూచుచుండిరి.

‘ఏమండో, ఏమిటి—మనిషి స్వప్నంగా దొరికినా ఆలా చూస్తూ ఆలోచిస్తూ వున్నారేమి? ఇప్పుడు కూడా ఏదో పిచ్చపేషణం నబబులు చేస్తారాయేమిటి?—అదే ఆలోచిస్తూవున్నట్టుంది—’

‘ఉండవయ్యా, ఎప్పుడున్నా తొందరగాని మీదగ్గర మరేమిన్నీ లేదు—’

ఆ గదిలో నిలచియున్న యాతడు ఇన్ స్పెక్టరు నుద్దేశించి, ‘ఐనది. అనుభవించినాను—స్వయంకృతాపరాధము. నా తాళమే పట్టినారు.’ అనుచు, ఇన్ స్పెక్టరును తన వద్దకు పిలిచి, ఏదో గుర్తుగలనంఖ్యను చెప్పెను.

‘అయ్యో! బాబూ, అరీందమ్—ఎంతవని జరిగినది! రండి—రండి—స్టేషనులో మాట్లాడుకుందాము’ అనుచు నర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరుగా రీ యరీందమును దోకొనిబోయిరి.

అయ్యో, లాల్, ఇవు డేనుంచువు? నీచే చెరపెట్ట బడిన వానిని నర్కిలు ఇన్ స్పెక్టరు, ‘అయ్యో...అరీందమ్...’ అనుచు, శిక్షించుటకు మారు తఃతో దోడ్కొనిపోవుచున్నా డిదేమి?

ఇప్పుడు సర్కిలుఇన్ స్పెక్టరుగారి మానసమున నెట్టి
 యూహ లుద్భవించు చున్నవో వ్రాయ నవసరమయి
 యున్నను, అడుగడ్డునకును అరీందమ్ మెల్లాకులను, పర్యాయ
 మున నిస్పెక్టరుగారిని గూడ, ననుమోనించుచు నున్న లాలు
 చంద్ సకోడి వ్రాయ మాకలఱు సాహసింపజాలకున్నది.

కొలూరాయి

తృతీయ భండము

మొదటి ప్రకరణము

రూ 2,175 లకు వుండి

సుమారు 12 గంటలు కావచ్చినది. పోలీసు స్టేషను లోనున్న అరీందమ్ బాబుగారి పేర విలాసము గల ఒక వుండి పట్టుకుని వచ్చి ఒకడు ఆయనతో 'అయ్యో, ఈ వుండి తాలూకు రూ 2,275 లును తమను యిప్పించవలసిన దని చమకాసింగ్ గారు పంపినారు. కావున త్వరగా యిప్పించ గోరుచున్నాను' అని యనెను.

'ఏదీ—వుండి—ఇదా; మాకు చేసిన నష్టయిలతాలూకు బాకీగదూ—నరే నీ పేరు 'కరీంబక్సు' కదూ: ఈ వుండి వెనుకవ్రక్కనే నేను మాబాంకర్ పేర ఎండాడ్సు చేసియిస్తాను. నువ్వు చున్నీలాల్ గణ్ పతిరాయ్ గారి దగ్గరకు ఈ వుండి పట్టుకుని వెళ్ళి, ఆయనకు చూపిస్తే, నీకు సొమ్మిస్తారు. అది పట్టుకుని వెళ్ళి, చమన్ గారికి యిచ్చి, నేను 'రామ్—రామ్' చెప్పినానని చెప్పు.'

‘నరే ఆలాగేనండి—’

ఆ హుండి వెనుక ప్రక్కనే—

‘ఈ హుండి తాలూకు మొత్తం చమన్సింగుగారి నౌఖరు కరింబక్కుకు యిచ్చివేయవలెను.

అ రీ ం ద మ్’

శ్రీయుతులు, చమన్సింగ్ అండ్ సన్సు గార్లకు,

క ల క తా.

అని వ్రాసిన ఆ కాగితమును కరింబక్కుకు యిచ్చి, మరి యొక చిక్కు రూ 2,000 లకు తన ఖర్చులకొరకు, తనకు ఆ సొమ్ము చెల్లుబడి యగుటకు తన నౌఖరు నందకిశోరలాల్ పేర ఇష్యూచేసి, నందకిశోరలాల్ చేతికిచ్చి, కరింబక్కుకు, లాల్ నున్నూ, గణపతిరాయిగారి వద్దకు పంపివేసెను. ✓

రెండవ ప్రకరణము

తంతిమనియార్దరు

పోలీసు స్టేషనులో నేలొకోగాని యాలోచనా నిమిత్తము యున్న అరీందమ్ బాబుగారి వద్దకు టెలిగ్రాఫ్ పూన్ వచ్చి, ఏదో యొక కాగితము తెచ్చి, ఆయనచే సంతకము చేయించుకొని, పెడలి పోయెను.

అరీం—చూచినారా, స్నేహముయొక్క బలము ! కొద్ది గోజులలోనే కానై యున్న నా కుమార్తె వివాహమునకు నహాయము చేయగలవా యనియన, చంద్రమాళ్ళిరూ 3,000 లు టి. యమ్. 2 (తంతి మనియార్డరు) పంపినాడండీ నేను పోస్టాఫీసుకు పోయి డెలివరీ తీసుకుంటాను.

స||ఇ—ఇప్పుడు పోస్టుమాన్ అదేనా యింటి మేషకా తీసుకుని వచ్చినాడు.

అరీం—ఔను.

స||ఇ—మరైతే పోస్టాఫీసుకు వెళ్ళ రేమి ? ఎందు కాలస్యం ?

‘ఔనిదుగో కొంచెం యిక్కడ పని చూచుకుని బయలుదేరి వెళ్ళగలను.’

మూడవ ప్రకరణము

అరీందమ్ బాబుగారి యిల్లు

‘చూచినావా, మన చంద్రమాళ్ళియొక్క అభిమానము. మన నరోజుని వివాహమునకు సొమ్మును గూర్చి ప్రపంగ రీత్యా నేను చెప్పి నేటికి 15 దినములై నను కాలేదు. అప్పుడే మూడు వేలు తంతి మనియార్డరుగా పంపినాడు.

‘సరేగాని, మీకు సొమ్ము అందినట్టున్నూ, ఈ సహాయమునకు మీ కంటేని కృతజ్ఞులనిన్నీ తెలియజేయుచు తంతి సంపిరా ? లేదా ?’

‘అయ్యో, అలాగు పూకుంటానా ! ఇప్పుడే తంతి మనిఆర్డరు పుచ్చుకుని చంద్రమాళికి నా కృతజ్ఞతను దెల్పుచు పెలిగ్రాము పంపి వచ్చుచున్నాను.’

‘అయితే యీ నెలలోనే సరోజిని వివాహము గదా; సొమ్ము చాలదేమో యని సంశయించు చుంటిరి; ఇప్పుడు మరి ఆ చిక్కులేదు గదా !’

‘మరే చిక్కునులేదు. ఏ సంశయమునులేదు. మనకు సాదా, బట్టలున్నూ సప్లయిచేసిన సమన్సింగుగారి రూ.2,175 ల హుండియున్నూ, సరోజిని వివాహముకొరకు రూ. 2,000 లకు చెక్కున్నూ, మన బాంకికి పంపివేసి, ఆఫీసులో పని చూచుకొనుచుండగానే యీ పెలిగ్రాఫ్ మనిఆర్డరు వచ్చినది. అనలు చంద్రమాళితో నాకు మూడువేలు పంపవలసిన దని కోరేలేదు. ఈ కార్యమునకు 2,000 జరూరనిన్నీ, అందు విషయమయి నేను మిక్కిలి ప్రయత్నించు చున్నానని మాత్రమే చెప్పినాను. అలాంటిది తాను అతాత్తుగా మూడువేలు, టి. యమ్. ఓ. గా పంపినాడు. కనుక, అదిన్నీ బాంకినుండి వచ్చే మొత్తమున్నూ, కలిపితే వివాహ కార్యము సరళిగా జరిగి పోతుంది. మరేమీ తకరరులేదు.’

‘అయితే మీరు సాయంత్రంలాగా మంచి ముహూర్తము పెట్టించినయెడల, ఆ ముహూర్తపు వ్యవధి ననుసరించి పెండ్లిపనులు చేయించుటకు వీలుంటుంది.’

‘సరే; నేను పోలీసు స్టేషనుకు వెళ్ళెదను. ఈ రోజున శనివారము; రేపు తీరుబడిగా నుంటుంది. అన్ని కార్యములునూ చక్కగా చూచుటకు వీలుండును. నేను ప్రస్తుతం తాణాకు వెళ్ళి, అక్కడ పని చూచుకుంటాను.’

నాలుగవ ప్రకరణము

పోలీసు స్టేషను

‘ఏమండీ టి. యమ్. ఓ. డెలివరీ తీసుకున్నారా?’

‘ఆ—తీసుకున్నాను’

‘చూచారా నేటి కేసు?’

‘లేదు ! లేదు ! నిన్నటి మన క్వెర్రీకి ఏదైనా అడ్రెస్ వచ్చినదా?’

‘రాకేమి? మీరు ఏదైనా స్కీము వెయ్యడమాన్నూ, అది నిరర్థకము కావడమానా?’

‘అంతా సార్థకమే చూచారు కదూ స్వయంకృతాపరాధము ఎంత చిక్కు తెచ్చిపెట్టిందో ! ఏమిచేయుటకున్నా

వీలులేక, తుదకి వాని చేతుల్లో చిక్కుకుని, నేనుతీసిన గోతు లో నేనే పడ్డాను—కొవకి నాతాళమే పట్టినాడు. అదుగో, ఆ లాగే వుంటుంది— ఒక్కొక్కప్పుడు స్కీము అడ్డంగాతిరిగితే.’

‘అయితేనేం. ఎన్నిసంగతులో తెలిసినవి కావా!’

‘అ—అన్నీ తెలియడమే! ఈ తెలియడాల్సినీ కార్య అనుకూలత ననుసరించే వుంటవి సరే ఏదెలాగున్నా ప్రాసీజ రొకటివరిగా వుండవలెను గదా. ఏదీ కేసరి?’

‘ఇదుగో’

దారిలో నొక చోట ఎర్రసిరా గుర్తు వేయబడిన కాగితము తీసి ఆయన యిటుల జదివెరి.

‘శుక్రవారపు కేసరి దినపత్రికలో బ్రచురించిన రూ 11/6—0—0 ల లాల్ చంద్ గారి బహుమాన విషయము’ నకు బ్రత్యుత్తరము:—

ఆ తాళము 10 గం. 15 నిమిషములకు రాయ్ పనిచేయు వానిదుస్తులుగల నా నోఖరుచే తీయించితిని. కావున ఆ వెయ్యి నూటపదహారు రూపాయల బహుమానమునకు నేనే హక్కు జారుడను. నాపేరు మధుసూదన లాల్. మీరు పత్రికలో బ్రచురించిన రీతిగా ఇన్ షూర్ చేసి పంపవచ్చును.

‘మధుసూదనలాల్.’

‘పహావ్యా! ఏమి చమత్కారము!! ఇదో పేరా! ఏంజేర్లు! ఏం చర్యలు!! అయ్యా, వీడే సుమండ్రి అఘటన

ఘటనా సమర్థుడు. పెట్టిపేరు పెట్టుకోండా, చేసినపని చేయకుండా, దొరికిదొరకకుండా, బేనో కాదో తెలియనీయకుండా ప్రవర్తించుచున్నాడు.'

'సరే లెండి—ఇక మనం చేయవలసిన పనియేమో తెలుసునా?'

'ఏమో, మీరే నలహా చెప్పండి—'

'చెప్పడమునకేమున్నది; లాల్ చంద్ గారితో చెప్పి ఆ సొమ్ము పుచ్చుకుని, ఇన్ షూర్ చేసి పంపించి మీరు పోస్టాఫీసు దగ్గర కాచుకుని యుండవలెను.'

'సరే—ఇక నేదో ఆ వాట్లన్నీ నేను పడతాను లెండి' అని చిరునవ్వు నవ్వి, అక్కడనుండి లేచి ఆయన తన యింటి ఆఫీసు గదిలోనికి బోయి, కొన్ని సీసాలను దీసి, యేమేమో చేసి, మరికొంత నేపటికొక పెద్ద కవరు మధునూదన లాల్ గారి వేర విలాసము వ్రాసి, 'లాల్ చంద్ వద్దనుండి' యనిగూడ వ్రాసి తన నొఖరు కిచ్చి పోస్టాఫీసుకు పంపివేసి, యేమేమో యోచించుచు తన యింటనే గూర్చునియుండ గణపతి రాయి గారి వద్దకు పోయియుండిన కరీంబక్సు యను వందకిశోరలాలు యును, కొన్ని కాగితములు పట్టుకుని వచ్చి అరీందమ్ బాబు గారికి యిచ్చి యెదుట నిలువబడెను బాబుగారును ఆ కాగితము లన్నియును జూచుకుని విస్మయమొంది నోట మాటలేక మిన్నకుండిరి.

ఏమిది! అరీందమ్, ఏమా విస్మయాననము? ఏమి యానోట మాట లేకుండుట? ఏమి యూరకుండు వేమి?

కరీంబక్స్—ఏమండీ, ఏం చేస్తార్, చమన్ సింగ్ గారి కేమని చెప్పమంటారు?

ఆరీందమ్—నరే, నీవు వెళ్లు; కొద్దిరోజులలో నిచ్చెద నని చెప్పు ఈ కాగితములు నావద్దనే ఉండనిమ్ము.

కరీంబక్స్—అలాగ వల్లకాడండి—మీకు నేనిచ్చినది డిమాండ్ డ్రావు గాని మరొకటి. మరొకటి కాదు. గనుక మీరా డ్రావువుంచుకుంటే, ఆలాగు వుంచుకున్నట్టు మీరో వుత్తరం చమన్ సింగుగారి వేర యివ్వాలి. లేకుంటే డ్రాఫ్ట్ వాపస్ చెయ్యాలి.

అరీందమ్—నరే వుత్తరం. వ్రాసియిస్తాను.

అనుచు నేమేమో వ్రాసియిచ్చి వానిని పంపివేసి మఠల యథాస్థానమున గూరుచుండి ఆ తరువలి గాని శేతలకు విస్మయ సాగరమున నీదులాడుచుండ, నింతలో తంతివారా వహుడొక తంతిదెచ్చి యిచ్చి బాబుగారి పంక్షకము వుచ్చు కుని మరలి పోయెను.

ఇప్పు డిప్పుడే తన కందిన తంతివార్తయును, షది నిఘు నములకు వెనుక తనకు చేరిన డిజానర్డు డిమాండు డ్రావును, డిజానర్డు చెక్కును, చూచుకొని కొంత తడవు పూర్వపర సందర్భముల నాలోచించుకుని గాబోలు, చివారున లేచి చున్నలాలు గణపతిరాయ్ గారి బ్యాంకికి పోయెను.

అయిదవ ప్రకరణము

అన్నీ చిక్కులే !

‘ఔరారా ! ఏమి దిట్టరివిరా !

ఏమి బుద్ధి కౌశల్యమురా !

ఏమి దౌర్భాగ్యమురా !

నీ ప్రయత్నములును, నీ చేతలును, నీ యెత్తు గడలును నీ పన్నుగడలును చూడ జూడ నిన్నియు నీ యరీంద్రుని దెననే గురి నేయచున్నటులే గానవచ్చుచున్నవి. లాల్-చంద్ గారింటి చోరీ కేసులోనా నన్నే ద్రోసి జేసితివి ! అందుల కన్నెన్నో రుజువులును, దాఖలాలును నీ బుద్ధి చాతుర్యమువలన జూపితివి. నాకు దోడు జేసితివి పాపమా పెల్లాకొను గూడ ! పిదప పోలీసు నూపరెంటెండెంటువై నన్నే బంధించితివి ! అనంతరము లాల్-చంద్ గారి గది తలుపు లాళము దీయుటలో నేను నీకొరకు దీసిన గోతిలో నన్నే ద్రోసి కప్పివేసితివి ! మఱియు నివుడు నావర్వస్వమును గణవతిరాయ్ గారి బ్యాంక్ లో నాసంరక్షముచేసి చచ్చికుగా దోచుకుని నన్ను నిర్ధనునిగా జేసితివి ! నేనంపిన చక్రయును, నాపేర చమకాసింగ్ గారి రంజిత ద్రావును నీ వలననే గదా, డిజా నరై నాపసు ఫచ్చివది !

అయ్యో ! డబ్బులేక యిబ్బంది పడుచుండునేమో మునియూహించిగాబోలు, బోగన్ రంతి మనిబ్రద్రుడు మూఢుడే !

కంపితివి ! అది తెలిసికొన జాలక మాచంద్రమాళియే వంపె
గాబోలని సంతసించి నానికి ధన్యవాదములతో తంతి సంతసా
నిదిగో తానేమియు నెరుగననియు, సొమ్మంపనిదే వంపితినిని
తన్నెకనక్కెము లాడవలదనియు, దానివృద్ధు కొంచె మొత్తు
డులో జిక్కియున్నాననియు, దగిన సాయ మొనర్ప జాలమికి
క్షమింపు డనియు నిపుడీ తంతి సంపినాడే !

* * * * *

‘ఓహో, ఏమి నాటక మాడించుచున్నావురా? ఇన్ని
కథల బన్నెడి నీవొక్కండ వానో, కాదో గాని, నీ కుతూహ
ములు ప్రశంసనీయములు. కాని యిన్ని నీప్రయత్నములును
అరీందమ్ గూర్చియేనా? అయిన నొకాక; గాని, దొంగనాణె
ములు తియాదు నేయుచున్న కాలారాయిని నీవేయైనయెడల,
తినాదు గుల్ నామ్ చెప్పినరీతిని దొంగలకు గురువగు కాలా
రాయిని నీవే యైనచో, నిన్ను మాత్రము సామాన్యముగా వీడు
వాడను గాను. ఈ బొందిలో నీప్రాణముండగా, పట్టిన
పంతము: నెరవేరు సంతదాక అరీందమ్ నిన్నలపాల వీడువాడు
గాడు, ఇదుగో యిపుడిపుడే నేను సంధించిన నారాయణాశ్రు
ప్రయోగ మమోఘమై పరిణమించును గాక—

‘ఓరా! నీయొక్కయోగాని, మీయొక్కగాని లయకారి
తన మేర్పడు సమయ మాసన్నమైనది. అరీందమ్ అయినను
నామామాత్రావశిష్టుడు కావలెను. కానిచో ద్రోహకులవలె

నుడ వగు నీవై నను నామమాత్రావశిష్టుడవు కావలె నంతెకాని
మన మీరువురమును నేకకాలమున జీవించి యుండరాదు.
అట్టిది నీకై నను నాకై నను పొందనికత. అది నీకై నను నాకై
నను నవయతః కారకమును, కారణమును గదా. నేడు శని
వారము. ఆదివారము నాకు మఱియొన్ని యేర్పాటులు చేసి
కొనుటకు వ్యవధికలదు సోమవారము పోస్టాఫీసు వద్దనే నిన్నో,
నీవానినో, పట్టి తీరవలెను.' అనుచు నాతండతి రయమున
గృహోన్ముఖుండై పోబోవు చుండగా, నొక్కండు వచ్చి,
'బాబూ, అమ్మగా రొకసారి తమ్ములను వీలుచేసుకొని యిం
టికి రమ్మను మచి నన్ను తమ వద్దకు పంపినారనెను.

'నీ వెవరు?'

'తమ నౌఖర్ను'

'నీ న్నెవరు నౌఖరుగా నియమించినారు?'

'అమ్మగారు.'

'ఎప్పటినుండీ?'

'నీన్న సాయంత్రము చెప్పినారు. ఈరోజు ఉదయం
నుండినీ నౌఖరీ చేయుచున్నాము.'

'చేయుచున్నాము—అంటివే; మీరెందరు?'

'మేమూ; ఏ దార్దరము ఉన్నాము. సరోజిని అమ్మా
యిగారి వివాహముకదా వారం రోజుల్లో! ఆపెళ్ళికి ఘనులు
చేయుచుతున్నారు. ముగ్గురాడవాళ్ళనీ, ఇద్దరు మొగవాళ్ళనీ

కూడా వుంచివున్నారు. ఆడవాళ్ళు ఆడపిల్లలన్నా, మొగ
పాళ్ళము మొగపిల్లలన్నా, చేస్తున్నాము.'

వీ రిరువురును వడివడి నడచుచు బాబుగారి యిల్లు
నవీరిపించుచున్నారు.

'ఎన్నాళ్ళకోసం మిమ్మ ల్నందరినీ వుంచినారు అనగా
ఎన్నిరోజుల వరకూ పనిచేయుటకు మిమ్మల్నందరినీ నౌఖరి
వుంచి వున్నారా?'

'ఎన్నాళ్ళదాకా కేముంది? అమ్మాయిగారి వివాహం
అయిన మూడురోజుల దాకా ఉండమని రోజుకూలికి నిర్ణ
యించి వుంచినారు.'

'సరే'

ఇట్లు మాట్లాడుచునే బాబుగారిల్లు నేరిరి

అహా ! వారి భవనము నిత్యకల్యాణమును— వచ్చుల
తోరణమును, అయియుండెను. అందరును వచ్చువారును
బోవువారు నై యుండిరి.

ఇంట స్వర్ణమయి వేయికన్నులతో శృంగిపాములు జేయిం
చుచుండెను.

బంగళా దేశమున నొక తాలూకాకు తహసీల్దార్
పనిచేయుచున్న కిమన్ చంద్రసేన్ గారి జ్యేష్ఠకుమార్తె యగు
స్వర్ణమయి అరేందమ్ బాబుగారి ద్వితియ కళత్రము ఈయ
నకు ప్రభు కళత్రమువలన సంతానము గాని, సంసార

నుఖము గాని చేకురక మునుపే, ప్రథమ కళత్రపియోగము సంఘటించుటచే, స్వర్ణమయిని ద్వితీయ కళత్రముగాక్షేపించినా హముజేసికొనెను. పాపమీమెవలనయిప్పటికి వండ్రుండేస్తవయ నుగల సరోజని తప్ప మరి పిల్లలు లేరు. పోనీ యిక ముందె నను పుత్రసంతానము కలుగనా యని యనుకొండ మన్నను, మఱి సంతానయోగ్యతయే లేదని అంగవైద్య శాస్త్ర పారీణ యగు హర్షదొరసానిగారు సిద్ధాంతపరచియే యున్నారు కావున నీ సరోజని వివాహ మిట్లుత్సాహముగ జరుప నుద్దేశించి, అరీందమ్ బాబుగారు తమవద్ద నున్న సొమ్ము చాలక, బ్యాంకిలోనున్న తమసొమ్మును దెప్పించుకొన చెక్కు పంపియుండిరి గదా మఱియును చాలక చంద్రమాలితో తన కుమార్తె వివాహమునకు మూడు వేలకు తగ్గకుండ నహ యము (అప్పిచ్చుట) నభ్యర్థించునటుల బ్రసంగము గూడజేసిరి గదా ! ఇంతకును ఈయన యే పదిమందికి వివాహము చేయ వలెను గనుక!

స్వర్ణమయి యును, బ్రదలు దెలియనంత శ్రమపడుచు, కూలికి గొందరు కూలీలను, నొఖరులను నియమించి, రాబోవు బంధుగులకును, పెండ్లివారికిని, బనలుచు, విడుదలును యేర్ప రచుట, భోజన సదుపాయములకు వలయు నేర్పాట్లను సేయు టలోను గాగల పనులలో నతిచురుకుగ నామె సంపూర్ణముగ నిమగ్నయై యుండెను.

అరీందమ్ బాబు తన యింటికి బోయి యాహూసమున నొక వాలుకుర్చీపై మేనువాల్చి, విశ్రాంతి నొందుచుండెను.

‘వేళ యతిక్రమించినందున భోజనమునకురావలసివదని, క్రొత్తగా నియమింపబడిన కూలివానిద్వారా, స్వర్ణమయి కబురంపె గదా! బాబుగారు వచ్చిరనిజెలిసికొని స్వర్ణమయియును నాధుం జూడవచ్చి, ‘ఏమిది. నేడింత సేపటివరకును భోజనమునకే రాలేదు భోజనానంతరము మరల పనులు జేసికొన వచ్చును గదా యని కబురంపెతిసి.’ అనుచు భర్తమోము తేరి పార జూచి, ‘ఏమోగాని యీరోజున మిక్కిలి ఆయాస పడినటును, ఏదో పీఠారాంకురము మీమాసనమును గలవర పెట్టుచున్న నట్లును దోచుచున్నది — కారణ మడుగవచ్చునా?’ యని సవినయముగ స్వర్ణమయి పలికెను. కొంతతడ నాతడు మిన్న కుండి—‘స్వర్ణమయీ, నీ యుత్సాహము నకును, నీ వ్రయత్న ములకును, నేను సహాయ పడజాలకుండుట యటుండ, నా వలన గొంత యపరోధము గూడ కలుగు చున్నందుల కెంతయు విచారించుచున్నాను’ అని పలికెను.

‘మీరు స్వయముగ నవాంతరములు గల్పించరే. దైవి కములే యైనచో, దైవమున కిష్టము లేదనియే యెంచి బ్రవర్తింతుము. ఇప్పుడు కాకున్న మఱి యొకప్పుడీ కుభకార్యము నెరవేర్చగలము.’

‘నీతో చెప్ప కేమి? ఒక్కసారిగ నెన్నో చిక్కులు ద్రోహులవలన కలిగినవి. బ్యాంకిలో నున్న మన సొమ్మంత యు నానంతరము ఫోర్జిచేసి ద్రోహి యెనడో కొల్లపెట్టినాడు.

మరియు చంద్రహాళి పేరుతో నాకు మూడువేలకు దొంగ
టెలిగ్రాఫు మనియార్డరు పంపియున్నాడు అందుకు గూర్చి
పెద్ద చిక్కు రానై యున్నది. అది సోమవారమునాడు తేల
గలదు.'

'అయితే మీనంతకము ఫోర్జిచేసి ధనము కొల్లగొట్టిన
వాడును, మీకు రూ 3000 లకు టెలిగ్రాము పంపిన వాడును
ఒక్కడేనా ! లేక యిద్దరా ?'

'ఒక్కడో, యిద్దరో, పదిమందో, నేను చెప్పలేను
గాని, ద్రోహు లందరును అరీందమ్ దెసనే గురిచేయుచున్నట్లు
దోచుచున్నది '

'తుద కేమి తేలిసది ?'

'తేలుట కేమున్నది. ఎక్కడనున్నా నాతాలూకు
సొమ్ము లేదు—నడచుచున్న నెలజిత మొక్కటి తప్ప, మరి
యాధారమేలేదు. మనకు సాదా నష్టయిచేయుచున్న గులాబ్
సింగ్ తనకు మన మీయవలసిన సొమ్మును గూర్చి తొండర
చేయుచు డిమాండు డ్రాఫ్టు నంపియున్నాడు. కావున నీ
మానములో వివాహ మాపి, మరియొకప్పుడు, జరువవలె నని
దోచుచున్నది. ఇందు కే మందువు ?'

'అయ్యో, యిన్ని చిక్కు లొక్కసారిగ సంప్రాప్త
మయినప్పుడు, యీ ముహూర్తమునకు వివాహము జరుగ
వలదని దేవుని యభిమతమును, సరికల్పమును, అయి యున్న

దని దలంచి నాపివేయవలసినదే. నిన్నటి మూడువేల తంతి మనియార్డులు మనము చంద్రమాళి పంపినా డనుకున్నది దగా యేనా ! ఎంత గుండెనిబ్బరము !'

‘ఈ క్రొత్త నౌఖర్ల నందరినీ పంపివేయుము.’

‘మరియొక గంటకాలము పని చేయించి వారివారి చేతులలో నున్న పనులు పూర్తిచేయించి, వారి కీయవలసిన సొమ్మిచ్చి పంపివేసెదను.’

‘సరే’ యని అరీందమ్ బాబుగారు భోజనాది కార్యము లొనర్చుకొని, ఆ దినమున మిక్కిలి వేగముగ బరుండబోయి రే గాని, ఆపదలపై నాడుతులే వరునగ, గలుగుచుండ, ఆందోళనా రహితమై, నిశ్చింతగా నున్న గదా మేనువాల్చి సంతనే నిద్ర పట్టుటకు ! హంసతూలికపై బన్నుండినను, ముండ్లపై బన్నుండి నను గూడ నొకటియే గదా ! ఉండి యుండియు దీర్ఘోచ్ఛ్వాస ములు దీయుచు, పాన్నుపై నొక్క నిముసమైనను విశ్రాంతిగా బరుండలేక, యిటు నటు దొర్లుచు, బహు మనస్తాపముచే సంతనేపటికిని సూర్యోదయము కాదే యని వేదనం బడు చుండెను.

మనోవేదనచే బాధితులౌవారికి నిముషములు గడియ లై, గడియలు ఝాములై. ఝాములు దినములై, దినములు దీర్ఘములై తోచుట; మనోవిచారము లేక, ఆనందనముద్ర మున నీదులాడుచున్నవారికి, దినములు ఝాములై, ఝాము

లు గడియలై, గడియలు నిమునములై, నిమునములు బహు
ప్రాన్యములై తోచుట లే కాలమునగాని, యే దేశమునగాని,
ఎవరికిగాని, సహజములేగదా !

ఆ ర వ ప్ర క ర ణ ము

క్రొత్త భోగట

సర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరుగారును మరియు నిం కెవ రెవరో
తాణాలో ముచ్చట లాడుచుంక, సరీందమ్ బాబుగారు తాణాకు
వచ్చిరి. వీరు వచ్చిన మరి కొంతసేపటి కెవరో బాబుగారి నెరి
గినవారు గాబోలు వచ్చి, 'బాబుగారూ, తమ కేలోకోగాని
ఎరెస్టు వారంటో, లేక, ఏదో నమనో గాని వచ్చినట్లు పోస్టా
ఫీసు సమీపములో ననుకొనుచుండగా లీలగా విన్నాను.
ఎందుకై నా మంచిదని తమతో మనవి చేసినాను.' అని ప్రసంగ
వశంబునంబోలే యనెను.

సర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరుగారు, ఇదో గండ్రగోళము. అన్నీ
ఒకదాని వెనుక నొకటిచొప్పున వరుసపెట్టి ఆపత్పరంపర లేనా!
నేను మిక్కిలి చింతించుచున్నాను.' మీరు కొన్నాళ్ళు కెలవు
పెట్టి యింటివద్దనే యుండినచో, కొన్నాళ్ళకు యీదిక్కు
లన్నియు వదలిపోవచ్చును.

అరీం—అది పురుష లక్షణం కాదు.

సూర్యకాంతమణి యచేతనంబయ్యును సూర్యపాదములు సోకినంతమాత్రాన మండిపడుటంబోలే తేజోవంతులు పరులు చేయు పరిభవంబుల నోర్వజాలరు; మఱియు ఆపదలు సంభవించినపుడు ధైర్యమును, విశ్వరూపియవుడు ఓర్పును, సుస్వభావములు గదా.

కావున నధైర్యపడి, పౌరుషము విడచి, ప్రతిపక్షుల దుష్కృత్యముల కోడి, ప్రజల సౌఖ్యము చూడక, ఈనా ఒక్కని డేమముకొరకు, మాత్రమే చూచుకొనుట మిక్కిలి ఒంటెత్తుతనము కాదా; ఇంతకును నాకు కలిగిన ఆపదలు మాత్రము తీరనివి కావు మరికొంచెము శ్రమపడక తప్పదు.

నాథ—నేనుకూడా యేమీ తప్పమాటాడ లేదే! కొన్నాళ్ళపాటు శ్రమలేకుండా, తొందరలు లేకుండా, నమ్మదిగా నుండవచ్చును కదాయని అన్నాను. సరేగాని పురెన్దువారం టేమిటి?

అరీం—ఏమీలేదండి నిన్నను తమయెదుట మాట్లాడుచుండగనే పోవుమాకా 3,000 రూపాయలకు టి. యమ్. ఒ. ఇంటిమేషన్ తీసుక వచ్చినాడుకదా అది చూచి, చంద్రమాని పంపినాడని తమనోకూడా ప్రసంగవశమున చెప్పియుండలేదా! అదుగో ఆ టి. యం. ఓ. బోగన్ ది. దొంగ తంతి మనిఅర్థం

వంపినా డెవహో ద్రోహి. అంతేకాని చంద్రమాళి వంపలేమి. ఆతనికేమిన్నీ తెలియదని నిన్న సాయంత్రానికే నాకు తెలిగ్రాం వచ్చినది. తక్షణమే నేను పోస్టల్ అధికార్లకు వ్రాసినాను. అది యీరోజు సాయంత్రానికి వారి కందగలదు. ఈ లోగానే బహుశః వీక్షీ టిటర్ను శనివారం (నిన్ననే) వెళ్ళియుండ వచ్చును; అక్కంటములంగా మూడువేల రూపాయలు బొక్కసములో తక్కువ వచ్చియుండును. అది ముందుగా చూచుకుని, యిది ఫాలుస్ త తి మనితర్లరు అని గ్రహించి, ఆసామ్మ రిఫండు నేయుమని కోరుచు, ఎక్స్లవేషను, కోరి యుంటారు. అంతేకాని అది అరెస్టుతర్లరు అయియుండకూడదు. ఇంతకీ రేవటిరోజున అన్నీ తెలియనే తెలుస్తవి గదా.

‘ఇది అంతా ఒక్కడివనో, లేక, ఇద్దరుముగ్గురివనో!’

‘వసులయొక్క చమత్కారం చూస్తే ఒకనికన్న యొక్కవమందే యిందులో పని చేస్తూవున్నట్లు తోస్తున్నది. కాని వీ నంతటికిన్నీ సాధు డొక్కడే అనిన్నీ, తానున్నా తన అనుచరులున్నా కలిసి చేస్తూవున్న పనేగాని, అనవాయంగా ఒక్కడే ఇందులో లేడని అనుకుంటాను.’

‘సరే, షెల్లాక్ బ్రాకేట్లు యిప్పు డెక్కడనున్నారు?’

‘వేరే వేరే వసులమీద వంపినాను, రెండురోజులలో మీ కంతా తెలియగలదు.’

‘అదుగో మీ నాఖరు—యెందుకో—’

‘ఏమిరా, ఏమీలాగు వచ్చినావు?’ అని అరీందమ్ బాబు ఆ వచ్చిన నౌఖరును ప్రశ్నించెను.

‘ఏదో వృత్తరం వచ్చింది. అమ్మగారు యేమీ జోచక కూర్చున్నారు. వీలుంటే తమర్ని ఒక్కసారి దయచేయ మన్నారు’ అని ఆ వచ్చినవాడనెను.

‘వీలుండడాని కేమున్నది నేడు ఆదివారము. అంతా తీరుబాటే పనిలేవానికి సరేగాని మళ్ళీయే ఫితురీయేనా!’ అని యనుచు, ఇన్స్పెక్టరుగారిసద్ద శలవు గైకొని, తనయింటికి మరలెను.

ఏడవ ప్రకరణము

ఉత్తరము

‘ఏమీలాగున కూర్చున్నావు?’

‘మా తల్లిగారికి జబ్బుగా నున్నదని మాతండ్రిగారు వ్రాసినారు.’

‘ఉత్తర మెప్పుడు వచ్చినది?’

‘ఇప్పుడే—ఒక గంటక్రింద వచ్చినది.’

‘ఇది రాకమునుపు మన కేమీ భోగల్లా లేనలేదే!’

‘ఓను, ఇదే వృత్తరము.’

ఆ జాబుందుకొని, చదువుకొని, ఇదుగో ‘జరూరని తోస్తే, తిరిగివ్రాస్తా’ నని కూడా వ్రాసినారే ఇంతట్లో తొందర సడ నక్కరలేదని యిందువలన తెలియుచున్నదిగదా.’

‘ఓనుగాని, తిరిగి వారివద్దనుండి జాబు వచ్చువరకును, ఊరుకోవడమేనా, లేకపోతే, డాక్టరుని తీసుకొని వెళ్ళడమా?’

‘ఏదైనా రేపు సాయంత్రము దాకా పూరుకుని, ఆతర్వాత యే ప్రయత్నము చేసినా మంచిదేను.’

అని సలహానిచ్చి, ఆ దినమంతయు, వారివారి స్థితిగతులను గూర్చియు, జరిగిన చిత్రచర్యలను గూర్చియు, బ్రసంగించు కొనుచును కాలము బుచ్చిరి.

అరీందమ్మగారి ఇంటివద్ద పనిచేయుచున్న 778 శైలపు పుచ్చుకుని అప్పుడే వెడలిపోయెను.

చదువరులారా !

నే డాదివారము గదా! మనము 2,3 రోజుల నుండి మిక్కిలి శ్రమపడి, లాల్ చంద్ తో విచారించి, అరీందమ్మతో మోసపోయి, ద్రోహితో గడనరుల మయిన మన మానసములెంతో భారవంతములయి యున్నవి. కావున నాదివారమగు నేడు, మనము కొంచెము విశ్రాంతి నొందుదమా!’

రేపు సోమవారము. మన మందఱమును మిక్కిలి హెచ్చరితో గమనించవలసిన సంగతులెన్నెన్నియో యున్నటుల గానవచ్చుచున్నవి.

ఎనిమిదవ ప్రకరణము

సోమవారము

ప్రహరీ గోడ సింహద్వార సమీపమునుండి, భవనపు మెట్ల వరకును, ఎక్కడ చూచినచు మోటారులే; మోటారు సైకిళ్లే. ప్రజయు నినుకవేసిన నినుకరాలని చందాన గ్రీక్కిరిసి యుండిరి. అందరును, వ్యాపారస్తులు, ఉద్యోగస్తులు, కొందరు కుటుంబస్తులును నిలచియుండిరి. నెంబర్లు వేయబడిన పోస్టు బాక్సులతో కొందరు నౌఖరులును, వేచియుండిరి. కాలచక్రమునకు భీతిక, జీవన మత్యల్ప మని జంకక, మనము జన్మ మెత్తి, యేకార్థము చేసియున్నా' మను ప్రశ్న ముకప్పు డైనను యోచింపక, 'నూ పెద్ద లార్జించిరి; మే మనుభవింప వలసియున్న' దని యెంచువాడుగాని, 'తిండికేగద ఘనము జన్మించినది—కావున మత్తప్తి కంఠముగ దనుచును, దిక్కుగుచును, నుండు' మను సోమరులు గాని, ఉబునుపోక, పలుపోకలబోవు, ఆ తిథాయిలుగాని, నిరుద్యోగులును, నిర్వాహకులు, నగు కాపురుషులు గాని, యచ్చట నొక్కరైనను గానరాదు—అందరును వనినేయు వారే; అంతా చురుకు దనమే! అంతా పనే, మేడ క్రింది భాగమంతయు మామూలు టపాలు సార్టింగు బటువాడాలు. మేడమీద రిజిస్ట్రేషనులు, సేనింగ్సు బాంకులు, ఇన్ షూర్సులు మొదలగువాని బటువా

డాలును. రిజిస్ట్రేషన్ నిమిత్తము వచ్చువారును, పుచ్చుకొని పోవువారును, నేవింగు బాంకిలో సాముకట్టువారును, చాపను పుచ్చుకొను వారును, ఇన్ షూర్ చేయుటకు వచ్చువారును, పుచ్చుకొను వారును; ఎక్కడ చూచినను, ప్రజాసంచలనమే !

ఇట్టియెడ నొక స్ఫురద్రూపియూ పురుషు డొక డొక కార్ నుండి దిగి, తనతోనున్న మచినల్వర నట నుండు డని చెప్పి, 'భద్రమునుండి' యని హెచ్చరించి, వినవిన నడచుచు బోయి మేడ మెట్లెక్కి, తొందర తొందరగా, ఇన్ షూరెన్స్ గుమస్తాను నమీపించి, 'ఏమండి, గుడ్ మార్నింగ్, నా పేర నేదై నా ఇన్ షూరెన్సు కవరు వచ్చినదా?' అని యడిగెను.

'మీ పేరు?'

'గోపాల్ చంద్'

'ఎక్కడినుండి?'

'కరాచీ నుండి—'

'అహా; చూడాలండి. యాదొంతి దొం తంతాను; యింకా రిజిస్టర్ లో యెంటరీ కాలేదు : ఇదిగో, అపనే ఆరం భిస్తాను. కొంచెం మీరు తాళాలి. ఒక్క పావుగంట కూర్చుండ గలరా?'

'అయ్యో, కూర్చోకేమి? అందుకే వచ్చినాను గదా! కోనీయ్యండి; మోపని కాసి న్నండి. అంత అయిన తర్వాతే ఆయెను—పచ్చే పుంటే, యంతట్లోకి యెక్కిడికి పోతుంది.'

‘సశో’

ఇన్‌షూరెన్సు గుమ్మాస్తా తన పనిచేసు కొనుచుండెను.
గోపాల్ చంద్ యును, తన విలాసదండము నొక యోర
కుంచి, యేమో యోచించుచు గాబోలు గూరుచుండెను.

పోస్టుమాస్టర్ —యూ, మని ఆర్డర్ క్లర్క్! ఇదుగో
లరీందమ్ గారిపేర శుక్రవారమునాడు వచ్చిన మూడు వేలకు
టి. యమ్. ఓ. ను గూర్చి ఆయననే రిపోర్టు చేసియున్నాడు
చూచినారా? ఆ టి. యమ్. ఓ. తనకు వచ్చుటలో నేదో
అనందరభము కలదనియు, పంపినవాని పేరు చంద్రమౌళి
యని యున్నదిగాని, నిజముగా చంద్రమౌళి పంపలేదనియు,
ఆ చంద్రమౌళి గారి తంఱి జవాబు నిందుతో జతి పరచితి
ననియును, ఆ సొమ్ము వాపను పుచ్చుకొనవలసిన దనియును,
తాను సోమవారము 10 గంటల వరకును యింటి వద్దనే
యుండు ననియు, ఆలోగా పోస్టల్ అధారిటీన్ వచ్చి సొమ్ము
వాపన్ పుచ్చుకోనియెడల మరల మంగళవారము ఉదయము
10 గంటలలోగా తానస్య కార్యంతరములలో నుండుననియు
దెలియజేయుచు, ఈ బోగన్ (మిథ్య) తంఱి మనిఆర్డరు పంపి
నవానిం గూర్చి పోస్టల్ వారు తగిన చర్య చేయవలసిన దనియు
రిపోర్టు నిచ్చియున్నారు. కాని మనమేమి చర్య చేయగలము ?
మరల నీ కేసు పోస్టు మాష్టర్ జనరల్ గారి ద్వారా ఆయనకే
ఢిల్లీకునుకొరకు రిఫర్ కావలసినదే. ఇప్పుడు మీరు చేయవలసిన
పని, తక్షణం పి. యమ్. జి. గారికి తంఱి పంపవలెను.

‘అరీందమ్ గారి పేర చంద్రమౌళి పంపిన రూ 3,000 ల టి. యమ్. బి. బోగన్ అనియు, తనకు చెందరా దనియు, సొమ్ము వాపస్ యిచ్చుచున్నా ననియు, అరీందమ్ బనూ (బోన్) గారు రిపోర్టు నిచ్చియున్నారు. సొమ్ము వాపసు వుచ్చు కొను చున్నాము. ఈ కేసు విషయమై తగిన చర్య చేయవలసిన దని గూడ ఆయన వ్రాయుచున్నారు.

పోస్టుమాస్టర్, యమ్
కలకత్తా’

అని వ్రాసి తంతిశాఖ కంపి, లెలిఫూన్ లో పి. యమ్ జి. గారితో మాట్లాడి సంగతులన్నియు నివేదించుచుండెను.

గోపాల్ చంద్ వీరి సంభాషణల నెల్ల నేలొకొగాని వినుచునే యుండెను.

ఇన్ షూరెన్సు గుమస్తా ఇన్ షూర్ కవరులన్నియు పరీక్షించుచు, వాని పై విలాసము, పంపినవారి పేరు, సంఖ్య, మొత్తము మొదలగు వివరములు రిజిస్టర్ లో వ్రాసుకొను చుండ, ‘ఆఁ అయ్యా, ఏదండీ, ఆ కవరు అదే నాది కాబోలు — చూడండి —’ అని గోపాల్ చంద్ అతనితోననెను.

‘కాదండీ—’

‘చూడండి; ఎవరిపేర నున్నదో.’

‘ఇదా? ఇది రూ 1,116—0—0 లకు ఇన్ షూర్ — మధునూదన్ లాల్ కి’

‘ఎవరు పంపినది?’

‘ఎవరు పంపినే నేమి? లాల్ చంద్ వద్దనుండి—ఇంతకీ యెవరిదైనా, గోపాల్ చంద్ ది మాత్రము కాదు.’

‘ఔ నానా.’ అనుచు నీతడు మిన్నకుండ ‘అయ్యా, ఇంతేనా? ఇంకా వున్నవా కవర్లు?’ అని అడిగెను.

‘మరిలేవండి ఇంతే యీరోజుకి ఇవి చాలవా అండి! మా వీకలమీదికి !!’

ఇంతలో నొకండువచ్చి, ‘అయ్యా, మధునూదనలాల్ పేర ఇన్ ష్యూ రెన్సు కవరు రూ 1,116—0—0 లకు వచ్చి నదా?’ యని ప్రశ్నించెను.

ఈతడు సంపూర్ణమైన అంగసాష్టవము గలిగి, ముష్కరుని వలె నుండెను. వెనుకకు విరిచి కట్టిన పింజలు గల నల్లని యంచుల పంచయును, పంచ లోపల కెగించి, బిగించి యుంచి ధరించిన కమ్మేజును, కమ్మేజునకు వన్నెదెచ్చిన నల్లని షార్టు కోట్సును, పొని యుడుపులు.

ఇన్ ష్యూ రెన్సు గుమస్తా, గోపాల్ చంద్ అడిగినప్పుడు పతే, కవరులు ఒక టొకటే చూడక, రిజిష్టరు దిరుగవేయుచు కావలసిన భోగట్టా వేదకుచుండెను.

‘ఏమండీ; నామాటేమి చూచినాడు కారే?’

‘అయ్యా! అదేమీస్తున్నాను ఉండవయ్యా, నీలాగే రెండుకప్పు, రెండు చేతులే, వున్నాయ. ఇటు అడిగి అటు తెమ్మంటే యెలాగ? చూడనిస్తారా లేజూ?’

రిజిష్టరులో చూచుచుండెను.

‘అయ్యా, ఇప్పటికి శలవు తీసుకుని తిరిగి దర్శనంచేస్తాను!’ అని చెప్పుచు గోపాల్ చంద్ లేచి త్వర గమమున బయలుదేరి, మేడదిగి, తన కార్ వద్ద నిలచియున్న తనవారిని సంబోధించి, ‘ఇప్పుడు నల్లంచు వంచ, తెల్లవద్దు, నల్ల షార్టుకోటు, మనిషి నడచి వచ్చినాడా, బండిమీద వచ్చినాడా?’ అని యడిగెను.

తనచే నిపుడు సంబోధింపబడిన తనవారిలో నొకడు, ‘అతనా? ఇదుగో ఈ కారులో వచ్చినాడు’ అని యటనున్న నొక ఫోర్డుకారు టూ సీటర్ ను బాపెను. గోపాల్ చంద్ దాని నెంబరు నొక కాగితముపై వ్రాసి, మఱియు నేమో వ్రాసి, పోస్టాఫీసురోడ్ బీటు జనానున కిచ్చి ‘ఈ చీటి సర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరు గారికి ఒక గంటలోగా అందవలె’ నని తాళదుగా చెప్పి మరల నీ కార్ కడ కరుదెంచి, తన జేబుచుండి యేమో దీసి, ఆ కార్ చక్రముతో నేమో పుచ్చేసి, తన కార్ వద్ద నిలచి, తనవారితో యుచ్చటించు చుండెను.

మన ముష్కరుని వంటివాడు, ఇన్ స్పెక్టరును గుఱుస్తా తో మాట్లాడి, పోస్టు మాష్టరుతోనును మాట్లాడి, తనకు బటువాడా కావలసిన ఇన్ స్పెక్టరును కవరును దీసికొని, శర వేగమున దన కార్ ను నమిపించి, అధిరోహించి, వింటినుండి విడువబడిన బాణముం బోలె దానిని పోనిచ్చెను.

ఈ కారును కనువేటు దూరము పోనిచ్చి, తనవారితో నిలచి ముచ్చట లాడుచుండిన గోపాల్ చంద్ యను తన సాండ్ లెన్ మినర్వా కార్ ను గూడ బయలుదేర దీసెను. ఈ రెండు కారులును, మనమే చూచియుండినచో నొకటి వెనుక నొకటి, నీవా, నేనా యనునటుల బరుగిడు చున్న వేమో యని మనకును దోపక నూనదు.

తొమ్మిదవ ప్రకరణము

ఒక చిన్న యెత్తు

కార్పొరేషన్ ఆఫీసుకు వెళ్ళి అక్కడి గుమాస్తాలతో నేమో మాట్లాడి, వారు చెప్పిన దేదో తన పుస్తకములో వ్రాసుకుని అపుడపుడే మరలి వచ్చిన పోలీస్ సర్కిల్ యిన్ స్పెక్టరుగారు కార్ నొకదానిని అద్దెకు మాట్లాడి అం దధి రోహించి పోయి పోయి ఒకానొక దివ్యభవనము తేరెను.

లోపల అమరావతిం బురుడించు వైభవము గల నా భవనము బ్రవేశించుటకు వీధివైపు ముందుభాగమున.—

శ్రీశ్రీశ్రీ దర్శంగ మహారాజా
లోపలనున్నారు.

అని వ్రాయబడియుండెను.

లోపల బ్రవేశించిన నర్కిల్ ఇక స్పెక్టరుగారు మహారాజావారితో కొంతసేపు లోకాభిరామాయణము ముచ్చటించి, తుదకు శైలవుగైకొనువేళ, 'తమ కార్కు సంబంధ వేయించినారా? కార్పొరేషన్ వారు చాలా పట్టుదలగా నున్నారు.' అని యనెను.

'అయ్యో! వేయించకేమి? నేటికి వారము దినములైనది. దాని సంబంధ 945 సి. ఏమి సంబంధ వేయించలేదని కార్పొరేషన్ వారు తగాయిదా చేయుచున్నారా?'

'లేదు—లేదు. సంబంధ వేయించే రోజులు గనుక శ్రీవారు మరచియుండురేమో యని జ్ఞాపకము చేసినాను.'

'లేదు నేను యిటువంటి విషయములలో మిక్కిలి పట్టుదలగా నుంటాను.'

'చిత్తము నేను తమ దర్శనమునకు సుమారు పది పది కొండు గంటలకే రాదలంచిన్నీ త్రోవలో తమ కార్కు నేను చూచినందున తమ రెక్కడికో దయచేసియుండు రని తలంచి యుంటిని.'

'లేదండీ నేనీరోజున యిప్పటివరకును యెక్కడికిని కదలనే లేదు. నా కార్ నుకూడా యెక్కడికిని వంపలేదు.'

'అయ్యో; యీసంబంధే నేను చూచినాను.'

‘ఈనెంబరే?’

‘చిత్తము. కార్పొరేషనువారు పొరబడి యుంటారు. తమరు 94:7 సి. (1) అని గుర్తువేయించు మని నా ప్రార్థన. పొరపాటున 94:7 సి. అని నెంబరు యిచ్చివుంటారు తమరు యీ సవరణ చేయించినచో, మరి చిక్కురాదు. నేనున్నా తమరు చేయించే సవరణ కార్పొరేషన్ ఆఫీసులో యిస్తుడు తెలియజేసి, అక్కడ నిజ్జరులలోకూడా యీమార్పు చేయించెదను.’

‘సరే; బాగానేవున్నది. నేనును యిప్పుడే ఆసవరణ చేయించెదను.’

‘చిత్తము. తెలుపు తీసుకుంటారు’ అని యని మన స్క్రిప్ట్ ఇన్ స్పెక్టరు గారు తిరుగ న్నేమనుకు బోవుచు. నిటుల దలపోయ దొడంగిరి.

‘ఏమీ. చమత్కారము! అరీందమ్ పోస్టాఫీసునుండి నాకు పంపిన చీటిప్రకారము 94:7 నెంబరు కార్ శ్రీ దర్భంగా. ముహూర్తాబా వారిది కదా— అది ద్రోహుల కార్. గనుక బాగ్రత్తగా చూడవలసిన దని వ్రాసెనే! ఏమినిత! దర్భంగా ముహూర్తాబావారు అటువంటి సంబంధము లేమియు నుంచుకొనరే! ఒకచేత ద్రోహి చమత్కారంచేసి శ్రీమహారాజావారి కార్ నెంబరు వేసియున్నాడేమో, తనకార్ నకు కూడాను! ఏంతెంత పన్నెనా చెయ్యగలడు!

‘ఏమీ కాకుంటే తాను నూపరింటెండాంటయి నాచేతనే
అరీందమ్ను అరెన్లు చేయించినాడే. లాల్ గారి గదికి టైమ్
లాక్ చేసి, తానే వ్యయం వచ్చిన్నీ, అరీందమ్ చేతనే ఆతాళము
తీయించి, ఈ ఘనమైన ఆలోచన చేసిన అరీందమ్ బాబునే,
అగదిలోనే లాల్ చంద్ చేత రాంగ్ ఫుల్ కన్ ఫైన్ మెంట్
చేయించినాడే! సాండర్ సహాయంతో బోగన్ తంతి మని
యార్డరు పంపి అరీందమ్ను భ్రమపెట్టి అల్లర పెట్టినాడే! ఇంత
కూలన్న పనులూ చేసినవాడు ఒకడో, యిద్దరో, యిప్పటికిని
తెలియ దాయెను ఇందులో అడు గడుగునకును, అరీందమ్ నే
బాధించు చున్నాడు. ఏదో అరీందమ్ మీద ప్రత్యేకముగా
క్రోధముతో పని చేయుచున్నట్టే, తోచుచున్నది.’ అని విశ
ర్కించుచు పోలీసు స్టేషనుగూర్చి పోవుచుండెను.

ప ద వ ప్ర క ర ణ ము

ప్ర యా ణ ము

‘ఔనమ్మా రెండు మూడు రోజులై కొరచేం జమ్మి
తీవ్రంగానే వుండే. మీకు వ్రత్రం కూడా వ్రానియేంటిరట
గదా!’

“బాబు ‘మళ్ళీ ఉత్తరం వస్తే బయలుదేరుదా’ మని బాబుగా రన్నందున ఆగవలసివచ్చినది గాని లేపోతే అప్పుడే బయలుదేరి వెళ్ళియుందును. ఇంతకీ టైము లేకుండా ఇప్పుడే యీ కబురు కూడావచ్చినది. ఏదీ వ్యవధి! పోనీ అని బయలుదేరుదా మన్నను బాబుగార్నింట్లో లేదు చెప్పెద మన్నను ఏమి చేయుటకును దోచకున్నది”

‘ఏమమ్మా, ఇందులో చిక్కేమిటుంది మనం పోలీసు స్టేషనుపై పే వెళ్ళి, అక్కడ బాబుగారితో చెప్పి, మరీ రైలెక్కుదాము. బయలుదేరితే మిక్కిలి వేగంగానే బయలుదేరాలి నేను వచ్చి అప్పుడే ఒక గంట అయిపోయింది. ఈ పాటికి మీల్లగారికి ఏలాగవుండునో! తమరు రాకపోతే వేగం చెప్పండి. నేనైనా వేగం వెళ్ళిపోతాను.

‘ఆటే జేఫలేదు. ఇప్పుడప్పుడే 6 గం. 30 మి అయి పోయింది. ఇంకా అరగంట వుంది టైము. ఈ రైలులో బైల్దేరి తీసుకురమ్మనే నన్ను అర్జంటుగా కార్లో పంపినారు. మనం రైలుకివెళ్ళి కార్ను యిక్కడ కార్ఖానాలో వుంచి మిమ్మల్ని తీసుకుని వెళ్ళి, అక్కడ దిగబెట్టి, రేపు నేను వచ్చి గాని, కార్ఖానా యేజంటు చేతగాని, మళ్ళీ కార్ తెప్పించుకోవచ్చును అన్నారు.

‘రైలు తప్పిపోయిన యెడల మోటారు మీదనైనా తమరిని తీసుకొని రమ్మన్నారు గాని రైలుమీదైతే వేగంగా

యిల్లు చేరి, మీతల్లిగాఁ ముఖం చూడవచ్చును గదా అని యింత తొందర పడుచున్నాను గాని మరేలేదు. జియ్యి కాలిన తర్వాత ఆకులు పట్టుకొన్నట్లు మనము వెళ్లే లాభం లేదు. ఇట్టి సందర్భములో అరీంగమ్ బాబుగారు మాత్రం వద్దటారా? పై పెచ్చు ఆయనవచ్చేసరికి మీరు యిక్కడ వుంటే చీవాట్లు పెడారు కూడాను. అందుచేత వేళ మించి పోకుండా బయల్దేరిండి తోవలో స్టేషన్ లో చెప్పి మరీ వెళ్తాను—మరి బయల్దేరిండి' అని ఆతురముమెయి నాక్రొత్తగా కార్ తీసు కునివచ్చివచ్చాడనెను.

‘మనం బయల్దేరి వెళ్ళేసరికి అమ్మగారు, ఖులాసాగా వుండాలని దేవుణ్ణి ప్రార్థిస్తున్నాను.

‘సరోజినీ! నేను, చాల దుస్థితిలోనున్న మీ అమ్మమ్మ నుచూచుటకు యీ రైలులో వెళ్లుచున్నాను తోవలో మీ బాబయ్యగా రగుపించేయెడల కలుసుకుని చెప్పి మరీ వెళ్తాను. నీవు యింటివద్ద భద్రముగా ఉండు స్థితిగతులు పెంటనే తెలి గ్రాము చేస్తాను. నాఖ దుంటారు. మీ బాబయ్యగారుకూడా వేగమే యింటికివస్తారు. అమ్మమ్మకు ఒంట్లో మిక్కిలి బాగు లేని కారణము చేత, తాతగారు కార్ పంపగా నేను వెళ్ళినా ననిచెప్పి’ అని చెప్పుచు, అనారోగ్యురాలుగా నున్న భార్య తల్లిగారిని చూడ శ్రీనగరమునకు బ్రయాణమన్నాహముతో

కారు నెక్కి, 'మొందుగా స్టేషను వైపు పోనియ్యి' అని స్వర్ణమయి యనెను.

కార్ నడచుచున్నది.

*

*

*

కార్ పరుగిడు చున్నది.

*

*

*

చాలదూర మేగినది.

ఏమి నడకయని వ్రాయను ! చప్పుడులేదు ! కారు ప్రక్కనే నడచుచున్న వాని కైనను, కారును చూచువరకును, కారు వచ్చుచున్న దనే తెలియదు.

ఈ కారు యొక్క నధమును, పరమా పధియును మనకును దెలిసికొనవలసినంత యవసరము లేకపోయి యుండును; గాని అందులో మన స్వర్ణమయి యున్నదే: కనుక మనమును, అకారు ననునరించి పోయి చూతుము గాక !

తిరిగి తిరిగి చాల యాలస్య మైనది. స్టేషనును సమీపించి, బాబుగారిని గూర్చి తెలుసుకొని, ఆయన స్టేషనులో లేకుండుటంచేసి ఆ ద్రౌపది స్వర్ణమయితో—

'అమ్మా ! బాబుగారు తాణాలో లేరు. ఏదో పని మీద వెళ్ళియుంటా రని తాణాలో వాళ్ళు చెప్పినారు. మనకు తెలుసే అయిపోవు చున్నది. రైలుకి మనం వెళ్ళిపోలేనో మంచిది. త్రోవతో చాలమంది బాబుగార్ని యెరిగిన వాళ్ళు

మనకి కలుగారు. ఎవరితో చెప్పినా నరిపోతుంది అన్నట్లు, రైలు స్టేషన్ మేష్టరుతో చెప్పినా నరిపోతుంది. బాబుగారికి మీ కబురే అందక పోతుందేమో అని సంశయించ నక్కర లేదు. కావలిన ఉత్తరం ఒకటి బాబుగారి వేర వ్రాయండి. అది అందజేయించేవూచీ నాటి. ఏమంటారు ?' అని యనెను.

‘అనడాని కేమున్నది ? అన్నీ బాగానే ఉన్నాయి. కబురు చెప్పడానికి కూడా వీలు లేక పోయిందే’ అని యని, మఱియు స్వర్ణమయి తన మనమున, ‘అన్నా, యెంతవని. ఈలాగున నెందుకు సంఘటనపడినదో; దైవేచ్ఛ యెటులనున్నదో; ఏల నీవార బాబుగారు లేనినమయమున వచ్చినదో; ఇంకేమి జరుగనై యున్నదో’ యని నడచుచున్న కారులో విలరించుకొను చుండెను. ఊణకాలములో రైలు స్టేషను సమీపింప, వీరిరువురు నట దిగి, చూచునది కదివరకే రైలు వచ్చియుండుటచే డ్రైవరు తొందరపడి, ‘అమ్మా! బండి వచ్చింది. టిక్కెట్లు పట్టుకుని, ఈ కాసును యిక్కడనే వున్న కార్థానా దేజ టుకు వప్పగించి, వసున్నా’ నని చెప్పి పోయి, మఱల ఊణకాలములో స్వర్ణమయిని గలసికొని ప్లాట్-ఫారముకుబోయి, మంచినహాయమున్న (పెట్టె) బండిలోనెక్కించి, ‘అమ్మా! బాబుగారికి పుత్తరం వ్రాశారా?’ అని యడిగెను.

‘లేదు; కలమా, కాగితమా ? ఇంతకును పై మేదీ ?’

‘పోనీ, స్టేషను మేష్టరుతో ఈసంగతి బాబుగారికి తెలియజెయ్యమని చెప్పిస్తాను. మీరుబండిలోనే కూర్చోండి;’

టిక్కెట్లు నాదగ్గరే వున్నవి. నేను వచ్చేలోగా బెల్ కొట్టేసే మరో పెట్టెలో నైనా యెక్కిపోతాను. మీరేం భయపడ క్కరలేదు' అని చెప్పి, స్వర్ణమయి చూచుచుండగానే తాను స్టేషన్ మాషరు ఆఫీసు గదివైపు వెళ్ళెను

వేళ యయినది. మొదటి గంట యిదివరకే కొట్టినాడు రెండవ గంటయి నైనది. గ్రామాంతరము. దేశాంతరము పనుల మీద, బంధు దర్శనార్థము పోవుచున్న వారిని అంప కము బెట్టువాడును, 'అక్కడ చేరగనే, ఒక కార్డువ్రాయు' మను వారును, 'మరల నెన్ని దినాలకో!' యను వారును న్నెయుండ, 'జాగ్రత. దూరముగ నుండు' డను పోలీసువారి యడావిడుబులును, రైలువారి అధికారపు అగవులును, ప్రయాణీ కుల కేకలు, ఆందోళనలును, పెచ్చుపెరగియున్నవి. సరి రైలు పెద్దయర పరచి, కదలుచున్నది. ప్లాట్ ఫారమువూర్తిగ చాటునిరికే రైలువడి హెచ్చినది. 'డాక్ గాడీ' గనుక, మిక్కిలి వేగముగ పోవుచుండెను బండిబోనున్న వారికి స్టేషనుగాని, స్టేషనులో నున్నవారుగాని మఱి కానరాలేదు.

పదకొండవ ప్రకరణము

జయము

దర్భంగా మహారాజావారి కార్ను పరీక్షించి, దాని నెంబరు తెలుసుకుని, తర్క వితర్కములతో, తానాను సమీ

పించిన సర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరున కెదురుగ నొక కార్, దాని వెనుక నింకొక కార్, పోలీసు జవానులును మరికొందరును గూర్చుండ తాణా సింహద్వారము కడ నిలుపజూచి, 'ఏమిది' యని, యేమియు దోషక జూచుచుండ నందొక కార్ నుండి అరీందమ్ బాబుగారును, ఇరువురు తాజేనారులును, చేతులకు బేడీలు వేయబడిన యొక స్థూలకాయుడును దిగిరి.

మనకు అరీందమ్ చిరపరిచితుడే సబ్ యిన్ స్పెక్టరు మంగల్నేక్ కూడా జమీలియాచరిత్ర గల 'నేనే' యను గ్రంథమూలమున పరిచితుడే. మరియొక సబ్ యిన్ స్పెక్టరు బ్రాకేట్ ఇతనిని గూడ మన మీగంధమున నివృత్తి కెరిగియే యున్నాము గదా! కనుక నిక నీ కార్ నుండి దిగిన వారలలో మన మెరుగని వాచొక్కడే.

ఈతడు స్ఫురద్రూపి యయ్యును, భీకరా కారుడు, అదిగో, చూడుడు! ఆకర్ణాంతమును విస్తరించిన వయ్యును. నయన యగము క్రూరదృష్టుల వెలువరచుచున్నవి. తీర్చినట్టులున్నను, కనుబొమ లాతని వయస్సుచుజాటుచున్నవి గండఫలకములును, ఫాలభాగంబును సంపూర్ణంబు లయ్యును, కష్టములతో కాలము గడపిన గరిడీ ముచ్చుచు ననుకరించుచున్నవి. వక్షపీఠమును, మల్చివేసి నటులున్న యూరువులును, తిరిగి యున్న జబ్బులును, వస్త్రాదులలో జేరిన వానిం బోలియున్నవి. డొర్లొ అధోభాగములు కాస్త్రోక్తముగ విభజించి నృప్తింప

బడిన యాతడు, చూపరకు నేత్రపర్వమయ్యను, తన రెండు చేతులకును బేడీలు తగిలించి యుండుటం జేసి మిక్కుటముగ భయము రాపాదించు చుండెను.

కార్ నుండి దిగిన అరీందమ్ ను చూచి, “అలో! ఎక్కడ నుండి? ఇదంతా యేమిటి, ఈత డెవడు?” అను ప్రశ్నలు సర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరు దొంతర దొంతరలుగా నడుగ జొచ్చెను.

‘అయితే, మన గ్రంథకర్తైనా యేమిటి ఈ మహానుభావుడు?’

‘అలాగే.....అనుకుంటున్నాను’

అందరును తాణాలో బ్రవేశించిరి. చేతులకు బేడీలు వేయబడిన వానిని స్టేషనులో ఇనుపగజముల తలుపులుగల గదిలోనికి ద్రోవ జూప, ‘ఘనజ్వలనజ్వాలకరాశమైన యొక నిశ్వాసలబు గావించి’ తాణాలోపల చావడినుండి యా యినుప గజముల గదిలోనికిపోవు నేలగచ్చు అదరుచుండ, నడచుచు, బుర్ర తటాయించుచు నొడు బ్రవేశించెను. రాత్రినుమారు గం 7-30 మిగకు చాటి యుండును.

‘ఈ రాత్రి యంతయు సీతని సీరిమాండులో నుంచి, కావలసిన ఆహార నదుపాయముచేసి, బాగ్రతగా చూచుచుండవలెను. తాణాలో యెక్స్ ప్రిడ్యూటీ వేసి మరికొంత మందిని వాచ్ వుంచండి. నేను తిరిగి తెల్లవారేసరికి యిక్కడే వుంటాను.’ అని అరీందమ్ అనుచుండగనే ‘అ—అ—ఎమండో?’

అయ్యో, మీ అందరిలాగా బజారు వస్తువులు తిసవలసిన వాడను గాను; స్నానం లేనిదే నోట్లో యేమిన్నీ వేసుకోను; మీవల్ల అపవిత్రుడ నై నాను, నేను వచ్చేలన్నానము చెయ్యనిదే, ధ్యానం చేసుకోకుండా, ఏవిటిప్పుడు అంతకొంప మునిగి పోయిందని, మీ రిచ్చే దేదో యింత తిని, ఈ మౌక్త్య రాత్రికీ ఏం పడిపోయింది? ఒక్కనాటి భాగోతానికి మీసం గొరిగించుకున్నట్టు! అని యీ భీకరాకృతి శారద మేఘ గర్జనస్ఫురణం బలికను.

అరీందమ్ చిరినవ్వు నవ్వుచు. 'నరే' యని సర్కిలో ఇక స్పెక్టరుగారిని పిలచి, యాయన చెవిలో నేమో చెప్పి, న్యగృహాన్ముఖుడై వెడలెను.

పండ్రిండవ ప్రకరణము

ఏ మి ది !

చల్లని మలయమారుతము తన యాయానమునవనయింప, దినమెల్ల దేహపరిశ్రమచే దుర్బలతరమై, మనో పరిశ్రమచే దుర్బలతమమైన తన శరీరము, బట్ట పేలికలవలె యూగులాడుచున్న కాళ్ళపై నటునిటు యూగుచుండ, చేతనొక విలాస దండము బూని అరీందమ్ నడచుచుండ, ద్రోవలో నొకం

డెదురుగ వచ్చి, 'అయ్యా, తమ కొరకు పండిట్ త్రివిక్రమ రావుగారు, ఒక యినుప మందనము, (విరికోనేఫ్) పంపినా మనిన్నీ, దాన రైలు ప్యాసు మీకు అందచేయు మనిన్నీ, రేపే జలివరీ తీసుకొనవలసిన రైలుఛార్జీ వా రక్కడ చెల్లించితి మనిన్నీ, చెప్పమన్నారు.' అని చెప్పెను.

సంతోషమే—నీ వెనరు?

'నేను నాగపూర్ లో నొక వ రకుడను. త్రివిక్రమరావు గారిని బాగా తెలిసిన వాడను.'

'నీ వెప్పు డీ యూరు వచ్చినావు?'

'సాయంత్రం గం 7-30 ల బండిలో వచ్చినాను.

'మా యింటికి వచ్చెదవా? భోజన సదుపాయము చేయించెదను.'

'చిత్తము. అక్కర లేదండీ. నేను రైలు దిగగానే స్టేషను దగ్గరనే యున్న హోటెలులో భోజనం చేసుకుని మరీ వచ్చినాను. తమరు ఆదరించినారు; అంతే చాలును,' అనుచు రైలుప్యా సాయన కిచ్చి యాతడు తన శ్రోవిను బోయెను.

* * * * *

అరీందమ్ తన యిల్లు సమీపించుచు 'ఈ పొక్కి రాత్రికి యేం మునిగిపోయింది—' అన్నాడే—అర్థం తేని మాట ఒక్కటైనా ఆడడే! ఈమాటయొక్క తాత్పర్యం తేనియై యుంటుందో! ఏదైనా అవాంతరము చేయునా? ఏమి

చేయుటకై నను, ఆతని చేతుల నేమియు లేకుండ జూచి, మరీ గదిలోనికి పంపినామే—అయినను, తగిన కట్టుబాట్లు చేసి చెప్పవలసిన సంగతు లన్నియు సర్కిలో ఇన్స్పెక్టరుగారితో చెప్పి, మరీ వచ్చినానే, అని యనుకొనుచు స్వగృహము జేరునరికి, వీధిగుమ్మమువద్దనే కనిపెట్టుకుని నిలచి, తన తండ్రి కొర కెదురు జూచుచున్న సరోజని అరీందమ్ బాబుగారిని చూచి, ‘బాబా, ‘అమ్మగారు మీ కగుపించినారా?’

‘ఏమీ, స్వర్ణమయిణే! ఇంట్లోలేదా? ఎక్కడికి వెళ్ళినది?’

‘అమ్మమ్మగారికి చాలా బబ్బుగా నున్నదని, తక్షణం రమ్మని, తాతగారు కార్ పంపినారు. అమ్మ వెళ్ళింది; మీ రింట్లో లేనందున, స్టేషను వైపు వెళ్లి, మీతో చెప్పి మరీ వెళ్తానని చెప్పింది. మమ్మల్ని కలియలేదా?’ అని యడుగ, సరి బాబుగారికి మరి చైతన్యములేదు. ద్రోహిని పట్టగలిగితిని గజా యశు తృప్తియును మరిలేదు. ఏదీ లేకున్నను మానెగాని పాపము, సోట మాట మాత్రము మరిలేదు. మరి లోపలికి వెళ్ళలేదు. వెళ్ళక నటనే నిలచి, తుదకు వివణ్ణపదమపై, దేహ మనోపరిశ్రమలచే చెప్పరాని దౌర్బల్యము నొందిన యీతనికి, ‘వస్తువుగారికే పరీక్ష’ యనునట్లున్నది గాబోలు. తన యాగా నము దీరిచికొన, తన యిల్లు సేరబోవ, నిదీ శుభవాస్త్ర ఎట్టెటులనో, లోనికి బోయి సరోజనిని జేరదీసికొని, తన

మంచముపై గూడుచుండి, కొంతదనుక నేమియు మాటాడక, తుదకు, 'అమ్మా, మీతాతగారిపేర టెలిగ్రాము యిచ్చి చూచెదను.' అనెను.

‘ఎందుకండీ, బాబూ, తోవలో మీతో చెప్పలేదా?’

‘చెప్పకున్న మానెగాని, నాకు గానవచ్చినచో, సంతవరకును రానిత్తునా? ఇంతకును వాడు నాకగుపించ నిచ్చునా? అయ్యో! వట్టిభ్రమ.’ యని తన మానసమున ననుకొనుచు సరోజనితో, ‘నాతో చెప్పలేదు. తాను మీతాతగారిదగ్గరకు వెళ్ళునూలేదు.’ యని యాత డనెను.

‘అదేమిటి. బాబూ, అలాంటున్నారే? ఎప్పుడున్నా అనుమానం మాటలే అంటారు. రైలు వేళ అయిపోయి పుంటుంది. మీతో చెప్పటకు వీలులేక తొందరలో వెళ్ళిపోయి యుంటుంది. ఇంత మాత్రానికి మీకు సంశయ మెందుకు?’ అని సరోజని, ప్రశ్నించెను.

‘అమ్మా. నీకు మంచిచెడ్డలు తెలియవు. నీకు కనపడ్డవి నీవు విన్నవి, అన్నీ నిజమే యనియనుకొను చుండువు.’

‘ఏమండీ—బాబూ, యిందులో అబద్ధంగాని అనుమానంగాని, యేముంది?’

‘అయ్యో! అమ్మా అంతా అబద్ధమే అయివుండాలి వదిన్నీ నమ్మలేము. ఇప్పుడు అన్నీ చిక్కులున్నూ, అపదలున్నూ, తటస్థించుచున్నవి. అన్నీ ప్రమాదములే!’

‘బాబా, మీ మాటలే నాకు అర్థం కాలేదు. నాకేమీ బోధపడలేదు. ఆ మంచిచెడ్డలు మీకే తెలియాలి—’ అని సరోజని యని, మిన్నకుండెను. అరీందమ్మయును కొంత తడవురకుండి గడియారము చూచి, చివాలున లేచి, ‘అమ్మా, నీవు భోజనము చేసినావా?’ యని సరోజని దెన జూచి, యాతురమున బ్రశ్నించెను.

‘లేదు.’

‘అయ్యో. ఏమమ్మా, పదిగంటల వరకును భోజనమే లేక పోవుట?’

‘ఏదీ—సాయంత్రం దీపాలు వెళ్లే ముందరే అమ్మ వూరికి వెళ్ళింది. ఆతర్వాత ఇప్పుడే వస్తారో, అప్పుడే వస్తారో మీరని కనిపెట్టుకుని ఉండగా, ఉండగా యిప్పుడు మీరు తిచ్చి కొండంత అనుమానం పెట్టినారు. భోజనం చేసినతర్వాత తాత గారికి తెలిగ్రాము యివ్వడమో, యేదో, ఆలోచించ వచ్చును. ముండా భోజనానికి లేస్తే బాగుంటుంది.’

భోజనాపేక్ష లేకపోయినను, తాను మానినచో, సరోజనికూడ భోజనము మాను నను భీతిచేత ‘నరే’ యని అరీందమ్మ లేచి, స్నానము చేసి, భోజనము చేసి, తామరాకున నీటి బొట్టు వడువున, నిలుకడలేని మనస్సుతో, ఏమిచేయుట కును దోషక, తన తెలిపూన్ మంత్రముదరి జేరి, గంటకొట్టి, యిటు మాట్లాడెను—

‘అలో, ఆ—ఎవరది? నీవా! నరే—నేషనులో—
నేషనులో అంతా సరిగా నున్నదా? ఆ—నరే—రా కొక
ఆర్డర్ కాన్స్టేబిల్—ఆ—ఆర్డర్ ఔను ఆ—తక్షణం కావ
తను—ఆ—ఔను. త్వరగానే వంపవలెను—ఔను—
త్వరగానే—సైకిల్ కాన్స్టేబిలే రావలెను—ఆ—’

మరల దన చావుడుకుర్చీపై గూరుచుండెను. కొంచె
ము సేపటిలోనే సైకిల్పై 778 నెంబరుగల జనాను వచ్చి,
అరీందమ్ బాబుగారికి పలా మొసర్చి నిలువ, ‘నీవా! నరే’
అని బాబుగారును లేచి, ఒక కాగితముపై నేమేమో వ్రాసి,
ఈ అర్జంటు పెలిగ్రాము పట్టుకుని, పెలిగ్రాఫ్ ఆఫీసుకు త్వరగా
వేళ్ళి యిచ్చి, నీ యెదుటనే పెలిగ్రామును వంపజేసి లేటుఫీజు
కూడా యిచ్చి, రసీదు పట్టుకుని రా,’ యని చెప్పి కొంత
సొమ్ము కూడా యిచ్చి, వానిని పంపివేసి, తా నేమో తల
పోయుచుండెను. పాప మాలినికి నిదురపట్టదు. తన పడకపై
నెంకో దొర్లుచున్నాడు.—దీర్ఘోఽఘ్వానములు దీయుచున్నాడు
—కూరుచుండును—నిలచును—మరల బిగుడుకొనును—
మరియు గూరుచుండును. చాల రాత్రియైనది. మరీ కొంత
సేపటి కా పెలిగ్రాఫ్ ఆఫీసుకు పోయియుండిన బంట్లోతు
రసీదు దీసికొనిరా నది యందుకుని, తెచ్చినవాని పంపివేసి,
మరల యధారీతిని బరుండి యవ్వనతతో గాలము బుచ్చు
చుండెను.

స్వర్ణమయి యింటలేదనియు, తన తల్లిగారికి ననా
రోగ్యముగా నుంట నాయన గబురంప, దా నట కరిగె నని
జెలిసిన తోడనకన్న, నిముస నిముసమునకును, తన మానన
సంక్రమన తరంగములం బోలె, నెట్టి యూహ లుద్భవిల్లు
చున్నవోగాని, ఆందోళన, అనుమానము, అస్వస్థత, ఆసౌ
ఖ్యమును, నపరిమితముగ, దీసినకొలదిని నూత నీ రూఢు
చందాన, గలుగుచుండ గాలపరిమితియైన నెరుంగక, మిగుల
వేధింపబడుచుండ, మరికొంత నేపటి కొక తంతివార్తావహు
డొక పెల్లిగ్రామును దీసికొని, అరీందమ్మగారి యింటకివచ్చి,
పిలచి యాయనకు పెల్లిగ్రాము నందిచ్చి, రసీదుపై సంతకము
జేయించుకొని వెడలిపోయెను.

అరీందమ్మయును, యెంతో యాతురముతో నా వార్తం
జదువుకొని, దీర్ఘోచ్ఛ్వాసము దీసి, తనయొడ ల్లంపిప మింట
గాంచి, మంటంబడిన వాడుం బోలె, తహతహం పడి,
వేదనం జిక్కి, సరోజనని సెమిపించి, యయ్యమచు నిదుర
లేపబోయియు నటుల నేలొకో జేయక, మరల తన యథా
స్థానము జేరి, యున్నురని, పూర్వ దిగ్భాగము నవలొకించి,
చింతించి, యిటునటు దిరుగుచు, గూరుచుండుచు, లేచుచు,
మరల గూరుచుండుచు, నొడ లైలియని వంత నందుచు:—

‘బా! ఎంతవని జేసితివి! నే నా నాడు తమిజాద్దీన్
కుమార్తెయగు గుల్ సుమ్ చేత మిగుల బ్రేమింపబడుచుండిన

బనరుహీన్ కుమారుడగు సిరాజ్ హీన్ అను నాతడు నీ యధి
 కారము క్రింద పూల్ సాహేబుచేత సక్రమమై, పద్ధతులకు
 విరుద్ధమై, ప్రాణాపాయ కరమై, యుండు ఖైదులో నుండగా
 దప్పించి, శుభ ముహూర్తమున గుల్ శుమ్ సిరాజ్ హీన్ లకు
 వివాహ మొనర్చి, నీకు దక్కకుండ జేసితిని గదా యను నీర్వ్య
 వహించి, స్వర్ణమయిని, నానుండి, వేరుపరచి, నన్ను సాధింప
 నెంచితిని గా! పాప మాయబల నీ కేమి యెగ్గుచేసినది? నావన్న
 గడలకు తీసిపోతి ఎనుటకు నిది యొక తార్కాణముగాదా?
 ఇది నీ బహద్దూరీకి లోపముగాదా! కానిమ్ము ఇట్టి కర్వలతో
 వని చేసి, నీ వె తకాలము జయప్రదముగ నుపద్రవముల సంఘ
 టింప జేయగలవు? అయ్యో! నా జేయు కార్యము లన్నియు
 నీ చేతులకు బ్రతిహతములే నుమా!

‘ఐనను, నా చేతులకు నీవుచు బ్రతిహతములు నేయక
 పోలేదు. కాని నేన బ్రదికి యుండితినా, నన్ను బ్రతారించ నీ
 తరముగాదు నుమా! ఏమో భ్రమపడు చున్నావుగాబోలు!’

‘మితయు, నీ శిష్యుల మని చెప్పుచు దిరుగుచుండిన,
 జమీలియా పూల్ సాహేబులను అంతరింప జేసితిని గదా
 యను చింత నిన్ను బాధించుచున్నదా! లేక (మాగురువు)
 గారు అజేయులునుమా!’ యను జమల వాక్యముల దృఢీక
 రింప నెత్తించుచుంటివా? ఊహించరాదగదాక. నీవు నీవుగా
 నాకంట బడితివా, ని న్నొకచో గూరుచుండజేసి నీతియు,

సావభీతియు, బోధింప వలెనని మాత్రము నా కెంతేని గోర్కు గలదు.

‘హూల్ సాహేబును బట్టి తెచ్చునపు డాతనిచే నెన్ని నో విధముల విధ్వంసము కాబడిన శివితము గల మోహినిచే మృతుడౌట, నాతనికి యుత్తమ జీవనమును బోధితుమన్నను అవకాశము చిక్కలేదు.

మఱియు, తన సాందర్భమునకును, తన తెలివి తేటల కును, తగనిచర్యలు గలిగి, దేవీపూర్ ఎస్టేటులో దివాన్ గిరి చెలాయించుచుండిన భానోజీ యనియు, భవానీపూర్, పద్మా బాయి విషయములలో, బోటువశాసులో నాటకమాడించిన యేలినవాడై, బోటువశాసులో మాటలాడు చున్నపుడు నేను పెంకెమాట లాడ, విషవాయువులతో నిండియున్న గోరి లోనికి, మీట నొక్కి నన్ను త్రోసివేసిన ప్రభువయి మఱియు నింక నెన్నెన్నియో యయి, తుదకు ఎలెక్ట్రిక్ స్పింగులచే యోగినిగా నాచే బంధింపబడిన జామీలియాకు గూడ తా భీష్ముని యవశావతార మనియు, దా స్వచ్ఛందమరణము నొంద, దన యునుయల బాయుచున్నా ననియు, నాతోజెప్పు చుండ, ‘వల’ దని యెంతజెప్పినను ఏసక, యత్త మజీవనమును, నత్రప్రవర్తనమును బోధితు మన్నను, వీలు చిక్కనీయకయే, ప్రాణముల బాసెను.

‘వా రిరువురకును గురువవు నీ నని వాచివలననే బ్ర
త్యక్షముగ కనియుంటిని గాన నీ వొకతూరి నాకంట బడితివా,
నిన్ను శిక్షింపకయే, నీయుకులకు మన్నించి, నీకు వన్మాదవర్త
న మలవరచికొన నేర్చువలె నను నా బ్రయత్నమున కిప్పుడైన
దోడ్పడరాదా ! ఇంకేల ! నీ స్రవణాపశునకును, నాప్రజ్ఞకును
మాత్రమే యుద్ధము ! నీ యూహలకును, నా పోహలకును
మాత్రమే సమరము!! నాప్రయత్నిములకును, నీప్రతిభకును
మాత్రమే సంగరము!!! ఏదియెట్లున్నను, ‘నీవా; నేనా గెలు
పొందవలసినది?’ అను ప్రశ్నయే మిగిలియున్నది.’ అని అరీం
దమ్ విలసిల్లించుచుండెను.

* * * * *

ఓ అరీందమ్, ఇంతవంత నీకేల గలిగినది? ఇంటికి
వచ్చుచున్నప్పటికి స్వర్ణమయియుంట లేదనియు, తన తల్లికి జబ్బు
గానున్న దని యామెను బిలువ వచ్చినవానితో, మోటారులో
రైలుకు జోయినదనియు దెలిసినప్పటికంటెను, యెక్కువగా
తహతహం బడుచున్నా వదేమి? ఇప్పుడిప్పుడే వచ్చిచేరిన తంతి
వార్త నీ విచారమవనయించుటకు మారది మరింత కలత
పెట్టినదా యేమి? ఏదీ, ఆకాగిత మిటుదెమ్మా, మేమును
చదివి జోధించుకొని, నీ దుఃఖమునకు దగినంత కారణమున్నదో
లేదో, చూచెదము. బహు మేధాశాలివో నీకే ఆ తంతి
వార్త యంత యశాంతి గలిగించినయెడల, మేముమాత్రమూ
తంతి జూచి యేమిచేయగలము? ఐనను, నీతోపాటు మేమును

నుఖదుఃఖముల బొందుచున్నాము గనుక, మేమును ఆ తంతి జూడదగినవాంమే. మానవులకు పరవిమర్శ (పరామర్శ పరామర్శ) లవలస తమ కొకింత శాంతి కలుగుట నహజనుగదా. అందుకొరకై న నిమ్ము కానిచో, ని న్ననునరించి, నీ కష్ట పరంపరల మేమే యనుభవించు చున్నటుల బాధితుల మగు చున్నాము గనుక, మేమా తంతిని జూడనిచో, నీ ముందడుగుల మే మెటుల ననునరింపగలము?.....

ఏమీ, మమ్మాతంతి జూడనీయకయే, వెరివానిం బలె మింట జూచుచు, నీలో నీవేమేమో యనుకొనుచు తొందరగా నెటు బోవుచున్నావు? మేము ని న్ననునరింప రాదని యెంచియా యేమి, మా పలుకుల విననైన వివక, శిరము వ్రాల్చి, పోవుచున్నావు? ఇంట నొంటరిగ నున్న పాప మీనరోజుని నేరికి ఒప్పగించి పోవుచున్నావు? పూర్త సాహేబు కాలమునాటి నుండియు నిన్ననునరించి, నీ బుద్ధి చాతుర్యమున కెంతేని యానందించుచు, నీకు మనోవేదన కలిగి నపు డెల్ల నీతోపాటు క్షేతముల ననుభవించుచు, నీకు నిదుర పట్టనప్పుడు, మాకును నిద్రపట్టక, నీవు తొందరపడి ద్రోహుల పట్టుటకు నొంటరిగ సాహసించి పోయినపు డెల్ల నీవెంట నంటి వచ్చుచు బోవుచు, నీనుఖదుఃఖములతో పాల్గొనిన మమ్మింట డించి పోవుచున్నను, మేము మాత్ర మోర్చి యిట నుండగలమా? పొమ్ము—పొమ్ము. ఇదో! మేమును నీ వెంట నంటియే వచ్చుచున్నాము. ఏలనన? అనహాయముగా, నపరా

త్రియపుఁ డొంటరివై, శుంటరు లెల్లయెడల దిరుగు నీకాలమున
 నెక్కడికో, పోవుచున్న నన్నో యరీందమ్! పూల్ సాహేబు
 కాలమున గౌరిసి యెదిరించినప్పు డొగటరిగ జోయియుంటి
 వని నిన్నెరిగియున్న మాచదువరులు నిన్ను నిందించిరినుమా!
 మఱియు జమీలియాకాలమున నీచానాడా పాడుపడియున్న
 యింటి కొంటరివై పోయియుంటి వని గూడ మాచదువరు
 లాడిపోసిరి నుమా! ఇంకను మఱియొక తరుణమున గౌరీపూల్
 సాహేబులు రహస్యముగ నొక గదిలో సంభాషించుచుండ,
 పొంచుండి నీ వొంటరిగ వారిని విచుచుంటి వట! నిన్నాతరు
 ణమున గూడ నోనాడిరి నుమా. ఇప్పు డేటికొర కొంటరివై
 పోవుచున్నావో మాకు దుర్భేద్యముగా నున్నది. నీ యిష్టము
 గాని, లోకుల నిందారోపణలకు మాత్రము లోబడిపోకుమా!

‘ఇంతకును ‘మీ చదువరులు నేను తెలిపెరితనము జూ
 పిటి వనుపది సిండగా నెంచి, నన్ను నోనాడిరిగా?’ అని యను
 చున్నావా? ఔను—అపరాధపరిశోధక కార్యముల మెలంగు
 నీపట్లను, బహు నేర్పుమెయి స్వర్తించు ద్రోహుల చేతలపట్ల
 నెంతటి జాగ్రత బుద్ధికుశలయు నుండుటలో నేమాత్ర
 మూహామాత్రము చేతనైనను, లోపము గలుగుటగాని, లోప
 ము గలుగుట తప్పదని దోచుటగాని, జరిగినచో నీవధ్యం
 జదువుచు, వ్రనకల్ప పరీక్షల క్షేము మాచదువరులు నిన్నుల
 పాల విడువరు నుమా!

గట్టతరము తేనవుడును, అవనర మని దోచునవుడును, స్థితిగతుల ననువరించి - అపాయకత మని మీకుదోచినను - నా కసపాయకరమును, జ్ఞేయంకరమునగునని దోచువట్ల నేను నా పనులును, నా మార్గములును సంపూర్ణముగ నెరిగినవాడ నౌటచే, సరియైన రీతినే ముందడుగు వేయుచుందు' నని యందుచేసి, మాకు వాగ్బంధనము నుమా !

పాఠకులారా, ఈ అరీందమ్ మనతో నేమియు చెప్పక, అడిగినదానికి జవాబైన నొగనంక, నెక్కడికో పోవుచున్నాడు మన మందరమును గూడ వానివెంట నేగి, యాత డెందు బోవునో, యేమి యొనర్చునో, చూతుముగాక !

ఓహో, యెంత త్వరగమనుడై పోవుచున్నాడు ! నీ వేగముతో ననుగమింపలే కున్నాము. ఓహో ! ఎక్కడికో యనుకున్నాము. పోలీసు తాణాకేరా? ఏమీ—ఎందుకో; అదుగో, అక్కడ పహరా జవానుతో నేమో మాట్లాడు చున్నాడు. మనమును విందుముగాక !

‘ఊ!’ యని వాని వందనము నందుకొని, ‘ఏరీ ! బీటుబవాసులు?’ అని అరీందమ్ అడిగెను.

‘చిత్రం ఇంకా రాలేదు.’

అదో! తన పోచీవాచీ చూచుచున్నాడు. అంతి గంట లేనా యయినది. వాచీ చూచిన తక్షణము గిత్తిన దిరిగి, వచ్చినత్రోవనే మరలుచున్నాడు.

• ఏకొర కిక్కడికి వచ్చినాడో; బీటు జవానుల మాట యిడిగి, 'ఇంకను రాలే' దనమాట పినినతోడనే, వాచీ చూచి గృహోన్ముఖు డగుటకు కారణ మేమైయుండనో!

పోలీసు కాన్స్టేబిలు—ఎందు కీయన యీలాగు వచ్చి యుంటారో చెప్పాలనా?

పో! కా! (2)—బీటు జవానులు సరిగా వస్తున్నారా లేదా అని చూదామని వచ్చియుంటారు. అంతకన్న మరే వుంది ?

పో! కా! (1)—మా బాగా పోల్చావే! బీటు జవాన్ల గోష యాయన కెందుకు ? అందుకు నబిన్ స్పెక్టరు లేరా?

పో! కా! (2)—అయితే మరేమిటని అంటావు: చెప్ప రాదా ?

పో! కా—1. చెప్పడాని కేముంది? సాయంత్రం పట్టి తెచ్చిన ఖైదీ వున్నాడుకదా. వాడు చాలా గట్టివా డనినీ, చాలానేరాలు చేసినా డనినీ, మన ఇన్ స్పెక్టరుగారు అంటూ వుండగా విన్నాను. తాణాలో వా డున్నాడు గనుక మనము బాగ్రత్తగా వున్నామా, లేదా, అని చూదామని వచ్చి ఉంటారు. లేకపోతే యిప్పుడు మూడు గంట లైండిగదా! ఇంకా ఓక గంటకుగాని బీటువాళ్ళు రారుగదా: బీటువాళ్ళు వచ్చేవేళ ఈయనకి తెలియదు గడకనా! బాబుగారు చాలా బాగ్రత్తయిన మనిషి.

ఎప్పుడూ యేదో ఆలోచన చేస్తూనే వుంటారు గదా.

అయ్యో; అరీందమ్, నీ వెండుకో పోలీసు స్టేషనుకు పోయియుంటి వనుకొని, నీవెంట నూరక మేమును వచ్చియుంటిమి. ప్రత్యూషకాలపు వెలుతురు జూచి, తెల్లవారు వెలుగునుకొని, గడియారము నైన జూచుకొనక, ఏదో పని చేయబోయి గాబోలు, తాళాకు పోయి మరలుచున్నావా! నీ మానసము నింత కలవర పెట్టుచున్న దా తంతివార్తయేనా: యేమో యోచించుచు, చావుకుక్కర్చీపై గూరుచుంటివి కదా: ఏదీ, ఇకనైన మ మ్మా తంతివార్తం జూడనిమ్ము

‘స్వర్ణమయి యిక్కడికి రాలేదు. తన తల్లికి జబ్బుకు రేదు. మేము కారుసుగాని, మనిషినిగాని, పంపలేదు. నేనును అందోళనలో నున్నాను. సంపూర్ణమైన భోగట్టా వివరముగా మాకును దెలియువరకు నేమియు దోచదు మీ తంతివార్తకు ననుక్షణమును నెదురుజూచు చుందును.’

‘కిషవ్ చంద్రసేన్’

ఓహో, ఇట్టివార్తనందిన నీకు మేము దుఃఖోపశమనము చేయగలమా? నీతోపాటు మేమును పరితపించవలసినదే.

గాని, అరీందమ్! అలనాడు పూలసాహేబును పట్టుటకు నీవు బ్రయత్నించు చుండిన దినములలో జమీలియా పూలసాహేబులు ఖయిదునుండి తప్పించుకొనినప్పు డెవను,

మరల వారినే పట్టుటకు నీవా భవనము జొచ్చినప్పుడు వా
రిరువురు మాయమగునపు డైనను, నీ వొంటరిగ అనాడు
పాడుపడియున్న గృహము జొచ్చి, జమీలియాను పట్టుటకు
బోవ, గభీ ముని గుండు వ్రేలి, జమీలియా మాయ మగు
నపు డైనను, పాం బజారులో జమీలియా మునలిదాని వేష
మూని, నీరు త్రాగు మిషతో, నీవేలు కరచినప్పు డైన యంత
వంత నందలేదే !

కౌను—అట్టి విచారములవంటి విచారములు కావిని.
స్వవిషయము. అందునను నిదనతి. మఱియు విశేషించి ద్వితీ
యకళత్రము ! అన్నియును చిక్కులే సంప్రాప్తించుచున్న దిన
ములు ! అడు గిడిన ననుమానము ! అన్నియు సంభవములుగా
గానవచ్చు నసంభవములే ! ఎంతకని భరించగలవు ? స్వర్ణము
యింటలేదాయెను ! తన తల్లికంత బబ్బుగా నుండుట యబద్ధ
మట. ఆమె తండ్రి మోటా రంపుట యంతకన్న నస్మతమట !
తనకును మనోవేదన కలిగియున్న దనుచున్న కిషవ్చంద్రనేన్
గారి కేమని జవాబు నొనంగుట ! వయసుమీరిన నీ కాలమున
నీకు సహచారిణిగ నుండవలసిన స్వర్ణము కానరా కుంట,
నీ కేషించిన జీవితకాల మెటులబుత్తువో కదా యో ధీశాలీ !
ఏమోకాని, నీ పూర్వచరిత్ర పూలేసాహేబు కాలమునను,
జమీలియా పూలేసాహేబుల కాలమునను, జమీలియా
కాలమునను, నెంతో యానందదాయకముగను, ఉత్సాహ

పూరితిముగను చుంక, నేలొకొగాసి, యివుడు మిగుల విచారమును, అడుగడుగునకు ననుమానమును, నిలువోపని యధైర్యమును గలుగుచున్నవి! ఇందుకు గారణము నీచయ సగునా? కాబాలదే: మునుపటికంటె బహుమేధావంతమా యాలోచనలు నేయవలసినదే! నీ కనుభవము వృద్ధియైచొలది, మునుపటికంటె నేనుమడుగు లధికమా నేర్పరితము గానవచ్చు పన్నుగడలు పన్నవలసినదే! అట్లయ్యుచు, నీ కింత లింతలు మోసము లేల సమకూరుచున్నవో గదా! బహుశః ద్రోహుల యెత్తుగడలు నీ పన్నుగడల నణగద్రొక్కచున్నవా?

ఏమీ! భిన్నాననుండవై, వెలవెల బోవుచున్న నీముఖమండలము జూచి, దీపములును వెలవెల బోవుచున్నవా?

దేవు డాపత్సరంపరలనే కలుగజేయుడు; మఱియు, సాఖ్యావళిసే యనుభవించనీయదు. మానవజీవితము నుఖదుఃఖమిశ్రితము. కాశయుండినచో, సాయంకాలము వరకును నెన్నేని యిక్కట్టులం బడి, యేదెస బోయెనో, యెన్నెన్ని యుపాయముల బన్నెనో, యేమేమి జేసి పట్టితెచ్చెనోగాని, ఒక నేరస్థుని రిమాండులో నుంచి, ఇంటికిబోయి, తన యాయానము దీర్చుకొనుచు, తన ప్రేముడి యిల్లాలు స్వర్ణమయితో తన యుత్సాహము దెల్పు వేవేగ రా నింట, నరోజుని గుమ్మమువద్దనే శుభవార్త తెప్పనే; సరే—పోని తండ్రియింటి కేగెద నేగెద ననుకొంద మన్న, కిషిప్ చంద్రవేగ గారి తండ్రి.

వార్త యేమి? ఇందువలన పాప మరీందమునకు మనశ్శాంతి నమూలముగ పోయినది గదా!

వైద్యుడు, రక్షకభటశాఖవారు, లోనుగాగల వృత్తులు గలవారు, సర్వసామాన్యముగ పరుల రోగములకును, ఇతరుల యిండ్ల జరిగిన క్రిమిసల్ నేరములకును, తాము సహాయులరై, ఎంతెంత కష్టముల నైన పొంది, చికిత్సల జేయుట యందును, నేరముల నిరూపణలయందును, సాహసించి పని చేయగలరు గాని, 'తనవరకూ వస్తే తగునే లే' దను నటుల, తమకే అట్టి యాపదలు కలిగినచో, నేమి జేయవలెనో దెలియక, తహ తహం పడుట సహజమేకదా; అటులనే, ఇపుడరీందమ్ చాల యాందోళనలో నున్నాడే! అల్లడే—వేగుఁ జాక్క పొడముటయును, ఉష్ణకాలపు వెలుగును జూచి, కెల్ల వారుచున్నదని యనుకొని, భ్రమపడి, పోలీసు తాణాకు బోయి, మరలివచ్చిన అరీందమ్మొక్క మనోవేదన బోద్రోల వేవేగ నరుదొచుచున్నాడో యన. సర్వసౌఖ్యసంధాయియు, లోకభాంధవుండును నగు, నూర్మ్య ఉంధకారము బోద్రోలి తూరువుకొండ నధిష్టించి, జనుల కెల్ల వెలుతురు నొసంగియు పాపము, అరీందమ్మనకు మాత్రము ఉదయమున 9 గంట లగు మరకును అంధకారముగనే యుండెను.

తొమ్మిది గంటలు చాటినది, తంతివార్త నొకదానిని దీసికొని తంతి వార్తావహు డొకడు అరీందమును సమీపించి,

తంతివార్త గల కవరు నాయన కొనంగ, నాయనయును రసీ
దులో నంతకముజేసి, తంతివార్తను జదువుకొని, యొడదైలి
యని యానందముతో, 'నరోజనీ, మీ అమ్మ డేమముగా
తాతగారి యిల్లు జేరినట్లు మీతాతగారే తెల్లిగ్రావు వేసి
నాడు. చూచినావా, మీ అమ్మ ఒక్కతే వెళ్ళినట్లున్నా,
రమ్మనుమని ఆయన కార్ పంపలేదనికూడా చాసినాడు. ఏచా
గున్నదో చూచినావా ఎనరో ద్రోహులు చేసిన పన్నాగము
నుమా యిది ఇంకానయం—మరోపూరు, మరోపూరు తీసి
కొనిపోయి, అగాధములో దించివెయ్యడమో, నగా నట్ర
దోచుకొని, వీక నులిమివెయ్యడమో చేసిన యేమి చెయ్య
డము. వాడెవడో యింకా దయదలచినాడు. ఇక్కడికి అద్ద
వ్వవంతులమే. ఇప్పు డప్పుడే అద్దవ్వవంతుల మనుటకు వీలు
లేదు. ఇది దొంగతెల్లిగ్రామేమో? చూదాము. వెంటకూడా
యెవరూ లేరట. ఆయన పంపిచారని చెప్పి, కార్ తీసుకొని
వచ్చినవాడుకూడా తనవెంట వెళ్ళనే లేదట! ఏమి దురంతము!
అని అరీందమ్ తన కుమార్తెయగు నరోజనితో తన యనుమా
నము వెల్లడినేయుచు ననెను.

నరోజని యేమియు మాటాడక, వెడవెడ చూపుల
బాచుచు మిన్నకుండెను.

'ఔరారా! ఎంతవాడవు!! నేను నీకొరకు వచ్చియుండ
నింతలో నెంతలు పొసగజేసితివి! నీవే కాక, నీయనుచరులును

గూడ నీయంతవారై యున్నారగదా! కాకుండినచో నింత త్వరలో నింతలు పొడముట యనందర్భము కాదా! కాని నేనింట లేనపుడు నీవు చేసినది దొంగవనినుమా! నీ బహుద్ధూరీ కిది లోపమును, కళంకమును దెచ్చుచున్నది. నుమా! అని యనుచు, తన కుమార్తెనంక దిగి, 'సరోజినీ, చాలపొద్దెక్కినది; నేను తాణాకు వెళ్ళెదను. నీవు యింట నుండెదవు గనుక జాగ్రత్తనుమా రామకృష్ణ చంద్రులు మాత్రము యెక్కడికిని బంపకుమా.' అని చెప్పి, అరీందమ్ బాబుగారు తాణాకుబో బయలుదేరి, త్రోవలో నున్న తెల్గిరావు ఆశీనుకుబోయి, తీరుబాటుచూచుకొని వ్యయముగ దానేవెళ్ళి, తన భార్య యగు స్వర్ణమయిని దీనుకవత్తు ననియు. అంతవరకును నామెను మీయింటనే నుండనియు దనియు, సరోజినీ క్షేమముగా నున్న దనియు, జరిగిన మోసమునకును, దురంతములకును విచారించుచున్నా—ననియు, ముక్తనరు మాటలతో, నొక తంతవార నంపెను.

తాణాలో నంతయు నెమ్మదిగానే యుండెను. నిన్న రాత్రి రిమాండులోనుంచబడిన యాతనిని, తాణా అవరణ లోనేయున్న కొల్లాయికి స్నానముకొరకు దీనుకపోయి, న్నానా నంతరము మరల రిమాండు గదిలోనికి పోలీసు జవానులు దీసి కొనిపోవుచుండు నమయమునకు, అరీందమ్ బాబుతాణా జేరి, కొంచెము వింతదృష్టితో చూచి, లోపలికి బోయి, తన యాన

నమున గూర్చుండి, కొంతనేపు పని చూచుకొని, 'అయ్యో, నేటి సాయంకాలము అయిదుగంటలకు యీమధ్యాయయొక్క వాజ్మూలము మనము పుచ్చుకొనవలయును ప్రస్తుతము, ఈరైల్వే రళీయ మీవద్దనే వుంచి, స్టేషనుకు పంపి, ఐరక్ సేఫ్ తెప్పించి, యిక్కడే వుంచించండి ఇందుమీద నేను సంతకము చేసేవున్నాను దీని రైలుఛార్జీ అక్కడే కట్టియున్నాను.' అని నర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరుతో చెప్పి, ఆ రైల్వే రళీదు ఆయనకు యిచ్చి, తాను మరల స్వగృహోన్ముఖుడై వెడలెను

నర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరును ఆ రైల్వే రళీదు యిచ్చి యొక జవానుని రైలుస్టేషనునకు పంపి, ఇనుపమీదనమును చెప్పించి, పోలీసు స్టేషనులో నాడుబయట చుంపించి, పేకేజీ విప్పించి చూడ నందు ప్రశస్తమయిన యినుపమందనము గానవచ్చెను. మఱియు, దాని తాళముకొర కెంతవెడకినను, అందు కానరా లేదు తక్షణమే ఆసంగతి అరీందమ్ బాబుగారికి తెలియజేయ, నాయనయును, నుమారు నాలుగుగంటల సమయమునకు స్టేషను నకు వచ్చి, ఆ యినుప మందనము చూచి, తన మిత్రుడు పండిట్ త్రివిక్రమ రావుగారి ప్రేమాతిశయమున కెంతేని యానందించి, పెట్టెయొక్క పనివానితనమునకు మెచ్చుకొని, 'అయ్యో, పేకేజీ విప్పినప్పుడు బాగా పరిశీలించినారా? అందు లో వేరే పొట్లము గట్టి, తాళము పంపినా రేమో!' యని నర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరుగారిని అడుగగా, 'లే' దని వారన విని,

త్రివిక్రమరావుగారి మరపున కొకింత విసిగి, 'అయ్యా, ఇక బీగపుభాగమునకు భంగము రాకుండ తలుపు దొరుకుమార్లం మరిలేదా?' యని నర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరుగారిని అడిగి, ఎట్టకేలకు మెకానిక్ చే తీయించవలెనని తలంప, నర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరు గారును మెకానిక్ కి కబురంపి, ఆపెట్టె తాళము విరుగగొట్ట కుండ తీయించ నెంతో బ్రయత్నించిరే గాని, యెంతమాత్ర మును వీలు కాలేదు సరిగదా, యెందరో మంచి మంచి పని వాండ్రను గూడ తెప్పించి ప్రయత్నించి చూచినను, 'పెట్టెకు భంగమురాదు. గాని బీగపుభాగమునకు మాత్రము కించిత్తు యిబ్బంది కలుగు' నని పెక్కండు చెప్పటచే నంశయించి, కర్తవ్యము నాలోచించుచు, అరీందమ్ బాబుగారితో 'అయ్యా, ఆమెనవేరనే యు త్తరమువ్రాయండి; వారి జవాబు చూచు కొని, మన మేపనిచేసినా బాగుంటు' దనుకుంటానన, అరీందమ్ బాబుగారును సరేయనిరి.

ఇంతట నీ సంభాషణ వినుచున్న, ఖైదుగదిలో రిమాండున నున్న, యాతడు లేచి నిలచి, 'అయ్యా, ఎందు కండీ; తాళంకోసం వారివేర వుత్తరం వ్రాయనక్కరలేదు. పెట్టె పాడుచెయ్యకుండా, తాళం చెడగొట్టకుండా, తీయ్యవచ్చు ననుకుంటాను. నన్నొకసారి చూడనిచ్చినచో, నేనును ప్రయ త్నం చేస్తాను. ఇదివర కొకసారి యీలాగుననే ఒకరిపెట్టెకు తాళంపోతే తీయవలసివచ్చింది. అప్పుడు నేను తీసి, అయిదు రూపాయలు బక్షీస్ వుచ్చుకున్నాను.' అని యనెను.

‘సరే; యేదీ ప్రయత్నం చేయవచ్చును,’ అని అరీందమ్ అనుచు, ఆ గదితాళము తీయించి, వానిని బైటకు రమ్మని కొందరు పోలీసువారిని, చుట్టును ఆయుధపాణులై యుండ నియమించి, ఆ యినుపమందనము కడ కాతని బొమ్మని యని అతని ప్రయత్నముల జూచుచు, నిలచియుండిరి.

చాలానేపుప్రయత్నముచేసినాడు. ఇంకను బ్రయత్నము నేయుచునే యున్నాడు. పెక్కండు చూచుచున్నారని పోలీసు తాణా ఆచరణభాగములో నప్పటి కామూర్ఖమున బోవుచుండిన పెక్కండు ఏమోచింతయని చూచుచుండిరి. సాయంత్రము 6 గంటలు సమీపించుచున్న బాగా యెండ యున్నది. చాలా వెలుగున్నది. ఆయుధపాణులై, దండధరులై, అప్రమత్తులై, రక్షకభటు లున్నారు. కనురెప్ప వాల్చక, ఈతడు చేయు సుపాయమే మని చూచుచున్నా డరీందమ్; సర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరుగారును ఆ పెట్టెయొక్క సాపుమోపులును, దాని చేత యందలి పనివాతనమును బరిశోధించుచున్నారు. బ్రాకేట్, షెల్లాక్, మంగల్సేయలు, సర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరుగారి ప్రక్కనే నిలచి, చూచుచుండిరి. ఇంతేకాక, ఇందరిలోనుండి యీ నేగగాడు తప్పించుకొని పారిపోవునేమో యను సంశయమున గాబోలు, ఏడెనమండుగురు రక్షకభటులు, తాణాగేటు వద్ద నాయుధపాణులై, కావలియున్నారు. వారున్నారు. వీరున్నారు, ఇంకెందరెందరో యున్నారు. తాణా ఆవరణలో

నున్న పూలనెత్తావులచే భారమైనదేమో యన, మెల్లన మంద
మారుతము వీచుచున్నది.

బుర్రను శబ్దమును ఇనుపమందనము మరి లేదు. ఏదీ!
ఎందును కానరాదే! అయ్యో, మింటూరగమన విమానమై
విచ్చలవిడి విహరించుచున్నది! ఏదీ — ముద్దాయి? ఏదీ?
ఇనుప మందనము? ఇనుప మందనము మరి లేదు గాని,

‘అమూరా ఔరత్ కా చాలక్ దేఖో!’

ఏక్ సి ఏక్ జాదా ఉషార్ హై’

అను ధ్వనిమాత్రము గగనమూర్ధమున వివచ్చెను

ఔరారా! ఎంత దారుణము! ఎంత ఘోరము!
ఎంత పన్నాగము! నిన్నేమన గలము? మా పోలీసువారి
యజ్ఞగ్రత యందుమా? అరీందమ్ మందు ఉందుమా?
ఇండెవరిలోపము? లేక నాతరునిలిగాని పన్నుగడయే వ్రధా
నమా ఎంతో లయకారి మాటకన మేర్పడబట్టి, మందనము
తిలుపు దెంతు నని, ఇపు డెందును గానరాక, దూసి మింట
కెగసితివే! తన భార్యయొక్క సాహసమును, సామర్థ్యమును
గూడ జూడు మని యధికరించి మఱియు నెగినావే! నిజ
ముగ వీరిదువురు నొకరిని మించినవా రొక రగుదురు, అహ!
ఈమి బుద్ధి జాతియు ఘెచ్చుకొనదగినదియే! అబ్బా! ఎంత
వాడవు! నీత లేని షర్మకాలం జేసితివే నీ యినుప మందనపు
టదుగుభాగమును! ఓహో! ఏమి కల్పనాచాతుర్యము!
ఏమి పన్నాగపు చమత్కృతి!

ఏమి ! అరీందమ్, 'ఆకాశం కిం ప్రయోజనం ?' అను నటుల మింటిదెన జూచుచున్నావే ! కళావిహీనమైన మోముతో, వణకుచున్న తనూలతతో, నాందోళనాసాగరమ్మున నీదులాడుచున్న మానసముతో, సుమారు రెండు సిమునములట నిలచి, యేల నంత తొందరగా స్టేషనులోనికి బోవుచున్నావు ? ఆహా ! ఏమి పంథ ! ద్రోహి, తా జేసిన నేదో నేరమున కాలని బట్టి తెచ్చి, రిమాండున నుంచెయు నింకను వాఙ్ముల మైన దీసికొన నవకాశము లేకుండగనే, యాతడు మరింత ద్రోహియై, యా యిసుపమందసముచు పవన విఘాతముగ మార్చెనోయన, నం దిమిడియున్న ఏరోప్లేనున నెక్కి గగనమార్గముం దనకు రాజమార్గముగ జేసికొని పోవుచున్న, యాతనిం బట్టుటకు మారుగ, పోలీసు తాణాలోనికి బోయి, నీపెంపుడు పావురమున కేదో దగల్చి, దాని నొక చేతను, రెండవ చేత నొక దుపాకియు నైకొని, స్టేషనునుండి సత్వరము వచ్చి, మింటివిమోసమై శరణేగమున బోవుచున్న ఏరోప్లేను దెన దృష్టి సారించి, గురిచేసి, 'థా' మ్మని పేల్చి, కాన్స్టేబిలును బిలచి, తన కొక విమానము తక్షణమ దెమ్ముని నియోగించి, మింట జూచుచు తదేకధ్యానమున, నిలచితివే.

ఏదీ, విమానము! మరి కానరాదే ! ఎందుబోయేనో గదా! ఆకన మంతయు నిబిడాంధకారబంధురము! గగన మార్గము ధూమాపృతము! దుర్గమము! దుర్భేద్యము! దుర్బో

ధ్యము! దూరాహ్వాము! ఏదీ, విమానము! ఆకాశమున నెంతో దూరము కానిది గ్రమ్మినది. దృశ్యము సుగమగోచరము కాకున్నది.

‘అయ్యా, అరీందమ్ బాబూ! ఏమి టది? మీ ఘన తకు దగనివని జేసినారే!’ అనెను సర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరుగారు.

‘ఊ, ఏమి పని జేసినారు? మనిషిని పట్టశలెనుగాని, ఇదియూ పని?’ అనె షెల్లాక్.

‘మరే మున్నది? కథ కంచికి—మనము మన యింటికి; ఇంత తొందరపాటు పని అరీందమ్ బాబూగారి చేయుదుగని, ఒకనా డైన, కలనైన, నుహింపజాల కుంటిమి. ఈపాటి పనికి అరీందమ్ బాబే కావలెనా? ఈమాత్రము మేము చెయ్య లేకనా! ఏమైనా సరేగాని, అరీందమ్ బాబుగారి బహద్దూరీకి తగనివని చేసినా’ రనె బ్రాకేట్.

‘అయ్యా, అరీందమ్ బాబుగారు తొందర పడవలసిన వారు కారు. గాని, ఈ సమయమున తొందర పడినా రేమో తెలియదు. ముద్దాయిని రిమాండులో నుంచినపిదప, సీతని శిక్షను గూర్చి ప్రపంగవశమున నే నడుగ, ‘తన నేరముల నొప్పికొని, పశ్చాత్తాపము నొందినచో, సీతని శిక్షింపక, నొకచో గూరుచుండజేసి, సత్ప్రవర్తనమును, దైవచింతనము ను, బోధించి, సంపిన్నేయుదు’ ననిన అరీందమ్, యిపు డిట్టి కార్యము జేయు నని, చిరకాల మీయనతో నెంతో యనుభ

వముగలనే ననుకొనజాలను' అని మంగల్నేన్ వారి మాటల నవవారించెను.

‘యూ, టెలిస్కోప్ యిడర్ లావ్’ అను సరీందమ్ వలకు బయట బడుటయు దడవుగ, టెలిస్కోప్, ఆయన హస్తముల నలంకరింప—ఆహా! ఇదియ దదాము, ఆయన యూననము చూచితీరవలసినదే గాని, ఏ భాషలోగాని ఏ పండితుడుగాని వర్ణింప దలపెట్టినను, ప్రారంభించినను, మనో భావములు, వస్తునిజతత్వములు యధాస్థితి ననుసరించి, వ్యక్తీకరింప బ్రయత్నించినను, తద్రసనుబోధకశబ్దములు మృగ్యము లాట తుద కోటమి నొందవలసిందే! సత్యమునే వర్ణించవలసి వచ్చినపు డీ భాషా ప్రాధిమ్యము, నీ యలంకార కళాములు, నీ కవిత్వములును నిలువ వని, మరల ప్రాయవలసివచ్చినది.

సర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టర్, షెల్లాక్, బ్రాకేట్ల యాడిపోయు మాటలుగాని, జమీలియాకాలమునుండియు దన నెరిగియున్న మంగల్ నేనుని స్తుతిపూర్వ కావవార్యములుగాని, అరీందమ్ బాబుగారి కర్ణపుటముల బడెనో లేదో గాని, యవి యన్నియు, నిద్దురవోయినవాని కాళ్ళకు మ్రొక్కుటలే యయినవి. వీ రెన్ని రీతుల మాట లాడినను, బెల్లముకొట్టిన రాతి రీతి మాటాడడు.

టెలిస్కోపులో ఆకనము దేవ దిలకించి, ‘అ!’ యని, తన దగ్గర నున్న మంగల్నేనున కా టెలిస్కోపు నిచ్చివేసి,

మరల దత్తరమున దుపాకి నెత్త, నర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరుగారు ఆయన చేయి పట్టికొని, తుపాకి నెత్తనీయకుండ జేయ యి త్నింప, అరీందమ్ బాబుగారు, 'ఊః' యనుచు నాయన చేయి విడలించుకొని, మరల దుపాకి నెత్తి 'థా' మ్మని పేలించెను. మరలగానిరి. గాథతమ మగు నీ పొగ గ్రమ్ముటయు, రెండు సార్లు గురిచూచి దుపాకి పేల్చినను, పొగ గ్రమ్ముటయే గాని, పే రెద్దియు గానరాక, అరీందమ్ చేతల సర్దము జేసికొన జాలక, పర్యవసాన మూహించుకొనలేక, అరీందమ్ మాటలా డమి కొంతగా విను గొందక, దా నెటుజూచిన నటు జూచుచు, నేకార్య మొనర్చు మనిన నయ్యది యవలీల నేయుచు, తగు సాయ మొనర్చుచు నీతని వింతచేతలకు సమాధానము లడుగ వలె నని, వీరు వేచియుండిరి.

అల్లదే, మరల తెలిస్కోపులో జూచుచున్నా డరీందమ్. రెండుమూడు నిమిషము లటుల దిలకించి, యిటు దిరిగి, నర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరును సంబోధించి, 'అయ్యా, మీరు కోప ము వచ్చినట్లుగాబోలు! మీ మాటవినక, మీచేయి విడల్పు కొని తుపాకి పేల్చినందుకు నేను తొందర పడితి నని యూహించిరి గాబోలు?' అని యనెను.

'అయ్యా, ఇదిగో తెప్పించినా నిదిగో తమ కొరకీ విభూతము' అని యొక కాన్ స్టేబిలు అన, 'బేర్ జూర్ సహీబ్' అని అరీందమ్ బాబుగారు నిరి.

‘కాదా, మరి, మీ ఊహ యేమోగాని, మీరు చేసిన పనినిబట్టి, మాకు దోచినది మీతత్తరపాటే’

‘అయ్యో, అటుకా దటు కాదు. ఈ తుపాకి చంపుటకు కాదు. పోవుచుండువానికి దృక్పథము గానరాసీయకుండ కావిరి గ్రమించుటే దీనిపని. ఆ ముద్దాయికి ద్రోవ గాన రాసీయ కుండజేయ బ్రయత్నించితినిగాని, వాడా అసామాన్య చాతురీధురీణుడు; వీని యిల్లాహ్, యీతని మించినదే! ఔరా! కాలూరాయివి నీవే యైచో, నీకు దగినభార్యయే యీమి; నీవు కాలూరాయివి కానిచో, నీమె కాలూరాయికి భార్యగా నుండదగినదియే! అహ! ఎంతదూర మాలోచించెనో గాని, చూడుడు: ఈ ముద్దాయి మనచే బడునెడ, యీతకు దప్పించుకొను మార్గము నాతడే యీలోచించుకొన నక్కర లేకుండ గనే, యీతని భార్య సృష్టించిన యీ విచిత్ర పవన విమాన గల్భిత మండనము నంపి, యెందుకై నను మంచి దని యెంచి గాబోలు, అందే సెర్పిలైట్ కూడ నుంచినది. అదే! మంట వలె నున్నది!! చూడు డా వెలు’ గని యీగాలికి దగ్గినకొలది వలుచుబడుచున్న ధూమ మధ్యమునుండి యొక వింతకాంతి బ్రసరింప నది జూచి, ‘ఉస్సు’ రను వినుగుదల సూచించు మోముతో, ఆశ్చర్యము దోషజేయు కళతో, మంగల్గేనున కదివర కందిచ్చిన తన పెంపుడుపావురము నందుకొని, దానికి దగుల్పబడిన, యంత్రమున నొక మీట నొక్కి దాన వెలుగు

రానిచ్చి, భేదరమార్గమున బోవుచున్న నా ఏరోప్లేన్ దెన జూపి, యీ పాపురమును వదలెను.

ఇది యొక పన్నాగ మగునా? ఏమో; నీవు బహు కుశాగ్రబుద్ధిశాలి వట గదూ!

రిమాండులో నున్న ద్రోహి, అందరి మధ్యనుండి యెల్లరును జూచుచునుండ, దప్పించుకొన దివిమార్గమున బోవుచున్నపుడు, అక్కడ పోలీసుముఖ్యుల యొక్కయు, అరీందమ్ యొక్కయు మానసతత్వమును వర్ణించుచు, వారివారి విచారముల నెల్ల జూచుచు గూరుచుంటిమా, మన మిక నాద్రోహిని బట్ట ప్రయత్నములే నేయనక్కర లేదు.

స్నేహనుచుండి వినమితవదచుండై, తన యింటికి అరీందమ్ మరలెను. నల్లవ రతుడును, దైవభీతి గలవాడను నగు నరీందమ్ విచారకరమగు నాననము జూచి, దా భరింపజాలకనోయన, దన కరాళిస్మృదుచుకొని, మార్మోగమున, మెల్లన, నదే జాతుచున్నాడు సూర్యుడు!

అరీందమ్మును దనయిలుసేరి, యొకచో గూరుచుండి, ఔరారా! నీవు కావీద్రోహివి యని నిద్ధారణ యగువరకును, ఎన్నెన్ని క్రొత్త పేరులతో నీవు వ్యవహరించినను, అన్నియెడలను 'కాలూరాయి' యే మూల మని యెంచుచు, నిన్నే సంబోధించక మానజాలను. ఔరారా కాలూరాయి! నిన్ను గూర్చి, నేను జమీలియావలన, చాలా సంగతులు వినియే

యున్నాను కాని, అన్నిటికన్నను ముఖ్యమైన మాట,
మా గురువుగారు అజేయులు నుమా!' అను జామల వాక్యము
సార్థకపరచుచున్నావా? నీపట్ల, నీమాట సత్యమేయైనచో,
నేను జీవించియుండగా మరి నీయాటలు సాగనీయను నుమా!
ఇదియును నీ పెరిగియుండుము. నేను నీజాడ లెట్లనైనం
గనుపట్టు నేమో యని జూడ గొందర బంచితినికాదా! అందున
మా చౌధరితో—

‘నీవు మాత్రము తొందర పడకుమా! ఆజాగా, ఏలా
గుంటుందో, వాళ్ళ చర్య లెలాటివో, మిలేమయినా దిమ్మలు
అచ్చులు ఉంటాయో లేక సాధారణంగా ఇల్లులా గుంటుందో,
అంతా, జాగ్రత్తగా కనుక్కుని రావాలి—మహా జాగ్రత్తగా
కనుక్కుని రావాలి—మిక్కిలి జాగ్రత్తతో మెలకాలి మహా
వెళ్ళు’ అని కూడా చెప్పి పంపినాను. తిరిగి వాడు నాదగ్గరకు
వచ్చి చెప్పిన భోగట్లా నా కేమిన్నీ తృప్తికరముగా లేదు.
అంతగా సహాయకారిగా కూడా లేదు.

‘అంతమాత్రముచేత నీవు తృప్తి పొందిపోకు. నేను
బ్రదీకి యున్నంతకాలమును, నీకు, నేను పక్కలో బల్లెమునే
యని దలంపుమా! ఇప్పుడు తప్పించుకున్నానుగదా యని సంత
సింపకుమా! ఇల్లలికినం బండువ యయ్యెనే!

‘ఇదిగో! గరవేలాపలయిత మగు నియ్యిలాతలమున
నెక్కడ నీ వున్నను, ‘కాని మా గురువుగారు అజేయులునుమా’

యను జమలవాక్యములు గల్గులు నేయ, అరిందమ్
యొకను జీవించియే యున్నాడు సుమా! ఇప్పు డిప్పుడే నేను
సంధించివచ్చిన ఆ యాగ్నేయాశ్రమమును, నీవు తప్పించుకొని
నచో ఘటికుడవే!

‘అమారా కౌరత్ కా చాలక్ దేఖో’ అని యంటివే!
దాని బుద్ధి కౌశల్యమునకును, నీ-సామర్థ్యమునకును, సరి
పోయినది. పూల్ సాహేబుజుమీలియాలు శిష్యుడును, శిష్యు
రాలును అయి యుండ, నీవును నీభార్యయును, వారికి గురు
వును, గురువమ్మగారును నై యుండు తెంటేని సమంజసము;
నీ శిష్యుడును, శిష్యురాలును వలెనే, మీ రిరువురు భార్య
భర్తలును, నీ ప్రపంచనాటకరంగస్థలమున తాండవ మొనర్చు
చున్నారు. కాని నీ కొక్క భార్యయే సహాయ మొనర్చుట
లేదు. మఱియు, నీ కింకెందరో వెనుదన్ను లున్నారు. కా
వున నిక ‘సహేంద్ర తక్షకాయనమః’ కావలసియున్నది.

‘ఏదియె టున్నను, నీవు లోకకంటకుడవే యైనను, నీవు
మిక్కిలి ప్రజ్ఞావంతుడ వనియును, ధీశాలిని యనియును, నేనును
‘కౌ’ నని యనక తప్పదు. కాని నీకున్న బుద్ధిబలేవమునకు,
నీకు మంచివ్యభావమే యున్నచో, నన్నుదక్క వేరొకనిని
లోకము, సెబా సనదు. ప్రజ్ఞతో కార్యము లేదు; ధీశాలిత్వ
ముతో బని లేదు; ప్రతాపముతో బ్రయోజనము లేదు.
స్వభావమే ప్రధానము; సత్ప్రవర్తనమే ముఖ్యము;

‘ఉ. నీరము తప లోహమున • ల్లి యనామకమైనశించు, నా
నీరమే ముత్య మట్లు నల్లి • నీదళనంస్థిత మై తనర్పు, నా
నీరమే శుక్తి లోబడి మ • నిత్వము గాంచు.....’

ననునటుల ‘మేధ’ యను వస్తులెత్త మొకటే యయినను, దా
నెట్టి స్వభావము గలవారి ననుసరించిన నా స్వభావమున కా
పరిణామమున సుత్కృష్టత గలుగజేయును. తా ననుసరించిన
జేత్రపు యోగ్యతాయోగ్యతల ననుసరించియే మేధస్సు
యొక్క ప్రతిభ గదా ! సూర్యకిరణము మిక్కిలి గాఢమ
బ్రవేశించి, తా నేడు రంగులై, సూర్యుని సప్తాశ్వము లనియు
ఇంద్రధనుస్సురూప మనియు, వాకొనబడుచున్నది ఆ కిరణమే
జీవులకు తేజస్సును, మానవకోటి కారోగ్యమును, చెట్లచేమల
కు వెరకవయును, గలిగించుచున్నది. ఆ కిరణమే భూతయద్ద
మునం జూరి, తత్కాంతి బడినచోట మంట బెట్టుచున్నది.
కావున ప్రజ్ఞావిశేషము లెట్టి స్వభావము గలవారియం దధి
రోహించిన, నా స్వభావము ననుసరించి, యాప్రజ్ఞావిశేషము
పరిధవిల్లును గదా! కాని యేది యెట్లున్నను, నీకును నాకును
మాత్రమే జిత సుమా!’ అని యనుచు దన ముందుచేతల
నాలోచింపుచుండెను.

ప్రథమభాగము సంపూర్ణము.

కా లూ రా యి

ద్వితీయ భాగము

ప్రథమ ఖండము

మొదటి ప్రకరణము

మోహాంధత

‘ఓరారా! ఇ వ్వరారోహ యెంతటి గొంటుతనంబు
గలయది! న న్నెన్నో వెలల గుడువజేసి, ఈనాటికి నాచే బడిన
ని య్యన్నలమిన్న యిం క్కెందు బోగలదు?’

*

*

*

*

సాయంకాల మగుచున్నది. తరణికిరణవారము జల్లారు
చున్నది. పంకజబాంధవుడు, తన రథము వల్చి మ సముద్రము
కేరబోవునపు డా మున్నీటం గల యాడు గుఱ్ఱము (బడబ) ను
బాచి, సప్తాశ్వరథారూఢుం డగు సూర్యుం డెక్కిన యరదవు
గుఱ్ఱములు మితిలేని వేగమున, సద్దాని నీడ్చుకొని బోవుచున్న
వేమో యన, నవరాంబుధిం గ్రుంకనున్నాడు.

కాల మను ప్రయాణముడు, వండుకొనుటకు సూర్యుడను నవరత్నఖచిత మగు కుండను, పశ్చిమ దిగ్భాగంబున వ్రాలు తరణి కిరణము లను బంగారు పగ్గములతో, నీరు దోడుచున్నాడు. 'ఇరుగురు అన్నదమ్ములలో పెద్దవాడును, స్రతాపవంతుడును, శత్రుడును అగు సూర్యుడు, దృక్పథము చాటి యస్తమింపజోపు చున్నా డింక, సీరాక కభ్యంతరము లేదు; త్వరితమున ర' మృని చెప్పజోపు చున్న, రాత్రి యను యామిసీదూతికలం జోలె, నీడలు (ఛాయలు) దూరువుదిక్కున కెం తేని పొడవుగ జోపుచున్నవి. రవి మఱి గానరా కున్నను, సాంధ్యరాగదుచి కన్నుల కానంద మొదవల జేసి, తానును మఱి గానరాక, తొలుత చిరిచీకటి గానవచ్చి, కాటుకపిట్టలను, నల్లహంసములను, కారుమబ్బులను మించు చీకటు లలమిగొని, లోక మంతయు చీకటితెర యై యుండెను.

ఆకాశమున సానలదీరిన జాతిరత్నముల సొంపున, చార కలు మెరయుచు, గన్నుల మిరుమిల్లు గొల్పుచున్నవి. పథికుల కును, నావికాయాత్రాపరులకును, నావికలకును చుక్కలే మార్గదర్శికు లగుటం జేసి, వారి వసుల కెంతేని సాయ మొనర్చుచు, రాజోపు రాజురాక కెదురునూచుచున్న, భటవర్గముం జోలె, కై వాగంబుల నొనంగుచుండ, నల్లదే, చందురుండు తూరువు దిక్కున దోబూచు లాడియాడి, ఆకాశ నాటకరంగ స్థలమున నీలమేఘశిలావినిర్మిత గగనవేదిక నలంకరించుచున్నాడు

కైరవదళశ్రేణి విరబాణి వికసించుచున్నది చంద్రకాంతశిలల
నీ రూరుచున్నది వెన్నెలపులుగులు, తమతమ ప్రియులం గూడి
యాసందించుచున్నవి. సముద్రుడు దుప్పొంగుచున్నాడు ఇరులు
పటాపంచలై, పారుచున్నవి దిశలు వింతవెలుగు నందుచున్నవి
చక్రవాకీచక్రవాకములు, తామరజొంపముల దూరుచున్నవి.
ప్రణయకలహములు మాని మిథునములు, స్వచ్ఛందవృత్తి స్వి
హరించుచున్నారు మన్మథకుమారుడు, దన పంచబాణముల
వెలికి దీసి, పదును బట్టుచున్నాడు. హిమము పేరుకొని గట్టి
బడుచున్నది. విరహిణి స్త్రీజనము కుచూరచంద్రుల కోడి,
వగ జెందుచుండ, జార, చోర, లోకనంచార మిపు డిపుడ
యుడుగు చున్నది.

* * * * *

‘పంచబాణు డెలు పదునుబట్టిన బాణములను, ప్రప్రథ
మమున, నామోదనే నంధించవలెనా? ఇక, వీని నహించు
టెటుల? ఈ మరుశర సంహారిణి, నన్నుం జేవట్టి, వీని బాణ
ముల కావలెతి కానీయక, నను దూరము నేయరాదా?
అబ్బా! నే నెన్నిసారులు బ్రయత్నించినను, నన్ను కాదని,
వానినే పరిగ్రహింతు నను పంతము బూనియున్నది; తన పం
తమే న్గను నను భ్రమ, పాప మోమె నె న్నెన్ని యిక్కట్టుల
బాల్పడ జేసెను! అరేందమ్మట్లు చూచుకుని, నిర్భరముగా,
నిశ్చలముగా, నిశ్చింతగా నుందును గదా యని యనుకొనుచు

కాలము పుచ్చెను; గాని ఇపుడేమనగలదు? కాలూరాయి
 ఆజ్ఞల ననుసరించి, సంచరించవలసిన పూల్ సా హేబు అధీన
 ములో నుండియుండి, అవకాశము దప్పటచేత, తుదకు, అరీం
 దమ్ చేతబడి, దా వలచినవాడే తనకు నాధుగా దొరకెగా
 యని, యానందించుచున్నది! జమీన్ దారీ తన కొకటి, తన
 తండ్రిమూలమున వచ్చినదనియు, తన నలపుకాని మూలమున,
 నింకొక జమీన్ దారీ కూడ వచ్చె గదా యనియు, నలతో
 పించుచున్నది; కాని, నామూలమున గూడ సంతకెన్న మిన్న
 యా జమీన్ దారీయే తనకు జెందు నను నూహ పొడమమికి
 మాత్రము విచారించుచున్నాను. మఱియు, తన ప్రేముడికా
 డేమి రూపసి? ఏమి సామర్థ్యము గలవాడు? ఎందున నన్ను
 మించగలడు? వట్టిభ్రమ! ఫోటోగ్రాఫులు తీయు నేర్పున్న
 మాత్రాన, నేమి? గొప్పవిద్వాంసుడా? వ్యవహారములయం
 దారితేరినవాడా? ఇంకెందున నన్ను మించగల డని, నన్నుకా
 దని, వానియందే మక్కువ నిలిపియున్నది? ఖైరా! ఇవ్వరా
 రోహ యెంతటి గొంటుతనంబు గలయది! నన్నెన్నోనో వెతల
 గుడువజేసి, ఈనాటికి నాచే బడిన ని య్యన్నులమిన్న యిం
 కెందు బోగలదు? ఏది యెట్లున్నను, ఇట్టి తరుణీమణిని సంద
 ర్శించిన, పంతియ చాలు. ఆ మోము సందము, ఆ నాన
 పొగను, ఆ చెక్కిళ్ళ నునుపోయగము, ఆ సగపుమొగంపు
 తీర్పు, ఒక్కొక్కటి ఒక్కొక్క కొటి నేయు గదా! పర్వాంగ
 సావ్యవము గలిగి, 'రూపొందిన వ్యధ' డనియు, 'చిలుక రావా

రువమును, చెఱకుపిల్లును, కనుమసాయకములును, ఏమరు పాటున మరచి, యరుదెంచిన మరు డనియు నింక నెన్నెన్నో విధముల, కామినీలోకము, తమ జనివిదీర నను గొనియాడు చుండ, ని మ్మారుకటారి ననునగ్గించిన మ్మాతాన, నా కేమి లోపము !

‘కొంచెవుపెంట లేరితిను ♦ కుక్కుటముల్ నిను కలదిగిజ గా’ దంచు ద్యజించి సంతనె య ♦ హా! యపకీరి యెసేకు రత్నమా? కాంచనపీఠి నిన్ను నిడి, ♦ కాంత కీటము లందు నిల్చి, య భ్యంచితరీతి, మస్తకము ♦ లందు ధరింపరె రాజకేళిరుల్!’

అని యుండ లేదా !

‘ఇంతకాల మెటుల గడచినను గడచినదే: ఇక ముందైనను, నను గామించె ననువార్త వింటినా, తనకును, నా కును గూడ, కష్టపరంపరిలు చాటినవని దలంతును; కానిచో, తన వగకానిని, తన సమక్షముననే దెగటార్చి, త న్నింక నెన్నో విధముల వెతలం గుడువ జేసెద సంతెకాని, వినుగు జెంది, ‘ప్రాప్తము లే’ దను పామరజనముం బోలె విడుచు వాడను గాను. ప్రాప్తము లేదను. జనులు, మూర్ఖులే యగు దురు; కానిచో — ప్రాప్తములేని దియ్యిల లేనేలేదు. కృషి, వ్రయత్నము లేని దేదియు ఫలింప దని, గీతలయందు శ్రీ కృష్ణుడే జెప్పియున్నాడు కాదా ! మఱియు, కార్యములపట్ల వినుగొందువారు మూర్ఖజనశిఖామణులు.

‘తనిసిరే వేల్పులు దధిర • త్న ములచేత ?
 వెఱచిరే ఘోర కాకోల • విషముచేత ?
 విడచిరే యత్ని మమృతము • వౌడముదనుక ?
 నిశ్చితార్థంబు విడువదు • నిపుణమతులు.’

అను భర్తృహః భావ మభావ మగునా ? కావున,
 నా ప్రయత్నమున నేను నిఫలిత నందగలను. సంశయము
 లేదు. అరీందమ్చేత ‘దేవిపూర్ కానికీ కాగితములు’ అని
 లేబిల్ వేయించి, చమత్కరించిన పెట్టెనుండి వచ్చిన, ఎలెక్
 ట్రిక్ స్ప్రింగులచే బంధింపబడుటకు పూర్వము, యోగిని యగు
 జమల, మా ఆచార్యు లగు కాలూరాయి గారిపేర వ్రాసి,
 కరీమ్ద్వారా పంపిన చీటియం దెంత గౌరవము గలదో కాని,
 పాప మామె చనిపోయి యింతకాల మైన నాయమ వ్రాసిన
 చీటి ప్రకారము కార్యము నెన్నెన్నో యువమలవన్ని జయ
 ప్రదముగ జరిపి జరిపి, నా విశ్వాసమునకు పాత్రుడైన కాలూ
 రాయి గారి పట్టుదలకు, నా వందనశతంబులు; చిరకాలము
 నుండి, నా మనోభీష్టము నెరవేర్చ గంకణము గట్టుకొని, తుద
 కెట్టకేల కీనాటి కైనను, నా యీప్సితము నెరవేర్చ నెన్నియో
 యిడుమలంబడి, ఇప్పటి కింకను రెండవ శంటివానికి దెలియ
 రాకుండ, నాకందరాని ఫలము, నాకంద జేసిన యాయన
 నేర్పరితనమున కెంతని యభివందనములు !

‘గురూజీ ! నీ కడ నెన్నేని వనమూలికలు, ఓషధు

లు, వశీకరణయంత్రములు, తంత్రములు, మఱియు, నేమేమో
 రహస్యప్రయోగములును గల వని, పలుతెరంగుల వింటిని.
 లం దేదేని బ్రయోగించి, సునాయాసముగ నిక్కామినీమణి
 నను కామించునటుల నేయరాదా? న న్నొల్ల నని భీష్మించు
 కొని గూరుచున్న దీ యెలచాగః ఇమ్ముద్దుగుమ్మ దక్క నొం
 డొరు బ్రేమింప నను శపథము నాయది. నేను గెల్వకుందునా,
 ఈమెను మరి మనసీను; నేన గల్పితినా యిక్కలికి యును
 రులం దొలగు నేమో: ఇట్టి ప్రమాదముల నేదియు నమ
 కూడనీయక, నాకీ మోహసలక్ష్మీయు, జయలక్ష్మీయు నేకుర
 జేయరాదా! 'ఇనుగో, నీ నలచిన కాంత; ఇక నీమెను విను
 గామింపజేసికొను భారము నీదే! యని నన్నొల్లని కాంతను
 నాకొనంగుటకన్న బ్రేమింపజేసి, నాయొచ్చిన సమయాను
 పారముగ, నీ పొందవలసిన బహుమానము నందరాదా!
 ఓ కుటిలాలకా, నీకింతటి కౌటిల్యముగల మానస మేల?
 ఓ నిలుకడమెరపా, నీ కింత నిలుకడ లేని మన నేల?
 చంద్రుడో, వద్దమో, ముకురబింబమో, కాక ముఖమోయన
 దగిన, నీమోము నందమునకు దగినవాడు సిరాజ్ హీనా?
 చక్రవాకములో, పూబంతులో, బంగారుగిండ్లో, కుచములో,
 యను భ్రాంతి నొందింపగల నీ చనుగవ యందమునకు దగిన
 వాడు, కొంకినక్కవంటి సిరాజ్ హీనా? బంగారులతయో,
 విద్మలతయో, యను సంశయ మొనగూర్చు, నీ తనూలతను

మెచ్చుకొనదగినవాడు, ఎచరాని యవమాన ముడిసినవాడు, నీగోరువాడు సిరాజ్ హీనా? కామినీదనము సౌందర్యపక్షపాత యను నాసిడి నీయెడ మిథ్య యగుచున్నది! ఏమిచూచు కొని వాని వలపను యురులలో జిక్కి, నన్నింత యలజడి నొండజేసితివో తెలియకున్నది! పండితరాజవేదండ మగురాకు గాక, మఱియొక పాటివానికి దగని యోమోహనాంగీ, నీయాత్ముక్యతను గోలుపోవు చున్నావుగదా యని యే నెంతేని విచారించుచున్నాను.

‘స్త్రీలను వర్ణించునపుడు, చంద్రమండలముం బోలు మోమును, కమలములను గేలినీయ గల నేత్రయుగమును, బంగారును మించిన మేని పొరును, మత్తభృంగమ్ముల గెల్పు కొప్పును, ఇభకుంభమ్ముల సొంపుదెగడు కుచయుగమ్మును, ఇనుకడిన్నవంటి పిఱుందలును, తేనెలోలుకు ముద్దుం బల్కులును ననుచు, పెక్కండ్రు కవులు వాకొనయుంట, నిట్టి యలంకారము లేవియును, నాకు, దృష్టికరముగ లేవు త్రొక్కిన త్రోవలే ద్రొక్కుట పాడినదేపాడుటయ యగునుగదా! ఇంత కును, సహజ సౌందర్యాలంకార భూషితయా నీకు సాలంకార శబ్దము లను సలంకారములేటి?

‘దేనిని గమనించినంతనే తన హృదయమున జెప్పురాని యానందము గలిగి, తానదివరకు జేయుచున్న పనిని మాని, తదేకభ్యాసమున మైమరచి, దాజూచుచున్న వ్యక్తిస్వరూప

మన దన మానసము తనకు దెలియకుండగనే యెందు లగ్న మగునో వివాహకార్యముల యెన్నికల కేది ప్రథమగణనీయ విశేషమో దేని జూచినంతనే, లిరుణవయస్కుల మానస పుండరీకములకు బగ్గములై దనరాదునో, రతీదేవి యేరూప విశేషతత్వమునకు పెట్టినదిపేరో, విశ్వామిత్రాది మహామును లును, గంధర్వ, కిన్నర, కింపురుషాది భేదరు లేవ్యక్తివిశేషము నకు లోబడి, తపోభంగములనైన గావించుకొనిరో సుమము లలో గులాబీ, యే కారణమున 'రాజని పేర్కొనం బడు చున్నదో, మహాకవు లేవ్యక్తితత్వమును నిరూపించి, తమతమ గ్రంథరాజముల జీవకళ లొనంగుచున్నారో, కరీమ్ మతిభ్ర మణ, దేశభ్రమణాది పెరిపెరి పనులకు, జమలయొక్క, యేవ్యక్తివిశేషము ముఖ్యకారణమో, ఈ నా ప్రయత్నావళిలో ద్వితీయ భాగమున, నీ చిత్రకథలో, గుల్సుమ్ సుమకోమల దేహస్వరూపముయొక్క యేవిశేషమునకు లోనై, లెక్కకు మిగిలియున్న ధనము వెచ్చించుటేగాక, నారాజ్యము నైనను గోల్పో నిచ్చగించు చున్నానో గుల్సుమ్ దైవనిర్మిత మైన, యేవ్యరూపవి శేషమునకు, నే నెన్నివి పెరిల గుండజేయబడు చున్నానో; ఆ స్వరూపవిశేషము, ఆ వ్యక్తివిశేషము, ఆ రూపము, ఆ చిత్రము, ఆ చమత్కృతము, అదియే సౌందర్య మని యందుః సంతియకాని, 'లోకో భిన్నరుచిః' యనుట నొక్కొక్కని కొక్కొక్క రూప మామోదదాయక మగును

గనుక, సౌందర్యమునకు బ్రత్యేక లక్షణము నిరూపింప నే నే మహాకవికి గాని, ఎంత వస్తువుకైనగాని, వలనుపడదు గదా!

‘ఓ కామినీరత్నమా, శశికాంతమణిమయ మగు నీ మోము సందమును, మహానీలమణి మయ మగు నీ కుదుల సొగసును, పద్మరాగమణిమయము లగు కరముల పొదును గల నీవు, సంపూర్ణ మణిమయం బౌట నీవు కామినీమణివే!

* * * *

‘ఇదిగో, నే నంపిన నీలాంబు యిదే మరలి వచ్చు చున్నది—విశేషములు కనుగొనవలసియున్నది ‘ఏమి! కాయా; పండా; ఏ మైనది?’ యని యా తరుణవయస్కుడా నీలాంబు రిని బ్రశ్నించెను.

‘చెప్పుట కే మున్నది? ఎంత చెప్పినను, ఎంత బోధించినను, ఏలినవారిని కా దనుచు, సిరాజ్ హేనుని గొనియాడుచు గాలము బుచ్చుచున్నది. చెప్పవలసిన తెరంగున జెప్పితిని; బోధించవలసిన మార్గముల బోధించితిని. మరియు, సమరక్తి, విశ్వాసము, బాంధవ్యము, హితము, అంతఃకరణము, సఖ్యము పోరామి, నేనైదు, చెలిమి, నెండు, బ్రేమ, చల్లదనము, వాత్సల్యము నేర్పడ బల్కితిని, కలుపుగోల్తనము, బ్రీతి, మంచి తనము, మైత్రి, బ్రాణవదము, తాత్పర్యము, గారాము, ననుగుణ్యము, ననుబంధము ననుసరింపు బాపితిని. మచ్చిక, జాట్టది కము, నైక్యము; సచ్చకము గనుపరచితిని. మీయెడ స్నేహ

ము, ననురాగము, నాసక్తి, మోహనియతియు బొడనూప బలికితి, నిఁ తియగాక, అనేకవిధముల స్తుతు లొనర్చి, ఎన్నెన్నో బ్రసంగముల జేసి, మంచిమంచి కథలు చెప్పి, నుద్దులు నేర్పి, వార్తలు వినిపించి, చతురతరేతిహాసములు వినికీరి జేసి, జాతి గాథల దెలిపి, సతకడములును, పురాణములును, సామెతలును, నుబోధకములుగా జేసితిని. హాస్యము జేసితిని. పరిహాస మొనర్చితిని. నేయేల ! భారజారిణుల కేళీవినోదముల వ్వచి చితిని. ఇంక నెన్నివిధముల మనం బలరసేయనగునో, అన్నివిధముల నుల్ల మూచి జూచితిని; కాని యేమియు కార్యము లే కున్నది. మఱియు నిక నావలనగాని, యింక కేరీవలన గాని యీ కార్యము జక్కబడు ననుకొనుట, మనకు వట్టిభ్రమ ఏలినవారు తగిన మఱియొక మార్గము ద్రొక్కుటయే మేలు. లంకలో రేయిం బవళులు నిద్రాహారములు మానియుండిన సీతాభామామణి, శ్రీరామునిచుందుంబోలె, సిమెయు సిరాజ్ హీన్ పై, తన మాసనము లగ్నము జేసికొని, తదేకధ్యానమున నున్నది. అపై ని తమ చిత్తము ' అని నీలాంబరి యనెను.

‘నరే, ఇక మా చిత్తమున కే మున్నది? సరి—ఇక దాని యాయుఃకాలము సరి. రేవే మా గురూజీతో చెప్పి, సిరాజ్ హీనుని చంపి, యీతని శిరము తన పాదములపై దెచ్చి పెట్టుదు మనియు, నాపై నేమిసేయునో జూతుమనియు, మా మాటలుగా బోయి నెవ్వర్న పరువుము. హమ్మో అచటము, నామెయు వెడలెను.

‘అయ్యో ! నా కెందుకీ పట్టుదల ? కాంతయు, కవితా కాంతయు, తమకు దాముగా వలచివచ్చిననేగాని, కానిచో, సాహస్యముగన, మనోరంజకముగను, సౌఖ్యదాయకముగను నుండవుగదా ! ఈ బలవంతమువలన వలవంతయేగాని, సంతతమును సంతనము గొలువదే ! ఇంక నీ బ్రయత్నము మానుకొనుటయే సర్వనిధముల మేలు.

‘అ—ఒక స్త్రీ నన్ను గాదని నాకన్న మిన్నగాని వాని నిన్నగ నెంచి, వానిం బరిణయమై, నన్నవమానించిన, ఇక్కలకంతి కంతమేల ద్రుంపరాను ? మాననమా, తొందర పడకుమా ! ఇప్పట్టున నేయదగినది నను మన్నింపనని ననుగాదని యనుచున్న నీమెను గడతేర్చుటకన్న, వానినే సరిపుచ్చినచో నీమె తన ‘కనన్యగతిక’ మ్మని దోచిన నన్నే చేపట్టును. కావున నే నటులనే నేయుదును

‘అబలల మనస్సులతి మృదులమ్మలని దలంచు చదువు లేర్పిన పండితాధముల వాక్యమ్ము లప్రమాణమ్ములని సిద్ధాంతి కరింపవచ్చును. కానిచో నెంత ధన మిచ్చినను, కనకము గ్రుమ్మరించినను, వస్తువాహనము లొనంగినను, నను పరిగ్రహించుటకు మారుగ దృఢీకరించుచున్నది ! తనకు గులాబీపూలన నెంతేని యానందము గదా యని నేన న్వయముగ పూల యంగడికిం బోయి, ప్రతిదినమును గులాబీలను దెచ్చి యిచ్చు

చున్నాను. నావంతుడు నాపై మక్కువగాని, యానుమతులు జూడ, దా నానందము బొందుటగాని, నే జూడనైతి. ఈ మోహనాంగికొరకు నెన్నేని యిడుమల గుడిచితిని. ఎంద రెందోనో బ్రతిమాలితిని. నిరూప కాధ్యక్షుం డగు నరీందమును గూడ బ్రతిమాలితిని, కొన్ని గ్రామములు జాగీరుగా నొనంగెద నంటి. సిరాజ్‌హీన్‌కన్న పూర్వమునుండియు గుల్‌సుమ్‌ను బ్రేమించుచుంటి నంటి. మఱియు, నే నెన్నేని యంటి గాని, యేరికిని సాధ్యముకాని పని యని కొందరంటిరి. తగని పని యనియు, నీ యుద్యమము మానుకొనుటే మానితంబనియు, నా యరీందమ్ నా కక్కరకు రాని నలహానిచ్చి పొమ్మనియె. అనా వ్రయత్న కాలము పాటియైన నా కనుభవయోగ్యత లేదా! తాను యుజ్జయినిలో నున్నానుకదా: తన కరీందమ్ చక్రరక్ష కుడుగదా, యనియు గర్వించుచున్న దీ కునుమకోమలగాత్రి!

‘ఏది యెట్లున్నను, నేటి సాయంకాలము గూడ గులాబీ లను దెచ్చియిచ్చి యామె మున్నన నే నొందుటో, కానిచో గడు నీచుం డగు దన వలపుకాని ఖండితశిరమును దెచ్చి, యామె పాదకమలములపై నునుచుటో, జరిపి తీరవలెను. తదుపరి దానేమి నేయునో జూచెదగాక!

రెండవ ప్రకరణము

పూల యంగడి

‘ఏమిరా, ఎంత కిచ్చెద వా పూలదండ ? ఇంకను మరేమైనా రకము లున్నవా ?’

‘మఱి రకముల కేమున్నది ? నావద్ద గులాబీలు దక్క మఱియొక రకముపూ లుండవు. గుచ్చములుగా నున్న గులా బీలును గలవు. కాని అవి మిక్కిలి ఖరీ దైనవి. జమీందార్లు మొదలయిన గొప్పగొప్పవారికే దగినవి.’

‘ఏమీ, జమీందార్లకే గాని, మరెవరికిని దగనా ? ఇక్కడ జమీందారు కానివా రెవరు ? ఏవీ, చూతము ?’

‘చిత్తము. ఇదుగోనండి ? తమిజుద్దీన్ జమీందారు వారు జీవించియుండు కాలములో, ఈ గులాబీల విలువ; వీని సొగసు; ఇప్పు డేమున్నది ? అంతపాటివా రేరీ ?’

అనుచు నాతడు తన పూసెజ్జలో చేయి నిడుచుండెను.

‘ఏమీ, తమిజుద్దీన్ తన తలలో నిడుకొనువాడా గులాబీలను ?’

‘మగవారికి పూ లేల ? అయిన యేకపుత్రిక, గుల్ నుమ్, గులాబీ లన చెవి గోసికొనును. ఆ మొకొర కిట్టి గుచ్చ ములు, ప్రతిదినమును రెండును, మూడును గూడ, తెప్పించు

చుండెడివారు. ఈ తీరు గుచ్చముల గట్టు నేర్పు నాకు నేర్పి, నాకు శత మిచ్చి పోషించుచుండెడివారు. నేను తయారుచేసిన గుచ్చము లన నామె కెంతేని యానందము. కనుక నారోజు లలో, నేనను, నాకుటుంబమును ఇంత దిని, జీవించుచుంటిమి. ఇప్పుడో: ఆమె తన యత్తవారింట నున్నది. ఈ గుచ్చముల సక నీ పట్టణమున గోరువా రెవరు? వరీ అంతటి నరసులు? చచ్చి స్వర్గముననున్న యా తమిజుద్దీక్ వంటి మహామహాదు గదా మృతజీవుడు! తదితరులు జీవన్ముతులే!’ యనుచు నీ పూలవర్తకుడు తన పూనజ్జలో నుండు పెద్ద గుచ్చము నొక దానినిదీసి, ‘అయిదు రూపాయిలు దీనివెల’ యని యా యావనునికా పూలయంగడివా డొనంగెను. దాని మూల్యము సీత డిచ్చి, యా గుచ్చముం గొని, పోవుచు, ‘నీ పే రే’ మన సోకెందును, ‘గోఫాల్-చంద్’ అని యనెను.

నుమగుచ్చమును గొని, యీతడును మరలెను.

కాముకత్వము, మోహంధత, స్త్రీలోలత, నెట్టిపండితు నైన నంధుం జేయు నను నానుడి సత్యమేయన గాజో లో కాముకా, నీ విపు డిపు డా పుష్పలాచికు సమక్షంబున, ‘ఇక్కడ జమీందారు కానివా రెవ’ రని ధికిరణ మొనర్చి, నీడశకును, నీసీతికి, నీవదవికి దగునో, తగదో యను చింతన లేకనే, సామాన్యజనముం బోలె, నీవే స్వయముగ పూల యంగడికి పోయి, పూగుత్తి యెత్తుకొని, బుత్తెంచుచున్నావు!

ఇంతకును, నిన్నన బనియేమి? నీ వెంత విద్వాంసుండవైన నేమి? ఎంతవాడ వైననేమి? నీలోనున్న ప్రత్యేకపదార్థము ప్రమాదకరమై యున్నది పాపము! నీవుమాత్ర మేమిసేయ గలవు? రామ, రామ! రామామణీ లగ్నమాససాంఘ లుచితా నుచితముల నెరుంగజాలరు గదా!

మూడవ ప్రకరణము

సు ఘ గు చ్చ ము

‘ఏమే, నీలాంబరీ, ఏ మనుచున్నది? గుల్ నుమ్ ఖులా సాగా నున్నదా? తన తండ్రికాలము నుండియు, తన కొరకు ప్రత్యేకముగ గులాబీగుచ్చముల దగ్గరుచేసి యిచ్చుచుండు వానియొద్దనే కొనితెచ్చిన, యీగుచ్చము గొనిపోయి యామె కిమ్ము, ఏ మనునో, ఏమి చేయునో విని, చూచి, రమ్ము.’

‘చిత్తము’ అనుచు నా నీలాంబరీ, యాగులాబీ, గుచ్చము గై కొనిపోయి, యాప్రక్కగదిలో, విరియజోసిన శిరోజు ఖులతో, మాసిన వలువతో, నిద్రాహారములులేమి తుష్కిత తనూలతతో, కటికనేలను బన్నుండి, తారకబ్రహ్మమంత్రంఘ బక్తింపుచుడవమునేయుచు, నీలాంబరీ యువమించివలుల, నీతా భామానుణిని బోతె, ఫలితపించుచుండు నా ఖారీమణిని సమీక్షి

పించి, 'అమ్మా, మీకొరకు బాబుగారు స్వయముగ పూల యంగడికి బోయి, గులాబీగుచ్చమును గొని తెచ్చినారు. ఇది గో—మీ తండ్రిగారి కాలమున, మీ కెవడు పూలగుచ్చముల నిచ్చుచుండెనో, వానివద్దనే పుచ్చుకొంటిమని, చెప్పిరి.' అనుచు నా గుచ్చము నా నీలాంబరి యామె కొనంగ, దోడన నా గుచ్చము నందికొని, యథారీతిని జింపివేయక తన తండ్రి కాలమునాటి వానియందు గల నెనరును బరిచయముననో, గాక యింకేకారణముననోగాని, యాగుచ్చమునందుకొని దన మేజాపై నుంచ, నది జూచి, నీలాంబరి తక్షణమే పోయి, మదన్ మోహన్ పఠేల్ గారికి నివేదింపబోయెను.

ఈమెయు, మరల దన కేమి దోచుటనో గాని, చివారిని లేచి, యా పుష్పగుచ్చమును చింపివేసి, పూల నెల్ల చిందరవందరగా నేల విరజల్ల, నందుండి యొక చిన్న కాకితపు చీటి నేలరాల, నది జూచి, ఏమిది యని యనుకొని, అద్దాని నందుకొని, జూచి, గుప్తముగా నుంచుకొనెను.

తన తండ్రికాలమునాటివానివద్దనుండియే తీసుకవచ్చితి నీ కునుమగుచ్చ మని పఠేల్ గారి మాటలుగా, నీ నీలాంబరి చెప్పినంతనే, తన తండ్రియందు గల గౌరవమును, పుష్ప లాచితు నెడ బరిచయమును జూపుటకో యన, తొలుదొల్ల బ్రీతి స్ఫుట్రవరచిన నా పూగుత్తి నిపుడు దీసి, ద్రెంపివేయుట కేమి కారణమై యుండునో కద! బహుశః దనకు విషప్రాయము

దగ దా నలంచుచున్న పఠేలేగాది హస్తస్వర్కము నొందిన
యా సుమగుచ్ఛము, తన యాదరమునకు దగ డని దోచి
యలదుటం జించివేసియుండునా? ఇంతవరకును, సుమగుచ్ఛ
మొనర్చిన సావ మేమి? పఠేల్, తనకు శతృడుగా దోచినదోచు
గాక! కాని, శత్రు డని తనకు దోచినవాని కార్యములన్నియును
శతృకార్యములును, వాని చేత లన్నియును శతృత్వములును,
గా దలంచుట యట్టి పట్టుల మానవనహజములై యుండునా?
కాక, తన తండ్రికాలముగాటివాని యొద్దనుండి తెచ్చిన పూ
గబ్బ యని యనుటచేత, తొలుదొల్ల నా గుచ్ఛము నామో
దించి, తన మేజాపై నుంచి, నిమ్మట పూలు మొదలగు మంగ
ళద్రవ్యములు పరపురుషుల చేతినుండి వచ్చుటయు, నందునను,
తన భర్తయగు సిరాజ్ హీకాను దూషించుచు, తన్నరికట్టిన
అరికరముల స్పృశ్యము నొందుటను, మానధను లగు పతి
వ్రతారములు లొల్లమినో, దైవకృత నిగూఢనియోగముననో
ఇంచేది కారణమైనను, గాకున్నను, నియ్యమయా కుసుమ
గుచ్ఛము జించివైచి, పూల విరజల్లుట మాత్రము తప్పని సరి
యైన ఫలితమయినది.

మరల నియ్యమ యేమిసేయుచున్నదో చూతునుగాక
యని, నీలాంబరి గదిలోనికి వచ్చి, తుత్తునియలుగా నేయబడి
విరజల్లి యుండిన పూలజూచి, యొక్క గంతున నీవల కరు
దెంచి, యా పండితపుంగవుతో, తా జూచినది, తన బ్రభునను
జేసికొనియెను.

నీలాంబరిచే నివేదితుండయిన నా కాముకు దుగ్రుడ్డే, మండిపడుచు, 'నరే ఇక దానిని గూర్చి మరి నాతో చెప్పకుము. లేపోక్కదినమే గడు విచ్చితి ననుము. తప్పేనేని తన వగకాదు, సిరాజ్-హీనుని శిరస్సు, తనను దర్శింపవచ్చునని చెప్పు దాని విషయమున నెట్టి సదుపాయములును, మీ రెవరును, జేయనక్కరలేదు. ఆగదివై పే పోవలదు. భోజనాది. సదుపాయము లై నను, చేయనక్కరలేదు.'

నాల్గవ ప్రకరణము

స్వగతము

'ఛౌరా! ఏరోప్లేన్ లో తప్పించుకొని, నీ మార్గము ననుగమింపజాల నని యెంచితి వేమో! పాపము! నీదే మంచి యెత్తు మరి యేరికిని నా పైయెత్తు, తెలియనే తెలియ దను కొంటివిగా! నిన్నన బని యేమి! నిన్ను స్మరించిన వానికి నాలుగు శిరము లున్నను—ఊరి—నే నంపిన పాపురము, నా కొనర్చిన సాయమున నీ మనిశివట్టుల దెలిసికొనియు, చీకటులలమికొనుట, నీగమనిక యతి త్వరిత మగుట, నెంత విద్యుద్దీప్తకాంతి సాయమున్నను, ఆ రివాల్వింగు కమేరాలో కేవలము వ్యచ్చముగ గాకున్నను, నీ పథము దెలిసియు, నీడిగిన తావునే

జోల్చికొనియు, నిష్ఫలమాయెగదా యని యనుకొనుచు నున్నాను. నీదిగిన తావునకు నేజోయి, చూడ, నీవా భవ నమున లేకుంట, నీవక్కడనుండి నీతావును, తప్పక మార్పు కొంటి వని దలంచితిని, కాని నీచేతలు గర్భవిర్భేదకరములు! నీ యూహలు హిమవన్న గాంత రాభవములు! నీపన్నాగము లెలనాగులతో జెలగాటములు! నీయెత్తులు వరజనచి త్తమ్ముల కొత్తుడులు.

‘ఎంతయు గాకుండిన, నీదూసిపోకడకు వన్నిన వన్నా గమా, ఇనుపమందనపు చేతయా; అం దిమిడ్చియుంచిన పవన విమానమా, ఏది యని యెఱుతును! నీకృతము లన్నియు నన్ని యాణిముత్యములు! నావేరు వచ్చిన టపాలదప్ప, పాడ్చిల్లు పెట్టెలు, ఇతర కన్ సైన్ మెంటు మొదలగునవి యెల్ల నే నెన్న దును నా యింటికి దెప్పించుకొను వాడుక లేదని మా న్వజన బృందములోనే, యెంతకాలము నుండియోగాని, దాగియుండిన నీ పరివార మను న్వచక్ర భయంకరులచే నివేదితుడ వౌట నట్టుల జేసియుందువు. అటు కానినా డింకేమి జేసియుందువో! కావుననే, ఆ యినుపమందనము నా యింటికి తెప్పించుకొని యుండిన నీ వెటుల దప్పించుకొనియుందు వని యైన నే ననుకొన జనియే లేదాయె గదా !

‘నీవు మింటికెగసినపిదప మిగిలినది నీ దెప్పినటుల నీ భార్య చమత్కరించిన యినుపమందనపు టడుగుభాగము తప్ప

దాని యితర భాగము లన్నింటితోడను, ఏరోప్లేన్ మింటికెగసె
గాబోలని పెక్కండ్రు నుడివిరి ! అది యెటుల సంభవమగును ?
అంత భారముతో నా పవనవిమాన మెటుల మింటి నంటగల
దని గూడ ననుకొంటిరే గాని సీమిట నొక్కుట యైనపిదప
నే విధమున నది విచ్చెనో దాని ఆరు ప్రక్కలును ఒకదాని
కొకటి యేవిధమున ప్రాస్తీకృతమై దాని యడుగుభాగము
లోనికి తామే (బే) టి కాళ్ళులవలె లోనికి బోయి యం దిమిడి
పోయెనో, అప్పటి కచ్చట చున్నవారిలో నొక్కండైన గుర్తించి
నటుల దోషదు; కాని బుద్ధిమంతుడగు మంగళ్సేక్ మాత్రమే
యది గమనించి దానిని మరల యధారీతిని సమన్వయింప జేసి
అందు దిగి చూపెనుగదా ! ఏదియెటు లున్నను నీ బుద్ధి
కసాధ్యము గాని అసంభవము గాని యున్నటుల దోషను

‘నీ సర్వంకష ప్రజ్ఞ దళదిశల వెలుంగుచున్నది. నఘు
ముఖముల బరువెత్తగలవు. వేయికాళ్ళ జెర్రివి నీవు. కానిచో
పాపము ! సిరాజ్ హీన్ జాబున కేమందును ? నైతియు నోరును
గొట్టుకొనుచు వార్త నంపెనే !

‘లాలు సెంట నీ పని జేయకపూర్వమే, సిరాజ్ హీన్
గ్రామాంతరమున నున్నతరి నిదియ యద నని గుల్ నుమ్ను
తన కప్పగించినచో దానా కిచ్చెద ననిన జాగీరుల వడయ
గాబోలు, పఠేలేన కామెను ఒప్పగించితివో ! కానిచో సంతిలో
నా జైన దేవాలయమున స్వజనమధ్యమున నిడురించుచున్న

పాప మా గుల్‌సుమ్ మరి కానరాకుండుట కేమి కారణము ! ఇదియు నీ హస్తలాఘవము యయి యుండనోవు. ఓపిన యంత వట్టు నేయుచునే యున్నావు. పఠేలున కప్పగించక నీ గృహమం దుంచియుండువా ? కాదు; కా దటునేయి నీకు బ్రయోజన మేమి ? యోజనముల కొలది దూర మున్నను నరకునేయవు. మరియు నామెను నీ యధీనమున గొన్ని దినము లుంచుకొని యామె పఠేలునకు వశ్యమగుటకు నీ మంత్ర యంత్ర తంత్రముల బ్రయోగించి యైన నిచ్చాపాపిగొరకు బ్రయత్నించు చుంటివా ? పాప మామెను పామరజనముం బోలె దలంచుచుంటి వేమో ! దేహబలము మనోబలము నుపయోగించి బబ్బపుష్టి గనపరచి వశీకరణాదివిద్యల నెరపి దైవ సాహాయ్య మున్నవట్టుల నీ వట్టిన వట్టులు నెరవేరెనా ఆత్మకృతం బని యెన్ని ఎంతేని యానందింతువో; కానినాడు నీ కాలునకు బుద్ధి గరువుమవో ! ఎంత తెంపరివి ! ఏక కాలమున నెన్నెన్నేని దుండగములు నేయజాలుటకు నీ కడ శ్రీరాముబలగ మున్నది. కానిచో సంతి యాగడములా నీకడ నూడిగములు నేయుచున్నవారు; నీయంతనారలే! మరి సంకయింప బనిలేదు. కార్యాచరణములపట్ల నేమి, కా ర్యాం తవు బర్యవసానముల పట్లనేమి, కార్య హాత్యము లయ్యు, నీ ప్రజ్ఞాప్రక్షీరలు, బహు దుర్భరములు! నా యోపినంతమట్టు నే శంకించినంతవట్టు, నాయనుమాన నివారణార్థము, ముందు

రేవు రాతిరి, పతే లిలుజొచ్చి, చూడవలసియున్నది గదా
యనిగదా, కునుమగుచ్చము నమ్మి వచ్చితిని. పాపమామెను
'వతేలునకొప్పగించిన, నాతడు నేయున దేమి? ఏమిచేయుటకును
నామె యొక పెత్రిబాగులది పెత్రిబాగుల దనియు, గులాబీలన
జెవి గోసికొను ననియు, బోల్చికొనియేయుందువు పోల్చి
కొనియే యుండిన, గులాబీలను దెచ్చియో, తెప్పించికొని
యామె కిచ్చి, యామె మనం బలంజేసి, త న్మన్ననల నంద
నెంచక తప్పదు. కావున, నా నమ్మి యమ్మివచ్చిన నుమ
గుచ్చము నామె శిరమున ధరించెనా దా శయనించునవు డయి
వను పూ లినుమంత సడలినకు, అం దుండిన చీటి యామె
కంట బడకతప్పదు. ఆమెయే నా చీటి జూచుట సంభవించెనా,
సర్వమును జయప్రదముగ సంభవమగును. కానినాడు ప్రమా
దము లేదు—విననాడు ప్రమోదము తప్పదు. కానీ, చూచెడ
గాక తొలుత పతే లిలు; నీ టెంకి, అనంతరము మరి కొంచెము
శ్రమయైనను ఓపికతో నీకొర కు తర క్రియల నెన్నదగాక !'

అనుచు నరీందమ్ పూలయంగడి మార్గమునంబడి దల
పోయుచు, తన మానసపంధమున దన యూహాబోహలను
గభీరమగు నలల నడుమ గొట్టుకొనిపోవుచు, తన యిలు నేరెను.

వైరివాడు

హిందూస్తాని—ఫీల్వ—అటతాళము

మక్కా-మదీనా దేశా హమారా

మేరా నామా హై, కారిమ్ షకీరా 2

యాదమె జోగినీక ఫిర్తావలం

ఇష్క్ మె ఉస్కె మె ముబై లావలం |మక్కా| 4

చార్ దిన్కా మై ఫాకా రహా వలం

రాహె హాక్ మె కూచ్ ముజ్కు దేనా |మక్కా| 6

జోగీ ముజ్కు రో ఖ ది యీథీ

లేక ఉస్తా దుకు మేరే దేనా |మక్కా| 8

బాదె ఆనకె, తుమ్ సె మై, మాది

కర్నె వాలే వలం, తుమ్ కూచ్ రఖా |మక్కా| 10

ఐసే బా తొంక జే ఖర్ బరోసా

ఉమర్ నబ్ మేరీ ఖద్ మత్కే గై నా |మక్కా| 12

మైలొ ఫిర్తావలం హతకూచ బంగల్

నాహి దిస్తే హై, క్యా మేరా జేనా |మక్కా| 14

రహా సె బానే వాలే అజ్జో

జోగినీకు కొయి, దేఖ్ తొ రోలో |మక్కా| 16

క్రే మాజా రొంసె ఆఫల్ వ్రతాయ

ఆఖరమ్ వ్రస్తి తసివీర్ పాయ । మక్కామదీనా 18
బే హిరాసా కియా కాలూరాయ్

అరజ కరతాహు, తుజసే ఖుదాయ్ 20

(భావము)

నేను మక్కామదీనా దేశవాసుడను 1

నాపేరు కరీమ్ ఖకీర్ 2

యోగినిని పొందుటకు తిరుగుచున్నాను 3

ఆమె సౌందర్యమందే నా మనసు లగ్నమైయున్నది 4

నాకు నాల్గు దినములనుండి తిండిలేదు 5

తిండి కేమైనను నాకొసగుదు 6

యోగిని నాకొక యుత్తర మిచ్చినది 7

దానిని గురూజీ కిమ్మని నన్నుపినది 8

నీవు మరలి వచ్చిన వైని, నిన్ను పెండిలి జేసికొందు

ననియు నన్నది స్థిరముగా నమ్ముమనియు, వాగ్దానము

చేసినది, 9-10

ఈచక్క వాగ్దానములచే నా కాస గొలువ, తుదకు

నేను నాసర్వస్వమును గోలు పోతిని 11-12

ఆమెకొరకు నేనంతో వెదకి వెదకి తుద కడవులును

దిరిగి నాను 13

ఆమె యెందుకు గానరాలేదు. నేనేమి చేయుదును, 14

ఓ పధికులారా, మీలో నెవరై నను యోగినిని జూచి

యండిన, నాకు దెల్పురాదా! 15-10

అమెకెన్నోవేల యాపదలుతొలగింప నహాయమొనర్చి

నాను 17

తుదకు నాకు దక్కినది అమె యొక్క ఈ రూప

పటము మాత్రమే! 18

కాలూరాయి నాకు చాల మోసమొనర్చినాడు

19

ఓ భగవంతుడా! నీతో మొదలెట్టుకొను చున్నాను.

20

అనుభవముగల ఈపాట బాడుచు, పురవీధులంబడి
యొకానొకడు, చేతనొకనాగరికపు డప్పు వాయింతుకొనుచును,
బికిర మెత్తుకొనుచు, నింటింటికినిబోవుచు, ప్రతిగుమ్మము నెక్కు
చును, దిగుచును, పాడినసాటనే బాడుచుండెను. 'ఇప్పుడు వేళ
కా' దను వారును, 'చెయ్యి తెరిపి లే' దను వారును, 'మరల
ర' మ్మను వారును, 'పో-పో'మ్మను వారునే గాని, 'అయ్యో!
పాప' మను వారుగాని, 'ఇదిగో, ఇది పుచ్చు కొను' మను
వారుగాని, ఒక్కరును గానరా రై రి

ఈతడు తప చేత నొక స్త్రీ రూపపటము పట్టుకొని
దిరుగుచు, నాపటముజూపుచు, 'మాయోగిని నెరుగుదురా?'
యని గొంతెత్తి యరచుచు, దిరుగుచు, ఈశ్వరచంద్ర మిత్రర్
వీధిని బడి పాడుచుండ, నొక యింటినుండి నడిమి పయనించుక
మీరీ మీరని వాడొకడు తనకలమును కాగితమును నటనునిచి

యీవలకు వచ్చి, వీనిపాటలను, పాటలోని మాటలను వినుచు నిలచియుండ, నీతండును, నహాయముపొందునూహతోనన వీని యెదుటకు వచ్చి, తనచేతిలోని పటమును జూపుచు, మరలనా పాటనే తొలినుండియు బాడుచు, నిలచెను. ఇప్పటి కేరును నింత శ్రద్ధగా వినలేదే యనియో, నింత శ్రద్ధగా వినుచుండిన నీతడు, తనకు సాయ మొనర్చి, తన యీప్సితము నెరవేర్చు నేమో యనియో, లేక, మరి యేయూహానో గాని, నిలువబడి పాడుచుండినవాడు, తన్నేరును గూరుచుండు మని యన వశ్యరలేకయే యటనున్న యరుగుపై గూరుచుండి, మరల మరల నదే పాడుచుండెను.

‘అయ్యా, నీ వెవరు?’

‘యోగిని చేసిన జోగిని నేను—’

‘యోగిని యెవరు?’

‘నను జోగిని కేసిన యోగిని’

‘ఓను—కాని, యా యోగిని యెవరై?’

‘ఎవరయిన నేమి? నను జోగిన కేసిన యోగిని జూప గలరా?’

‘అయోగిని యెవరైయో చెప్పినచో, నాలోచించగల నేమో’

‘యోగిని—నను జోగిని చేసిన యోగిని—’

‘ఛానీ, నీవెవరు?’

‘జోగిని’

‘ఔనయ్యా; కాదనలేదు; నీ మొదటి పేరేమి?’

‘కరీమ్—’

అన గోపాల్ చంద్ పూర్వోత్తర సందర్భములను గాబోలు, కొంచె మారోచించి, ‘సరే; నే నడిగిన భోగట్టా నీవు చెప్పినయెడల, నీయోగిని గూర్చి నేను, చెప్పగలను.’ అని యనెను.

‘యోగిని గూర్చి మరి చెప్పనక్కరలేదు. నేను చెప్పి నంత మీరు చెప్పలేదు చెప్పటతో లాభములేదు. నాయోగి నిని జూపగలరా?’

‘నీ యోగిని జూపినగాని నేనడిగినదానికి జవాబు చెప్పనా?’

‘యోగినిని జూపిన గదా!’

‘యోగినిని చూపుటయే ముఖ్యమా?’

‘ఔను; కానిచో, మీప్రశ్నలవలన నాకేమి లాభము?’

‘సరియే, రా—లోనికి రా—’

అని తన యింటి చాపడిలోనికి గొనిపోయి, యోగిని రూపవటము నాతనికి జూపెను. ఆ రూపవటమున నాతడు జూచిన యది సుందర వదనారవింద యగు నొక్క పరిపూర్ణ చంద్రవదన; ప్రోత్ఫుల్ల సరోరుహాయతాక్షి; శిరీష కుశుమ కోమల శరీర; అత్యంత సౌకుమార్యంబున నవనవ లాఙ్ఘన

జగజగ మెరయుచున్న దంతపు వ్విగహము. హరినీల
ముల కన్నను మించియున్న నీలిమగల నునుగొప్పును, చూచు
వారల ముఖముల బ్రతిబింబింపజేయు జగిగల నిగ్గుటద్దములో
యను గండలకములును, వికార కమల నయనములును,
కోటేరు వేసివీరితి చున్న తిలపుష్పముల దృణీకరించు నానయు,
గల నారూపవట చిత్రిత మోహనాకృతి జగన్మోహన యన
కవినమయముగాదు. బంగారు బొమ్మయుం బోలు నన నుప
మానము కాదు. తట్టితయో యసుధ్రమ గొలిపించునన,
భ్రాంతిమంతము కాదు. ఆరూపము నిలుకడ మెర వన
వర్ణనము కాదు. రూపొందిన రీతినతి యన నతిశయోక్తి
కాదు. ఇది యంతయు పొగడ కాదు. ఇట్టి యారూప
వటముం జూచిన యంతనే, మరల నీతడు—

మక్కామదీనా దేశా హమారా

మేరానామామై కారిమ్ ఫకీరా.

అని పాడుచు, లాస్యము జేయుచుండ, నా లాస్యము
తన కెరుకలేకయే నృత్యముగా మారి, తుదకది తాండవమై,
యొడ దైలియని తమకముతో, నా చిత్రవటము జూచుచు,
పాడినదే పాడుచుండ, నాతని మనోవిభ్రమణము తేటతెల్ల
మయ్యెను. అంత నీ గోపాల్ చంద్, యాతని తాండవమున
కడ్డు వచ్చి, 'ఏమీ, ఇప్పుడు చెప్పగలవా, యోగిని యెవ
తెయ్యో?' అని యడిగెను.

‘ఈమె—నా ప్రేయసి’

‘యోగిని ఒకనికి ప్రేయసి యెట్లు కాగలదు ?’

‘అయ్యో ! యోగిని అనగా యోగినికాదు. యోగిని దాని మారువేసము’

‘అయిన దాని మొదటి—అనలు వేస మేది’ అని గోపాల్ చంద్, ఏమో వ్రాసుకొనుచునే బ్రష్నించెను.

‘అనలు వేసము కాదు; అనలు జగన్మోహనావతారమే.’ అనుచు, సిపుడు తా నే పటమును జూచి తాండవ మాడుచుండెనో, ఆ పటమును, జూపెను.

‘ఔనయ్య; జగన్మోహనావతారమే కాని, దాని మొదటి పే కేమి?’

‘ముద్దరాలు’

‘అనగా?’

‘భానోజీ’

‘నీవు సరిగా చెప్పుకున్నావు; వెర్రివెర్రి మాట లాడకు; బాగా తెలివి తెచ్చుకుని మరీ చెప్పు’

‘ఏమీ ! వెర్రిరా? మీకు బోధపడ దనండి’

గోపాల్చంద్ కొంచెము నిదానించి, తనలో దానా లోచించి, పోనీ, నీ వా యోగినిని, ఎప్పుడు, ఎక్కడ, ఆఖరు దఫా చూచినావు?’ అని ప్రశ్నించెను.

‘దాని కేముంది ! తాను యోగినిగా అరీందమ్ యింట

నుండి, కాలూరాయికి పుత్రము యిమ్మని నన్ను పంపినది. నేను వెళ్లి, ఉత్తరం యిచ్చి, తిరిగి 'వచ్చేవరికి, మరి యోగిని లేదు—నేను మాత్రము జోగిని, ఇంకా ఉన్నాను.

గృహస్థు తన వ్రాతపని జరుపుచుకే యున్నాడు.

ఉత్తరము కాలూరాయికి యిచ్చి, నీవు తిరిగి వచ్చిన తరువాత, ఆమెను గూర్చి భోగట్టా చేసినావా?'

'అ—భోగట్టా చేసినాను ఏమి లాభము? అరీందమ్ యిట్లో పట్టుబడి, చనిపోయిందని కొందరు చెప్పగానిన్నాను'

'అయితే చచ్చిపోయిన మనిషి మళ్ళీ యేలాగు రాగల దని నీ ఏటుల వాపోవు చున్నావు?'

'అయ్యో! ఆ త్రిలోకనూదరి చచ్చిపోవడ మేమిటి?'

'ఏమి టామాట?—త్రిలోకనుందరులు చచ్చిపోరా?'

'అంటే నా జగన్మోహనాపకారము చచ్చిపోవలసిన వ్యక్తి కాదు. ఎక్కడో జీవి. చే ఉంది'

'సరే, కనుక్కుందాములే నీవు అరీందమ్మను యెరు గుదువా?'

'అయ్యో! ఎరగడమా! నిష్కారణంగా, పాపం— నా కేమిన్నీ అపకారం చెయ్యలేదు నుమండి ఆ అరీ. దమ్— దాని మాట విని, నన్ను ప్రేమిస్తున్నది గదా అని, దానిని శిక్షించుదా మని, పెనువ్రథయ మైనంత వ్రయత్నం చేస్తూ, ప్రహునాలు తిరిగేస్తూ వున్న అరీందమ్మని, పాపం—అన్యాయ

యంగా, నిష్కారణంగా మత్తులో వుండి, ఒళ్ళు బెలియని నను
యంలో తీసుకొనిపోయి, తాను సంకోషించి, వేగంగా నీకు,
నీకా చేసుకుంటా' న: బూంది, గదా అని, అతన్ని తీసుకొని
పోయి రైలు వచ్చేముందర పట్టాలమీద వదిలేశాను. ఆమాట
తీరా చెప్తే, తనకి నిజంగా ఆపని యిష్టంలేకనో, లేక, అదో
విషమో, గాని నేను చేసినవనికి తాను, చాలా పశ్చాత్తాప
పడ్డదని ఆ తర్వాత న్నిన్నాను. దాని ప్రేమకోసం, దాని
ముద్దుకోసం, దాని మంచికోసం—ఇటు చెప్పకే—నేను యె
న్నెన్నో శ్రమలు పడ్డాను; ఎంత తెంత పనులయినా చేశాను.
ఎంచేస్తే యేంలాభం! నేను చేసిన ఘోరాల్లే నాకు దక్కు
టయింది గాని, మరి నా కది దక్కలేదు. దాని భోగట్టా
మీ కేమయినా తెలుస్తే చెప్పుకురూ నాయనా'

‘తెలియడ మేమిటి; నీకు సంపూర్ణమైన భోగట్టా
యిచ్చి, నీకు వీలైనంత సాయంకూడా చేస్తాను. ఔనుగాని,
ఉత్తరం వట్టుకుని కాలూరాయి దగ్గరకు వెళ్ళానని అంటున్నావు
గదా: అతడు యెక్కడ వుంటాడయ్యా?’

‘ఎక్కడవుండడ మేమిటి! వానికి, ఒక యిల్లు, ఒక
గుహ అంటూ లేదు. ఎక్కడచూచినా వాడే. వాడు తిరగని
స్థలం వుందా? ఇప్పుడు మీ యిట్టోకూడా వున్నాడనే నాకు
సమ్మతం గాని, కొండల్లోను, సాధారణంగా చిరకాలంనుండి
జనసంచారం లేని సముద్రం ఒడ్డును, నభలు చేస్తూవుండడం

కలదు. పాపం యితన్నికూడా, ఆ అరీందమ్ పట్టాలనే ప్రయత్నం చేస్తూవున్నాడట. అయితే యాయన సాధారణంగా దొరికేమనిషి కాదు. నేను వృత్తరం యిచ్చిన మడికొన్నాళ్ళకీ, నా జగన్మోహిని, నా త్రిలోకనుందరి యెక్కడవుందని నేనడగగా, 'పాపం చచ్చిపోయింది' అని—యీచెప్పడం మొదటే చెప్పి, నన్ను పంపించేసినా బాగుండును. అలా గ్లాకుండా, అడ్డమైన చాకీరీ చేయించుకొని, గుల్ నుమ్ ని పాపం సిరాజ్ హీను వద్ద నుండి తప్పించి, తన విహితకుడయిన మదన్ మోహన్ పరేల్ న కప్పగించి చేయించుకొని మరీ నన్ను పొమ్మన్నాడు ఆ పొమ్మనడంలో యోగిని మరిలేదు—పొమ్మన్నాడు. నా చేత అరవ చాకీరీ చేయించుకున్నాడన్న దుఃఖం యేమిన్నీ లేదుగాని, యోగిని మరి లేదన్నాడు. అయితే వీ డొక అబద్ధాలకోరు; దగాకోరు; నమ్మలేము. యోగిని చనిపోవలసిన మనిషికాదు'

ఇంటి యజమాని తన వ్రాతపని జేసుకొనుచునేయుండి ప్రశ్నించుచుండెను.

'మఱి నీ వందుకు విచారించకు. నీ తెలివితేటలకు మెచ్చుకున్నాను. నీవు కొద్ది రోజులపాటు మాయింట్లో వుంటే నీకు తగిన సదుపాయము చేయ బ్రయత్నించెదను. నీకు కావలసిన సహాయము చేయగలనేమో చూచెదను.

'మీ యింట్లోనేకాదు. న న్నెక్కడ వుండమంటే, అక్కడే వుంటాను; ఎన్నాళ్ళుండమంటే, అన్నాళ్ళుంటాను;

ఏమిదయ్యెనుంటే, అది చేస్తాను; కాని నాకు ఆ యోగినిని తప్పకుండా వప్ప చెస్తానా ?'

‘ఔను; యోగిని గూర్చి, తగిన భోగట్టా చెయ్యాలి . కదూ మరి; అందుకు కొంచము టైము కావాలి; నీ మాట సాయము మాత్రమే కావాలి.’

‘అలాగే, తగినంత — అంటే — నాకు చేతనై నంత సాయం చేస్తాను — కాని, నాకుమాత్రం యోగినిని వప్ప గిస్తారా ?’

‘అలాగే—తగినంత ప్రయత్నం చేసి, ఆమెను నీకు వప్పజెప్పవలెనని యున్నది. కాని, ఒక్కమాట వుంది. నీవు చెప్పినమాటలు చూస్తే, అమెను గూర్చి సందేహంగానే వుంది. నీ మాటలవల్ల, ఆమె చావవలసిన మనిషి కాదనిన్నీ, కాలూరాయి మాటలవల్ల, ఆమె చనిపోయిన దనిన్నీ, తేల్తూ వున్నది. కాని, ఆమె జీవించియుంటే, క్షణంలో పట్టి తేగలను.’

‘అలాగే—ఉంటాను. ఏదో, మీరుకూడా అడ్డమైన చాకిరీ చేయించుకొని పొమ్మంటే, అక్కడికి సరిపోతుంది— నాబ్రతుకు తెల్లవారిపోతుంది.’

‘అలా గెప్పుడూ వుండదు. నేను కాలూరాయిని మాత్రం కాను మమా! నాకు నీ వేషనిన్నీ చేయనక్కరలేదు. మాయింట్లో వుండి, నీకు కావలసిన నదుసాయములు పొందుతూ నాకు కావలసిన భోగట్టా లిస్తూ, ఆమాత్రం మాట సాయం చేస్తే, అంతే చాలును.’

‘అలానే, అదన్నీ నావనే గదా ! గాని నా యోగినిని యెప్పటిలోగా నాకు వచ్చజెప్పగలరు ?’

ఇంటిమాయన తన వ్రాతపని మానలేదు.

‘అ దేలాగు సిద్ధారణ చెయ్యగలను ? నా ప్రయత్నము; ఆమె జీవించియుండుట, తుదకు నీయస్పృహము—ఇన్నింటిపై నాధారపడి యున్నది నీ యీశ్వరము. మఱియు నవుడవుడు, నే గోడుచుండు విషయములకు, నీ విచ్ఛించుండు భోగట్టాలు అన్నింటికీ, ముఖ్యములు సుమా !’

‘అయితే, మీకు కావలసిన సంగతు లేవో, వేగం అడిగియ్యండి నాకు తెలిసినంతమట్టుకు, ఇప్పుడే చెప్పేస్తాను. అక్కడికి నావని అయిపోతుంది.’

‘అలాగు ఒక్కమాటే అడిగివేయుటకు, ప్రశ్నలు నిర్ణయించబడి, యుండలేదు అయినను, అడుగుమను చుంటివి కావున, నిదిగో చూడు—సిగజ్ హీన్ భార్య.....’

‘ఎవరు—గుల్ ను మేనా ?’

‘ఏమీ ! నీ వామె నెరుంగుదువా ?’

‘అయ్యో ! ఎరుగ కేమీ ! ఒక పర్వదినమున, సీతా వదీజలముల స్నానము జేయబోయిన గుల్ నుమ్మను, మాయో పాయమున దీనుకునివచ్చి, కాలారాయికి వచ్చగించినది, నేనే. ఆ తరువాత కాలారాయితో కలిసి, వెళ్ళి, గుల్ నుమ్మను పతేలునకు వచ్చగించినదియును నేనే.’

‘ఇం తింతశ్రమలు పడినావుదా ! గుల్ సుమ్ను సంపాదించడములో—నీకు అతి డేమైనా నష్టముచేసినాడా ?’

‘అనగా, నాకు తో డెవరినైనా పంపినాడా అనా, లేక, నే నావని చేసినందుకు, నా కేమయినా బహుమతి చేసినాడా అనా—ఏని మీ ఆభిప్రాయము ?’

‘ఓను—రెండును—’

‘అలాగా; నా కొక చిన్న నబ్ మెరీక్ యిచ్చి, ముగ్గురు మనవ్యులనుకూడా తో డిచ్చి, పంపినాడు ఇది యొకటి ఇక రెండవదీ, నాకు యిచ్చిన బహుమతీ, ‘యోగిని లేకు—చనిపోయె నని చెప్పి, ‘పో పొ మ్మన్నాడు. ఇదే బక్ష్మీష్.’

‘అబ్బా ! ముగ్గురు యితరు లున్నా, నీవున్నా కూడా కలిసి వెళ్ళవలసి వచ్చినదా ?’

‘కాదామరి; బ్రహ్మాండ మైనంతవని. ఆ చిత్రకథ అంతా చెప్పినయెడల, మీరే ఆశ్చర్యపోతారు. యోగిని, మొత్తానికి నన్ను పెళ్ళి చేసుకుంటానా నమ్మించి, గొంతుక కోసే శింది ఇదిగో, ఇలాగు దానిపేరు పెట్టుకుని జోగి న నాను.’

‘అవునయ్యా, ఇప్పుడు యోగిని కథ యెందుకు ? గుల్ సుమ్ను గూర్చికదూ మాట లాడుకొనుచున్నాము !’

‘ఆ—అవును. అయితే అదంతా యిప్పు డెందుకు ?’

‘అయ్యో ! అలా గనకూడదు. నీవు చెప్పే ప్రతిమాట యను, నాకు అవసరమే ఏల నందువేమో, యోగినిని కని

పెట్టుటకు ఏ సందర్భంలో నైనా భోగట్టా, దొంగకు నేమోయని, చూచుచున్నాను. నీకు యిష్టం వుంటేనే చెప్పు; లేకుంటే లేనేలేదు. ఇప్పుడు నాకు మించిపోయిందేదీ లేదు.'

'అ—అయ్యో! చెప్ప కేమి; నా యోగిని దొరికే మార్గం వుంటే, ఏ మైనా చెప్పగలను.'

'ఏమో, ఆ దెవరు నిర్ధారణ పరచగలరు? నీవు, జరిగినది జరిగినట్లు, చెప్పవలెను—నేను విసవలెను; అందుపైని, నీవు చెప్పినదానిలో పసికేవచ్చే భోగట్టా, ఎంతకలదో, చూచుకొనవలెను. ఇంతవని ఉన్నది కనుక నీవు చెప్పవలసినది చెప్పు.'

'నరే—చెప్పెదను. కాని, మళ్ళీ మీ ప్రశ్న అడగండి.'

'ప్రశ్న కేమున్నది? నీవెటుల గుల్ నుమ్ ను తీసుకొని వచ్చి, కాలారాయి కైతే నేమి, సరేలున కైతే నేమి, వప్పు గించగలిగితివో—అదీ—నాకు కావలసిన భోగట్టా.'

'ఇంతేనా? నరే; యోగిని—కాదు—కాదు. గుల్ నుమ్ నీ ప్రానదీన్నానముకొరకు పడవమీద పోయియుండగా నదివరకే పాటలీపుత్రమునకు, లౌకికకార్యములకొరకు, సిరాజ్ హీక్ పోయియుండెనని, యెరుగును గాబోలు—వాడెక్కడండీ, ఇంద్రలోకపు భోగట్టా అయినా—తనకు కావలసే ఉండాలి గాని—నిముషాల్లో తెప్పించుకుంటాడు—నన్నున్నా, మఱి ముగ్గుర నున్నా, ఒక చిన్న సబ్ మెరీన్ యిచ్చి, పంపిస్తాడు. మేమున్నా వెళ్ళి, ఆ పడవతో సమముగా పోనిచ్చి,

మా నబ్ మెరీక్ కోరి ముంచివేయుచు, తనకు దానుగా మునుగుచున్నట్లును, అవ్యసహాయాపేక్షితముగా నున్నట్లును వారికి దోషజేసి, వారిచే రమ్మని పిలువబడి, వారి పడవనెక్కి, నేనే ఆపడవను నడువ నారి యనుమతి వడసి, సరియైన మార్గమున బోసీయక, అప్పటికి వీచుచున్న జంఝూమారుత సహాయమున, నా యీశ్వరము నెరవేర్చుకుని. జై న దేవాలయ సమీపమున నున్న ఒడ్డున నాపి, రాత్రిపూట మరిప్రయాణము చేయరాదని చెప్పి, ఆరాత్రిని దేవాలయమున నందరమును వరుంటిమి—నరేగాని, ఇప్పటికి చెప్పినదానిలో యోగిని యెక్కడయుండునో, మీరు చెప్పుటకు తగిన భోగట్టా దొరికినదా?

(స్వగతము) ‘అన్నా వీనికి యోగిని వెర్రి బాగావట్టి నది.’ (ప్రకాశముగ) ‘లేదునుమా.’ ఇప్పటికి దొరకలేదు. కాని, ఇకముందుకు, నీవు చెప్పబోయేదానిలో దొరకు నేమో యని, కనిపెట్టి చూచుచున్నాను. ఖనుగాని, మీరునల్గురును వారి పడవపై నెక్కినట్లగలిగితిరి?’

‘ఏమీ, వెళ్ళిన మేము నల్గురమును, స్త్రీ వేషములను ధరించితిమి. అం దొకతె ఇందూర్ రాణి—తక్కినవా రామ పరిచారకులును—నేను నానికురాలను—’

‘సరే: తరువాత—’

‘తరువాత అంటే?’

‘దేవాలయములో వందరును వరుండిన తరువాత—’

‘ఆ—అలాగు చెప్పండి మ రేమున్నది. వా రందరును నిద్రలేకదా! పెద్దని మీద పెట్టుకొనియున్న మా నలుగురికిని, నిద్ర పట్టదుగదా. నా కదివరకే కాలూరాయి యిచ్చియున్న క్లోరోఫారమ్ సీసా, తువాలును, ఉండనే ఉన్నది. నుంచి రాత్రవ్వుడు, క్లోరోఫారము తువాలున జల్లి, గుల్ నుమ్ మున్ను వద్ద కొంచెము సేపు, నిమాసు చూచుకుని, ఉంచి, ఆ మెను, నేనును మరి మువ్వురును యెత్తుకొనిపోయి, పడవలో వేసి, నడుపుకొనిపోయి, ఆ నబ్ మేరీన్ వద్దకు పోయి, అందామె నుంచి, కాలూరాయికడకు గొనిపోతిమి.’

‘అసగా, ఎక్కడికి?’

‘కాలూరాయి వద్దకే—’

‘అవును—అత నప్పటి కెక్కడ నుండెను?’

‘మైడన్ బ్రాంచి మీటింగున—’

‘బాగా చెప్పకుండా వున్నావు—’

‘ఇంకా యెలాగ చెప్పడం! ఇక యోగిని లే దంటారు గాబోలు! అలాగే కనపడు తూంది’ అని, ‘మక్కా-మదీనా దేశా హమారా’ అను పాటను మరల పాడుచుండెను.

‘ఓ నాను, అయితే, నీవును కాలూరాయియును కలిసి గుల్ నుమ్ ను పఠేలున కప్పగించినపు డే గదిలోనుంచెనో?’

‘మే మిరువురమును గలసి, ఆమెను పఠేలున కప్పగించ గనే, ఆమెను ఆమెను, తన మేడ పై భాగమున, తుంబుడెనను,

రాచమార్గమువై వున నున్న గదిలో, నుంచియుండిను. ఇప్పుడచ్చటనుండి యెక్కిడకు మార్చియుండినో చెప్పజాలను. ఇంతకుమించ మరి నా కేమిన్నీ తెలియదు. నరియా—ఊ; యోగిని భోగట్టా! ఇంకా కావలెనా?

‘లేదుగాని, చాలావని చేసినావు కాని—’

‘అదుగో, నా పాపమే నన్ను కొట్టేళింది. ఇంతవనీ చేయించుకొని, ఇప్పటికై నా నా త్రిలోకనుందరిని నాకు వప్ప జెప్పాడా? ఎంత హంతకు డనుకున్నాను కాలూరాయి!’

‘అయితే గుల్ నుమ్ యిప్పుడు వలేల్ గారి ఆశాలో వున్నదిగదా! ఆయన కామె లోబడ్డదా?’

‘గుల్ నుమా—వలేల్ కి లోబడ్డమా—కల్లో వార్!’

తన వ్రాలవని చేసుకొనుచునే యింటి యాతడు—

‘అయితే, మరి వలేల్ చేసేవని యేమిటి?’ అని యడిగెను

‘ఏమిటి చేస్తాడా? బుర్ర కొట్టుకుంటాడు. ఇంతకన్న మరియేం చెయ్యమన్నారు?’

‘అదికాదు. ఎలే లామెను లోబరచుకొనుటకు తగిన ప్రయత్నం చెయ్యడం లేదా?’

‘ఓ, చెయ్యకేం! చేస్తూనే వున్నాడు; ప్రత్యేకం గది లో వుంచాడు; తగినన్ని నడుపాయిలు, ప్రయత్నాలు చేస్తున్నాడు. ఒక చెలికత్తెవంటి దాసీదాన్ని వప్పించాడు. రోజూ సాయంత్రం, తాను వ్యయంగా పూలదండలు, పూలగుత్తులు,

అందులో ముఖ్యంగా గులాబీ పూలచెండ్లు కొని, వట్టుకొని, వెళ్తుంటాడు.

‘ఓసయ్యా, నాకు తెలుసును.’

‘అయితేనేం ఆవిడవప్పుకుంటుందా? ఇలాంటిపస్తకు లొంగుతుందా? పోపొమ్మంటుందిగాని! ఎంతో కష్టపడి, పూబంతులు మొదలయినవి తీసుకవెళ్ళి పావం యిస్తాడా— అన్నీ చింపిచింపి పారేస్తుందిగాని, ఎక్కడయినా ఆనందంగా నంతోపిస్తుందా?’

పూగబ్బలను చింపివేయునుకదూ!’

‘ఏ డెలాగున్నా, కొనకి నా జగదేకనుందరిని నాకు వప్పగించేశాడా? ఇలాగ నేను వటారింబిపోతున్నాను గాని— నేను అందరికీ పనికొచ్చాను గాని, నా కెవరూ పనికొచ్చారు కారు గదా అని మాత్రం నేను దుఃఖపడక దప్పదు.’

‘సరే, అట్టేవిచారించకు. ఏదో పనిచేసి చూదాములే; నీలదృష్టం ఎలాగుంటే అలాగుజరుగుతుంది అక్కడేవుండు.’

ఆరవ ప్రకరణము

నాటకాంతర్నాటకము.

‘ఏమే, నీలాంబరీ, ఏమి చేయుచున్నావు? నా—ఇటు రా, తెలుస్తూ పాఠ్యంకాలము నుమా రేడు గంటలకే గడ్డూ.

నా దెచ్చిన నుమగుచ్చము జిప్పినై చి, చిందరవందర జేసినది! నే నిచ్చిన గడువు నిన్నటిరేయితోనరి. రా—ర మ్మను, గుల్ నుమ్ను—ర మ్మను. ఇదిగో, తన వలపుకాదు సిరాజ్ హీను డిట, తన కొర కెదురుతెన్నలు జూచుచు, వేచియున్నా డని చెప్పి, తోడ్కొనిరమ్ము.'

'చిత్త' మని అప్రక్క గదిలోనికిపోయి, నలుదెసలును గలయంజూచి, యొక్కగంతున నీవలంబడి, 'బాబో!' యని పెద్ద యర పరచి, కంపితదేహావల్లితో, నా నీలాంబరి నోట మాటలేక యూరకుండెను.

పిదప, తా నా గదిలోనికి పోయి, మరలివచ్చి, వ్రంభించిపోయెను.

'అయ్యో! ఏమి యాశ్చర్యము! ఎంత విడ్డూరము!! ఎంత మోసము!!!' అనుచు పఠేలో ఖిన్నుడయ్యెను.

ఔ నౌను; నాటకమున నంతర్నాటకమే!

'గుల్ నుమ్, ఎం చేగితివి? తొలినుండియు నిను, ప్రాణనమానురాలుగ నెంచిన నను గాదని, ఎందు దాగితివికి నిను. గూర్చి నే నానవడిన యన్నివాళ్లు, నీకొరకు నే వెత లందినట్లు. నా శ్ఛయినను, నను, నీ యంపాగవీక్షణముల, నీ కడగంటి చూపులనై న జూడవై తినిగదా! ఏమిది! సిరాజ్ హీనే యంత దారుణకార్య మొనర్చియుండునా? మొన్న రాత్రి ఏడు గంటల నమయమునకు నిన్నీ గదిలో నుంచీయే స్వయముగ తాళము

నేని యుందితినిగదా! తరువాత తలుపుదీయుటయు నిపు డిపుడేగదా! అదియు నేనేగదా! మరి నీ వెండేగగలవు? ఈ గదినుండి నీ పెట కేగుదమన్నను మరి మార్గములేదే! గాలి వచ్చుటకు మాత్రమే అంతయెత్తున గిటికీ కలదు. దాని కమర్చి యున్న యిసుపగజము లూడనీయ నేరికిని వశముకాదుగదా! కానిచో సిందు కేమందు? ఇక ముందున కెటు మందు? అయ్యో! ఇది గారడీవిద్యావ్రభావమా? గజకర్ణ గోకర్ణవిద్యల యమోఘఫలితమా? కాక ఇంద్రబాల మహేంద్రబాలముల పర్యవసానమా? లేక నా కనులకు గుల్ నుమ్ వలె నగువడిన ఆ బంగరుబొమ్మ—ఆ మాణిక్యపు ముద్దుగుమ్మ—యొక భూతమా? ఇవి యేవియునుగాక గజకర్ణ గోకర్ణవిద్యా నిపుణుడును ఇంద్రబాల మహేంద్రబాలముల నెరింగినవాడును అని వాకొనం బడుచున్న గురూజీ నాచే బహుశ్చతు లంది బహుమాన మంద మాననమున నెంచి కనిక ట్టానరించి నాకు గాను తయారుచేసిన గారడీ బొమ్మయా! ఏ దెటు లున్నను నేనిపుడే పోయి ఈ కలకత్తాలో జరుగనున్న మదరాసు బ్రాంచి మీటింగునకు రాగల గురూజీని తప్పక గలుసుకొని జరిగిన దంతయు పవి స్తరముగ విస్తరించి ముందునేతల నడిగి చూచెదను. ఇంతకును దైవవశమున గురూజీకి సొమ్మందలేదుగదా!

ఏ డ వ న్ర క రణ ము

అమోఘనమావేశము

‘జయ్ శాంకరీ! జయ్ భగవతీ! జయ్ కాళీ! జయ్ మహాకాళీ! భూత ప్రేత పిశాచ భేతాళ మోహినీ కామినీ శాకినీ థాకినీ లోకభయంకరా! జయము! జయము!! ఇదే సర్వదిగంగనామణులచే నీరాజనం బంది దశదిశల వెలుగొందు తన తీర్థికాంత యను సంచరావారువముం బోలు తన పవన విమానమున నిదే సభాధ్యక్షుల విహింప నిలాతలమ్మున కరు దెంచు చున్నాడు.’ కరితాళధ్వనులమధ్య సభ్యులు ముత మాన నము సభిష్టింప నాతని యర్ధాంగి యగు ‘మారుల’ సవినయ మ్ముగ నాతని పాదరాజేవమ్ముల కెరగి ‘పంచభూతాధినాథా నాథా! మీరాక రాకయుం బోలె అన్య ద్లోచనచకోరంబులకు బెనుపండువ యొసర్చుచున్నది. ఏ మగునో ఎట్టి యవాంతర ములు వాటిల్లునో యని బెంగటిలి పునర్దర్శనం బగుదాక నా మనోవ్యధకు మితిలేదు. ఇనుపమందనము మీరు దెరచు నవసరమును నవకాశమును గలుగునంత వరకును నా గుండియ లదరుచునే యున్నవి నాకు చేతనైన పని చేసితిని గాని నే సనుకున్నటులనే జరుగు నను నియమము లేదే! ఏమో పనివానిచేత దీయించు బ్రయత్నమే వారి వారి ప్రసంగము లలో బలకర మైనను కానిచో పండిట్ త్రివిక్రమరావు పేర

దాని తాళముకొరకు తంతి సంపుట లేక లేఖ న్రాయుటలోను
 గాగల యూహలే బలవత్తర మైనను నా యూహ లన్నియును
 నా వన్నాగము లన్నియును వృధాకావలసినవే గదా ! మఱియు
 మీకు దరుణమే జిక్కుకుండునే ! ఇంతయేల ? మీ రదివర
 కరీందమున కంపిన తంతి మనియార్డరు మిథ్యయని చంద్రమాలి
 తంతివలన నరీందమ్ యెరిగిన పిదప—దైవవశమున శాంకరీ
 కృపవలన నా మంగళసూత్ర మహిమవలన—మీకు తప్పించు
 కుని రాగలిగి తిరిగి నాకంట బడిరిగనుక సరిపోయినది గాని
 కానిచో మీపని యేమగును ?—నాగతి యేమగును ? అరీం
 దమ్ బుద్ధి గడ్డి తిన్నదిగనుక సరిపోయెనుగాని—కథంతయు
 నడ్డముగ దిరిగి అంత ప్రయత్నమును నింతలో గడ్డివరకవలె
 నెగిరిపోవలసినదేగదా ! కాని నేనుమాత్రము నా బాగ్రత్తమీద
 నుండకపోలేదు, మెకానిక్ చేతి తీయించుటకు వా రాలోచించి
 'థర్మోమియాను' తెప్పించి ప్రయత్నము చేయుచుండినంత
 వేపును నే నదియైతయును గనిపెట్టుచు నుంటచే నాకు నవ్వు
 వచ్చుచుండెను. బుర్ర కొట్టుకున్నను వానివశమా ? బ్రహ్మ
 దిగి రావలసినదే గాని వానికి చేతకా దని వెనుకకు తగ్గగనే
 త్రివిక్రమరావునకు న్రాయ వా రాలోచించుచున్నపుడు గూడ
 నేమి తేలునో చూతు నని యుంటిని. వారి మోలోచన మీ
 తనిని బడుటయు నావనికి మీరే సంసిద్ధు లగుటయు జూచి
 తేలునుకాని సంతసించితినిగాని కానిచో నదివరకే మెకానిక్

వేషమున నాందోళనతో నెపు డెపు డని వేచియుండిన నేనే ముందుకు వచ్చి ఆపని నేనే చేయవలసియుండును. అప్పటి స్థితిగతులు కేవలము మారిపోయియుండును.

‘నీబుద్ధికుశలతకు నీ ప్రేమకును నాధన్యవాదములు.’

‘మింట కెగయుచు మీ రాసిన మాటలును వింటిని.’

‘ఔను. నీ బుద్ధికుశలతకు నాకు కలిగిన యానంద మందువలన నీకు డెలిసియేయుండును’ అని జరిగిన చర్చలను గూర్చి మఱియు మఱియు బ్రసంగించుచు ‘ఔనుగాని నా కొక్కనంగతిమూలము బోధపడలేదునుమా’ యని యనెను.

‘ఏమీ; ఏది మీకు బోధపడలేదు?’

‘నేను ఇన్ ష్యురెన్సు కవరు బటువాడా (డెలివరీ) పుచ్చు కొనుటకు మన ‘యమాన్’ ని మధుసూధనలాల్ అను పేరుతో కార్ మీద నంపగా నాతండును ఇన్ ష్యురెన్సు కవరు డెలివరీ పుచ్చుకొని వచ్చి నాకా కవరు నిచ్చుట నే నెరుంగును. నేనా కవరును పుచ్చుకొని అది చింపుటకూడా నే నెరుంగును. ఫరీ ఆఫైకర్ మరీ నే నెరుంగిను మనగుహలో నున్న సీవును మరీ యిరుగురు ప్రయాణీకుల యాడవాండును ఏమి జరిగినదో చూచియుండురుగదా అది సన్తరముగా చెప్పగలవా?’

‘అయ్యో! చెప్పలేకేమి? ఎంత చిత్రమైనా జరిగినది. మీ రేమిటో అరీందమ్లో లోపా లెంచుచున్నారు గాని మీలోకూడా కొన్నికొన్ని లోపాలు లేకపోలేదు. అందులోను

లోపాలన్న లోపాలా ! కొంపముంచే లోపాలే; కొంప ముంచడ మేమిటి ? చివరకు పీకలమీదికే వచ్చినవి కావా ? ఇంకేమి కావలెను ? ఆ ప్రయాణస్తుల అడవాండ్రను అడవాండ్రను కొనుచున్నారకదా అయ్యో ! వారున్నా మనకు శతృకోటి లోనివారే. మొదట తెలుసుకోలేకపోయినాముగాని—'

‘నేను అనుమానించినటులే అయినదా ? అబ్బా ! ఎంత పని ! మొదటే అనుమానించినానుకాని—’

‘ఔ నాను, మీ రా కవరు చింపుట నే నెరుగను, మీరు క్రింద పడియుండగా, మీకు కొంచెము దూరముగా, ఒక సీఘ్రతో నుండిన కవరు పడియుండెను. మన ‘యమానో’ మీకు శ్రే తోష్కపచారములు చేయుచుండగా చూచి, నాకు దోచిన వదుపాయములు నేనును, జేయుచుండగా, అతా త్తుగా కొందరు గుంపుగా వచ్చుచుండు తెరింగి, నేనును దూరముగాపోయి, అన్నిచర్యలును గమనించుచుంటిని. వారినిచూచి, బెంగటిలి, ‘యమానో’ యను దవ్వల కరుగ, ‘నారా ! యజమాని నొంటిరిజేసి, అవిశ్వసి, వై నీ జేమమును, నీ సౌఖ్యమును, నీ సౌకర్యమును జూచుకొనుచుంటివా?’ యని నేను వానిని నిందించి, దాదావ్రులనుండి గమనించు చుంటిని గాని, నాథా ! యేమని చెప్పుదును నా మనోవ్యధాభరము !! మరి చేయుటకు నా కేదియును, దోషక, మనవద్ద నడివరకున్న ప్రయాణీకుల యాడువాండ్రను సహాయముకొరకు వెళ్ళుమని

చెప్పటకు వారికొరకు చూతును! ఏరీ, మరి!! ఆ వచ్చిన దొమ్మిలో సత్వరమ జేరి, వీరును వారును గూడ గలిసి, తెలివి దప్పియుండిన మిమ్ముల నొక్కసారిగ నెత్తుకొని, పోవునుంటిరి మనవా రెవడును సమీపమున లేకు కొనకు మన 'యమోటా' అయినా లేదు. ఏమిచేయుటకును చాలు పోలేదు సరిగదా, ఆ కవరునం దేమి యుంట మీకు స్మృతి దప్పినదో ఆలోచించుటకుగాని, ఊహించుటకుగాని, అప్పటి కవకాశము చిక్కలేదు సరేగదా, ఇప్పటికిని నాకు బోధపడలేదు. మన 'యమానో' ను—ఇదుగో, ఇక్కడే ఉన్నాడు—యమానో ఏమిరా! ఆ కవరున నేమియుండెనురా?

‘ఏమో, బాగా పరిశీలించుటకు వీలు లేకపోయెను గాని, అం దొక నన్నట పట్టుదారమునో కలిపి యుంచిన బహు పలచని పట్టునంది యున్నటుల గానవచ్చెను. అదియైన ను బాగుగ పరిశీలించు మన్నను, దాని నైన నుండనీయక, ఆ వచ్చినవారిలో స్ఫురదూపియకా నొకడు దానిని తన జేబున నిడుకొనిపోయెను. ఏమి యేర్పాటు! ఆ వచ్చినవారును, ఇక్కడ నుండిన యిరుగురు స్త్రీలును, నోట మాటగాని, కాలి పవ్వడిగాని లేకనే, కను రెప్పపాటున సంతయు జేసి, మిమ్ములను దీసికొనిపోయి, న న్నంధకారమున ద్రోసిరి’

‘ఆ—ప్రయాణస్తులనుకొని, మనవద్దనే మీ దుంచిన స్త్రీలు, స్త్రీలుకా రని, మీకు దోచకుండుట మీ లోపములలో నొకటి కాదా!’

‘నే ననుమానించక పోలేదు. మఱియు, లాల్ చంద్ యింట గది తాళము తెరువబోవునపుడు గూడ, నే నెవరిని నావెంట దీసికొని పోయితిను, వా డరీందమ్ అయి యుండ నోవునని యనుమానించియే వానినిదీసికొనిపోయితిని. తక్కిన వాడును వానియనుచుదులై యుందురనియు దలంపక పోలేదు. కావుననే వానిని నావెంట దీసుకపోతిని వా డా గదిలో నుంచ బడినపిదప, వానిని నే ననుమానించుచునే మరలితిని, నే నను మానించినటులనే, వానిపలననే, ఇంత కొంపమునిగినది!’

‘పలే—ఎవరిపలన నైన నేమి? కాతగ్గదే అయినది. అయిన దానిని గూర్చి అంతగా విచారించుట సుజన పద్ధతి కాదు. ప్రతిపాతము యిండినచో, యెత్తుపై యెత్తులు వేయ గలిగినచో నవి గమనించుటే గదా కర్తవ్యము.’

‘మఱియొక చూట—మీరు ఏరోస్టెలో పోవుచుండగా, అరీందమ్ యెంతపని చేసెనో చూసినారా!’

‘ఓ! నాను— మిన్నటు గన్ ప్రేల్పినాడు!’

‘అందుకు నాప్రతిపాతమో!’

‘ఔవ్వుట కే మున్నది! నీ వందుందిన సెర్పిలైటు నందుకొని, నా మానసమున, నీకు ధన్యవాదములిడి, నీ సహానమునకును, నీ బుద్ధికౌశల్యములకును, నాకీచరంపరల నొనంగితిని. అప్పుడా సెర్పిలైటు నహాయమే లేకున్న, నాకీమియు దిక్కును దెనయును దోపక యేమగునోగదా! మఱియు.

నీ యరీందమ్ మొన్న మొన్న నే అమలులోనికి వచ్చిన నామిస్తు గన్ యెంతవేగము దెప్పించి వాడుచున్నాడు!

‘అది నరేనరి; తుపాకితో మిముకాల్చి చంపబ్రయ త్నించు చుండెనని ఆమొద్దులు తలంచి, నర్కిల్ ఇకాసెక్టరు మొదలగువారు, వానిని వారింప బ్రయత్నింప, ‘నయ్యో! బుద్ధిహీనులా’ యని యనుకొంటిని కాని ఆ మంద యంతటి కిని, అరీందమ్ తరువార, ఇప్పటికి నిలచియున్న వారిలో, ఒక్క మంగల్సేన్ మాత్రమే, యాతని చతురిమ గొంతవరకై నను నెరుంగబ్రయత్నించుచుండును. మీరు మింటి కెగసినపిదప, నాఇనుప మందనపు చేతనున్న నేర్పరితనమును గనిపెట్టినాది, మంగల్సేను దాని పలక లన్నియు నెటుల వ్రాన్వీకరింపబడెనో పోల్పుటం జేసి, మరల వానిని నమన్దయింప జేసి, మీదికప్పు వేయక, అందుదిగి, పరీక్షించి, చూపెను, మీరుమింటి సరటు టయు, సరీందమ్ ఆశ్చర్యమును, విచ్చిన్నమనోరథత్వమును, సిగ్గును, విచారమును, అవమానమును నూచించు మోమున, మీదెన జూచుచుండ, మెకానిక్ వేసమున, దిద్దుతు లోనొక్కడనై, అంతయు బరికించుచు, నేను నవ్వుచు నిలచితిని.’

‘ఔనాను. వాడెక్కడ— జానులకాలము నుండియు బనిచేయుచున్నాడు. కాని, మొదటిమాటు మిస్టగన్ నాకు మిన్ను మన్నులు మఱి గానరావీయలేదు. విమాన మెగులు నవ్వుడను దేమిగలతో, చూచుటకై నను, వీలు చిక్క లేదు.

మన గోట్టముతో నీ దుండుట జూచితిని, మఱియు నేమేమో కలవుగాని, నాకు మిరి దేనియందు దృష్టి లేకుండెను. నాత్రోవ నీబుద్ధి నైపుణ్యమును మాత్రమే, నాకు దృక్పథములై యుండెను. కావిరి దగ్గ నారంభింపగనే విమానమున నున్న వస్తుచయము దిలకింప, నందా సెర్పిలై టును, మఱియు నేమేమో కలవుగాని, యనియెల్ల నాకేల? బ్రదుకు జీవుడా యని యనుకొని, సెర్పిలై టుకు పవరీయ బ్రమిత్తించుచుంటిని. మరల మిప్పుగనే ప్రేల్చినాడా సాపానుడు! 'ఇంకను— మఱియునింకను బేల్చుకొనుచుండుము' అని యనుకొని, ఫుల్ పవర్, గేజ్ చూడకనే, యొకేసారి యిచ్చితిని, నరికి మిరి—మిన్నూలేదు— గన్నూలేదు— నేను పవరూ, గేజ్ మొదలగునవి చూచుచు బాలము జేసితినా, తాను తుపాకి బేల్చునో, తానును నొక విమానముతో, నను వెన్నాడునో యను ననుమానమున, తుపాకి లేటున కందనతదూరమును, తన పవనవిమానము నను వెంట నంటజాలనంత దూరమును, బోవలె ననుదలంపున, మొదటి సంపూర్ణ కాంతిప్రసారము (Gush of Light) లోనే చాలదూరము పోవగును గదా యని, వెనుమును లాలోచింపకయే ఫుల్ పవర్ యిచ్చితిని.'

'ఓనాను—మీ యనుమానమును నిజమే. మాటల నందడిని మరచితిని. తానును ఒక విమానము సిద్ధము చేయక పోలేదు. కార్యము లేదని దోచినది గాని, కానిచో, మిము

మెట దరిమియేయుండును తెచ్చిన విమానమును మరల గొనిపోమ్మని చెప్పెను. అన్నియును నేను జూచుచునేయుంటిని. అరీందమ్ చేతలకు విన్నయ మందుచునే యుంటిని.'

‘అబ్బా ! ఆ ప్రయత్నమును గూడ జేసెనా ?’

‘అయ్యో ! అంతటితో నూరకుండెనా ! ఏమి జేయుట కును దోవక గాబోలు, మరెట్టి కార్యకార్యని యెచియో గాని, మెడకో, కడుపునకో గాని, యేమో దగిలించిన యొక పాపురమును, మీ విమానముదెసజూపి, మింటి కెగురవేసెను. దీపము పెట్టు వేళవరకును జూచుచుంటినిగాని, పిదప దృశ్యథమే దాటుట, నేమియు గనుంగొనజాలక, నాశ్రోవను బోడిని.’

‘ఇదియొకటి గూడ జేసెనా ! అబ్బా ! కాకతాళీయ ముగా నాబన, మార్చివేయుటే, మంచివని యెనది’

‘ఔ గాని, మీయట్టిమాయలమారులకును, అరీందమ్ నకును మాత్రమే జోడి ! ఇం దెవరు లే కున్నను, రెండవవాని బుద్ధికుశలత గానరా వీలులేదుగదా యని దలంచుచుండును.’

‘ఔనాను; న న్నలబడి నొందజేసి, నాకొత్తుడు గలుగ జేసి—మనసున కొకింత వంత దెచ్చిన దెచ్చుకాక, గాని— వాని నమయస్ఫూర్తికిని, వానిదూరదృష్టికిని, వానిబుద్ధిసమర్థతకును, దప్పక వానిం గొనియాడి, ధన్యవాదము లొసంగ వలసినదే నా యెత్తులును, వాని పై యెత్తులును, నా యెత్తుల యెత్తులును, ఒం డొంటిని మించియున్నవి గదా !’

‘అయిన దేమో అయినది గాని, అరీందమ్ నే మీరింత కలత జేందించుట కేమి కారణము ?’

‘అరీందమ్ నకు కలతయూ ! ఏమి వెర్రిమాట ! ఆతడన్న నో మిన్నులు విరిగిపై బడినను, తన మన మొకింతయైన జలింప నీడు. హిమ వన్నగ ధైర్య మాతనిది. నే సంత పంత మూనుటకు గారణమూ ? ఓ—కావలసినంత కారణ మున్నది. మన ప్రియశిష్యుడునా, అలహాబాద్ బ్రాహ్మణకుమారుడును నగు చిన్నాతును, నే నన్నెన్నో శాస్త్రముల నారితేరినవానిగ జేసియుండ, నాత డీతని కారణముననే ముగ్గురు పిదప, నాణెములు దయారుచేయుచున్న నన్ను బట్టుటకు బ్రయత్నములు సేయుచుండ, లజపతిమోహన్ దేవు భార్యయు, చ. బేలీ బాయికిని, మదన్ మోహన్ పఠాణ్ కర్ నకును బుత్రియు, జగదేకుండరియు, ససామాన్య శేమషీధురీణయు నగు జామలను బట్టి, దాని యంతమునకు గూడ కారణం బయ్యెను జామల మరణించిదిదినములలో చనిపోవుటకు పూర్వము, గులాబ్ సింగ్ ద్వారా, నా కొక చీటి పంపుచు, నందుగూడ, నీ అరీందమ్ పొగ రణువ బ్రయత్నించు చుండెను గాని, తాళదు జయ మొందజాల నను సంశయమున నున్నట్లుననే జెలియవ్రాసినది. మదన్ మోహన్ పఠాణ్ కర్ నకు గులేనుమ్ ను అప్పగించు నా బ్రయత్నములకు నెన్నేని యవాంతరములు గలుగజేసి యుండెను. ఈతని బంపుప్రయత్నము నాకును లేదు గాని, ‘జిహోస్మి’ యని యనిపింపవలె నను బ్రతిజ్ఞ నాయుచి.

అటులనే, అరీందమ్ గూడ బ్రయత్నించు చున్నటుల గాన వచ్చుచున్నది. కాకున్నచో, నన్ను జెరలో నుంచుటకు పూర్వము, మనగుహనుండి తీసికొనిపోవు మార్గమధ్యమున, నన్నేమి జేసినను చేసియేయుండునుగదా! ఎంతకైనను, యేమైనను, మిక్కిలి బౌదాధ్యవంతుడును, ఘనమైన తలంపులు గలవాడును అగు అరీందమ్ నకలజననం నవనీయుడే యగును.'

‘కాకేమి! బ్రహ్మారథము పట్టదగిన మేధాశాలి! కాని, నాథా! నీబుద్ధి కసాధ్యమవునది లేదే!’

‘సీవు నాయుండు గౌరవ ముంచి పలుకుచున్నావుగాని, నీసాయమున గదా నా వన్నాగములరాణింపు!’

‘నరే; ఈ యువచారవాక్యముల కేటుగాని, మీరు ఏరోష్లనులో, అందరిమధ్యనుండియు దప్పించుకొనుట జూచిన అరీందమ్, మిమ్ములవల వీడడుగదా! ఏమి యాలోచించినాడు? పోనీ, ఇంతటితో నీవ్యాయోగము గట్టిపెట్టరాదా?’

‘తప్పక యాతండ్డన్నేని యువముల వన్నకమానడు. నేనిట్టి తరుణమున, ‘జోసీ’ యని యూరకుంటినా, నరి; మరి; లేదు. ఇంక నను మన నిచ్చునా? ఊరకుండదలంచినచో, నిదీ మరకే, ప్రప్రథమముననే, యూరకుండవలసినది. అటునేయక గ్రంథముకొంతనడువనిచ్చి, మొదట బిన్నోతుచే నాడింగిన నాటకమున, వానిని ‘పాడేవీ’ దనపించి, జామలచే ముఱి కొంతదూరము నడిపించి, యద్భుతకార్యములకు ‘నేనే’ దత్తు

రాలనని దానిచే సనిపించి, ఇప్పుడు నేను ప్రథమభాగమున, దనకు బాధకుడనై, యది పూర్తిజేసి, ద్వితీయభాగమున, నను సంరక్షించుకొను (Defensive) తరుణమున, చేతగాని పందవలె నూరకుండ దలంచుటకన్న హైన్యమును, ఆత్మగౌరవమునకు లోపమును కలవా? శాంతగ్రంథము సాగనిచ్చి, ఇప్పుడూరకుంట నా ప్రతిభకు కిళంకముకాదా? కావున, సర్వవిధముల నీ గ్రంథము పూర్తిగ నడువనీయవలసినదే.'

‘నరేగాని, ఇప్పుడత డేదోయొకయెత్తు, యెత్తియే యుండునుగదా! దాని కేమి నూ లోచించిరి?’

‘ఆత డిప్పుడు నాతిప్పుడు కారణముచే నేదో యెత్తు నేయు ననుకొన నక్కరలేదు. జమల ఉత్తరము ప్రకారము, సిరాజ్ హీక్ యింట నుఖముగ గాపురము నేయుచున్న గుల్ నుమ్ను దప్పించి, మదన్ మోహన్ పఠేలేనకు నే నప్పగించిన దాదిగ, నావిషయమై, దనకు సభిమాన కుటుంబమును, తనచే నుద్ధరింపబడిన గాపురమును నగుట నా గుల్ నుమ్ను, మరల సంపాదించ నెన్నేని యరు లొడ్డుచునేయున్నాడు. ఎప్పుడును యేదోయొక లట్టితగిలియే యున్నది.’

‘అహా! అప్పుడే రంజకిము అంటుకునే యున్నాదా? ఆయాన మరి అర్పలేము. లంకాదవానము కావలసినదే!’

‘ఇంతేకాక, నా ‘కోటి’ యింకినుపూర్తి కాలేదు.’

‘ఏమీ, దారిదోపిడులవలన, లాల్ చంద్ మొదలగు

ధనికుల యీడ్లు కొల్లగొట్టటవలన, మీరు స్వయంతయారు చేయుచున్న నాణెములవలన, మొత్తము 'ఒక కోటి' రూపాయి లింకను సమకూడనేలేదా?

'ఏదీ... ఏ పసియైనను, నాకుదృష్టికరముగ, నొక్క పరునను, ఏకబిగిని, జరుపనిచ్చిన గదా! ఏదో యవాంతరము, నేదో యాటంకమును గలుగుచుండ, మనోవాంఛ సిద్ధించు నటుల, సంపూర్ణప్రయత్నము జరిపితి నను యానంద మైనను లేదే! ఏదీ సమయము? ఏదీ వేళ? ఏదీ యవకాశము?'

'ఔన'ను. ఆ 'అకరాచీ' ని రెండు డేడ్లనుండి పోలీసు లో నుంచినారే! ఏమేమిచేసెనో చేసినాడో బ్రక్షింతుమా?'

'అది నీవని; ఇప్పుడు నాకు సమయముకాదు.'

'సరే; పోనీగాని, లాల్ నూసరింటెండెంటుకు యిచ్చిన పెల్లిగ్రాము నేనిధమున సరికట్టగలిగితిరి?'

'అకరాచీ, నీవుచెప్పు, నేను వేరుపనిచూచుకుందును.'

'అమ్మా తాను తంతి చిఫీనుకు పోవుచు, నన్ను లాల్ చంద్ తోడు రమ్మను మన, నే బోయి, సంగతి నెరిగి, పాండురు సహాయమున, కర్రెంటు నాపి, సమయము నెరిగి, భూమిలో న్యూట్రలైజ్ చేసితిని.'

'అబ్బా! నీవే దైవికముగ నచటి కేగుట తటస్థించకపోయిన, నా యీకథయంతయు నడ్డముగ దిరుగవలసినదేకదా?'

'ఎందుకూ? నాది 'పప్పుమీది పులగ' మైనది. అంతకు ముందే మన 'ఫిబోమనా' పోష్టాఫీసులో నున్నాడనుకదా!'

‘సరేగాని, నిర్దోషియా స్వర్ణమయిని మీరింతగా బాధించి, అరీందమ్న కింత వంత జేకూర్చనేల.’

‘అతని శాంతమును బరీక్షించుటకు, మరియు, మూడు వేలకు తంతి మనియార్డుకు యెత్తులో, నులభముగ దప్పించుకొనియె గదా; ఇక దీని కేమి ప్రతిహతము నేయగలుగునో చూచెద మనియే యీపని చేయించితిని. దీనిపై నాధారపడిన యొక పెద్ద యెత్తె త్రియుంటిని ఈత తరపాటు నమయమున, నాతడు తన భార్యవెంబడి బడి, పోలేడు గదా. స్వర్ణమయి యొడలి రవణముల నాచికిని, సిగపూ వైనను వాడకుండ నామెను, మరక్షితముగ, మరల విడువజేయ నెంచితిని.’

‘కొనుగాని, రాణివాసము నవమానపరచుట, వీధికి లాగుట, అన్యాయముగ మనోవ్యధ కలిగించుట మొదలగు పని, మీబహద్దూరికి లోపములని, స్వర్ణమయిని ‘యమానో, ద్వారా, రైలున, తన తండ్రి గృహమున కేగునటుల జేసితిగాని, ఈయెడబా అరీందమ్నకు మనోవ్యధాకారణముకాదా!’

‘అతనికి మనోవ్యధ యైన నా గాక గాని, నాకు దగిన భార్యవై, నా యాత్మగౌరవమును గాపాడితివి!’

‘సరే; అంతయును బాగుగనే యున్నది. కాని యిక ముందుకు కావలసిన పని యేమి?’

‘పనికేమున్నది! నీ వంపిన ‘ఏరోప్లాలో’ తప్పించు కొనుట’ యను నాపని యైనతరువాత, పైయెత్తు వంతు, అరీం

దమ్మదేగాని, నా కా నందర్భమున నేపనియును లేదు. అతని యెత్తు చూచుకొనిన, నాపై యెత్తు ఆలోచించుకొనవలసినదే, కాని మదకామోహాన్ పతేల్ నా కీయవలసిన మొత్తముతో నా 'కోటీ' పూర్తియగును గదా యని యనుకొనుచుండ, నే ననుకొనిన లాల్-చంద్ బహుమతీమొత్తము రూ. 1,11' లును పోయి, కంఠమున కురియై, మరికొంత శ్రమ తెచ్చిపెట్టినది.

'వశ్రమయు నక్కరలేకనే, ఆ లోతక్కువ మీ టంక శాలలో భర్తీ చేసుకొని, లోకకంటకత్వము మానుటే నలహ కారి. 'ఓనుకాని, పతేల్ యేమిచిక్కు దెచ్చిపెట్టునో యని సంశయించుచున్నాను.' అని జుమల వ్రాసిన చీటిదీసి, దాని వెనుకప్రక్క నేమో వ్రాసి, 'కేసరీ, ఇటు రా; ఇది తీసుకొని వెళ్ళి, నాకు సొమ్ము జరూరుగా గావలయునని పతేల్ తో చెప్పుము' అని కేసరిని పంపివేసెను.

'నాథా, ఆ కేసరీలాల్ రోడ్ వీధిని బింబానులోమ విలోమముల ననుసరించి మీరుచేసిన యంత్రఫలిత మేమి?'

'మారులా అరిందమ్ నా వీధిని రాసీయకుండ కేయు నూహతో నది యమర్చ బడెను. అదియైనది. అరింద మొక తూరిరా దేహ మొకింత చురుక తిరుగ నావీధిని రా సాహసించ డయ్యె. మరి మన ఆభవనము బరీక్షించలేదు. తెలిసినదా.'

'ఇదియూ; సరియే.'

కేసరి వీటిం బట్టుకొనిపోవుచు 'మీరే యెదురుపడితిరి. రండు' అని మగుడ నభాస్థానమున కిరువురును రా, నీ నూతనా గతుని నభాధ్యక్షుడు చూచి, 'పలేజీ' మీరే విచ్చేసిరే! ఏమి విశేషములా?' అని బ్రక్షించెను.

'విశేషములా! కొంపే మునిగినది!'

'ఏమీ! ఏమైనది?'

'అగుట కేమున్నది! గురూజీకి గురువొకడు వచ్చి, మీరు ఎత్తుకొనివచ్చిన గులేనుస్సును, నాత డెత్తుకొనిపోయి చెప్పరాని పరాభవ మొనర్చినాడు!'

'అయ్యమయశంబరులలోని మాయ లెల్ల నెరిగిన నాకు—బ్రహ్మాదిదేవతలకైన నెరుంగరాని యంత్ర, తంత్ర, మంత్రము లెరిగిన నాకు—సృష్టికి బ్రతిసృష్టి గల్పించగల మేధాళాలి నా నాకు—అరీందమవంటి నిరూప కాధ్యక్షుని గూడ 'జితోస్మి' యని యనిపించగల నాకు—నీ చరిత్ర వివవలె నను గుతూహలము కలను; ఏదీ, వినిపింపు' మని యసంఖ్యాకులగు నాంధ్రమహా జనులచే చిరకాలమునుండి యభ్యర్థింపబడుచున్న, అద్భుత జీవచరిత్రగల నాకు—క్షణ కాలమున సికతాక్షేత్రము కేళికావనముగా మార్పంగల కను కట్టు లెరిగిన నాకు—గురు వొకడా! నాకు పరాభవ మొకటియూ!'

'కాకున్న మీ ఇంద్రజాల మహేంద్రజాల విద్యా

ప్రభావమువలన మాయ గుల్నుమను నా కిచ్చి గుల్నుమవలె నా కగుపడజేసి తుద కేమియు లేకుండ జేసితిరి కదూ !'

‘ఓహో ! ఇదియొకటియూ ! నాశిష్యుడగు పూల్ సాహేబు కాలమున నాత డాడించిన నాటకమున నరిందమను మూడు చెరువుల నీరును దాటించు ఘట్టుల నెన్నో అమానుష కార్యములను, ఇంద్ర మహేంద్రజాలముల నెరపెనేగాని మాన పికముగ బ్రవర్తించలేదనియును; నా శిష్యురాలగు జామల ఈ యరిందమను బ్రతారింప బ్రయత్నించిన ఘట్టుముల నాడించిన చిత్ర నాటకమున నీమను దయ్యమనియును, భూతమనియును, మానవమాత్రురాలు కాదనియును, వారివారి చరిత్రల వివేచన రెంటేని శ్రమపడి వారాడిన యాడిపోతల వినివిని, యట్లు గాకుండ నేను పంచభూతాధినాథుడ నయ్యు మా శాంకరీ కృపయే ప్రభావముగా నెన్నుకొని, కేవలము మానవికముగ, బ్రాహ్మచారికముగ, బ్రవర్తించుచునే, నేనాతని బ్రతారింప బ్రయత్నించుచున్న యీనాకథలో లోపముల నెంచున్నారని నే నెరిగియు నట్టి కర్జముల చివర్జింపక, బ్రచారము నేయుచున్నా నని యూహించి కాబోలు మీ రిప్పు డాడిన మాటల కెంటేని నామనం బెరిపెడిని; గాని మీ నాకృతవాహమున మీ రిప్పుడు నా పారితోషిక మెగవేయు తలంపున పన్నిన పన్నాగము గాకున్న నేమి యీయగణ్యవాజ్ఞైవుణ్యము !'

‘గురూజీ, పారితోషిక మెగవేయుటకును, వాగ్దాన

ముల్లంఘించుటకును, అవిశ్వాసి నగుటకును, నేను టబ్బడను, పాపిని, మూర్ఖుడను, కానని నమ్ముడు.'

'సరే—ఏదో సహోటాగా, సాఫ్ సాఫ్ గా, జరిగిననంగ తంతా చెప్పరాదా? అందుపై నాలోచింపవచ్చును.'

'మరి యాలోచనా? లేని గుల్ నుమ్ నగుర్చియా!'

'గుల్ నుమ్ పోయిన దన నేమి? మీ యజ్ఞగ్రతయే!'

'మరేమో! న్వయముగ తాళమువేసి తెరచుచుంటిని. గదికిటికీలుతప్ప సంకేమియులేవు ఏమిఘోరమైనపని జరిగినది!'

'మీ రన్న కిటికీలు బాట కెంతయెత్తున నున్నవి?'

'నేను కొలవలేదు.'

'పోనీ కిటికీగజముల కెంతెంత యెడ ముండును?'

'ఎంతయా?...జ్ఞాపకము—చాలదు.'

'మీ రామ నాఖరుదళా ఎప్పుడెక్కడ నెన్ని గంటలకు చూచిరి?'

'మొన్నరేయి నాగడిలో 7—80 గంటలకు మా నీలాంబరియే చూచినది. మరల నేటి యుదయమున నామెయే చూచి నాలో గుల్ నుమ్ లేదని చెప్పినది.'

'నీలాంబరి ఎవతె? 'మాదాసి—'

'ఎన్నేండ్లనుండి మీ యాతాలో నున్నది?'

'నే నెరుగని కాలమునుండియును—కాని రామరామ ఆమె మనోనైర్మల్యమును, యామె యమాయి కత్వమును నెరుంగకయగాని కాని నా డిటువలె ననుమానింతురా?'

‘సరే. మీ ఆందోళనలో సరియైన భోగట్టా యివ్వలేకున్నారు. స్వయముగానే వచ్చి చూచెదను.’

‘ఏమి చూచెదరు? చందుడును లేని ఆకాశమునా?’
‘గుల్ నుమ్ యేలాగు తప్పించుకొనియెనో మీ రామెనుందిన గది వివరములును ఆ సీలాగబరి యెవతెయో, ఆ మివంక పౌర్వాపర్యంబులును చూచి, ఊహించి, ఆలోచించవలెగాని అరీందమ్మయే యీపని చేసినయెడ మెచ్చుకోదగును ఇంత సర్వతోమూఖ ప్రతిభ గలిగి, నలుదెస లెటుల గమనించుచున్నావో చూచితివా, మారుబా! అరీందమ్ పై యెత్తు—
ఇక నాయెత్తుపై యెత్తే మిగిలియున్నది అందుకు నేనిపుడు వీరింటికి పోవలెను; మరలి వచ్చునప్పటికి, రెండుదినములు కావచ్చును. నీవు భద్రముగా మాత్ర ముండుము. నేజోయి వచ్చెద.’

‘అయ్యా, పలేల్ గారూ, ఇది నాపని కాదునుమండీ! మీతో చెప్పకేమి మా జమల యేమి నాసినదో అప్రకారమే చేసినాను. ఆమె యీప్పిరిము మీకొరకు నెరవేర్చినాను. ఇక నేనేమిచేసినను నావిధికాదు మీకొరకు చేయవలసినదే గాని, జమల యాత్మవీర్యము నేయుటగాదు నుడి! చల్లకువచ్చి ముంత దాచనేల! చెప్పవలసినది మీ సమ్ముఖమునగాక రాయబార మేల?.....’ అనియు నింక నేమో చెప్పబోవుచుండ, పలే లా గురూజీ ధోరణి కడ్డువచ్చి,

‘వదీ చూతము; తీయించండి—జమల చీటి—’

అనేక సమస్కారములువ్రాస్తు

గురూజీ,

తమ ప్రియ శిష్యుడును నా ప్రాణ పతియును, అగు
పూల్ సాహేబు గతించి చాలకాలము కాలేదు; నేనిప్పుడు
ప్రయత్నించి ఆ ఆరీంగమ్ ప్రొగరణబుంకు నెన్నెన్నో యురుల
నొడ్డుచున్నాను కాని అది అంతగా వియమయినట్లు లేవు ఏది
యెట్లున్నను, తనురిక మాత్రము మదన్ మాహన్ పఠేల్ గారికి
గుల్ నుమ్ ను వప్పగించి, ఆయన నాకు వాగ్దత్త మొసర్చిన
బహుమానము తాముపుచ్చుకుని, నాకుగాని, నాయాత్మకు
గాని శాంతి గలుగజేయమని పఠేబదే ప్రార్థించుచున్నాను
ఇదియేనా కడసారిదిగా గ్రహించి నన్ను సంతోషపెట్టుదురను
సమ్యక్ముతో, వ్రాయు,

తమ ప్రియ శిష్యురాలు,

యోగిని.

యాదాను

‘జుమలవ్రాసిన ప్రకారమే నొసర్చితిని, గాని మీ
వాగ్దానము చొప్పున, నాకు సొమ్మింతవరకును జేరనేలేదు.
ప్రభువులుగాన, మరచి యుందురు. నాకు సొమ్ము చాలా
జరూరు; గాన నీచీటిని జూచిన వెంటనేయీ ‘కేసరి’ ద్వారా
సొమ్ముపెన, నేను మీకు చాల కృతజ్ఞుడను జరూర్—

కాల్వారాయ

‘ఓ, తీయించ, కేమి! ఏదీ, కేసరీ—తెమ్మిటు దెమ్మా చీటిని’ అని యడుగ, నాతం డద్దాని నందీయ, నీతిండును తమకమున, ‘మీరీ జుమలయు త్తరమును గూడ చదివి గ్రహించనలె ననియే, దీనివెనుక ప్రక్కనే, నా యాదాస్తును, గూడ వ్రాసితిని.’ అని యనుచు పతేలున కాచీటి నందీయ నాతం డాయు త్తరము, యాదాస్తుతోకూడ చదివి, ‘అయ్యా! ‘జుమల వ్రాసిన ప్రకార’ మంటిరే; అనగా మీ భావము?’

‘నాభావమునకే మున్నది!’

‘.....తమరు మాత్రము మదన్ మోహన్ పతేల్ గారికి గుల్ నుమేను వప్పించి, ఆయన నాకు వాగ్దత్తమొనర్చిన బహుమానము, తాముపుచ్చుకుని.....’ ఏమి, వింటిరా? ఇదీ—ఉత్తరములోని ముఖ్యభాగముకదా! మీరు దీని కిక నేమి వ్యాఖ్య చెప్పదలంచుకున్నారో కాని య్యండి.

‘ఓహో ఏమి యర్థము! ఏమి భావము!’

‘అర్థభావముల కేమున్నది? గుల్ నుమేను మీకప్పగించుట నాపని, జుమల కిచ్చెదనని మీరు వాగ్దాన మొనర్చిన మొత్తము, నాకొనంగుట మీపని— ఇం కేమున్నది?’

అప్పగించుట అనగా నర్థమేమి?

‘ఏక్కడ నున్నను, ఏరి స్వాధీనమున నున్నను, ఆమెను తప్పించి, మీ కప్పగించుట యని ‘అప్పగించుట’ కర్థము.’

‘ఊరక ‘అప్పగించుట’ యని నీపతమూ నీనెత్తిని గొట్టుకో’ యని యనుట వంటిదికాదే! ఈ ‘అప్పగించుట’ యనగా, ఎక్కడనున్నను, దీనుకొనివచ్చి, నాకు స్వాధీనపరచి నా అనుభవములోనికి దెచ్చుట— అనగా— నాస్వాధీనాను భవములోనుంచి, నా కుంభయోగపడులాగున జేయుటే గాని, ‘అదుగో’ గుల్ నుమ్ అని దేవతా వస్తుముం జూపి, ‘తే’ నాపారితోషిక మనుట, జనులమాట కాదే!

‘ఓర్ వహీబాత్ అమ్మా దర్కార్ నహీహై! లావ్, లావ్—జరూర్ సే, అమారా బక్ష్షీమ్ లావ్—జరూర్ ఝూజ్ బాత్ మత్ కరో!’

‘ఆ—అన్యాయం— ఘోరం— కేవలంధనకాండే!’

‘గుల్ నుమ్ ను మీకు ‘స్వాధీనపరచు’ పని, జామల వ్రాయలేదు. మీకామెను స్వాధీనపరచుటే అగత్య మైనయెడల అందుకు ప్రత్యేక బహుమానము నిర్ణయింప బడవలెను. మఱియు నిపుడు దప్పిపోయిన నామెను మరల దెచ్చుటకు వేరొక బహుమాన మేర్పడవలెను. ఇంతకును, మీవాక్కుద్ధిని నమ్మి, అడ్వానై సనను వుచ్చుకొనక; మందుడనై నేనీ కార్యమున దిగుట నాతప్పే—’

‘అన్నా! ఇపుడీతనితో వాగ్వాదము పెట్టుకుంటినా కోర్కెలోంగ హుగు’నిని, తన మనమున ననుకొని, ‘మీకీయ వలసినదే’ యిచ్చుటే గాక, ఇపుడీవనికొరకు, మీరుకోరునదే

గూడ నొనంగెదను కాని మీరే కాదొకేరికిని బ్రతారింప రాని నమద్దడగు అరిందమ్మయే యీవనిలో నున్నా డని సంకయించుచు, వెనుకంజవేయుచున్న మీరే పేచీయైనను పెట్టగలరు. 'అరిందమ్ గారి తగిలినది—నావశము కాదు' అని మీరనిన, గుల్ నుమ్ తప్పిపోయినందుకు కలిగిన విచారముకన్న యెక్కువ తృప్తి పొందియుండును—'

'అటులనా!' యని దిగ్గునలేచి, 'ఇక రండిని యాతని చేయి పట్టుకొని, త్వరగమరుడే, పోవుచుండెను.

మార్గమధ్యమున పరేల్, 'గురూజీ, ఇం దరిందమ్ గారి తగిలిన దన్నారే! అదే సత్యముకాకున్న, మీతో చేయికలుప నింతొకనికి తాఖత్ లేదే! వెనుక నొకతూరి, 'గుల్ నుమ్ ను నొకప్పగించినచో, 'రెండు గ్రామములు బాగీరుగా నిచ్చెద' నని, నే నరిందమ్తో.....' అనుచు నింకేమో చెప్ప బోవుచుండ, 'అఁ—అఁ—ఇం కేమి! అరిందమ్తోనే! అన్నా పుట్టమీద నేమికుట్టినను నాగమయ్యదే పేరే! ఇం దరిందమ్ తప్పక నున్నాడు. ఇట్టి యనంగతకార్యము లొనర్చిన మీతో వ్యవహార మేమిటి?—ఏల—నాకేల నగోల! లావ్, లావ్—అమార జ్జీష్!' అని యాతెడ్డు మరలిలో వెనుదిరుగ, 'ఇంతేనా—అరిందమ్ పేరు విన్న మాత్రాన, పట్ట లైనను నీరు ద్రావ వసుమాట సత్యమే! చేతగాక, వెనుకకు మర అడుగు, నాపై నేదోయొక దోష మారోపించుటకంటె, చేత కాదనిన నీలతకన్నను నెమంజనము కాదా!' యనె పరేల్.

‘ఓహో! పచ్చినవాడు ఫల్గుణుడ * వశ్యము గెలువనంగ
రాదు.....’ ‘నేను డబ్బీయలేను—వని చెప్పుచుకొన
లేనని మీరనిన నితకన్న బాగుండును.’

‘ఏమీ డబ్బుకా?—దేనిదేని కెంతెంత నీయవలెనో,
ఇప్పుడే నిష్కర్ష పర్చినచో, ముందుకు మరి పేచీలుండవు.’

ఒకరి నొకరు జూచుచు మాటాడక నిలచిరి.

తన కొటి పూర్తియగుటలో, నీత డీయవలసినదిగాక,
లాల్ చంద్ కేసులో తాళము దీయుటకు, తనకు రావలసినది
యురాక, తన వీలమీదకే దెచ్చిన యా 1,116 లును కలిపి,
మరీ లాగవలె నను నూహ పొంది, గుల్ నుమ్ పతేల్ గృహ
మున నుండు నను నూహ, అరీందమ్ పొందుటకై నను, ఇపు
డిప్పుడే పతేల్ చెప్పిన కారణమేగాక, జమల చనిపోయినదను
వార్తచే మత్రిభ్రమణమున, దేశభ్రమణమొనర్చుచున్నగులాబ్
సింగ్ వలన, గుట్టు బయటపడునేమో యను ననుమానమున,
తనమాననము తామరపాకున నీటిబొట్టగుటను, గురూజీయును;
లేకమపి తప్పు దొరికెనా మరియు మరియు బారితోషిక మని
వేధించుచున్న గురూజీతో కుసుమ గుచ్ఛము తాగొని తెచ్చిన
చరిత్రము, నీలాంబరిచే తానదివర కంపిన కబురును, చెప్పిన
వగ్గిపై గుగ్గిల మగుగదాయని, యాందోళనావన నంచలిత
మనోలలితతో పఠేలును, గాబోలు, నొకరి నొకరు జూచుచు,
మాటాడక కొండొకతడ పూరకుండిరిగాని, తుదకు పతేలే,

‘గురూజీ! వేయేల? ఆరెండు గ్రామములును జాగీరుగా నిచ్చిన జాలునా?’ యని బ్రశ్నించెను.

‘ఏదీ! నిశ్చయముగ— ఇంకరీ సాక్షిగ— ప్రమాణముచేయుడు.’

‘అహ! నిస్సందేహముగ నిరాఘాటముగ— నిర్వివాదముగ— సూర్యచంద్రుల సాక్షిగ— ప్రమాణము చేయుచున్నాను. మరొక్కచూట; గుల్సుమ్ను నా కప్పగించుటన, నన్ను బ్రేమించునటులగూడ చేయుటనుడీ! తెలిసినదా?’

‘సరే; ఇంతేకదూ! పదండి—పోదము’

ఎనిమిదవ ప్రకరణము

ఇ వ్వ లి క థ

ఆర్యావర్తమునకును, దక్షిణావధంబునకును, నడుమ నుండు మాళవమునకు, పురాణనంబంధముచేతను, పౌరాణికత వలనను బ్రసిద్ధికెక్కిన యుజ్జయినియే రాజధాని.

ఇక్కాలంబున కాలమాన నిర్ణయమున కాంగ్ల గణిత శాస్త్రజ్ఞులు, పాశ్చాత్యదేశమున గ్రీన్విచ్ ముఖ్య మధ్యస్థానముగ నెంచుకొని, కాలమాననిర్ణయ వ్యవహారము నడుపు

కొను చున్నటులనే, హిందూదేశమున జ్యోతిష్కులచే, గణితముల నిమిత్తము, ముఖ్య మధ్యస్థానముగ సంగీకరింపబడిన నియ్యజ్ఞుని, అవంతి, విశాల యను నామాంతరములు గలిగి వ్యవహరింపబడుచు, స్వాలియరు రాష్ట్రమునకు పూర్వ ముఖ్య పట్టణమై, సకలభువనరక్షదీక్షాదక్షుం డగు విరూపాక్ష, మహాకాళేశ్వరాది దేవాలయము లుండుటంజేసి దీర్ఘయాత్రాపరుల కాలయమై, ప్రసిద్ధ పుణ్యక్షేత్రములలో నొకటియై దనరాడుచున్నది.

ఏ పట్టణావతానము ప్రద్యోత మహారాజసంధన యావానవదత్తాదేవిని, తనపిల్పిగృహమునుండి వత్సరాజుదీసికొనిపోయిన చిత్రకథల కాలవాలమై యున్నదో, ఏ కటకసింహము సకల కవివర గురుడని బ్రసిద్ధి గాంచి, లోక ప్రసిద్ధి వడసిన నాటకత్రయనిరచించిన మహాకవి కాళిదాసుచే, కుబేరశపితుండు యత్సుడు, మేఘునిమూలమున దన యర్థాంగికి గబురంపిన కథలోగూడ, నంతేవి హృదయరంజకముగ వర్ణింపబడెనో, ఏ సగరరాజము సంస్కృత వ్యాకరణమున గల గౌరంతలు బూరించిన 'పాణిని' కిని, గీర్వాణవ్యాకరణములకు వార్తికములు వ్రాసిన 'వరరుచి' కిని, మహాభాష్యమందలి లోపములు సవరించిన 'పతంజలి' కిని, బృహజ్ఞాతకాది మహాగ్రంథరాజ నిర్ణాతయూ 'వరాహమిహిర' నకును. సంస్కృతపదపారిజాతమునడగిన, నామలింగానుశాసనమునురచియించి, మృతజన్మం

డైన 'అమరసింహు' నకును, వైద్యశాస్త్రమును భూలోకమున కవతరింపజేసిన 'శ్రీమద్ధన్వంతరి' కిని, సుభాషిత రత్నావళి యను నామాంతరము గల నీతి, శృంగార, వైరాగ్య శితకములు రచించిన భర్తృహరికిని బుట్టి నిల్లయ్యెనో; — అన్నా! రామాయణములో పిడకలవేట వలె మాకేల నీ గోల. కథనడువనీయకుండ ననెదరా? కాసీచూచెదముగాక — ఏ నగరసామ్రాజ్యమును, ఏ రాజు, హిందూరాజ్యరమ్యపై దండెత్తివచ్చిన, మ్లేచ్ఛకుల సాపాటనీ వీశిహోత్రుండై వారిని రూపుమాపి, వైదికధర్మమార్గంబుల ఘనః ప్రతిష్ఠాపన జేసి, భారతవర్షంబు నేకఛత్రముగ బరిపాలనం బొనర్చిన కతన నా ప్రభులకులశిరోమణిరై యాచంద్ర తారకముగ నియ్యిలనుండ, నారినివేర నొక 'శకము' స్థాపింపబడి, వాడుకలో నుంచబడి నదో, ఏ 'మహీశు' చిత్రవిచిత్రకథల వినిన, వ్రాసిన, జదివిన, బౌద్ధ లడంగి జనులు సుఖములే గాంచుచుందు రను నానుడి, నాటికిని నేటికినిం గూడ వాకొనబడుచున్నదో; ఆ సాహస విక్రమాంకభూపాలు (జే వీరు) పాలించెనో, అట్టి యి య్యుజ్జయినీ నగరసామ్రాజ్యమున, నా కాలమున, బౌద్ధదేవాలయములును బెక్కులు గలవు.

అట్టి యి న్నగరమున నానా దుండిన భూస్వాములును ఇంద్రాదులును లోనగువారిలో నొకరుం డగు బనధుహీన్, మిగుల వైశ్వర్యాచార్యవంతుడు. సాలుకు నాలుగులక్షలకు

పై బడిరాబడిగల యీతనికి, కలకత్తాకు నమీషముననున్న పెద్దదియగు నొక రాజ్యమున కధీశుం డగు తమిజుద్దీన్ అను జమీందారుడు, స్నేహితుడును దూరపు బంధుగుండును నై యుంట, నపుడపుడు తన కుమారుడగు సిరాజ్ హీన్ ను స్నేహ మూలమున, నా తమిజుద్దీన్ జమీందారు నింటి కనుపు వాడుక గలదు. తమిజుద్దీన్ కుమరితయగు గుల్ నుమ్ యును, బనరుహీన్ కుమారుండగు సిరాజ్ హీన్ యును, నహపాతకులం బోలె, సిప్టాగోష్టి దిరుగుబాడుచుండిన కారణమున, ఒండొరులకు గాటమగు బరిచితియు, స్నేహమును, వారివారి మనోలచల సంకురించియుండెను. కొంతకాలమునకు సిరాజ్ హీన్ బనకుండగు బనరుహీన్, తన యవసాసకాలమున, తన కొమరునకు ఫోటోగ్రాఫులను దీయు 'కళ' యం దభిరుచి యనియు, నందున నాకళలో నాతనికి సంపూర్తియకా పరిశ్రమ గలుగజేయ నహియపడ గోరుచు, తమిజుద్దీన్ పేర నొక లేఖ వ్రాసి గతజేపుం డగుట, నీ సిరాజ్ హీన్, తన తండ్రి మరణానంతరము చాలాకాలమువర్యంతము, తమిజుద్దీన్ అధికారముననే యుండి విద్యాబుద్ధుల గరచి, రానురాను, తమిజుద్దీన్ యొక్క కష్టపు రాణివానమగు, మోతీబీబీ వలనను, మఱియు నామె ప్రియశిష్యుడగు పూల్ సాహేబు వలనను, చెప్పరాని యిక్కట్లల నొంది, ఎట్టకేలకు రక్షకభటశాఖావతంసుడును, నిరూపకాధ్యక్షుండును నగులరీందమ్ చే రక్షింపబడి, గుల్ నుమ్ నకు పరిణయముత్తుడై, చల్లగా కాలము గడుపుచుండెను.

సిరాజ్ హీన్ ఒకప్పుడు పాటలీపుత్రమునకు లౌకిక కార్యనిర్వహణార్థము పోయియుండ, తన ప్రేమసి యగు గుల్ నుమ్, ఒక పర్వదినమున, తనచెలిమికత్తెలతో, నీప్రానదీ జలములస్నానముజేసి, వికూపాక్షుండర్చింపగోరి, యంతఃపుర కాంతలు బహిరంగముగ స్నానమునేయుట కనువుపడమి, తన స్నానాలయముగల పడవను సిద్ధముచేయ తన యంగరక్షకుల కాజ్ఞయొనంగి, దా కొక పల్లకిలో నవ్వీడు వీడి, ఎంతో దూరమున నున్న నీప్రా నదీతటమున కే, పల్లకినుండి తన కాలు పడవమీదబెట్టగనే, లేడవను నదీమధ్యమునకుగొనిపోయి, య నొరులకంట పడకుండ స్నానమునేయ, తన పడవ నమర్చి యుండిన స్నానాలయమున దాని కీలు నడల్పినంతనే యొక నిలివెడు నీ రందు జొరబార, నదీజలముచే పడవగాని, పడ వలోపలివారికిగాని, అపాయముగాని, అసౌఖ్యముగాని రా కుండ, నం దంగనామణు లంగరక్షకులై, యస్రమత్తులై గాంచు చుండ, నామె స్నానమునేయు సందర్భముననే, ఇందూర్ రాణి గారి పడవనడుపు నావికురాలై 'కరీమ్' అనాడు, జై నదేవాల యమున గుల్ నుమ్ నవహరించి, మొదట కాలూరాయికిని, పదంపడి వరేల్ గారికిని ఒచ్చుగించగలిగితి నని, కరీమ్ వలననే విని యుంటిమి గదా. పాపము! సిరాజ్ హీన్ పాటలీపుత్రమునుండి మగుడి రాకవూర్వమే, తన ప్రేముడికత్తియయి, నన్నో యిక్కట్టులం బడి పరిణయమైన యందక త్తియయి వగు గుల్

నువ్వే స్నానార్థము సీత్రా నదికిం బోయి మరలి రాలే దను
పార్త తన వీనులంబడ, తన కర్జ మొక యోరకుంచి, దూర
మున నున్న దా బిరాన నరుదెంచి, విచారించి, యేమియుం
జేయ దోవమి, దక్షణమ అరీందమ్ను కరుక పరచి యాతని
నహాయము నభ్యర్థించుచు, దన వ్రయత్నముల మానక నే
యుచు, దిన మొక యేడాదిగ గడుపుచుండ, ననతికాలముననే,

‘తక్షణమే బయలుదేరి రావలెను—పోయిన వస్తువు
దొరకినది—క్షేమముగ నున్నది— అరీందమ్’

అని తనపేర నొక తుతివార్త రా నయ్యది జదువు
కొని, యొడ లైలియని యానందనందమున నీడులాడుచు,
బ్రయాణనన్నాహమున నుండెను.

తొమ్మిదవ ప్రకరణము

నిరూపణ (1)

‘ఇదేనా గది?’ ‘ఔను—’

‘అప్పుటినుండియు నీగదిలోనే యుంచిరా?’ ‘ఔను’

‘గ్నడైనా మౌర్చియుండిన కొంతబాగుండియుండును.’

‘సరే—ఇదియొక తప్పా?’

‘తప్పా—మరి తప్పున్నరా! ముందు గది పరీక్ష చేయ నీయండి; అప్పటినుండి యిప్పటివరకును, ఈగదిలోనేయుంచుట తప్పే యని, మీచేతనే ఒప్పించగలను’

‘కాబోలు—క్షమించండి. మాటాడితే నాతప్పే యని నిర్ధారణవరచుటకు మహాప్రయత్నములు చేయుచున్నాను.’

‘అయ్యా, ఈపూ లేల నీలాగున పరజల్లి యున్నవి?’

‘చూచిరా, ఎన్నివిధాల ప్రయత్నము చేసియుంటినో? ఎన్నోరకముల పఠములు, మనోల్లాసకరములును, శృంగారరస ప్రధానజనకములును, నగు వస్తువులును, నమర్చియుంటినో!’

‘ఈ పూలమాట ముందు చెప్పక, నామాటమరలింప బ్రయత్నిమేల!’ ‘పూలా—నావి; ఔను నేనే తెచ్చితిని.’

‘ఎక్కడినుండి?’ ‘పూలయంగడినుండి—’

‘ఎవ రిచ్చిరి?’ ‘పుష్పలావికుడు—’

‘ఓహో! అంతా! వేళాకోళమే? పతేలజీ! ఇదిగో, నే నడిగిన ప్రతి ప్రశ్నకును నదు తర మీయకున్న, నా పారి తోషికము నా కొనంగుడు—నే పోయెదను.’

‘పాపము! అప్పటి ఫల్గుణు డిప్పుడు తరు డైనాడే!’

‘అయ్యా, కొరగాని మాట లేల? నేను, పది రూపాయ లిచ్చిన, పది రూపాయలపనే చేయుదును. నూ రిచ్చిన, నూటివనే చేయుదును వెయ్యేల! ఎంత కంటే! ఇప్పు డీగడి పరీక్షకు 200 అక్కడ పెట్టండి. నిరూపణ మిజా చూపెదను.’

‘సొమ్ముకా నాకు భయము! ఇవిగో!’ అని రెండువం
దలు నట గ్రుమ్మరింప, నీ గురూజీ అంచుకొని, ‘ఇకనావ్రతి
ప్రశ్నకును నదు తర మిచ్చెదరుకదూ?’

‘నాకు తెలిసి, జ్ఞాపక మున్నంతవరకును—’

‘ఆ—పుష్పలావికుని పేరు?’

మంచిపేరే—ఏదో ‘చంద’ అని చెప్పినటులయ్యాది’

‘లాల్ చందా?’ ‘కాదు’

‘గోపాల్ చందా?’ ‘ఆ—ఆ—అవు నవును.’

‘పొట్టి, నల్లని, కురూపికదూ?’

‘కాదండీ, పొడవగు స్ఫుగద్రూపి; దిద్దిన యవయవ
స్ఫురణ—కాని, గురూజీ! మీ రేమి నిరూప కాధ్యక్షునిం
బలె నను బ్రక్షించుచున్నారే!’

‘నే నిపు డేమిసేయుచున్నాను? నిరూపణే కదా! ఆ
గోపాల్ చంద్రవద్ద నొక్క కుసుమగుచ్ఛ మేనా మరియు నింకే
మొనను విలిచితిరా?’ ‘మరింకేమియు గొనలేదు.’

‘నరే; పోనీగాని, ఆ నుమగుచ్ఛము బరీక్షించిరా?’

‘లేదుగాని, ఈ నుమగుచ్ఛ బరీక్ష యేల?’

‘ఇదిగో, ఇదే మీకును నాకును సున్న భేదము ఇం
డేదో మిత్రభేద మున్నది’ అని యట నేల విరియజల్లియుం
డిన పూల జూచుచు, ‘ఏదీ, ఆ నీలాంబరి?’ యన నా దావున
నున్న నీలాంబరియు యెనుటబడ, ‘ఏమి, నీవేనా నీలాంబరివి?
ఈపూలేల యటుల విరజల్లియున్నవి?’ అని యడిగెను.

‘ఇది ఆ యమ్మకు మామూలే; బాబుగా రినుదినము ను పూల గొసితెచ్చి యిచ్చుటయును, నామె సత్యమును జించి, త్రుంచి పరజల్లుటయును మామూలే.’

‘నీకష్టమున కెంత బహుమానము దొరికినదే?’

‘నా కేమి కష్టము? నా కేమి బహుమానము?’

‘ఈ గుల్‌నుమ్ తప్పిపోవుటలో నీవు కష్టపడలేదా? అందు కరీందమ్ నీ కెంత బహుమాన మిచ్చెను?’

‘అరీందమ్ యెవరు? నాకు బహుమాన మిచ్చుటేమి? మీమాటలు నాకు బోధపడలేదు.’

‘అరీందమ్ యెవరో నీకు తెలియదేమి? నీ విక్కడ నెన్నెండలుండి పని చేయుచున్నావు?’

‘దాదా పిరువదియైదు వత్సరములనుండి—బాబుగారి పసితనము నుండియును.’

‘వరే; అయ్యా, ఇతేనా కిటికీలు? వీనికి తలుపులు లేవే— మ రేద్వారములును లేవే; అయ్యా, ఏదీ, ఒక పెద్ద నిచ్చెన దెప్పించండి; కిటికీ యినుపగజములు బరీక్షింపవలెను’ అని గురూజీ వలుక, నొక డొక యినుప నిచ్చెన దోతేర, నీతం డద్దాని నెక్కి, కిటికీ గడములు పదునాల్గింటినిం గూడ నొక త్పటికాలము చూచి, గజములు గదలింప, కిటికీ కిద ప్రక్కల నుండు చెరి రెండుం దక్క తక్కిన మధ్య పదియును తొంచెము కిదులుచుండ, నిందొకటి నునాయానముగను, నుప

కరణనహాయమున, గొంచెము కష్టమున నం దొకటియు నూడ దీసి 'ఆహా రసాయనశాస్త్రజ్ఞా!' అనుచు నిచ్చెన దిగను.

‘ఏమండీ; సరియో, పరీక్ష?’

‘చెప్పెదను తాళండి. ఈ గజములు చూచి, ఈ రెంటి కిని గల భేదము మీరు పరీక్షించుచుండుదు ఈగది లోపలి భాగ మంతయును చూచుట యైనది ఇదిగో ఈ గోడ వీధి వైపు భాగమును గూడ చూచి, నిర్ధారణ పరుపగల ననుకొను చున్నా’ ననుచు బిరాన వీధిదెస బోయి ఆగోడ బరీక్షించి, ఆ సమీపపు నేలను గుర్తించి, నిదానించి చూచి లోపలికి వచ్చి, ‘పలేల్ జే ! ఇక సందేహము లేదు. అరిండమ్ యిందులో పనిచేయక పోయియే యున్నయెడల, ‘ఆకోస్ అసిట్లయిక్ పెల్లింగుతో, ఈ కిటికి యినుపగజములు కరగించుటయును, మరల నతుకుటయును, జేయ నమర్థు లెవరు?’ అని యా నిరూపకు డనెను.

‘ఘోసండీ ! ఆగాన్ నో కరగించినపుడు ద్రవభాగము గొంచెము క్రిందికి దిగజూచి కట్టిన గుబురులా యిని?’

‘సరిగాపోల్చిరే—’

‘కాని ఆమె నెటుల బైటకుకొనిపో గలిగెను?’

‘ఓన్—చొప్పుదంటప్రశ్న; ఇంత లోనర్చినవాని కది యొక కష్టమా ? పదిగజము లూడబెరికి పెద్దనిచ్చిన సహాయ యున నామెను దీసికొనిపోయి యుండరాదా ! నిచ్చిన దావు

గురుతులు చూచెదరుగాని రండు రండు—నాతో రండు. ఈ గోడ కావలవీధి దెనను చూడగలరు' అనుచు నాయనను దీసికొనిపోయి, తా నదివరకు చూచివచ్చిన గుర్తు లీతనికిని జూపి, 'ఏమండీ, నా నిరూపణాభాగముం గూర్చి పరితృప్తి జెందితిరా?' యని యడుగుచు, గదిలోపలికి దీసికొనిపోయి, మరల నా యినువగజములపై నుండిన చిన్నచిన్న గుబురుల జూపును 'దీనితో నా నిరూపణ సంపూర్ణమైనదికదా; ఈ కిటికీమూలముననే ఆమెను గొంచబోయెను. మీరీ గదిలో నామె నప్పటి నుండియు నుంచకపోయియే యుండిన నీ యవాంతరము వాటిల్లకపోయి యుండునే!' అని తన మాట నిలదీసికొనెను.

వీరీ తీరున సంభాషించుచుండ, నొకడు వచ్చి, 'గురూజీ' యని బిలచి యాయనతో నేమో రహస్యముగ నివేదింప, నీతండును యేమో వ్రాసి 'చూడు అక్కరాచీ, తక్షణ మీ యుత్తరము—రైలులో పోయి, చూడు—అక్కడ రైలు టపాలో వేయించవలెను నుమా; బహు భద్రము; మెయిలువాక్లో పడితీరవలెను.....చూడు; నీవు పోవుచున్నావు గాన, మన 'యమోటాతో' పరేల్ గా రివుడే వచ్చెదను. వారుకోరుపని నిర్దుష్టముగా నేయవలెనని, నామాటలుగా చెప్పుము.' అని యుక్కరాచీతోచెప్పి 'పరేల్ జీ, మరి మన మిక్కడ చేయవలసిన పనిలేదు. మీ రివుడే వీనితో పోయి, మన మిక జేయవలసిన పనుల కాయత్నపడవలెను. యమోటా

అన్నిటం జతురుడు ఇక మీరగును' అని చెప్పి, 'అది నను చెప్పినటుల రవానా యగునుకదా!' అని హెచ్చరించి వారిరువుర సంపివేసి తన యత్నమున దా బోయెను.

నిరూపణ 2

'నరోజనీ, గుల్ నుమ్ యేమిచేయుచున్నది?'

'ఇప్పుడే భోజనముచేసి కూర్చుని గులాబీపూలు మాలగా తయారుచేయుచున్నది.'

'ఏదీ, ఆమె నిటు రమ్మను. ఆమెపేర నొక యుత్తరము వచ్చినది.'

'నరే; పిలచెదను గాని, మా అమ్మను పిలిపించరా, ఇన్నాళ్ళయినదికదా?'

'అలాగే నమ్మా పిలిపించెదను. మీ తాతగా రింట డేమముగా పిండివంటలు దినుచు, నిక్కడికన్న నక్కడనే యెక్కువ సుఖముగా నున్నది గదా!'

'హానీలెండీ; మీ రెప్పుడును ఏదో ఒక హాన్యపు మాటాడి, ఆమాట తప్పించేస్తూనే వున్నారు. ఇంకా యెన్నాళ్ళు ఆమ్మని అక్కడ వుంచెయ్యాలని అనుకుంటున్నారో?'

'మరి చాలారోజులు మీఅమ్మ అక్కడ వుండదులే. మంగల్నేనుని ఆ వనిమీదనే వంపినానులే. పిలు, పిలు, గుల్ నుమ్మని, త్వరగా—'

‘ఎందుకూ! ఉత్తరం యివ్వండి. నే నిచ్చేస్తాను.’

‘అలాగు కాదమ్మా; రమ్మను.’

‘అయితే వుండండి మరి పెళ్ళున్నాను?’

సరోజిని నిష్క్రమించును. మరొకొంటెమునేపటికి సగ మల్లిన గులాబీపూలహారముతో గుల్ శుష్క్ చెవేళించును.

‘ఏమిబాబయ్యా, ఉత్తరమువచ్చినదట! ఎక్కడనుండి?’

‘బేసమ్మా; ఇదే కవరుఉత్తరము యెక్కడనుండియో తెలియకున్నది. పోస్టల్ ముద్రలేదు. కాని, రైల్వే మెయిల్ సర్విస్ ముద్ర సెట్ నం 5 రు అని యున్నది. అందువలన నిర్ధారణగా నేమియు తెలియకున్నది. నీ ఎక్కడ నుండగా, నీ పేర వచ్చుటచేత, సిరాజ్ హీన్ వ్రాసియుండు ననుకొనుచు న్నాను. ఏమో, ఏదానికై నను గుంచిది. నేను పరీక్షించి, అందున్న సంగతులు చూడకయే నీ కిచ్చివేయుదును.’

‘మీరుచూచిన నేమిలేవ్వు, బాబా!’

‘అటుల కా దమ్మా’ అని యనుచు నా యుత్తర మాత డటుసిటు ద్రిప్పుచు, దాని భారమును జూచువానిం బలె మరల దానిం బరీక్షించుచు, నొక నూనెచుక్క నా కవరుపై వేసి, కొంతమేల నెరపి, చూచి, అకవరును చింపక, దానిమూతి యంటింపబడిన భాగముపై నించుక తడిచేసి జాగ్రత్తగా దానిని విప్పి, తన ముఖము దూరముగా నుంచి, లోప నున్నది కాగితమే కాని యింకొకటి కాదని నిశ్చయపర

చుకొని గాబోలు, యం దుండు కాగితము దీసి, చాని కొనను పట్టుకుని దులిపి, కవరుపై తముదులిపి, యామె కొనంగ, నామెయు చిర్నగవున నద్దానిం దమకమున నందికొని, త్వరగమనమున లోనికి బోయి, యాకమ్మను బదువుకొనుటకు బూర్వము సంతకము జూచుకొని, విస్ఫురితముఖముతో, పుల కాంకితతనూలతతో, నానంద వికసిత నయనాంబుజములతో, నుత్తర మెల్ల మెల్లగ బదువుకొని, నం దేమి బోధించుకొనెనో గాని, యానందపారవశ్యమున నన, మరలచావడి కరుదెంచి, 'బాబయ్యా, మీ అల్లుడుగారు బయలుదేరి వచ్చుచున్నా' రనెను.

‘ఏదమ్మా, ఇటులే—ఊః—పోనీ, నీవే చదువు—
వింటాను.’

* * * * *

ఆ—ఆ—అరీందమ్, ఆగు మాగుము! ఎక్కడినుం డియో వచ్చిన యుత్తరము, కాదు—కాదు—సిరాజ్ హీన్ వ్రాసె నని, నీ వనిన యుత్తరముపట్టుకొని, ‘ఏదమ్మా, చదువు; వింటాను—’ అని గుల్ నుమ్ ఉత్తరము చదువుచుండగా తీధబాటుగా వినవలె నని యెంచుచున్నావు కాని, మా కొక విషయము చెప్పనిదే ని న్నా యుత్తరము విననీయము. మరియు గుల్ నుమ్ ను చదువనీయము. నీ వనులును, నీ నిరూపణకార్యములును, నీయంతట నీవు చేసుకొనిపోవుచున్నావు. ని న్నను

నరించి పోయినచో నన్నియు దేటపడగలవని గాబోలు, నేదియు నుడువక, నీత్రోవను బోవుచున్నావు ఏ దోలుల జరిగినదో, వివరముగా, నేదియు జెప్పవైతిని. మా గ్రంథకర్తయైనను జెప్పడాయెను. పోనీ యని, నీవారగు సర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరు మొదలగు నీ పరిజనులైన నడిగి దెలిసికొంద మన్నను. కాలూరాయి ని న్నధికరించి తప్పించుకొనినదాదిగా వా రేరీ, ఎందును గానరా రైరి. పోనీ, నీవు చెప్పినను, చెప్పకున్నను, ఇంతవరకును మీమీ చర్చిత్రల దా నేర్పినయట్లుల, నోవినరీతిని, మా కెరుకనేయుచున్న పాప మీ గ్రంథకర్తనే యదుగుడ మన్నను, దన కలమును వడిపడి బోనిచ్చుచున్నాడే! ఇంకెట్లు? మా కెన్నో సందేహు లున్నవి. కాలూరాయి యెంతో నేర్పరియు, బహుమేధావంతుడనియు, నక్కడక్కడ నుడివియుంటివే! అరీందమ్, నీ వట్టి దుస్సాధ్యు నెట్లుల బట్టితివో చెప్పవైతివే! మా మానసకాసారముల నీ సందేహపవనము కలతవెట్టుచున్నది. ఇంకను మేమువేదియుండలేము. ఇక మా కోపిక చాలదు. పోనీ ఇప్పు డా గుల్ నుమ్చేతి నున్న యుత్తరము వచ్చిన నంచి (కవరు) సంతనేవు బరీక్షించితివే! ఉత్తరమో, అందలి యంశములో యేవియు నక్కరలేక, పోష్టు ముద్రయా నీకు గావలసివచ్చెను? నీ వేల నా కవరుపై తైలబిందువు నెరపి, ఎంతో బరీక్షించి, దానిని చింపక, దాని మూతిం దడిపి, మెల్లన దెరచుచు, నీవు పెడమోమున సం

దున్న కాగితముం దీసితివే! ఏమి, ఏల నంత జంకు నీకు? ఇందు
గల విశేషము మొదట మా కెరుకవరచి, మేము బరితృప్తిం
జెందినపిదప నుమా, నీ గుల్‌నుమ్ ఉత్తరము చదువుట—
నీవు వినుట—ఏమి, చిరునగవున జూచుచున్నావు?

ఓహో! లోకములో జను లాత్మకృతంబుల మరువజా
లరుకదా! అలనాటి నీ ఇక్ష్మ్యురెన్న కవరునంగతి యింకను
మరపు రా లేదు కాబోలు ఇంతకును నీకును మాకును
మరపుగా నిదేలది! నీ వపుడు కాలూరాయిని పట్టుటకు
రూ. 1,116 ల కరెన్సీనోటు గల కవ రది యను భ్రమ గొ
లిపింప నేర్చుమెయి నంపిన ఇన్‌ష్మ్యురెన్న కవరులో, చిక్కని
నేతగల పట్టునంచియు, దానిచుట్టును గుల్లదారమును, వీనినిండ
రెప్పపాటు కాలమున బని నేయగల విష వాయువుతో, నీ వా
నాడు నింపియుంచి వంప, పాప మాత డమాయికముగ దానిని
చింప, నం దున్నని తెగి, ఆ వాయువు నాతని నాసాపుటముల
బ్రవేశించి, వాని నున్మత్తుగా నొనర్చ, నాపట్టున వాని బట్టిన
ఘట్టము మరువమియూ! మరి యామాటయైన నోట ననవై
తివి. నీవనుల జూచి, మము బోల్చికొను ముందువే! మేమంద
రము నీయంతవారము కాగలమా? నరియే—పాప మెంత
యాతరమున నాయుత్తరమును వినదలచితివో; అడుగు
మడుగుము—గుల్‌నుమ్‌ను—ఆ యుత్తరము చదువుమని—

* * * * *

‘ఏడమ్మా, చదువు; వింటాను.’

‘తమరే చదువవచ్చును.’ అనుచు నాల్గినందిచ్చెను.

కమ్మం జడెవుకొని, యాతండును చిర్నగవున, అమ్మా ఈకమ్మలో ఉజ్జయిని అని యుండుటచేత, ఉజ్జయినినుండి వ్రాసినటుల నున్నది; కాని తారీఖులేదు మరియు, నాతంతి వార్త అందినతర్వాత, తాను వ్రాయుటకు దిగినంత వ్యవధి యున్నటుల గానరాదు సంతకముచు, దస్తూరీయును, ఆయన వియుం బోలియున్నవి.

‘ఏమి, తామటుల సందేహించుట? స్వకటుంబ విషయములగూర్చి గూడ, తమ చిరూపక నామర్థ్యంబుల జూపుచున్నారుగదా యని విచారించుచున్నాను.’

స్వగతమున, ‘అన్నా, ఈమె మనము నొచ్చినదియై యుండనోవు.’ ప్రకాశమున, ‘లేదమ్మా, నే నేమియు సంతయించలేదు, నాతంతివార్త నందికొనవలెదప, నీ యుత్తరము వ్రాయుటకు తగినంత వ్యవధి లేదేమో యనియు, నీయుత్తరమున నుండిన కవరునిమీద ‘ఉజ్జయిని’ ముద్రలేక, ‘సెల్ 5’ అని రైల్వే మెయిల్ సర్వీసు ముద్రమాత్ర మున్నదే యనియు, ననుకొనుచున్నాను గాని మరేమియు లేదు. ఐనను, నాతంతి వార్త నందుకొనిన తక్షణమే బయలుదేరుచు నిది వ్రాసియుండవచ్చును, ఆ సమీపమున నున్న మరియొక యూరనాగుచు, నీ యుత్తరమును రైల్వే మెయిల్ వాకలో వేసియుండవచ్చును కావున సందేహియు సందర్భములేదు.’ అని సమర్థించుకొ బ్రయత్నించుకొనుచు గాబోలు పలికెను.

‘సరేగాని, బాబయ్యా, వాడువచ్చే తారీఖు మాత్రము తెలిసినదికాదు.’

‘అయ్యో, తెలియకేమి? ఎల్లుండి’ అని వ్రాసిరే! మొన్నటి దీయత్తరము అనగా నేడే యనుటకాదా! ఈ సాయంత్రము ౯ గంటలబండి వేళకు మనము పోదము. నీవును సిద్ధముగ నుండుము.’

‘బాబయ్యా.....’

‘ఏమో చెప్పబోవుచు, వంశయించుచున్నా వేమి?’

గుల్ నుమ్ విశమితవదనయై మిన్నకుండెను.

‘ఏమమ్మా, దుస్తులనుగూర్చి యాలోచించుచుంటివా? అమ్మా, తమిజాద్దీనును, నన్నును నమభావమున జూచుకొను నీ వేల నిటుల వంశయించుట!’

గుల్ నుమ్ మారు పలుకలేదు.

‘గంట గంటన్నరలో నీకు దగిన దుస్తులు రాగలవమ్మా అప్పుడే పుర్ణాయించినాను. నీ పివాహమునకు పూర్వము నీకు దుస్తులు తయారు చేసినవాడే— కాని, వచ్చుచున్నానని వ్రాసియు, వచ్చినతరువాత, నిన్నును, నన్నును, చూడక పోవునా? చూడకపోయినచో, దానిటకు రాబనియేమి? మనలను గలసికొనుటకును, మాట్లాడుకొనుటకును, కష్ట నుఖములు గలపోసికొనుటకును గదా రమ్మని తంతివార్తనంపితిని. ఇట్టి పట్టున, నిన్ను వచ్చి తన్నెదుర్కొనగోరనేల?’

గుల్ నుమ్ ముసిముసి నగవున మిన్నకుండెను.

‘బోనును; తా నూరలేనితరి; నీ వాపత్సమయమున
దైవోపహత వౌట, నిన్నగిలటజాతునా యని తహతహం
పడుట నిట్లుల వ్రాసియుండు. ఆహా! ఏమి అన్యాయసామర్థ్యము.’

గుల్ నుమ్ మోమున నునుసిగ్గున, లేనగవున, నచ్చటు
వీడిపోవుచుండ, ‘అమ్మా, ఆయన తొందరయు, నాందోళ
నయు, దమకమును, మన మిర్వరమును బోయి జాతుము
గాక! నీవుమాత్ర మీ యుత్తరమున నున్నటుల నచ్చటి కొంట
రిగ బోకుమా! ఆయనయే వచ్చి మనలను చూడవలె నంతియ
గాని, మనముగాపోవలదు— చూదుముగాక, ఆయన తొం
దరి!’ యని యాయన బలుక, నియ్యమయు నగవు మొగ
మెల్ల నల్లికొన, లోనికేగను.

* * * * *

‘ఏమైనది లాల్ చంద్ కేను?’

‘అప్రశ్నకు జవాబుగా మరియొక ప్రశ్న మిమ్ములనడుగ
వలసియున్నది. 778 ఏడీ?’

‘ఎక్కడికి వెళ్ళినాడో; ఇక్కడికి రాలేదు.’

‘వరేగాని, వాడిసారి మీకు కనపడినప్పుడు, మరువక,
తప్పక నావద్దకు వంచవలెను’

‘అలాగే—గాని, మరేమయినా విశేషములా?’

‘అన్నీ విశేషములే!’

‘వేరు విశేషములా? ఈ 778 తో సంబంధించి యున్నావా?’

‘అ—778 యే—వాడే లేకున్న, లాల్ యింట్లో చోరీయే జరుగకపోయియుండును. దీనికంతా వాడేగ్రంథకర్త.’

‘అ! ఏమది!! వింతమూట లాడుచున్నారు!!’

‘మీకు వింత; నాకు వింత; లాల్ కో వంత!’

‘ఔనులెండి—ఏదో కొంచెము సూచనగా చెప్పరాదా?’

‘సూచనగా నేమి? పూర్తిగానే చెప్పవలసియున్నది. కాని ఇప్పుడేమియు నన వలనుపడదు. వేయేల! వాడే లేకుండిన, వింతవర కీ ఘోర నేరములే జరుగకపోయియుండును.’

‘అటులనా? అబ్బా! ఏమియాశ్చర్యము!’

‘ఇదే ఆశ్చర్యకరమైనచో—

(1) పోలీసుస్టేషనులో మనమిరువురమును ‘జిగోమార్’ అను సంతకముతో వచ్చిన యుత్తరమును గూర్చి యోచించి, నేను 12 గంటలు ఆప్రాంతములో లాల్ చంద్ యింటికి వెళ్ళి, అదివరకే, అక్కడ పెట్రోల్ చేయుచుండుటకు నిర్ణయించబడిన మంగల్సేన్ మొదలగువారిని కలీప్ చేయుదునని, నేను మీతో చెప్పుచుండగా, అప్పటికి మనవద్దనే యుండి, వినుచుండిన 773 తనకు శైలవు కావలెననినీ, జబ్బుగానున్న తన భార్యకు మందును మాకును చూచుకొనవలసియున్న దనినీ, తన కారాగ్రాహి ఆఫీడ్యూటీకూడా ననినీ చెప్పి, మీవద్దశైలవు

తీసుకునిపోయినవాడే, మరి రానేలేదే, అనుకుదినము వరకును? ఇందు కేమందురు?

(2) నేనారాత్రి మీతో ఏదో ప్రసంగవశమున, మాటల ధోరణిని స్టేషనులో చుండిపోయి, నియమిత కాలమున కక్కడికి పోకపోవుటవలననున్నా, మన నియమిత కాలము వానికి దెలియుటయున్నా, కారణములు కావా? నా కార్నుకూడా వాడు వాడుకొనుటకు అవకాశము కలుగుటకు లేదా? ఆ టైర్స్ గల మరియొక కార్ నై చను వాడుకొని, అది స్టేషను దారిని లాల్ యింటికి తీసుకొని పోవుటకున్నా, వాడు కారకు డుగా నుండుటకు గాని సహాయకుడుగా నుండుటకు గాని, సమ్మతించి ఊరకుండుటకుగాని, అవకాశము లేదా?

తీ. మరియును, లాల్ టెలిగ్రాము యిచ్చి, మనవద్దకు తిరిగి వచ్చినప్పుడు, అతనితో వీడును వచ్చియున్నాడు. మీ రది కనిపెట్టనూ లేదు; నే నెక్కడనున్నా చెప్పియుండనూ లేదు గాని అప్పుడు నా సంశయము ప్రబలమైనది.

4. ద్రోహి నూపరింటెండెంటు రూపముతోవచ్చి, నన్నున్నా, పెల్లాకున్నా, రిమాండులో నుంచుమని చెప్పినతోడనే అదివరకే ప్రబలమై యుండిన, నా సంశయము మరింత వృద్ధియై స్థిరపడినది.

5. అనంతర మొకతూరి—మీ రెరుగనే యెరుగరు, చూడండి—ద్రోహిని మేము పట్టి తెచ్చిననాటి రాత్రి, నేను

టెలిఫూన్లో పిలచి స్టేషన్ రైటర్తో మాట్లాడి నవ్వుడు, ఆర్డర్ సెక్రిటరీ కాన్స్టేబిల్ని పంపుమని కోరగా, ఆర్డర్ మరయొక డుండగా కూడ, తానునా వద్దకు వచ్చినాడు. అప్పుడు, 'నరే నీవా?' యని నాయసుమానము దృఢీకృతము గానించుకుని, ఇంకేమగునో చూతునుగాక యని నే ననుకొని వానిద్వారా తంతివార్త సంపిత్తిని. కాని అందువలన నేమియు తేలలేదు.

6. ఆఖరికి ఒక చమత్కారము జరిగినది. 'గుల్ నుమ్ యిక్కడ నున్నది; నీవు బయలుదేరి రావలె' నను తంతివార్త సంపుటకు స్టేషనునుండి ఒక కాన్స్టేబిలు సంవ గోరగా మరల నీ 778 యే, నాయెదుట తయారయినాడు. అన్నా, ఇది బాగున్నది కాదురా యని, వాని సంపివేసి, మరయొకని ద్వారా పంపినాను. కాని—చూడండి, వాని ఉబలాటము! పిమ్మట నాకు రసీను తెచ్చియిచ్చినవాని నడిగి తెలుసుకుంటిని. వీడును వాడును గూడ కలిసియే వెళ్ళియుంటిరట—నా మనోక్షేత్రమున నదివరకే నాటబడిన యసుమాన బీజము మొక్కయై, చిగిర్చి, వృద్ధియై, పూచి, కాచి, ఇప్పుడు ఫలో న్మృఖమునకు వచ్చియున్నదని తోచుచున్నది. ఏదో ఫలితము దేలుట కిక సంతగా నాలస్యము లేదని దలంచెదను. కాని నేను కోరగనే, ఆర్దురు కాన్స్టేబిల్లు తుపాకులతోనున్ను, ఇద్దరు. బేడిలతోనున్ను నే నెక్కడనుండి టెలిఫూన్ చేసినను, నావద్దకు పంపువలసియున్న మీరును హుమాదుగానే యుండవలెను.'

‘సరే—ఆలాగే చేయుచునుగాని, సిరాజ్ హీన్ పేర మీ రంపిన తంతివందర్భములో, వీని నెటుల సంశయించ గలుగుచున్నారు?’

‘ఇప్పు డిప్పుడే సిరాజ్ హీన్ సంతకముతో చొక యుత్తరము గుల్ నుమ్ పేర వచ్చినది. దాని పోష్టుముద్ర నాకు సందేహ కారణము; అందున్న సంగతులు విన్నారా? ఎంత చమత్కారమో! తాను వచ్చుచున్నాడట కావున, తన నీమె స్తేషను సమీపముననున్న రాజకుమార్ రెస్టు హౌసులో కలుసుకొనవలెనట. ఎందుకో? వచ్చేవాడు రాడా; చూడడా? చూచుటకు గాకున్న, నిం కెందుకు తనరాక! ఊరి ముందరకు వచ్చినకొలదిని, ఉరుకు లెక్కువ యశునటుల నున్న దీ తొందర—ఈ తమకము—ఈ తహ తహ! నా తెలిగ్రాము చేరిన పిమ్మట, తాను బయలుదేరుచు నీయుత్తరము వ్రాయుటకు తగినంతవ్యవధి కలదా యని నా సంశయము.’

‘ఔను—కావచ్చును మీరు చెప్పిన దంతయు పూర్వ పక్షము నేయ బ్రయత్నింపను కాని, ఎమీ, తాను వచ్చుచు, దన భార్యను జూడ గోర్కెయుండ, తాను రైలు దిగినతోడనే, త న్నిదుర్కొన జూచువేడుక యుండరాదా! అం దేమి యసంగత మున్నది? మరియు సుత్తరము టపాలో వేయునంత మైన నవన్యాయము గాదే! ఏదీ దానిముద్ర?’

‘Set No. 5 (సెట్ నెంబరు 5) అని యున్నదిలెండి.

అది ఉజ్జయిని నర్మల్ తాలూకు నెంబరే. అందులో నేమియు సంశయము లేదు. కాని యీ యుత్తరమే అనంగతమనియు, అనన్యయమనియు నే దలంతును.'

‘ఏమో; చూడవలసియున్నది!’

‘ఔగాని, డిపార్టిమెంటులుగా మన మిచ్చిన పెలిగ్రామునకు నూపరింటెండ్మెంటుగా రేమిది?’

‘ఆయన రా వీలులేదనియు, డెప్టీ నూపరింటెండ్మెంటు గారిని చూడమనియు, తంతి వచ్చినది. ఆయనయును వచ్చి, వివరములు కనుగొని, ఎంక్వైరీ పూర్తిచేసి, ద్రోహినిపట్టి తనకు తెలియజేయుమని చెప్పిపోయిరి’

‘సరే. కాని, మీ రొకసారి నాతో మా ‘ఔట్ వాను’ కు వచ్చినచో, మరియొక విశేషముచూపెదను’

* * * *

‘ఇతనెవరు?’ *Mum*

‘చూచినారుకదా! అటు పదండి; నంగతి సాలీవులా కముగా, అంతా చెప్పెదను.’ *వి సరి డి*

* * * *

‘చూచినారుకదా; వీడు అసలుకే మొనరు పెట్టిన వాడు. జామీలియాకాలమున నుండిన—ఇప్పు డీ నర్మల్ లో రేడుగాని—జత్తీ బాబుకి బాగుగ తెలుసును’

‘జత్తీ బాబు సరసపుజట్టిలో బాగుగ పని చేసినవాడు. అయితే పూర్వగాధ కేమిగాని, మన ద్రోహిచేత, విఫలమనో రథు డైనవాడు; చెప్పెదను రండో ని, తీసుకొని పోయెను.

అన్నా, అరీందమ్! నీతో చాల చిక్కుగ నున్నది. ఎక్కడికో దీసికొనిపోయి నీ వా సర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరుతో మాట్లాడనేల? మేమును వినిప దచ్చా? పోనీ లే; ఆ కరీమ్ గు లాబ్ సింగయి, జామలకాలమున చేసిన కార్యములును, ఆతని నిజనామమును, మే మెరుంగుటకు ‘నేనే’ యను గ్రంథము లేకపోలేదు లే! ఆతనితో ప్రసంగ మంత మయినపిదప, మరి యిటురాక, వానిం బంపివేసి, నీవు నీకార్యములపై జోవుచు న్నావే! అన్నా! ఏదియు మొదలును గొసయుదెలియనీయవే !

కొ లూ రొ యి:

ద్వి తీ య ఖ ం డ ము

ఎదురుసన్నాహము

మొదటి ప్రకరణము

‘సిద్ధముగా నున్నవి బాబూ, కాదు—’
‘రమకృష్ణా, ప్రస్తుతం ఒక్కకార్ చాలు.

‘అమ్మా, మనము బయలుదేరవలెను. సిద్ధముగా నున్నావా?’

గుల్ శుమ్ ఒక మాణిక్యపు బొమ్మయై, అరీందమ్ యెదుట నిలచెను ఈమాణిక్యపుబొమ్మను వర్ణించుచు నొక్క వాక్యము వ్రాయుటకై నను వలనుపడనీక మాకలము ముందు కథకు బదుగిడుచున్నది. అదో, ఏమో అరీందమ్ ఉల్లాసమున నున్నాడు—‘యేన్, ఎగ్జాట్! సరిగా నేననుకొనినట్లే అమరిన దమ్మా ఆ గౌను—ఆ అగు అంతాను; నేను ముందుగ పోలీసు స్టేషను తెన్నునపోయి, రాజకుమార్ రెస్టు హౌసు

పడమటిదెన, మధ్యగదిలో నుంచును. కార్ మరల రావేగమే
బయలుదేరుము. రామకృష్ణ నీ కంగరక్షకుడై రాగలడు'

*

*

*

*

తరణికిరణవారము జల్లాదుచున్నది సుమారైదు
గంటలు కావచ్చినది. వీధి వేకార్ పోవుచున్నను, తనకొగకే
వచ్చుచున్నదని బైటకువచ్చి చూచుచు, మరల లోనికిబోవును
కార్కొర కెదురుతెచ్చులు నూచుచు, నాందోళనావవన
సంచలితమనస్కయై, ఇటువంటి దిరుగుచుండు గుల్ నుమేను
జూచి, మెల్లని, 'ఎందుకమ్మా, ఆతొందర?—కూర్చో—
కార్ వచ్చునులే!' యని సరోజిని గేలినేయుచుండ, 'నదిగో,
రామకృష్ణో, కార్' యని పలుకుచు, పలుచని మేఘముల
పండున దోబూచు లాడుచున్న చందురుని చందాన గుల్
నుమే, ఇటువీడి కార్ సధిరోహింప, మోటారునడచుచుండెను.

రెండవ ప్రకరణము

'నూరుల పెద్రిది. స్వర్ణముయి నేల యలపడి నొందిం
చుట యని, నన్నడుగడుగునకును నోనాడును. ఇతరును,
స్త్రీలోకమునకు వ్యక్తిసంబంధముచే, జాలివొడముట సహజమే
గాని, నా యుద్దేశమును, తి త్సిద్ధికొరకు నేజేయు ప్రయత్న

ములును, తత్ప్రియత్నముల బ్రమాదరాహిత్యతయు నన్ని
కావలయునా? పోనీ, దాని యుబుసున కేమిగాని, వా డెంత
దిట్టరి! అతని సిరుల సాచితి, మఱియు నాతని నాటడి బెట్టగ
నైన నారి బ్రేరేచితి; పడుతికిం దనకు బొం దెడజేసితి.
వ్రేదితి; లోచితి; వెతల గంద నలంచితి; అవ్వల మోపితి;
నేదితి; పె న్రట్టుల పెట్టి, తడవుల వేచి, చూచి, నుల్ల మల్లల
నాడ నూచితి; మాయారే! ఎన్నిట న్నొంగడు; ఎదం దలంకడు;
బింక మూడడు; కట్టా! ఎట్టిదిట్టరి! ఐన నొగాక గాని, ఈ
యెత్తున, చిత్తమ్మన దిట్టతన మ్మాడక తప్పదు! త్రాహీ
త్రాహీ యనక తప్పదు! అక్కరలేని గొడవల కేగిన, పాప
మిట్టియిక్కట్టులు దప్పవు. ఈ యెత్తున గుల్ నుమ్, ఈవల నా
వలం బడకతప్పదు; అతని పట్టుడుగక తప్పదు—తప్పదు! ॥౧౬॥

‘అ—ఎవరది? ఓహో, మీరా! వాః—నరిగా నమ
రినదే! ఇ దెవరిపని? యమోటాదా! వా డెక్కడ—జపాన్
సోగను, జపాన్ చేసావు, జపాన్ నేర్చును బ్రదర్శించినాడు.
నరే—ఎదండి. మీ కది యమరగా నా కేనా యిది యమర
లేదు. మీ నొఖరుగా నేనును లేనా? అన్నియు బాగున్నవి
గాని, సఖా పిరికితనమును, మీకు కావలసిన గుల్ నుమ్తో
మాట్లాడుటకై నను సిగ్గును, మీకులేకున్న, మనప్రయత్నమున
సిస్సంశయముగ మనకు జయము కలుగక తప్పదు.’

‘ఏదో యొకవంక నెంచవలెననే యుండునా యేమి?’

‘ఉన్నమాట కుడుకేల ? అది సహజమే యనుడు.’

‘నే నేమియు ననను; ఏదో కార్యము సనివార్యముగ జయ మందజేసిన, మీ రనుకొనినదానికన్న నే నన్నదానికన్న, నేను మడుంగు లధికమా తెరంగున సంతోషపెట్టెదను.’

‘ఔన నను; మీమానన మట్టిదే ! కాని మన మెక్కడికి పోయినను, మీ రేమియు మాటాడవలదు. నా పెంటనంటి వచ్చుటదక్క మరేమియు చేయనక్కర లేదు తడవుల బట్టి అవసరమైన మాటల చెప్పుచుందును. మీ కవిత్వములును, మీ పాండిత్యములును గట్టిపెట్టవలెను.’

వీ రిరువురును ప్రయాణమై పోవుచున్నారు.

* * * *

‘ఈ పురసాధముల నున్న కామినీజనముల జూచియే, కాళిదాసు చెప్పియుండునని దోషింప, నాహా ! ఏమి యీముద్దు గుమ్మల యందము !

‘శ్లో॥ గేహేగేహే జంగమా హేమవల్లి—’

ఏకార్థనముపేతులై , వడివడి నడచుచున్నారు.

(తనలో) ‘ఏదో; ఈవెరి అణగినతర్వాతనే ఆయను—’

‘వల్యాం వల్యాం పార్వణ శ్చంద్రబింబః’

(తనలో) ‘అన్నా, ఈశ్లోకమంతా పూర్తిగా చదువును గాబోలు వేళ యయిపోవుచున్నది. బోలెడుదూర మున్నదే !’

‘బింబే బింబే కోకిలానాం విరావో,

‘రావేగావే’ మన్మథః పంచబాణః.

‘దీని వ్యాఖ్యలోకూడా.....’

‘ఆ—ఆ ఆగండి; ఆగండి. ఈ గొడవతో వేళ
మించిపోవును. మనము పోవలసిందూరము యొక్కువ; మీ
మోహపువ్వులయు నెక్కువయే. అన్నా, చిక్కుగా నున్నదే!
ఇక్కడా శ్లోక మేవ రెదుగరు? కిక్కుమనక పదండు.
పోదము—’

వారి గమ్యస్థానము జేర నెంతో బిరీన నరుగుచుండిరి.

* * * *

ఏమి! బండ్లు—మోటారులు—ట్రాములు—

* * * *

‘గురూజీ, గురూజీ, చూడు డీ దేన మోటారు!’

‘ఆ—చూచితిని, మరి వీవు గోళవలదు. గుర్తించి
తిని. మరి సంశయములేదు. జయ మరచేత నున్నది. నక్కను
ద్రొక్కివచ్చిరి. మరి యాందోళన వలదు.

(తనలా) ‘ఘోరా! ఇక జిక్కితివి!’

వడివడి నడచుచుండిరి.

సాయంకాలము గంటలు ఇంకను కాలేదు	}	మోహ	{	రైల్వే స్టేషను సమీపమున రాజకుమార్ రెస్టూరం
		రంగము		

‘వహవ్యా! వహవ్యా!’

ఉ. ‘దాని ముఖప్రభాగరిమ, దాని కపోల కళా విశేషముల్
దాని బెడంగు చూపులును దాని.....’

‘ఆఁ—ఆఁ—ఆగవయ్యా, ఎద్దునుమా—కొంతముం
చేటట్టున్నది మీ అల్లర — మాట్లాడకూడదు — అంతా
స్వగతమే యని యెంత చెప్పినా యింతే !—మరి నావీవు గోక
వద్దు—కొను, చూచినాను — మీరిక్కడే ఉండండి; వంగ
తంతా మినిట్లమీద నున్నది—పది అడుగులే !—’

*

*

*

‘జగద్విఖ్యాతి గలవాడ నని యనుకొనుచున్న ఓ అరీం
దమ్ ! ఇంకెందుబోగలవు ! ఇక నీకు తెలుపెయ్యది ? నిన్ను
జితోస్థి యనిపించుటకును, నేను కోటికర్పరూప ననిపి చుకొనుట
కును, బద్ధకంకణుడనై మహానాటక మూడించుచున్న నన్నేమ
రతివో ! కాక మరచితివో ! నీ కుశాగ్రబుద్ధి యబద్ధమైనదే !
నీ ‘మేధ’ వృద్ధమైనదే ! నీ నిరూపకము లెల్ల నిరూపకములై
నవే ! నీ ప్రతినికు గతియేదీ ! ఇక నా కోడితివని యననగును
గదూ ! న న్నొకతూరి బంధించితి గదా యని యందువేమో !
కపటమార్గమున కదూ ! అల్లయ్యను మిమ్ముల నందర చిత్ర
ప్రతిమల జేయు తెరంగున నెగిరిపోతినే ! నను బట్టితి గదా
యను నానందమున, నీయిలుకేరి, నీ యాడుదాని కొర కాడు
దానింబలె, బల్లోదనమునెసీయు, ననుగీర్తిచియుండలేదా !
రేలుంబవళుల భేదముల మరచి, గంటల గమనించలేక, ఒక
దాని కొకటి యనుకొని, ప్రవర్తించలేదా ! నా వమయముల
రెంట నొకటి నెగ్గినది కదా ! ఇక నున్నది నేటితో నాకోటి
బూరి యగుటయు, తన్నూలమున యోగిని గూత్తుకు శాంతి

కలుగుటయనే కదా ! నీ నమయము లన్నియు నిక నీ నమయమున చూచెదగాక ! ఇక నేజేసెడ నన్నను, జేయునది లేదు. ఇక నాచేతల నెన్న లేవు—ఇక నా కృత్యముల గాంచలేవు—మరియు, నావలు కాలింపలేవు ఇదియే నా కడసారిపని—'

*

*

*

‘ఓరా ! ఏమి దీనియందము.

కా. ‘చెండ్లా గుబ్బలు, జాళువా తళుకులా చెక్కిళ్ళు, డాల్సింగిణీ తో, విండ్లా కన్నోము, లింద్రసీల మణులా వేణీరుచుల్, తమ్మిలే, దూండ్లా బాహువు లింత చక్కదనమెందుంగాన, మీజవ్వనిం, బెండ్లాడం గనువాడు చేసి నది నుమ్మి భాగ్య మూహింపగన్.’

ఆహా ! యీ మాణిక్యపు బొమ్మకై నా నర్వనముం గోలు పోయినను నాకేటిబోటు !

నీ ‘దెలియ పెన్నెరి గుంపుఁ జే వట్ట గలిగెనా,

ఘన సంపదలు వేడ్క గాంచినట్లు;

కాంత మోమున మోము గదియింప గలిగెనా

యతులిత రాజత్వ మందినట్లు;

ఊరక పూర్వకపుల నిందింతుము గాని, భావము లనవారి సొమ్ము ! ఆహా ! భావ యన, వారిదే !

ముద్దియ కన్దోయి ముద్దాడఁ గల్గెనా,

యింపుమై గువలయం బేలినట్లు;

వనిత కంఠాశ్లేష మొనరింపఁ గల్గెనా,
యరుదార పెన్నిధి యబ్బినట్లు;

తే. గీ. కలికి కమ్మొలి చవిజూడ గలిగెనేని,
యరు నుధాహార వైభవం బొందినటుల;
నెలతతోఁ గూడి క్రీడింప గలిగెనేని,
యతఁడు సామ్రాజ్య మంతయు నమరినట్లు.'

ఆహా ! ఆ నిలచిన యందమున కేనే మిచ్చినను దనివి
తీరని యీ జగన్మోహనాకార అదే,

ఉ. 'నాడెనఁ జూచుచున్నది, ఘనా ఘనబృందనమానకంఠలా
చ్చాదితనిష్కళంక ముఖ చంద్రకళల్ వికసిల్లఁగఁ, శిలా
వేదికఁ గేలుమోపి వలపించెద ర మృను నట్లు, కామనం
పాదిత మోహసాశముల వైఖరి రాజలు దృక్పరంపరన్.'

ఆ—ఏమిది ! గురూజీ ఇంకను రాశిల ? బహుశః
సానమందును, రసమును, బసరును, ఘన మణిమంత్రోపధము
లును, గైకర్ణిక కావ్రును, గుళిక, మూలెక్కు, బూతియు,
దవిలిచిదే నాలోచించు చుండునా ? కాని నాడేల యింత
యాలస్యము ? గొంతెత్తి బిలచెడనా ?—గురూజీ ! — కాని
మృంచుక వేచి నేనే స్వయముగ బోయెద—కాని,

క. 'కమలంబుల కమలంబుల,

గమలానన లోచనముల కాంతి జయించుం,'

‘అన్నా ! నేను జేరుల యొక్కొలదిని వీని యుబలాట
మధిక మగుచున్నట్లున్నది—అబ్బా ! పిలచుచున్నాడే !
అన్నా !—ఏమి చేయను; కొంప మంచునాచేమి ! పాని
నూరకుండ జే సౌజ్ఞ చేసెదను’

‘ఏమిది?—అయ్యో, నాధ్యము కాలేమి గాబోలు !
మాటాడిన రంభంగ మా నని, చేసౌజ్ఞను రమ్మనుచున్నారా!
ఇదో వచ్చుచున్నాను.’

*

*

*

నమింపించుచున్నాను.

*

*

*

‘గురూడీ—తమరే—పాపము—ఘోరము—

‘దూతి త్వమాకృత మహా సింధులం మమక్తం
సత్వాదృశీ పరహిత ప్రవణాం సస్త్రిలోకే.’

యనునంత పనిజేసిరే ! అబ్బా ! నాకొర కేగి, స్పర్శ
సుఖమైన బొందును గదా యని, ఏదో, యింత లొనర్ప
మేరా నీ ?’ కని దీప్రమున నాతని చేయి నొక యోరకుం
ద్రోసి, తన రెండవచేతితో నామె కరమును బట్టబోయెను.
వరి—యిరువురును — ఇంక నవ్వలికథ నెవ్వరిది వ్రాయగలు
గుట ! వ్రాయక ఊరకుండు తెలుగు ! ఇక నేమి వ్రాయుదు
మన్నను కలమ నాగదాయె; వ్రాయకున్న, నూ చదువరు
లూరకుండరాయెను; ఏమిసేతుము’ అ—ఇంతకును మాకాభార

మక్కర లేకుండగనే, వారిరువురిలో నొక రేమోయనుచున్నాడుగదా; అటు విందుమా!

‘అన్నా, అరీందమ్! ఇదిమావని! నీమగటిమకి దగని పని; ఝూటాకోరులకును, బద్మాషీలకును లక్షణమును, బహుద్వారీయును నగు నిట్టికార్యము నీమట్టివానికి దగనిపని యని ముమ్మారు గొంతెత్తి సాటగలను. అబ్బా! మొండికత్తితో గొంతుక తెగనరకుచున్నావే! ఒక్కసారిగ నీబేటరీకి ఫుల్ పవర్ నెన నిచ్చివేయుము. పశుబలముపంటి యీ విద్యుచ్ఛక్తి చేట్టినందుల కెంతేని స్తుతిసీయుడవేగాని, శారీరక మగు నిట్టి యాధిని హెచ్చింపక, మరియుమరియు, నీమేధను గనుపరుపుము, నీచేతలు బిన్నాతు కాలమునుండియు నెరింగియు, జమలను నిపుబంధి చిన తెరంగనుభవైక వేద్యమయ్యు, మరల నీగోతిలో బహుట కెంత మందుడనై, య ధుడనై తిని! ఈ మాణిక్యపుబొమ్మను నిజమగు గుల్ నుమ్మేయే యను భ్రమ గొలిపింపదగు తెరంగున నిలువబెట్టి, కనులాడకేసి, ఎలెట్టి సీటీతో చార్జిజేసి—విద్యుచ్ఛక్తిని బూరించి, ఓహో! ఈక్రింద నెంత ఇన్ నులేట్ (మానవకరముల దాకుడువలనను, భూమితో నంటియుండుటవల నను, విద్యుచ్ఛక్తిపోకుండ గాపాడు మవకరణముబరచియుండ) చేసితివి! ఎంత మోసగించితివి;..... అబ్బా! అమితమా బాధ గానున్నది.....తగ్గింపుము..... తగ్గింపుము.....’

‘ఓహో! సిరాజ్ హీన్ గారే! దయచేయండి; లోపలికి దయచేయండి. గుల్ నుమ్ లోపలనున్నది. ఇంకను భ్రమయేనా? అన్నా మరుతాపము మతిభ్రమణమునకు గారణమయ్యెనే, పాపము!’ అనె సరీందమ్

‘గురూజీ! మీరును భ్రమపడిరే?’

‘అయ్యో, మూర్ఖుడా! కార్ లో పోవుచున్నదానిని, నీవు చూచి, నాకు చూపి, ఇటుల కొంపముంచితివి! కానిచో నీఫలితము నీకే అందజేసి యుండును.’ (తనలో) ‘ఈతనికి మదవిచ్చయును, నాకు ధనకాంక్షయు సంతకు దెచ్చినవి’ (ప్రకాశముగ) ‘ఐన దై నదికాని, అటో, ఇటో, ఏదోయొకటి దేల్చివేసిన బాగుండును. విశ్వాముఖయైనది. మరి బాహు బాహి లేదు; గత్యంతరములేని రాజీకాల మానన్నమైనది. ఆ—తగ్గించితివే! నన్ను పట్టుట కిటుల విద్యుచ్ఛక్తి నహాయము గోరనేలయని, నిను నిందింపనులే; నా యట్టివానిని బంధింప నింతకిన్న నులభమార్గము, నీకే కాదింకెంత మేధాళాలి కైనను, లేదని నేనెరుగకపోలేదు.’

‘నీ పేరును, నీచరిత్రయువిన గడుగుతూహలుడను.’

‘అయ్యో. ఇంతకాల మైనది. ఇన్నియైనవి. మరి నీకును నాకును జక్కులులేవు. అన్నియు ముగింపుతెలియిది; ఇక బ్రత్యక్షమున దాపరిక మేల;

‘సర్వజగత్సృష్టి యను నీ బ్రహ్మతి, నాచే నాడించు చున్న నాటకంబిది యని యెరింగియు, బాధ్యులజుండ నాట పరమనాస్తికుండనై, ఘనాంతస్వాధ్యాసనయ్యు, వేదాంత, మీమాంస శాస్త్రపరిజ్ఞాత నయ్యు పఠంపడి, చార్వాకమత స్థుండ నాట బ్రాహ్మణద్వేషిని, సర్వమును బ్రకృతిధర్మంబు యని నమ్మి, కర్మనూత్రమే జగత్సృష్టి, స్థితి లయములకా లయ మనుచు వద్దర్శనముల నధిగమించి, చతుష్స్థితికల నల వరచిగొని, పారుషీయములౌ వేదము లనమాణంబులని గుర్తించి, నా ప్రతికార్యంబునకును నాకు బాధ్యతలేదని, యెడనెడ నెదనమ్ముచు, నా చిరుతప్రాయముననే మాతృ పితృవియోగమున నా జన్మభూమియు, సర్వసంపదల కాల యమ్మును బిల్వణ, కల్పణ, పద్మగుప్త, రత్నాకరాది సంస్కృత మహాపండిత జన్మభూమియు నౌ గాశ్మీరము వీడి, యా సేతుహిమాచలమేగాక, దేశాంతర ఖండాంతరము లౌ లాతి విలాతుల నెల్ల గరిడీముచ్చులతో డిరిగి తిరిగి, పాశ్చాత్య శాస్త్రవిశేషము లశేషమ్ములుగ నెరిగి, పదునెనిమిది భావల బాండతీ మహిమి నొంది, కవిత్వపట్టుత్వసంపద నలవరచిగొని, యంత్రమంత్రతంత్రముల నేరిచి, ఎకీకరణవేదండ మానీదండ మండ నుండ, దిరుగుండ దని దనివారనమ్మి, ఎందరో శిష్యుల నేకరించి, మించి, నాప్రేమకు బాత్రురాలును, రూపాం దిన యుండ మనదగినదియు, నిను ధిక్కరించు మేధస్సు గల

నియు నగు మారుల యను, మహాప్రాంగనను జాయగా
 జేచీనొకని, గోటీశ్వరుండ నా దలంపున నేనాచరించిన
 పెక్కుకార్యముల కపుడపు డడ్డునచ్చుచుండిన నీవు, బహు
 మేధావంతుడ వని వినివిని, తొలి ఖన్నాత్ చే నాటక మా
 డించి, పదంపడి విమలయై, బ్రవిమల యా జమలచే నీకు
 బుద్ధులు గరువనెంచి, నాకర్జముల కెడనెడ నడ్డువాల్లువేయు
 చుండిన నీతో, నేనే న్యయముగ జేయి గలుప నిశ్చితమన
 నుండనై, నిను బ్రతారింప నమకట్టియు, నీకు లాభకారి
 యానుపనుల నెన్నేని వన్ని, తొలి జిగ్గూమార్ సంతకముతో
 లాల్చందు నింట దోపిడిం గూర్చి, తగినంతవ్యవధి యుండ
 గనే, నుండుగ దెలియజేసి, మాయాప్రయాణముల అబద్ధపు
 దోపిడికేసునందగా ఫిర్యాదని బోల్పికొనజాలక విచారించుచు,
 నర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరును నీవునుగూడ తదాలోచనానిమగ్నులై
 యుండునటుల బన్నగించి, దీకార్ లో నేనే, నీరై పోయి, మీ
 యధికారవర్గమువారట జూచుచుండగనే, మీకంట మమ్ము
 గొట్టి, నాకార్యమొనర్చుకొని, నెన్నేని వివరములతో మీపోలి
 మువారియజాగ్రత్తయు, నిరుపయోగత్వమును లోకమునకుఁజెల్పి
 జేసి, మారువేపముల ననునధిగమింప లేవనియు, నను నను
 గానొప్పుండును గాంచనీకు దుర్ఘట మాట, నీచేతల నికనైన
 నుడుగుమని దెలియజేయుటకో యన, నేను, నూపరిం పెండ్లెట్లు
 నై, మీనర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరుచేత నిను రిమాండున నుంప

నియమించి, అధికారుల లొనర్చు న్యాయాన్యాయ విచక్షణయు, దోషనిర్దోషజనవివక్షతయు నొకింత నూచించి, యనంతరము స్త్రీపురుషులై ప్రయాణీకుల వేసమున, మీ మాయా వాగురం దగులజేయ నెంచి, మాగుహం జేరిన మిము, నొకింత శంకించియు హానిం జెందగనీక, లాభతేజఃంతతో లాల్ చుడు నింట, నే నదివరకే వేసియుంచిన టైమ్ లాక్ (నిర్మిత కాలమునకే దెరువబడు బీగము) యి దీయ, నిను గొనిపోయి, తత్కార్యానంతర మట స్థితిగతులు మించి వచ్చుటంజేసియు నిను నీవారి సామీప్యమున వీడు దలంపునను, లాల్ నింట నిను వీడి, నా చేసావును జూపుచు, నీ నర్వన్యముం దోచుకొని, నిను నిన్వృం జేసియు, చంద్రమాలినై, సిద్ధమైయుండిన నీ గూతులెండికై తంతిమూలమున రూ 5,000 లు నీ కందజేసి, నీ కెన్నందున ద్రోహ మెంచక, నీ సహచారిణి సగౌరవించక, తన తండ్రికడ నురక్షితముగ న య్యమ స్వీడజేసి, మృతయా ప్రథమ కళత్రయోగానల మెరింగిన నీకు, యావనాంతమున బునర్వివాహము గవ్వపరంపరలకేగాని, సౌఖ్యములకు గాదను నీతిగరపుటతో యన, సజీవయా ద్విజీయజాయా వియోగము గూడ కొం దొకతడవు నొకింత చవిజూపి, తుదకు, నీచే గుచ్చితపు టెత్తున బంధితుండ నయ్యు, ఒక్క యాడుదాని కున్నపాటి తెలివితేటలు గూడ నీకు లేవునుమా యనియు, పరమాన శాస్త్రవరిజ్ఞానవిద్యావై శద్యములలో, నీవు నేర్చుకొనవలసిన విషయము లింకను బెక్కులు గల వనియు జెలు

వుచు, పాశ్చాత్య విద్యాప్రభావ మొకింత రుచి నూపి, మింటి
 కెగసి, మిమ్మందర జిత్రరువుల జేసి, నింకిటు నెన్నియో
 నీ కువకారము లొనర్చియు, నాపై గత్తిగట్టుచున్న వానితో
 జేయి గలువక తప్పదుగా యని విచారించి, స్థిరీకృత మనస్కుం
 డనై, అనివాహితగా నున్న కాలము నుండియు గుల్ శుమ్ ను
 గాంక్షించుచు, నీ కాపలదర్శమున జాగీరుగా రెండుగ్రామము
 లిచ్చెద ననినను, ఈ జమిందార్ పఠేలునకు నీ యసామర్థ్యంబు
 కలెంబునను, నీ ధీ రహితచిత్తంబునను, నీతని కామె నప్పగింప
 జాలమి, నా మేధాశక్తియు, నా ధీర హితచిత్తంబును వెల్లడి
 నేయును, గుల్ శుమ్ నీతని కప్పగించియు, నీ రసాయనికశాస్త్ర
 పరిజ్ఞానమున నీత డామెం గోలుపోవ, మగుడ నీనమయమున,
 నీ బుద్ధిచాతురీమహత్వంబున 'మానవు నజ్ఞానచక్షువునకు గాన
 వచ్చున దెల్ల నత్యమ యని దలంపకూడ' దని లోకమున
 జాటు నీ హిందూచిత్రశిల్పకళాచాతురీమహిమయునను, ఎంత
 పగకిలోగాని, ఈమాణిక్యపు సాలభంజిక యా గుల్ శుమ్ చే,
 నీ విద్యుచ్ఛక్తిప్రభావముచే, నేరికొరకు, చిరకాలమునుండియు,
 నేటివరకును, నీకు సింహస్వప్ననన్నిభమై యుండి, నా
 నెం 94:7 రు మోటారు పన్నాగ మెరుంగరాకుండ జేసి,
 తుదకు, గ్రహచారంబుకలన నీవే—కాదు—కాదు. విద్యు
 చ్ఛక్తిచే దుస్సాధ్యుండనయ్యు, నీకు సుసాధ్యుండ నయిన
 కాలారాయిని నేనే.

‘నాకథ అంతా యింతే గాని—ఆ—ఏ మిది వ్రాయు చున్నావు? మరియు వ్రాయించుచున్నావు? నేను తప్పించుకొని పోదు ననే, నీ వృత్తినై జము గనువరచుకొంటివి గాని?—వీ రందరును నను బట్టుటకే! పాప మెన్నివిధముల జాగ్రత్తపడితివి? నీ వేమి చేయించినను, వినశ్వరమా నీ చక్రవర్తికి గదూ! ఆత్మ అజేయమునుమా! మేధాశక్తి దుర్బేద్యమునుమా! శిక్షల యుద్దేశములును, నిర్దేశములును నవ్వయములునుమా!’

‘ఇతకాలమునకు కాలూరాయిని ప్రత్యక్షముగ జూడ గలిగినందుల కేంతేని ముద మందుచుంటి గాని, అంతచాడ విట్టిదురంతము లొనర్చినందులకు మాత్ర మేనుమడుంగులు విచారించుచున్నాను. ఇప్పు డీ బేటరీపవర్ తగ్గించుట నీతో కొంత నన్మాగ్నముం గూర్చి ముచ్చటపవనెంచి.....ఆ—ఆ—ఆగు మాగుము. తెంపరితనమా—ఇదా పని—ఆగుము’ అనుచు సరీందమ్ పలుకుచుండగనే, నెంతవేగమున దీసెనో గాని, తన మొలును వలచుకారముననున్న వధ్యాణము వంటి కత్తిం, దొలుతి పతేల్ శిరము దెగవేసి, యనంతరము —మే మిది వ్రాయుట కాలస్య మగుచున్నదిగాని—

‘తొలి నీవు కుచ్చితపు తెన్నున నను బట్టి, తాణాలో నుంచిన రేతిరికడ, ‘.....ఈ వొక్కరాత్రికి ఏం పడిపో యింది? ఒక్కనాటి భాగోతానికి మీనం గొరిగించుకున్నట్టు!’ అని యని యుంటిని. అది యాదిలేదా? మించినచ్చిన, నవుడు

జేయదలంచుకొనిన దివుడే యాయెను. నా శిష్యులే నీచేత శిక్షితులు కాలేదే; ఇక నేనా? భ్రమపడకుము! నీ చేతులలో నీచవుచావుకన్న.....' అని యేమో యసబోవుచు నొక్కవేటున నరికికొని, నేల కొరగెను మొరట వలేలుచు జంప నెత్తిన కత్తిని బట్ట బ్రయత్నింప సమీపించిన రక్షక భటు లెల్లరును రక్తదగ్ధమున భీతిలి, యావలకు బోయియు, మరికొందరి సాయమున నాతని సమీపింపబోయిరే గాని, ఇంకే మున్నది? ఏమివ్రాయుటకును, దుష్టజనులధిగ్రవాహ నిమగ్నయై, దృక్పథము చాటి గొట్టుకొనిపోవుచున్న మల్లెఖని యొల్లబోవుచున్నదే గాని, యేమివ్రాయుటకును నొల్లకున్నది.

* * * * *

ఆ రెండు మృత్యుభేదరములను గాపాడుటకు రక్షకభటు లాజ్ఞాపింపబడిరేగాని, ఆ సమీపమున నేడును గావలియుండ సాహసింపజాలక, నేవకావృత్తిధర్మమున కొకింత శిరములు వంచి, చాచావుల నిలచి, ఎట్టెటులనో వేగించిరి.

మూడవ ప్రకరణము

‘ఓహో! మామగారు, సమస్కారము; డేమిముగ వచ్చినారా? ఈ సాయంకాలపు బండిలోనే వత్తురని యను కొనలేదు. మంగల్సేన్ తొందర పెట్టినా యేమి?’

‘లేదుగాని, ఇక్కడికి యిన్ని నా శ్లయినది?’

‘సరేగాని, అత్తగారును జేమముగదా?’

‘దైవశ్రవణలన నందరును జేమము’

‘మీరువచ్చిన బండిలోనే పండిత త్రివిక్రమరావును, చంద్రమౌళియు రావలసియుండే ననుచు, దానును గుల్ నుమ్మును లోపలికి బోవుచుండ, ‘ఏమోయి, బాబూ, నీముఖము మిక్కిలి పాడి, యాయానము నూచించుచు, నీరసముగా నున్నది?’ అని కిషక్ చంద్రసేన్ గా రల్లుం బ్రశ్నించిరి.

‘ఏమీలేదు—’

‘ఏమోగాని, నీరసముగా నాయానము నూచించుచునే యున్నది. మేము రైలునుండి వచ్చుతోవలో రాజకుమార్ రెడ్డు హాసువద్ద నేమో అల్లగగానున్నది జరులు గుమిగూడి యుండిరి. ఏమా గండ్రగోళము?’

‘అయ్యో! అదంతా మనదే; అత్తగారికి జబ్బుగా నున్న దనిన్నీ, స్వర్ణముయిచి తక్షణం రమ్మచి మీరు కార్ పంపినా రనిన్నీ నేను ద్రోహులగువాకు బోయియున్న నమయా మున, స్వర్ణముయిచి దీసికొనిపోకేసి, ఏదో పెద్దమెత్తు యెత్తి యుండ, దా సంతోహో పట్టుబడుటచేత గాబోలు, ఏమిసేయుట కును దోపమినో యన, రైలులో మీవద్దకు స్వర్ణముయి సంపి వేసిన కాలూరాయి, నేను పట్టుబడియు నాత్మహత్య గావించు కొనినాడు, అక్కడి గండ్రగోళము ఇది.’

‘బ్రదికినాము నాయనా; ఇక్కడికి లోకక్షోభ మణగి నది. ప్రజ లింక జల్లుగ బ్రదుకగలరు.’

‘అబ్బా! ఎంతమాట!! అంతవా డంతరించిపోయి నందుల కెంతేని విచారించుటకు మా రెంతమాట యనిరి!’ అనుచు భార్యను చూడబోయి, ‘ఇదిగో, వెనుక నేను సీతో నవుడవుడు బ్రవంగరీత్యా గుల్ నుమ్ ను గూర్చి చెప్పుచుండెడి వాడను. ఈమెయే ఆ గుల్ నుమ్!’ అని యామె సీ స్వర్ణ మయికి సందర్భవరచి, ఆ రేయియెల్ల వారివారి గత కవ్వతరంగ ములగూర్చి బ్రవంగించుకొనుచు కాలముబుచ్చిరి.

నాలుగవ ప్రకరణము

వేగుజుక్క వొడమినది అదే ఉషఃకాల మాసన్న మైనది తూరువుదిక్కంత చీకటియునుంగు నెడద్రోసి, నహజ కాంతివంత మగు తన మోముదమ్మి జూపుచున్నదో యని, దోషవరంపర లెల్ల బటాపంచలై వీడుచున్నటుల, భల్లున దెల్లవారుచుండ, ఉజ్జయినినుండి సిరా జ్ఞహీన్యును, నాగ్ పూర్ నుండి పండిత త్రివిక్రమరావును, ఇబ్బలేపూర్ నుండి చంద్రమాళియు ఒకబండివెనుక నొకబండితోవచ్చి, వీధితలుపు దట్టుచుండ, నదివరకే నిదురలేది, ప్రాతఃకాలకృత్యములం దీర్చు కొని రెండువకానుకు బోబ్రయత్నించుచున్న అరీందమ్యును

నానవ్వడి విని, వడివడి తలుపుదెరిచి, వచ్చినవారి కాతిధ్య మొనంగి, డేమాదుల బ్రక్కించుకొని, కొంకొకతవపు వెనుకటి గాథల ముచ్చటించి, జరిగినవిధ మెల్ల నూతనాగతులకు నివే దించి, సిరాజ్ హీన్ ను లోపలికి దీసికొనిపోయి, 'అమ్మా, గుల్ నుమ్, ఇదే సిరాజ్ హీన్ ! నీకవ్వములు గట్టెక్కినన, జూడు మాదెన నూర్యభగవానుడును దూడవుకొండ నధిష్ఠించి నాడు. మీరును మీరునుం గలసికొంటిరిగదా ! ఇక నా బాధ్యత తీరినది కాని అమ్మా; సిరాజ్ హీన్ నీచేర వ్రాసిన యుత్తర మెప్పుడు వ్రాసిరో, ఏయూర పోస్టున వేసిరో, గొంచె మడిగి చూడు' మని అరీందమ్ నూదించ, నామెయు చిర్మగవున మిన్నకుండ, గుల్ నుమ్ విలాసముతో వచ్చిన ఆకమ్మ నాతిని కొనంగ నాత డద్దానిని జదువుకొని, తన నంతకమా యని భ్రమకొలుపు నా తరునలిగాని నైపుణ్యమును చేసావును ప్రస్తుతించి, 'వ్రస్తుతరచనకు వీనిని మెచ్చుకొన వలసినదే; అన్నిరసములును గనవరచి వాడు; వీడన్నిటం జతురుడే, మనము నేర్చుకొనవలసినవి పెక్కులు గల' పని సిరాజ్ హీన్ పిన్నయానందములుడై నిలువ, 'మనము పోవల సినవేళ యెనది; రం' డని 'మంగల్నేక, నీవును శ్రమవడి న్వర్ణ మయిని, మామగారిని దీసికొనివచ్చితివిగదా; ఇప్పుడు వీరి నందర దోడుకొని వేగ మా రెస్టు వశానుకు రావలెను. మరియు, మన ఔట్ హశానులో, జమలకాలము నుండియు నీతో బరిచయము గల గులాబ్ సింగ్ వురఫ్ కరీమ్, జమలచే

మాయామోహితుడై, వెర్రివాడై యున్నా శాతనింగూడ దోడ్కొనిర' మృని అరీందమ్ చెప్పి, వారికి కారులు సిద్ధపరచి తానును, సిరాజ్ హీన్ ను, పండిట్ త్రివిక్రమరావును, చంద్ర మాళియు నొక కార్లో, సర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరుగారి యింటికి బోయి, యాయనను దోడ్కొని, తాణాదెన బోయి, అక్కడ కొన్ని యేర్పాట్లుచేసి, త్వరితగతి నా రెస్టు హౌసును జేరి, అక్కడి సిన్నటి సాయంకాలపు తమ గదితాళము దీయుచు, 'సిరాజ్ హీన్, మీరు మరి నాలుగు రోజు బుండ్ వలెను; తొందరపడి పోనాలోచింపవల' దనుచు, వీరిరువురును లో బ్రవేశింప, 'ఆ—ఏమిది? గుల్ నుమ్ నేల నిటకు రప్పించిరి? ఈగది నేల నుంచిరి? ఛీ! రాణివాసపు తెన్నరుంగని వచ్చి బావనయ్యలతో మర్యాదల గూర్చి బ్రనంగ మేల? నాదీ తప్పు.....'

అరీందమ్ అన్యాయలోచనాపరుం బోలె వేరుదెన జూచుచు నిలచియుండెను.

'ప్యారీ! మేము పోలీసు స్టేషనుకు బోయి వచ్చునంతలో నిండేల వచ్చితిని? ఇంటిమర్యాద వీడి, దేశద్రిమ్మరివై, ఒరు నింట గావురం బుండి, సిగులజ్జల వీడి, విడివడి నిటకు రా దగునా? ఇది నీకు దగవా? ఏమి మాటాడ వేమి? ఊ— ఇంతకును, నిన్నింతకుదెచ్చి, మీరబెట్టిన సరీందమ్ బాబు....

'బాబూ, అరీందమ్ జీ! అన్నీ బాగున్నవి గాని, రాణి

వాసమును రోడ్డెక్కించుట మానితగునా? ఏమిపనియున్నదని యీమె నిటకు రమ్మిరి?

‘ఈమె నెవరు రమ్మిరి? నే నెరుగను; మీరే యడిగి దెలిసికొనుడు’

‘ఏ మడిగినను, బెల్లముగొట్టిన రాతిరీతి నూరకున్నది; దేశాలంబడి, రోడ్లెక్కి, పరగృహవాసములు జేసినవా రా పిదప తమ భర్తలకే గా దా నురభర్తై నను లొంగుదురా నరకునేతురా? నే నెరుగనా?’

‘ముదిరినది. ఇక నూరకుండ రా’ దనుకొని, ‘అయ్యో రామాయణ మంతయు విని ‘నీతకు రాము డేమగు?’ నని బ్ర శ్నించినటుల నున్నది ఇంతనేవును నేమి చెప్పియుంటిని? ఇది, మీ గుల్ నుమ్ కాదు; ద్రోహిని పట్టుటకు నృపించిన మా గుల్ నుమ్. ఇందు చిత్రకారుని ప్రజ్ఞావిశేష ముకేషము.’ అని అరీందమ్ చెప్పుచుండ విని, తన విత్రవర్గము గూడ వచ్చి, చూచి, ఆశ్చర్యము నొందుచుండ, సిరాజ్ హీన్ తృప్తి నొందక, తాకిచూచి, నోట మాటలేని ప్రతిమయయ్యెను.

పిదప ప్రకరణము

పిదప నాగదికి తాళమువేసి యీవలనున్న మృతకళేబరముల దెన నరీందమ్ సిరాజ్ హీనులు వచ్చుచుండ, ‘అరీందమ్ నీ ధిచాతురీయు, నీ మేధాదార్ధ్యతయు ననుపమాననీయుము’

లని తనమిత్రులు గొనియాడుచుండ, నేకడనుండియో, నేకొర
కయియోగాని, నొక తాగ, భూపరాగం బెగుర బర్వెత్తివచ్చి,
'ఛీ! ఎంతపనిచేసితివి? ఎంతో మేధావంతుడ వని లోకముచే
నెన్నబడుచున్నా నని గరువమున నున్న నో యరీందమ్, ఎంత
పనిచేసితివి! నీ యట్టి యాచితి నెరింగిపవానికిని, గాంభీర్య,
విశాలహృదయునకును, దగనివల సుమా; నీ భార్యను సుర
క్షితముగ దన తండ్రియింట జేరిజేసి, నీకు స్నేహితుడౌ పండిట్
త్రివిక్రమరావునై, నీవిలాసమున కంపిన ఏరోప్లేస్ గల యినుప
మందనపు రసజ్ఞతయం దొక్క యాడుదానికి దీసిపోతివే!
తాణాలో నీ యనుగతులును, నీ యనుచరులును, దక్కుంగల
పెరనారును తెల్లబోయి చూచుచుండ, మంగల్నేన్, ఆయినుప
మందనము నమన్వయించి, అందు దిగి, నీకు జూపుచుండ, నీ
పంచభూతాధిపాదుండు ఫేచరమార్గంటున విచ్చలవిడి నివహరిం
చుచుండ, వెల్లంబోయి, మందుడవై, యంధుడవై, విఫలీ
కృతమనోరథుండవై, నీవు మింటిదెన నాశ్చర్యమున జూచు
చుండ, మెకానిన్ వేనమున, నీవ్రక్కనే నగుచు, నిలచియున్న
నన్ను బోల్చుకొనజాలకుండిన నీవు, యింకను నె నేని విద్యా
బుద్ధులు గరువపలసియున్నదనియు, నీ కింకను ననుభవము
చాల దనియును, నీకు దెలిపిన, మారులను నేను సుమా! ఈ
పంచభూతాధిపాదు నధీనను, పాపమనాక, నను ననాధం జేసి,
'ఎంత కొల కొడిగట్టితివి! ఛీ!.....'

‘మారులా, కాదు—కాదు; నా పన్నాగ మీతని పన్నాగముల వలెనే, తనను బట్టుటకే గాని, చంపుటకు కాదు; తా నాత్మహత్య గానించుకొనెనేగాని, నే నీతని జంపలేదు; నే నీతని యీ యమానుషకార్యమును వాదించకపోలేదు. నీ వెంతమాత్రమును పొరబాటు పడరాదు.’

‘ఆహ! నాథా! ఆత్మగౌరవము దక్కించుకొని!’

‘అరీందమ్, మే ముండిన శుభా నీవు చూచియేయుంటివి గదా దానికి దక్షిణమున నాలుగు మైళ్ళ దూరమున నున్న గుహలో, నాభర్త మరణవార్త వినినదోడన, లెక్కలు చూచి, లాల్ చంద్ తాలూకు రూ. 89,865-14-6 లును, బ్యాంకినుండి తీసుకొనిపోయిన రూ. 6,000 లును, ఒక్క చోటనే, పెద్దరాతిగుండువంటి యిరుపమండనమున నుంచి, ‘పరవితమ’ అని దానిపై గుర్తించి వచ్చితివి. నీ వటుకు పోయి, యద్దానిం గె కొని, లాల్ చంద్ యొక్క సా మ్యూతని కిచ్చివేసి, నీది నీవుదీసికొని, ‘మారుల’ వలన మామాసామ్ములు వాపసువచ్చిన’ వని, నీ యభిమానపత్రిక యగు ‘కేసరి, లో బ్రచురింపుము; మరచిన వేమో నుమా!’

మారుల నిజశిరస్థి తాలంకార పద్మరాగములు భర్త పాదరాజీవములకు నీరాజనం బిడ, నమస్కరించి,

‘ఓ పంచభూతాధినాథా, నాథా, ని న్నెరుంగక, నీ సామర్థ్యము దెలిసికొనజాలక, నీ మేధాశక్తి దనివార గుర్తిం

పజాలక, ప్రతి పదమునను, బ్రతియెత్తునను, బ్రతికార్యమునను
సనుక్షణమునను, నీ వొనర్చిన మేలును, లాభమును గ్రహిం
చి, కొనియాడంజాలక, ఇంత లొనర్చిన అరీందమ్మును గూర్చి
నా మనం బొగులు కన్న, నను నొంటి జేసిపోతివే యని
యంతగ విచారించజాల.

‘మన్మమనోనాథ గళ గళ ద్రక్తకాంతి విజిత వారిధను
మృళాజాలమా, ఓకరవాలమా, నీవెంత ధన్యురాలవు! నృప్తికి
బ్రతిన్మృష్టిగల్పింపగల మున్నాధుని యాత్మకు శాంతిగలుగజేసి,
మానవకరముల సేవబాధల దొలగించి, ఆత్మగౌరవము నిలువ
జెట్టితివి. నిను బహుశరింప సమర్థమగుమార్గము దోపకున్నది.
ఏది యెల్లున్నను, నాయందును గూడ సంపూర్ణ కటాక్ష
ముంచి, మున్నాధుం జేర్చు’ మనుచు నట బడియున్న కాలూ
రాయి కరవాలముం దిసికొని, తన మొల నున్న సదే తరగతి
కత్తి నెడమచేత బట్టుకొని, కదనసీమం బీస్సులనడుమ తాండవం
బాడుచుండు రణరంగ కాళింబోలె, విరియబోసినకురులతో—

‘చలో—బాక,

అమారా మరద్ కాలూరాయికా పాన్.’

అనుటయ దడవ్రగాని, తన వక్షోభాగమున బొడిచికొని
నిజనాధు పాదములపై కొరగి యునురులం దొరగుట కేమి
యు నాలస్యము కానేలేదు. అరీందమ్ మిగుల సాహసించి,
మారుల నైనను శా పని మాన్ప బ్రయత్నించనే గాని, రెప్ప
పాటుకాలమున జరిగిన ని క్కార్యమున కేదీ వ్యవధి?

జరుగవలసిన విధు లన్నియు జరిగినవి. పద్మతూ లన్నియు గమనింపబడినవి. కంట కాన్వితం బగు మార్గము రాజమార్గం బయినది. దుర్గమము లన్నియు సుగమము లై నవి.

‘కరీమ్, చూచితివా? కాటారాయిని, మారులను. ఒకప్పుడు నీకు గురూజీ కదూ! అదుగో పడియున్న మీనలే!’

‘మంగల్సేన్, ఈ కరీమ్ యెవడో పోల్చినావా?’

‘బాగా పోల్చలేను గాని, ఒకప్పుడు వీరును ద్రోహ కోటికోటివాడే యని దోచుచున్నది. జమీలియాకాలమున నామె మిమ్ముల స్మృతి దప్పించిన సందర్భమున నీతడే మైత్ర సంబంధము గలుగజేసికొననేమా యని స్పృహకు వచ్చుచున్నదే గాన బాగా యాదిలేదు.’

‘ఆ సందర్భమున సంబంధము కలుగజేసికొనుట చూత్రమే కాదు—నేను తెలివి తప్పియున్న సమయమున, నదివరకంతకాలము నుండియో గాని జమల మోహనదృష్టులకు లోనైన యామె యపాంగవీక్షణములకు దానుడై, ఆమె ముదమందు ననుకొని; ననురైలువచ్చుచున్న సమయములో రైలుపట్టాలమీద బారవేసి, పోయి, జమలకు నివేదించ నామె చే గౌరవింపబడుటకు మారుగ దూషింపబడిన గులాబ్ సింగ్ వుగఫ్ కరీమ్ యీశజే! సావము! జమలకాంత మనస్కుండగు నీతడు, జమలాన్వేషణుడై, దేశదేశాల దిరుగుచు, మృతినొందిన జమలా లగ్నమాననుడై, వెరివాడై దిరుగుచు,

మతిభ్రమణము నొందిన దైవోపహతుడు. ఈతనికి చక్కని కన్నె నిచ్చి నివాహ మొనర్పవలెను.' అనుచు నరేంద్రయ్యను తన మిత్రబృందమును, మంగల్సేనును మగూడె యిలువేరిరి.

ఆటవ ప్రకరణము

మ. 'నరవిన్ పేడికి డస్సి శీతలజల + స్నానంబుగా, నిర్మలాంబరపాళిందడియాటి, మంచుజెమరున్ + మాఘ్యానిలంబార్పఁగా బురుసా, పట్టుజరీ, బుటాపడికిణీ + ముస్తీబుతో, నాదరా బురఖాతోడ, జవాహరీపటలితో + భూకాంతగూడెన్ మధున్.'

భీష్మగ్రీష్మతాపమున కోరువంచాలక, జల్లనిపీట జలకమాడి, నిర్మలాంబరమున దడియాటి, మంచు జెమ్మటలను మాఘమాసానిలమ్మున నార్చికొని, బురుసా, పట్టుజరీబుటాపడికిణీ ముస్తాబుతో, అపరజి జవాహరీ నమూహముతో సాదా బురఖాతో, మాధవుం గూడ నెదురుతెమ్ముల నూచుచు, సన్నాహ వడుచుండెను.

* * * * *

ఎంతోకాలము గడువలేదు.

బ్యాంకిలో తాను నిలువయుంచుకొనిన సొమ్మున కానాడు కాలూరాయి హస్తలాఘవమే సోకకున్నచో,

నానాడే కాదగిన సరికొట్టిన వివాహములతోల్పన మీనా పిమ్మ
తానామగ జరుగవలసియున్నది గాబోలు. నధూరుల
తలిదండ్రులు స్వర్ణములు అరీందమ్మలును, రిల్లాకర్ నేనీలమ్మ
బాయిలును సమ్మతించుటేగాక, వరుడు మంగల్సేన్ అంగీ
కాక మిదివరకే నొందినదగుట, సీకార్స్ మిక నచివార్యముగ
జరుగగలదని, అరీందమ్ వివాహానన్నాహములు నెరిపి, అనివర
కేవచ్చియుండిన తన బంధుమిత్రుల సమక్షమున, శుభ
ముహూర్తమును, మంగళతూర్వావాదములు సెలంగ, పురో
హితాదీః పఠంపరిలనము, నత్తుల్లాసముగ, నుద్వాహము
జయ్యునుముగ, గన్నులనై భవముగ, గావించెను.

పిదప కరీమును బిలచి, నృష్టిభావము కొంతదనుక డెరిపి
కడుపులో కడుదుగట్టిన దదిమొదలు బొందికి కేటుమూడునని
చక్కగ బోధించి, జనులమరణము నత్యమే యనియు, చచ్చి
నవా రెంతయెచ్చినను మరలిరానియు, జనుల అసామాన్య
మగు భూతగణములో జేరినదిగాని మానవమాత్రురాలు గాద
నియు, బోధకనీ, వానిమనసు ముట్టి చుక్కని యాజాతి
కన్నెమిన్న నొకరుకం నెచ్చి, యాలిచిక 'నివా' మొనర్చి, ఒక
రాటి సాయంకాలమున, స్వహానిధ్యమున, మిత్రగణావృతుం
డయి, గతికాలముం గూర్చియు, తా నొందిన కష్టపరిపరిల
గూర్చియు, ద్రోహజనపరిచిత సాటకములం గూర్చియు ముచ్చ
టించుచు, 'మంగల్సేన్, నాకు కొమరుడవయైనను, అల్లుండవు

యైనను నీవే; నాకు గూతురైనను, గొడుగుకైనను యీనరోజినియే; నేను నీ యుద్యోగమునకు రాజీనామా దాఖలు చేయుచున్నాను. నాకును ఎయను మీరినది. పూల్ సాహేబు చమత్కారములు నీ వెరుగకపోయినను, జమల కాలమునకు బూర్వమునుండయు నాతోపాటెన్నోపాట్లు పడి, నాకు కుడి భుజమవై యుంటివి ఇప్పుడు నేనును, స్వర్ణమయియు పోయి బ్రహ్మ కపాలమున, సర్వజగన్నాటక సూత్రధారియౌ నా శ్రీహరిం గూర్చి, తపము జేసికొనుచు వానిప్రసాదమున గాలము పుచ్చుచుందుము. ఈ సరోజిని నీ యధీనము—ఈ భవనము నీది—నా స్థిరచరాస్తులు నీవియ—లాల్ చంద్ సొమ్ము లాల్ చంద్ నకు ముట్టినది. నా సొత్తంతయు నీ యధీనము.

‘మిత్రులారా, చూచితేరా, దేవుని భావనా చమత్కృతి!

శ్రీలం గోరినధంగి నిచ్చి జనులకా ♦ జిత్రంబుగారోసి, దుశ్శీలుకొద్రోపిని వానికార్యముననే ♦ శిక్షాయుతుడేయుచుం దాలోలుండయిబ్రోచుచు స్సుజనబృందమున్ యశఃకాములన్ లీలందేల్పెడు నీశుఁడిచ్చు శుభముల్ ♦ నిత్యంబు నివ్వీటికిన్.

‘ఎంత మేధాశాలి యైన నేమి; ఎంత ధనవంతుడైన నేమి; ఎంత బలాధ్యుండైన నేమి; ఎంత వాఙ్మేళుణి గలవాడైన నేమి; దురంతరకార్యములు జేయ యత్నించుచు కొంత దూరము జయముది తుదకు, తన కార్యములపట్లనే, తన

కార్యముల గుత్తితిమార్గములను యుదించే వట్టుబడి యనంతర మంత మొందాను. భగవంతుడు సిరి సంపదలను జనులు కోరిన రీతి నిచ్చి, తా నొనంగిన సంపదలను వడ్డిఁ జూగఁజూ నేసెనని యట్టివారలకు వద్దతులు గల్పించుచు, నటుగాకి, తా ను సంపదల దుర్వినియోగ మొనర్చుచో, వారి వారి కార్యముల పట్లనే, వారిని శిక్షాయుతులుగ నొనరుచు నేర్పుగల భగవంతుని చర్యలు దుర్భేద్యములు గదా! ద్రోవాచింతలు గలవారి పాట్లు దెలిసికొనుటకు, కాలూరాయి దుర్గతియే మనకు నుదా హరణమాయె గదా!

‘కాని, జమలచిన తోలను మించిన అద్వితీయుడై, బహు మేధాశాలియైన వ్యక్తి గతించినందుల కెంతేని విచారించుచున్నాను.

‘సిరాజ్ హీన్, మీశప్తములు గల్లెక్కినవి. ఇక మీరును గుల్లేముమయను, మీ యిచ్చవచ్చినప్పుడు బయలుదేరి, మీ రాజ్యమున నుఖ ములడుచు.

మితృలారా,

‘నాతో పాటు మీరందరునుగూడ—గడచినవి గడచినవి గాని—యిప్పుడు వరోజిని వివాహమును కాజేయించినందుల కెంతేని గృతజ్ఞుడను.

‘ఇన్నేళ్ళు గొలువున నుండియా, నిన్నేళ్ళు జీవించియా, నిప్పటికే నొనర్చిన గార్య మొక్కటియు లేదు; ఇకముం దెవ్వరి

రక్షింపగలను. రక్షాశిక్షలే మానవు హస్తగతంబు లైననాడు, మరి నృప్తికర్తయేల? ఇంకెంతకాల మున్నను జీవకి ఐహిక కార్యముల బరమావధి గానరాదు. కావున భార్యానహిత మ్మీ నేను బ్రహ్మకపాలమునకు బోయి వానప్రస్థమున నా శేషించిన గాలము వుచ్చపో బోనున్నాను. నేనును తమకు గృతద్వితాభివందనము లొనర్చి శలవు గైకొనుచున్నాను.'

సింహవలోకనము

పాఠకులారా,

మీకు చాల యాయాస మైనది; కథయు సంత మైనది. తిప్పలలేమాపాలలో భ్రమపడి; న్యాయంకృతాపరాధమున విన్మయమొంది; ఎత్తుపైయెత్తుల కామోదమొంది; కథలో చిత్రకథంగల నాటకాం తర్నాటకమ్మలకు మనమ్మల నక్కడ మొంది; మోహంధతెకెనక్కె మొనర్చి; భిన్నభిన్నములె, విచిత్రములొ నెదురునన్న హములకు గుతూహలులమె; పతేల, కాలూరాయి, మారులల యాకస్మికమరణముల కెంతేని విహద మొంది; గుల్సుమ్సిరాజ్ హేనుల కొం డొరులకు గలిగిన పున ర్దర్శన లాభములకు పంతినమొంది, సరోజినీమంగల్సేనుల వివాహముల నారసి; అకిరాచీన్వామిద్రోహమును, పతేల పరస్త్రి వాంఛలోలత్వమును, కాలూరాయి ధనకాంక్షయును, తెల్లార్థములును జూచినాము గదా !

ఇక నేమున్నది? అంతా యింతే !

